

دوماهنامه اختصاصی
شماره ۲۵ | مرداد و شهریور ۱۳۹۹
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیام اقتصادی بورس کار

گفت و گو با وزیر راه و شهرسازی

پنج ابزار بورس کالا برای تامین مالی مسکن

پرونده ابزارهای جدید مالی در بورس کالا با آثار و نوشتارهایی از:

حمیدرضا صالحی، محمدرضا معتمد، علیرضا کلاهی، سید رضا شهرستانی
سینا سلیمانی، میثم باقری کوپایی، خشایار دادمنش، گلنوش معینی
فریدین آقابزرگی، علی شریعتی مقدم، حبیب رضا حدادی، محسن ورزشکار

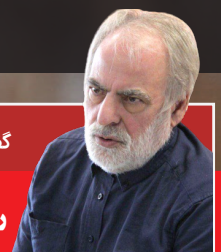

گفت و گو با حسین عبده تبریزی

بازار تشنه اجرایی شدن ابزارهای جدید مالی

پای درد و دل فعالان بازار آهن تهران

روزگار ناشاد تاجران «شادآباد»

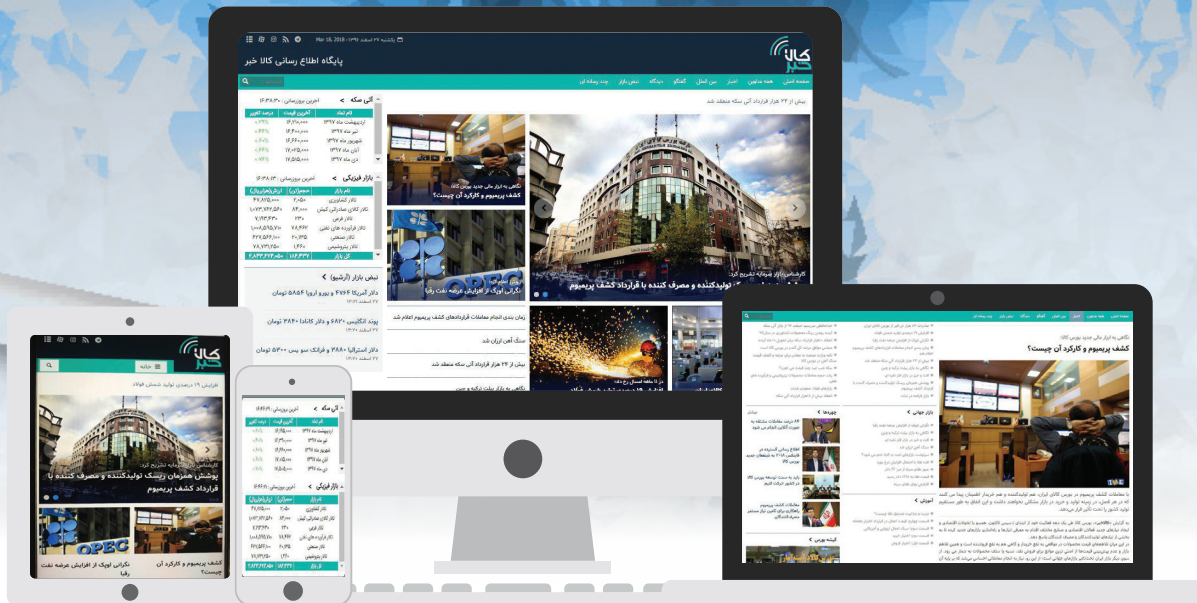

گفت و گو با احمد صادقی اولین دبیرکل بورس فلزات تهران

روایت ۲۰ سال قیمت گذاری دستوری فولاد

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

aparat.com/imereport

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@imereport](https://www.telegram.com/@imereport)

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه‌ای قیمت آتی زعفران، زیره سبز و پسته
- مشاهده لحظه‌ای حجم معاملات بازار فیزیکی

دوماهنامه اختصاصی

بورس کالا ■ مرداد و شهریور ۱۳۹۹ ■ شماره ۲۵

www.ime.co.ir

صاحب امتیاز | شرکت بورس کالای ایران

مدیرمسئول | حامد سلطانی نژاد

زیر نظر شورای سردبیری

همکاران این شماره |

مآنده امینی، حمیدرضا محمدی، فرزانه تهرانی
یزدان مرادی، سیاوش رضایی، سودابه کیوان فر
عطیه لباف، محسن نعمتی، نسیم بنائی
سیاوش ضرابی، امید امانی و نهاد علی بیگ زاده

مدیر هنری و صفحه آرا | حمیدرضا خاتونی

عکاس | سجاد رزم

چاپخانه | چاپ هنر اشکان

نشانی | تهران، خیابان آیت الله طالقانی،
نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

تلفن | ۸۵۶۴۰۰۰۰-۲

نمبر | ۸۸۳۸۳۰۰۰

کپ و گفت

۵ ابزار تامین مالی مسکن از بورس کالا ۸
بازار تشنه اجرایی شدن ابزارهای مالی جدید ۱۰

نبض بورس

محبوب ترین ابزار تامین مالی ۱۶
نوبت حضور کوچک ترها در اوراق سلف موازی ۱۸
پشت سد تورم و تضامین سنگین ۲۰
دلربایی چهار صندوق طلایی ۲۲
صندوق کالایی سکه کنجینه ای غریب ۲۴
از قبض برنج اوزاکا تا طلای سرخ قاینات ۲۶
جلای طلای سرخ در رینگ معاملات ۲۹
خیز قبض انبار برای قبضه بازار کالا ۳۱
سبد متنوع سرمایه گذاری با اوراق کالایی ۳۳
قرارداد بردبرد برای فروشنده و خریدار ۳۶
تبدیل مخالف به شریک معاملات ۳۸
نقد کردن ضمانت نامه با خیال آسوده ۴۰
میزگرد ابزارهای مالی ضرورت های ناشناس ۴۲

تاریخ شفاهی

روایت بی غل و غش تاریخ ۴۸
تشکیل بورس فلزات با کمک ۱۱ آهن فروش کف بازار ۵۰

تالار نقره ای

تابلوی سبز بورس کالا در بهار ۹۹ ۵۸
طلایی های تالار نقره ای ۶۰
ترین های بهار کارگزاران کالایی ۶۲

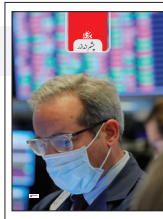
نمای بازار

رشد دلالی خروجی ناگزیر قیمت گذاری دستوری ۶۶
روزگار ناشاد تاجران شادآباد ۶۸
ردپای پیرنگ رانت در بازار فولاد ۷۲

چشم انداز

پیروزی بورس کالایی بر رکود کرونایی ۷۶
تب و لرز کرونایی در بورس های کالایی ۷۸

دکه و دیوان

بیم و امیدهای بازار کرونایی فلزات ۸۲
تاجران محتاط در بازار گاوی مس ۸۴
تابستان سرد کوره های داغ ۸۶
طلا بخیریم یا سهام ۸۸
گزارش تصویری کرونا در بازارهای بورس ۹۰

کارگزاران

بزرگ ترین شکل تعاونی کارگری در بورس کالا ۹۲
رکود کرونایی در ایران مغلوب رونق تورم ۹۵

رئیس جمهور:

بورس کالا باید تقویت شود

رئیس جمهور از لزوم تقویت بورس کالا برای منطقی شدن قیمت کالاها، برنامه منظم برای تامین نیازهای ارزی کالاهای اساسی و مواد اولیه و واسطه ای شرکت های تولیدی و ایجاد تعادل در بازار ارز خبر داد. حسن روحانی در جلسه ستاد هماهنگی اقتصادی دولت گفت: بورس کالا باید تقویت شود و با شفافیت عرضه و تقاضا و خارج کردن عملیات سفته بازانه، قیمت کالاهای تولیدی را به سطح منطقی برساند. در کالاهایی که مازاد تولید وجود دارد با شفاف کردن بازار می توان به قیمت منطقی دست یافت و در این رابطه دستورات لازم را به وزارت صنعت و سازمان بورس صادر کرد.

وی عرضه کالاها به قیمت مناسب را جزو برنامه های اصلی دولت در کنار رونق تولید برشمرد و گفت: باید با اصلاح مسیر تولید، توزیع و تعریف فرایندها در روند تعیین قیمت کالاها شفاف سازی انجام گیرد. مقابله با گرانی بدون دلیل ایجاد می کند در کنار اعمال نظارت های تعریف شده برای دستگاه های مرتبط با ایجاد شفافیت، زمینه نظارت عمومی را نیز فراهم کنیم.

وی تاکید کرد: مردم باید بدانند قیمت مواد اولیه برای ساخت محصول و تمام شده تولید محصولات چگونه است و وقتی کالایی به دست مردم می رسد چه مسیری برای تعیین قیمت طی کرده است. این شفافیت هم موجب نظارت عمومی و مقابله با فساد و گرانی خواهد بود و هم رقابت را در اقتصاد رقم خواهد زد. رئیس جمهور افزود: همه تولیدکنندگان به ویژه دستگاه های

دولتی موظف هستند فرآیند قیمت گذاری و عرضه سریع و آسان کالاهای تولیدی به ویژه مواد اولیه را مشخص کرده و برای مقابله با معضل گرانی اقدامات موثر را انجام بدهند. بخش عمومی باید در زمینه کنترل نرخ ها با تعریف فرآیند تعیین قیمت ها و مقابله با گرانی پیشتاز باشد تا بتوانیم در شرایط جنگ اقتصادی و روزهای سخت پدید آمده از معضل کرونا، فشار اقتصادی را بر مردم کاهش دهیم.

وی عنوان کرد: در شرایط خاص اقتصادی که با هیچ زمان دیگری در تاریخ قابل مقایسه نیست، دولت، اقتصاد بدون نفت را عملیاتی و در این شرایط سخت اقتصاد را مدیریت کرده است. امروز بعد از گذشت بیش از دو سال از تحریم ها، دولت توانسته با همکاری مردم و فعالان اقتصادی نه تنها در تامین کالاهای اساسی و ضروری جامعه بلکه در زمینه تامین مواد اولیه تولید کالاها موفقیت داشته باشد ضمن آنکه توانسته در این مسیر حتی به رونق و جهش تولید سرعت بدهد. دولت مصمم است به رغم تمامی فشارها برنامه منظمی برای تامین نیازهای ارزی کالاهای اساسی و مواد اولیه و واسطه ای شرکت های تولیدی و تعادل لازم در بازار ارز ایجاد کند.

سرپرست سابق وزارت صمت:

کلیه محصولات فولادی در بورس کالا عرضه می شود

مدرس خیابانی سرپرست سابق وزارت صمت در حاشیه جلسه هیات دولت با حمایت از سازوکار بورس کالا گفت: بورس، یک شبکه پذیرفته شده است و براساس اصل شفاف سازی و کشف قیمت عمل می کند. بورس، نقطه تلاقی عرضه و تقاضاست و به هیچ وجه کسی سعی در لغو کردن سازوکار بورس ندارد. سرپرست سابق وزارت صمت تاکید کرد که حتما کلیه محصولات فولادی در بورس کالا عرضه می شود. به گزارش «کالاخبر»، حسین مدرس خیابانی توضیح داد: اتفاقی به تازگی بازار فولاد را تحت تاثیر قرار داده است، رشد قیمت ارز بوده چراکه در بورس، قیمت ها متأثر از قیمت های جهانی ضربدر فوب صادراتی است و چون در زمان رشد بهای ارز، مزیت صادرات محصولات بیشتر می شود، همه تولیدکنندگان تلاش می کنند بر میزان صادراتشان بیافزایند.

سرپرست سابق وزارت صمت افزود: در این هفته برای تنظیم مناسب بازار به جمع بندی رسیدیم تا به تناسب جایگاه و اهمیت بالای صادرات برای کشور، تامین خوراک داخلی نیز انجام شود. به عبارتی کف عرضه تامین خوراک در بورس کالا به گونه ای مشخص می شود که مطمئن باشیم فعالیت کارخانه ها و اشتغال آن ها به خوبی پیش می رود و بعد، مازاد نیاز داخل صادر می شود.

جاده مخصوصی ها راهی بندر انزلی می شوند؟

محمد فرح‌آبادی کارشناس اقتصادی و امیرحسن کاکایی فعال و کارشناس صنعت خودرو معتقدند که امروز زمان مناسبی برای ورود محصولات خودروسازان بر تابلوی بورس کلاست تا یک بار برای همیشه شاهد واقعی سازی قیمت خودرو باشیم. به گفته این کارشناسان عرضه خودرو در بورس کالا، باعث شفافسازی و امکان نظارت مناسب بر بازار میشود اما موضوع مهم آن است وقتی ورود محصولات خودروسازان به بورس کالا از جاده مخصوص به نبش بندرانزلی نهایی شد، دو نکته اساسی رعایت شود، نخست عرضه های مستمر و دوم دخالت نکردن بر روند قیمتهاست که در صورت رعایت این دو نکته، عرضه خودرو در بورس کالا موفق خواهد بود. امیرحسین کاکایی، کارشناس صنعت خودرو گفت: مواد اولیه خودرو از جمله آلومینیوم، فولاد، مس و مواد پلیمری توسط خودروسازان خریداری می‌شود و هم‌اکنون خودروسازان از آمادگی کامل برای عرضه محصولات خود در بورس کالا برخوردارند و از این نظر نباید مشکلی وجود داشته باشد. همچنین محمد فرح‌آبادی، کارشناس اقتصادی در این خصوص معتقد است: عرضه خودرو در بورس کالا رانت دو نرخی بودن قیمت خودرو را از بین می‌برد و باعث ایجاد شفافیت در بازار خودرو خواهد شد. بسیاری از صنایع توانسته‌اند از ظرفیت بورس کالا برای ایجاد ثبات در بازارهای مصرف بهره‌مند شوند، حال به نظر می‌رسد این تغییر باید در صنعت خودرو اتفاق بیفتد تا جلو بسیاری شبهه‌ها گرفته شود.

فرصت مناسب بنگاه‌ها برای تامین مالی از بازار سرمایه

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار گفت: اکنون فرصتی مناسب برای تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی از بازار سرمایه است به طوریکه هلدینگ‌های بزرگ که سهام آن‌ها در بورس است بیايند از این فرصت برای تأمین مالی استفاده کنند و اگر طرحی دارند که در گذشته نمی‌توانستند تأمین مالی کنند اکنون به راحتی می‌توانند از ظرفیت بازار سرمایه بهره ببرند؛ ضمن اینکه در این حوزه از اوراق بدهی و اوراق مشارکت با قابلیت تبدیل به سهام نیز می‌توانند استفاده کنند. حسن قالیباف اصل اظهار داشت: افرادی که به بازار سرمایه ورود می‌کنند به ویژه تازه واردها از شرکت‌های مشاوره، سبدگردان سهام و ظرفیت صندوق‌های سرمایه گذاری در خرید و فروش استفاده کنند. او گفت: اگرچه آمدن به بازار سرمایه کار پسندیده‌ای است، اما تقاضای من از مردم این است که از خرید و فروش مستقیم در بورس پرهیز کنند و در این باره از افراد مجوزدار و شناسنامه دار مشاوره بگیرند البته سرمایه گذار مسئول تصمیمات خود است. بنابراین سرمایه گذار باید دقت کند و با قبول مسئولیت اقدام به سرمایه گذاری کند.

انتشار اوراق سلف موازی، میانبر تامین مالی شرکت‌ها

کارشناس ارشد بازار سرمایه با بیان اینکه تأمین مالی شرکت‌ها با انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا، روشی کم هزینه تر و آسان تر به نسبت تأمین مالی از شبکه بانکی است، گفت: در شبکه بانکی تولیدکننده مجبور است به صورت ماهانه و کوتاه مدت بهره

تسهیلات دریافتی را پرداخت کند. در شرایطی که در انتشار اوراق سلف موازی استاندارد، شرکت در پایان سال و پس از فروش محصول تولیدی خود باید با خریداران اوراق تسویه کند.

همایون دارابی در خصوص مزایای استفاده از انتشار سلف موازی استاندارد به منظور تأمین سرمایه در گردش شرکت‌ها گفت: این ابزار مالی به تولیدکننده اجازه می‌دهد که سرمایه در گردش موردنیاز برای تولید آتی خود را از بستر بورس کالا تأمین کند و در طرف مقابل این اجازه به خریدار اوراق داده می‌شود که در زمان مشخص بتواند کالای خریداری شده را براساس مشخصات اعلامی دریافت کرده و یا براساس نرخ سود اوراق اختیار فروش تبعی آن، تسویه نقدی کند.

دستور همتی برای تشکیل کارگروه راه اندازی معاملات آتی سکه

عضو شورای عالی بورس از دستور عبدالناصر همتی رییس کل بانک مرکزی به منظور تشکیل کارگروهی برای بررسی توسعه معاملات سکه در قالب ابزارهای مالی و راه اندازی مجدد قرارداد آتی سکه در بورس کالا خبر داد.

شاهین چراغی در گفت و گو با «کالاخبر» در خصوص امکان راه اندازی مجدد معاملات آتی سکه در بورس کالا اظهار داشت: مجموعه بازار سرمایه، دغدغه های بانک مرکزی در خصوص بازار سکه و حساسیت های معاملات روی این کالای ارزشمند را درک می‌کند به طوریکه در برخی کالاها مانند سکه فقط موضوع خود آن کالا مطرح نیست بلکه اثراتی است که آن محصول می‌تواند بر سایر بازارها و اقتصاد ایجاد کند؛ لذا دغدغه های بانک مرکزی در این خصوص دغدغه های درستی است. چراغی افزود: در همین راستا در یکی از جلسات اخیر شورای عالی بورس، رئیس کل بانک مرکزی در خصوص معامله سکه در قالب ابزارهای مالی و راه اندازی مجدد قرارداد آتی سکه در بورس کالا، دستور ایجاد کارگروهی به منظور بررسی بیشتر و ایجاد تفاهم را صادر کرد.

بورس کالا

در مجمع عمومی بورس کالا چه گذشت؟

افزایش ۳۴ درصدی سرمایه «کالا» و تقسیم سود ۱۰۰ ریالی به ازای هر سهم

مجمع عمومی عادی سالانه و فوق العاده بورس کالای ایران در حالی روز هشتم تیر ماه ۹۹ در محل سالن همایش های رازی برگزار شد که سهامداران با رأی اکثریت، عملکرد این شرکت را مورد تایید قرار دادند و تقسیم سود ۱۰۰ ریالی و افزایش ۳۴ درصدی سرمایه شرکت را به تصویب رساندند.

در مجمع عمومی عادی سالانه این بورس، پس از ارائه گزارش هیات مدیره برای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۹۸ و تشریح اهم اقدامات و عملیات توسعه ای بورس توسط حامد سلطانی نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران، گزارش صورت های مالی شرکت توسط حسابرس مستقل و بازرس قانونی، ارائه و اعلام شد که وضعیت مالی شرکت بورس کالای ایران، در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۸ و عملکرد مالی و جریان های نقدی آن برای سال مالی منتهی به تاریخ مزبور، از تمام جنبه های با اهمیت، طبق استانداردهای حسابداری مطلوب است.

آخرین وضعیت از تعداد سهام، ریز معاملات و نیز سود تقسیمی مصوب و پرداخت شده را در هر زمانی از روز دریافت کند. همچنین سهامداران می توانند با ورود به این سامانه، اطلاعات کلی از جمله شماره حساب بانکی اعلامی خود را تغییر داده و اطلاعات عمومی خود را به روز نماید.

سهامداران در اولین بار مراجعه به این سامانه باید با استفاده از ۵ رقم کد بورسی خود به عنوان نام کاربری و شماره شناسنامه به عنوان رمز عبور، وارد سامانه ارتباط با مشتریان شوند و پس از ورود نیز باید رمز عبور خود را تغییر داده و مجدد وارد سامانه شوند.

در این سامانه اطلاعات عمومی از قبیل نحوه تماس با شرکت، آگهی دعوت سهامداران به مجامع عادی و فوق العاده صاحبان سهام و نیز مصوبات مجامع در دسترس است و سایر اخبار و اطلاعیه ها نیز در آن برای سهامداران نمایش داده خواهد شد.

سهامداران شرکت بورس کالای ایران برای بهره مندی از این سامانه می توانند به آدرس www.saham.ime.co.ir و یا سایت رسمی شرکت بورس کالای ایران به نشانی www.ime.co.ir بخش «سامانه سهامداران» مراجعه کنند.

همچنین مجمع عمومی عادی سالانه بورس کالای ایران، با تقسیم ۱۰۰ ریال سود به ازای هر سهم موافقت کرد. در مجمع عمومی عادی بورس کالای ایران، موسسه حسابرسی فریوران راهبرد نیز به عنوان حسابرس مستقل و بازرس قانونی و بازرس علی البدل موسسه حسابرسی آرمان آروین پارس و روزنامه اطلاعات و دنیای اقتصاد به عنوان روزنامه رسمی کثیرالانتشار انتخاب شدند.

در مجمع فوق العاده صاحبان سهام نیز افزایش ۳۴ درصدی سرمایه شرکت از ۱۸۶ میلیارد تومان به ۲۵۰ میلیارد تومان از محل سود انباشته و سایر اندوخته ها به تصویب صاحبان سهام رسید.

❏ خدمتی جدید به سهامداران بورس کالا

یکی از رویدادهای ویژه ای که در مجمع بورس کالای ایران رقم خورد، رونمایی از سامانه اطلاع رسانی سهامداران این شرکت به منظور سهولت در ارائه خدمات بود.

سامانه سهامداران بورس کالا با توجه به افزایش تعداد سهامداران و نیاز به کسب اطلاعات به روز و دقیق سهام توسط آن ها طراحی شده که در این سامانه، سهامدار می تواند تمامی اطلاعات خود اعم از اطلاعات شخصی،

بورگالا

کپ و گفت

وزارت راه

گفت وگو با محمد اسلامی وزیر راه و شهرسازی

۵ ابزار تامین مالی مسکن از بورس کالا

بهره گیری از پتانسیل بازار سرمایه در حوزه مسکن یکی از مهمترین مباحث روز اقتصادی است که به یکی از دغدغه های جدی سیاستگذاران اقتصادی و مسوولان تبدیل شده است. با توجه به اقبال گسترده مردم نسبت به بازار سرمایه و تبعیت بازارهای مختلف اقتصادی از نتایج مثبت روند رو به رشد ورود نقدینگی به بازار سرمایه، در همین زمینه با وزیر راه و شهرسازی به گفت وگو پرداخته ایم که در ادامه می خوانید:

از فروش واحدهای در دست تولید آنهاست و به نظر می‌رسد جذابیت کافی برای ورود سازندگان به این بازار وجود دارد؛ به نظر نمی‌رسد که مشکلی برای اجرای این طرح وجود داشته باشد.

۲ به اوراق خرید دین بر پایه معاملات نسبه مصالح ساختمانی به عنوان یکی از طرح‌های در دست بررسی وزارت راه و شهرسازی اشاره کردید. بررسی این ابزار، اکنون در چه مرحله‌ای است؟

دستورالعمل‌ها و ضوابط لازم برای اجرایی شدن این ابزار توسط شرکت بورس کالا تهیه شده است که پس از اعلام نظر و تصویب نهایی آن توسط هیئت مدیره سازمان بورس عملیاتی خواهد شد. مزایای این اوراق، تأمین مالی تولیدکنندگان مصالح، عبور از رکود با جذب سرمایه‌های عمومی و کمک به خریداران و همچنین افزایش نقدشوندگی مطالبات است.

۳ راه‌اندازی صندوق املاک و مستغلات به مرحله جمع‌بندی عملیاتی رسیده؛ سازوکار فعالیت این صندوق چگونه خواهد بود؟

به‌منظور عملیاتی شدن صندوق‌های سرمایه‌گذاری املاک و مستغلات، بر اساس ماده ۲۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن، مقرر شده که سازمان بورس و اوراق بهادار ضوابط و مقررات موردنیاز برای راه‌اندازی این صندوق‌ها را تهیه و تصویب کند. در همین چارچوب، پیش‌نویس این ضوابط توسط سازمان بورس تهیه شده و در شورای عالی بورس راه‌اندازی این صندوق مورد تصویب قرار گرفت.

۴ وزارت راه و شهرسازی برای استفاده از ظرفیت بازار سرمایه جهت کمک به حل چالش مسکن، چه بررسی‌هایی انجام داده؟ کدام یک از طرح‌های موردبررسی را دارای ظرفیت اجرایی بیشتری می‌دانید؟

ابزارهای مختلفی برای تأمین مالی بخش مسکن از طریق بازار سرمایه در مرحله بررسی هستند که از جمله این ابزارها در بورس کالا می‌توان از اوراق سلف موازی استاندارد، اوراق خرید دین مصالح ساختمانی، صندوق های املاک و مستغلات، بازار تهاتری ملک و مصالح و راه اندازی تابلوی مصالح نام برد که اجرای این ابزارها در حال بررسی است و در آینده ای نزدیک به ویژه اوراق سلف موازی استاندارد مسکن، عملیاتی می‌شود.

۵ طرح فروش متری مسکن و انتشار اوراق سلف موازی استاندارد مسکن در بورس کالا، درمجموع با استقبال کارشناسان مواجه شد، با وجود برخی پیچیدگی‌ها در این زمینه، آیا فروش متری مسکن را طرحی برای پوشش ریسک سرمایه‌گذاری و کمک به خانه‌دار شدن مردم می‌دانید؟

اوراق سلف موازی استاندارد مسکن دارای مزایا و کارکردهای متعددی است که ازجمله آنها، امکان تأمین مالی برای فعالان ساخت‌وساز و اطمینان از فروش، امکان خرید مسکن پیش از ساخت در یک بازار رسمی برای خانوارها، دسترسی به انجام معاملات از سراسر کشور، امکان سرمایه‌گذاری به‌صورت متری در مسکن و تضمین اجرای تعهدات سازندگان توسط شرکت بورس کالا بوده است که خرید مسکن پیش از ساخت در بازار رسمی و امکان خرید متراژهای متفاوت از واحدهای مسکونی، ریسک افزایش قیمت مسکن برای افرادی که توان خرید واحد مسکونی کامل را ندارند، پوشش خواهد داد.

۶ ارزیابی شما از میزان آمادگی دستگاه‌های متولی مسکن برای فراهم کردن شرایط ورود سازندگان به بازار اوراق سلف موازی استاندارد مسکن چیست؟ همان‌گونه که اشاره کردم، انتشار این اوراق هم برای خریداران (خانوارها) و هم برای سازندگان مزایای متعددی به همراه دارد. ازجمله این مزایا برای سازندگان تأمین مالی پروژه‌ها و همچنین اطمینان

دستورالعمل‌ها و ضوابط لازم برای اجرایی شدن این ابزار توسط شرکت بورس کالا تهیه شده است که پس از اعلام نظر و تصویب نهایی آن توسط هیئت مدیره سازمان بورس عملیاتی خواهد شد

بازار تشنه اجرایی شدن ابزارهای نوین مالی

حسین عبده تبریزی: اگر اصول اقتصادی رعایت نشود
از دست ابزارها چندان کاری بر نمی آید

بازار سرمایه ایران پس از گذشت پنج دهه از عمر خود از سال گذشته وارد مرحله تازه ای شده است. در این سال به دلایل مختلفی مانند رکود بازارهای موازی، بازدهی بالای بازار سهام و تشویق دولتمردان، سرمایه گذاران خردی که تا پیش از این به این بازار توجه نمی کردند به تدریج راه این بازار را در پیش گرفتند به طوری که از ابتدای سال جاری تمام رکوردهای ۵۰ ساله بازار سرمایه ایران در تعداد سهامدار، ارزش بازار و معاملات شکسته شد.

در این میان، تمام صاحب نظران بازار سرمایه اعتقاد دارند که در شرایط فعلی بزرگ ترین نقطه ضعف این بازار نداشتن عمق کافی است که باید از طریق ورود شرکت های جدید و بکارگیری ابزارهای مالی متنوع عملی شود. این در حالی است که در طول سالیان گذشته ابزارهای مالی متعدد و متنوعی در این بازار پدید آمده و با تصویب در شورای فقهی سازمان بورس به ویرترین ابزارها افزوده شده است. اما با این وجود همچنان در این بخش با مشکل جدی روبه رو هستیم. مشکلی که به اعتقاد «حسین عبده تبریزی» دبیرکل پیشین بورس و بنیانگذار نخستین بانک خصوصی کشور به تعدد و تنوع ابزارها، بلکه بکارگیری آن هاست.

عبده تبریزی که خود طراح و مبدع ابزارهای مالی نوینی همچون اوراق رهنی و صندوق های تخصصی در ایران محسوب می شود، ضمن تشریح نقش و جایگاه ابزارهای مالی در توسعه بازار سرمایه اعتقاد دارد که در شرایط فعلی ابزارهای متعددی در بازار به تصویب رسیده است که تنها تعداد معدودی از آن ها به صورت گسترده مورد استفاده قرار می گیرند و بقیه کاربرد موثری نداشته اند و بر همین اساس، مسوولان بازار باید برای استفاده از ابزارهای موجود برنامه ریزی کنند. با این حال و با وجودی که این اقتصاددان، آثار مثبت بسیاری برای ابزارهای مالی برمی شمرد، اما معتقد است که با تکیه بر این ابزارها نمی توان به جنگ نقدینگی رفت و انتظار رشد و توسعه اقتصادی داشت، زیرا مهمترین مأموریت ابزارهای مالی، تامین مالی است. گفت وگو با عبده تبریزی را در ادامه می خوانید.

سرمایه گذاری به سرمایه گذاران اعطا می کنند. ابزارهای موجود در این بازارها امکان «تطابق» یا matching فراهم می آورند؛ تطابق در زمان و مقدار. ابزارها بین منابع کسی که می خواهد سه ماهه پس انداز کند و نیاز تولیدکننده ای که پول دو ساله می خواهد تطابق ایجاد می کنند. سرمایه گذاران خرد می توانند اندک سرمایه خود را در اختیار شرکتی قرار دهند که صدها میلیارد

از سال های گذشته ابزارهای متعددی در بازار سرمایه به خصوص در بورس کالا طراحی و به تصویب رسیده، سهم این ابزار را در عمق بخشی به بازار، چگونه ارزیابی می کنید؟

ابزارهای مورد استفاده در بازار سرمایه و بازار پول، جزو ارکان توسعه بازارهای مالی اند، زیرا این ابزارها نقدشوندگی را تسهیل می کنند و امکان پس انداز کردن و

استفاده نمی‌شود. اما بار دیگر باید تأکید کرد که مسئله روز بازار سرمایه، کمبود ابزارها یا ایجاد ابزار جدید نیست، بلکه عمق دادن به استفاده و کاربری ابزارهایی است که تاکنون خلق شده است. در این روزها که بازار سرمایه تلاطم‌های جدیدی را تجربه می‌کند، ضرورتی برای عرضه ابزارهای جدید به بازار احساس نمی‌شود.

■ به اعتقاد برخی کارشناسان، ابزارهای تصویب‌شده در بورس کالا قادر است جای سیاست‌های سنتی تنظیم بازار کالا را بگیرد، آیا با این نظر موافقت می‌کنید؟ در صورت مثبت بودن پاسخ، چرا مسئولان دولتی ذی‌ربط در تنظیم بازار از به‌کارگیری ابزارهای نوین بازار سرمایه استقبال نمی‌کنند؟

موافق آن هستم که ابزارها در بورس می‌توانند نظام‌های سنتی تنظیم بازار کالا را اصلاح کنند و مسئولان دولتی هم به تدریج از امکانات آن مطلع می‌شوند. علت استفاده کندتر مسئولان از ابزارها در تنظیم بازارهای کالایی به عدم آشنایی و دانش آنان از بازار سرمایه برمی‌گردد. این موضوع، فقط به بازار کالا محدود نیست و ناآشنایی مدیران ارشد کشور با بازار دانش بازار سرمایه اغلب اعضای کابینه و سیاست‌گذاران بسیار محدود است و اتفاقاتی که در بازار سرمایه رخ می‌دهد، برای بسیاری از مسئولان مانند جعبه سیاه یا black box است و نمی‌دانند سازوکارهای بازار چیست، چگونه اجرایی می‌شود، و عملکرد اقتصادی ابزارها و نهادها چیست؟

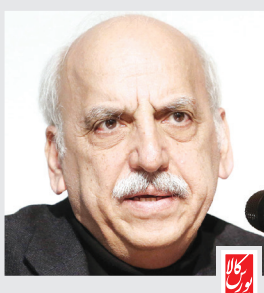
مسئله دوم آن است که بازار سرمایه باعث شفافیت در اقتصاد می‌شود. در اقتصادی که نظام چندنرخی ارز، انحصار، محدودیت‌های رقابت، حضور پرنرگ بخش‌های شبه دولتی و بسیاری مشکلات دیگر وجود دارد، فضا برای توزیع رانت در نظام سنتی فراهم می‌شود و گروه‌های ذی‌نفع بسیاری با داده‌های غلط و دادن آدرس‌های اشتباه توسعه بازارهای رسمی و تشکل یافته و فراگیری حوزه عمل آن‌ها را به تعویق می‌اندازند. همین فشارهاست که اجازه نداده بورس کالایی کشور از همه ظرفیت‌های خود استفاده کند. مدیران بورس کالا برای آنکه کالایی را به صحنه رقابت و معاملات در بورس بکشانند، همواره تدبیر کرده‌اند و پذیرفته‌اند که به تدریج دامنه رقابت را گسترده کنند و در مواردی، محدودیت‌هایی را پذیرفته‌اند که در بورس‌های دنیا معمول نیست. مثلاً به ناچار می‌پذیرند که فلان سازمان

تومان پول نیاز دارد تا بتواند با این نقدینگی، پروژه‌های بزرگ خود را به انجام برساند. ابزارها با انباشته کردن یا pooling امکان تطابق را فراهم می‌آورند.

کار اصلی ابزارها در بازار سرمایه تسهیل تأمین مالی برای بنگاه‌هاست و امکانات متفاوتی برای آن‌ها ایجاد می‌کنند. با این همه، این بدان معنا نیست که ابزارها همه‌فن‌حریف هستند. اگر مقدمات اقتصاد رعایت نشود، اگر به آنچه مبانی اقتصاد تلقی می‌شود، بی‌اعتنا باشیم، از دست‌انبارها چندان کاری بر نمی‌آید. برخی تصور می‌کنند در شرایطی که هر روز حجم نقدینگی انبوهی در اقتصاد خلق می‌شود، با استفاده از این ابزارها، می‌توان از حجم نقدینگی به شدت کاست تا نقدینگی منجر به تورم نشود. حل این مشکل از دست‌انبارهای مالی بر نمی‌آید و ابزارها اصلاً چنین وظیفه‌ای ندارند؛ ابزارها در چارچوب اقتصاد رقابتی که مبانی اقتصاد در آن رعایت می‌شود، می‌توانند کارهای مثبتی انجام دهند و ایفاگر نقش اقتصادی روشنی باشند. ولی از ابزارها نباید انتظار داشت اقتصاد نابسامان را به سامان برسانند؛ چنین تصویری اشتباه است. ابزارها هیچ‌گاه نمی‌توانند حلال مشکلاتی همچون روابط خارجی، تحریم و ... باشند و شرایطی را که به درستی تعریف نشده، به سامان در بیاورند. ابزارها و نهادهای مختلف در حد خودشان در بازار سرمایه می‌توانند بر کارآمدی، رقابتی بودن و ... بیافزایند، اما بدیهی است که نباید از ابزارهای بورس کالا انتظار داشت مشکل قیمت‌گذاری کل زنجیره تولید محصولات را به تنهایی حل کنند، یا در مثالی دیگر، بتوانند در خصوص کاهش نرخ ارز، مشکلات نظام ارز چندنرخی را برطرف کنند.

■ هم‌اکنون بورس کالا از میان بورس‌های چهارگانه بیشترین ابزارهای مالی را به‌کار گرفته، دلیل این‌که سایر بورس‌ها در این زمینه کمتر فعال بوده‌اند، چیست؟

تمام بورس‌ها در بازار سرمایه به اندازه و به قدر کافی در ایجاد ابزار متنوع موفق بوده‌اند. به عقیده بنده، موضوع امروز ایران و بورس کالا، ایجاد و خلق ابزار جدید نیست چراکه به قدر کفایت ابزار داریم بلکه باید ابزارهای بسیار خلق‌شده اجرایی شوند، محتوا و تیراژ پیدا کنند و شیوع و کاربرد کافی پیدا کنند. بورس کالا خود ابزارهای متنوعی را ایجاد کرده که بعضی از آن‌ها مانند سلف موازی، مورد استفاده وسیعی قرار گرفته‌اند؛ در مقابل از ابزارهایی مانند مشتقه‌هایی که ایجاد شده، آن‌چنان گسترده

ولی از ابزارها نباید انتظار داشت اقتصاد نابسامان را به سامان برسانند؛ چنین تصویری اشتباه است. ابزارها هیچ‌گاه نمی‌توانند حلال مشکلاتی همچون روابط خارجی، تحریم و ... باشند

یا وزارتخانه فهرستی از افراد یا بنگاه‌هایی ارائه دهند که می‌توانند در بورس معامله کنند. امید می‌رود با جدی شدن مقوله مالیات و نظارت‌های بر پولشویی، شرایط معاملاتی بورس کالا اصلاح شود تا این بورس بتواند فعالیت خود را به سطح بین‌المللی برساند.

۱۴ آیا ابزارهای تصویب‌شده با نیازهای بازار ایران همخوانی دارد؟

ابزارهای تصویب‌شده با نیازهای بازار سرمایه ایران همخوان است، اما اجرایی شدن آن‌ها، افزایش، گسترش و شایع کردن معاملات آن‌ها در بازار زمان‌بر است. بنابراین، اگر ابزاری به‌طور وسیع مورد استفاده قرار نگیرد، بدان معنا نیست که با نیازهای بازار ایران همخوان نیست. شرایط اقتصادی نیز عامل مهمی در استفاده مناسب از ابزارهاست. مثال‌های فراوانی می‌توان شاهد آورد که اگر ابزارها و نهادها در شرایط

در مقایسه بازار سرمایه ایران با سایر بازارهای سرمایه در جهان، بورس‌های ایران جزو بورس‌هایی قرار می‌گیرند که از تنوع ابزاری مناسبی بهره‌مندند. اگر تعدد ابزارها معیار ارزیابی بورس‌ها باشد، ما در مقایسه با بسیاری از بورس‌های جهان ابزار مالی بیشتری خلق کرده ایم و در رده‌های بالایی قرار داریم

بیش از پوشش ریسک، بیشتر جنبه سفته‌بازی خواهد داشت. توقف معاملات سکه آخرین اقدام از این نوع بود که بانک مرکزی را نگران کرده بود. این معاملات در قیاس با گردش بازار طلا، حجمی نداشت و شاید معاملات سکه در آن مقیاس می‌توانست ادامه یابد. اما با توقف آن و یک‌طرفه کردن بازار، بانک مرکزی امیدوار بود قیمت طلا و سکه را بیشتر کنترل کند که آن هم متأسفانه کنترل نشد. البته باید به بانک مرکزی حق داد، زیرا در شرایط تحریم فعلی و ریزش قیمت نفت، از هر نوع ابزار تسهیل‌کننده این معاملات در بازار، استفاده سفته‌بازی خواهد شد. به دلیل شرایط اقتصادی و بیرونی است که برخی از اقدامات بورس کالا و دیگر بورس‌ها در راستای تسهیل بازار و راه‌اندازی بازارهای جدید با ابزارهای جدید فعلاً متوقف شده است.

۱۵ در مقایسه با بورس‌های جهانی، وضعیت بازار سرمایه ایران از نظر تنوع و کارایی ابزارها چگونه است؟

در مقایسه بازار سرمایه ایران با سایر بازارهای سرمایه در جهان، بورس‌های ایران جزو بورس‌هایی قرار می‌گیرند که از تنوع ابزاری مناسبی بهره‌مندند. اگر تعدد ابزارها معیار ارزیابی بورس‌ها باشد، ما در مقایسه با بسیاری از بورس‌های جهان ابزار مالی بیشتری خلق کرده ایم و در رده‌های بالایی قرار داریم. اما می‌دانیم بورس‌ها در دنیا براساس تنوع ابزارها ارزیابی نمی‌شوند، بلکه کارایی و نقش آن‌ها در تأمین مالی تولید، ایجاد اشتغال و ایجاد رفاه، به مراتب در اولویت بالاتری از ایجاد ابزارهای مالی قرار می‌گیرد.

۱۶ هم‌اکنون جای چه ابزارهایی در بازار سرمایه ایران خالی است؟

ابزارها باید به نیازهای اقتصادی کشور پاسخ دهند؛ ابزارها باید ساختاری جدید ایجاد کنند و منطق داشته باشند؛ نباید بسته‌بندی جدیدی از ابزارهای قدیمی را به بازار ارائه کرد. در دهه هفتاد، مد شده بود که در نظام بانکی مرتب ابزاری معرفی شود، مثل سپرده طلایی که محتوای جدیدی نداشت؛ بیشتر عنوان جدیدی برای محصولی قدیمی بود. این‌ها بسته‌بندی‌های جدید از محصولات قدیمی بودند. در بورس هم بسته‌بندی جدید ابزارهای قدیمی، اعتبار نمی‌آورد. بلکه، کارآمدی ابزارها به این بستگی دارد که چقدر در خدمت پیشبرد اهداف اقتصادی‌اند. در برخی نقاط دنیا، ابزارهای معاملاتی وجود دارد، مثل معاملات «سوآپ» که در ایران وجود ندارد و شاید هم امروز به نفع اقتصاد ایران نباشد که دنبال چنین ابزارهایی برود. تا زمانی که بازار سرمایه ایران عمیق‌تر نشود، ایجاد ابزارهای جدید چندان کارساز نخواهد بود، زیرا همین

نامناسب عرضه شوند، با اقبال روبرو نمی‌شوند. صندوق‌های زمین و ساختمان، نهادهای تأمین مالی پروژه‌ای مهمی هستند، اما این صندوق در دوران رکود مسکن به بازار سرمایه آمد. از این رو، رشد قابل‌ملاحظه‌ای نداشت. شاید اگر این نهاد در سال جاری به بازار سرمایه معرفی می‌شد، ۲۰ برابر سال‌های گذشته در بین فعالان بازار شایع می‌شد. در همین زمینه بورس کالایی امروز شاید بتواند ابزارهای بیمه‌ای برای برخی از کالاهای کشاورزی طراحی و عرضه کند که رشد قابل‌ملاحظه‌ای از نظر حجم معاملات داشته باشند.

در بازار ارز و طلا نیز ابزارهایی ایجاد شده و بورس کالا نیز مدت‌ها قبل برای راه‌اندازی این بازارها اعلام آمادگی کرده است. بازار ارز و طلا در دنیا سازمان یافته است، اما راه‌اندازی آن‌ها در بورس کالا امروز می‌تواند به سفته‌بازی بیشتر بیانجامد. از این رو، بانک مرکزی نگران از سفته‌بازی، حتی بازار کوچک معاملات آتی سکه را متوقف کرد زیرا معتقد بود این معاملات

میلیارد تومان پول جدید از طریق ۵ میلیون نفر وارد بورس شده است؛ متوسط سرمایه هر نفر ۱۱ میلیون تومان است. این موضوع نشانگر آن است که سرمایه‌گذاران خردی وارد بورس شده‌اند که معمولاً به این بازار نمی‌آمدند. این افراد برای کسب سودهای بالا گام به این بازار گذاشته‌اند و اگر ناامید شوند، بازار را ترک کرده و دیگر به قصد سرمایه‌گذاری به بورس نخواهند آمد. بنابراین، روشن نیست این نوع ورود به بورس چقدر برای اقتصاد ایران مفید است. آن نجاری که کارگاه خود را تعطیل و کارگران را به خاطر سود بالاتر در بورس، بیکار می‌کند و پول خود را به بورس می‌آورد، کمکی به تولید ملی نمی‌کند. باید امکاناتی مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک به تازه‌واردان بورسی معرفی شود تا مردم عادی وارد تک سهم‌ها نشوند؛ چنین تدبیری مثبت است و می‌تواند هیجان را کنترل کند، مشروط بر آنکه خود مدیران صندوق‌ها، تحت تأثیر شرایط قرار نگیرند و هیجان زاده نشوند.

خوشبختانه زمینه رفتار هیجانی این روزهای بورس، در بورس کالا فراهم نیست. سال‌های طولانی خواستار این موضوع بودیم که عامه مردم گام به بازار سرمایه بگذارند و بورس گسترش پیدا کند

■ تاکنون با طراحی ابزارهای مختلف سعی شده تا نفت به بازار سرمایه وارد شود، اما این تلاش‌ها به نتیجه نرسیده است. دلیل دور ماندن نفت از بورس چیست؟

بحث بورس نفت سابقه خیلی قدیمی‌تری دارد. به‌رحال، بورس نفت بازاری عمدتاً بین‌المللی است؛ برای این که بورس نفت بتواند عملکرد موفقی ثبت کند، ویژگی جهانی آن اهمیت دارد. در اوایل دهه ۸۰ که برای اولین بار بحث بورس نفت مطرح شد نیز هدف تشکیل بازاری منطقه‌ای بود. در آن دهه دیدگاه این بود و امید می‌رفت که بازار اوراق بهادار ایران و بورس کالایی بتوانند به دو بازار قوی منطقه‌ای تبدیل شوند. اما طبعاً در شرایط تحریم، ایران عملاً با فضایی مواجه شد که امکان فعالیت منطقه‌ای و بین‌المللی از بورس‌های ایران سلب شد. حتی در این سال‌ها امکان کار مشترک کوچکی با بورس‌های خارجی به وجود نیامد. بنابراین، جای تعجب نیست که معاملات

ابزارهای موجود هم به طور کامل مورد استفاده قرار نگرفته است. بنابراین، ابتدا باید ابزارهای موجود را فعال‌تر کرد و سپس به سراغ ابزارهای تازه رفت؛ ابزارهایی که بتوانند به اقتصاد کشور کمک کنند.

■ در حالی دولت به دنبال راه‌اندازی بورس مسکن به عنوان پنجمین بورس کشور است که ابزارهای مختلفی برای تحقق این هدف در بورس‌های فعلی وجود دارد. آیا می‌توان با تکیه بر این ابزارها، از ظرفیت‌های بازار سرمایه در بخش مسکن بهره برد؟

بورس مسکن، سابقه جهانی ندارد؛ اصولاً چون مسکن کالایی استاندارد نیست، نمی‌توان آن را در بورس معامله کرد. «بورس مسکن» به شکلی که اخیراً مطرح شده، بعضی از ابزارها را از بورس کالا و برخی دیگر را از بورس اوراق بهادار جدا می‌کند و می‌خواهد معاملات آن‌ها را به بورس جدیدی ببرد؛ پس، هیچ محصول جدیدی در آن معامله نمی‌شود. این اقدام، از نظر بنده کاملاً بی‌معناست و می‌تواند مشکلات مقام ناظر را برای کنترل بازارها بیشتر و گرفتاری فزون‌تری برای کشور ایجاد کند. در حال حاضر با این همه مشکل، آیا چنین اقدامی اولویت دارد؟ خیر، ابتداً این اقدامات، من را به یاد راه‌اندازی صندوق‌های بازنشستگی یا مجوزهای مؤسسه‌های اعتباری می‌اندازد. امروز اگر این همه صندوق بازنشستگی شبه دولتی نداشتیم، حتماً مشکلات کشور کمتر می‌بود. راه‌اندازی چنین بورس‌هایی، فایده‌ای برای اقتصاد نخواهد داشت؛ این موضوع تنها دردسر بزرگی برای اقتصاد ایران به همراه می‌آورد. در گذشته نیز چنین موضوعاتی مُد بود که در شرایط خاص عده‌ای سمت دانشگاه زدن، صندوق زدن، مؤسسات مالی و اعتباری-زدن بودند و حالا به بورس زدن گرایش پیدا شده است. بالاخره، در بورس مسکن می‌خواهند ابزاری از نوع اوراق بهادار معامله شود یا ابزارهای کالایی؟ از هر کدام، دوتایش را داریم.

■ به گواه بسیاری از کارشناسان، هم‌اکنون بازار سرمایه ایران به‌خصوص بورس اوراق بهادار با رفتارهای هیجانی و توده‌وار مواجه شده است. ابزارهای مالی مناسب چه تأثیری در منطقی کردن این رفتارها دارد؟

خوشبختانه زمینه رفتار هیجانی این روزهای بورس، در بورس کالا فراهم نیست. سال‌های طولانی خواستار این موضوع بودیم که عامه مردم گام به بازار سرمایه بگذارند و بورس گسترش پیدا کند. حال که این بازار در بین افکار عمومی جا باز کرده، نباید شرایطی بر بازار حاکم شود که ناپایداری و ریزش‌های بزرگی را رقم بزند، و برای مردم عادی گرفتاری ایجاد شود. در بازار اوراق بهادار، طی سه ماهه ابتدایی سال ۱۳۹۹، ۵۰ هزار

نفت که وجه اصلی آن بین المللی است، در این شرایط فعال نشود.

یکی از ابزارهای مالی که در بورس کالا به کار رفته، بازار آتی و گواهی سپرده است که در آن سکه طلا معامله می شود. این در حالی است که در برهه هایی که قیمت طلا افزایش می یابد، مقصر افزایش قیمت ها، آتی سکه معرفی می شوند؛ این انتقادهای تا آنجا ادامه یافت که موجب تعطیلی بازار آتی سکه در دو سال اخیر شد. به نظر شما این ابزارها تا چه حد در نوسان بازار سکه تأثیر دارد؟

سرمایه گذاری در تمام نقاط دنیا با این هدف انجام می شود که به بخش واقعی اقتصاد کمک کند. از این رو، در دنیا معمول نیست که مردم با سکه و ارز پس انداز کنند. سرمایه گذاری مردم در طلا و ارز به درد بخش واقعی اقتصاد نمی خورد. اگر مردم در خانه خود ارز یا سکه نگاه دارند، یک اشتغال در اقتصاد ایجاد نمی شود، همان طور که اگر مسکن بخرند، و آن خانه را خالی نگاه دارند تا گران شود و بفروشند، کمکی به اقتصاد نمی شود. اگر قیمت زمین هزار برابر هم شود، یک اشتغال در کشور ایجاد نمی شود.

این نوع پس انداز کردن خانوارها به سرمایه گذاری مولد و پیشرفت اقتصاد منجر نمی شود و از دید اقتصاد ملی، به نفع اقتصاد نیست. البته، از خانوارها و مردم که چنین اقداماتی برای حفظ ارزش پول خود انجام می دهند، طبعاً هیچ اشکالی نمی شود گرفت. اگر سیاست گذار اقتصاد را طوری سامان دهد که برای مردم سرمایه گذاری در این دارایی های غیرمولد به صرفه باشد، روشن است که مردم آن مسیر را دنبال می کنند. در این شرایط،

بورس کالا توانست با طراحی این ابزارها تا حدی از انجماد سکه در خانه ها جلوگیری کند؛ البته، حجم این بازار بسیار کوچک بود. از این رو، در شرایط عادی کشور، تشکیل این نوع ابزارها و صندوق ها در کشوری که خانوارهای آن

عادت به سرمایه گذاری در طلا دارند، بسیار مثبت است، چرا که پس اندازها را تا حدی به مسیر تولید می برد و صندوق ها وجوه را به جریان می اندازند و از کنز پول جلوگیری می شود. بورس کالا توانسته برای آنکه سکه از جریان اقتصاد خارج نشود و تنها در حد یک گواهی باقی بماند و مردم در بخشی که بازده آن صفر است، سرمایه گذاری نکنند، گواهی سکه را طراحی کند. این نقدینگی که به معاملات گواهی سکه وارد می شود، اقدام اصلاحی مثبتی است، چرا که پول مردم معادل همان سکه در اقتصاد جریان پیدا کرده و در گوشه ای این سرمایه قفل نمی شود و در گاوصندوق ها رسوب نمی کند. بنابراین، پس انداز مردم در این گواهی ها مفید و قابل پذیرش است.

از سوی دیگر، بانک مرکزی که مسئول حفظ ارزش پول ملی و نگران تورم است معتقد است که در این برهه زمانی که معاملات سفته بازانه شایع است، ایجاد ابزاری در راستای تسهیل معاملات طلا و سکه، مردم را متوجه این نوع معاملات می کند و آنان بیشتر به سراغ این نوع معاملات می روند و به تورم و سفته بازی امکان رشد می دهند. این دیدگاه بانک مرکزی را در شرایط امروز قبول دارم؛ همان طور که اگر امروز در بورس کالا، تابلوی معاملات ارز راه اندازی شود، چون بازار یک طرفه است، این تابلو سفته بازی را تسهیل خواهد کرد.

پس، قابل فهم است که بانک مرکزی نگرانی هایی دارد. بورس کالا می تواند معاملات شفاف انجام دهد؛ می تواند با فروش گواهی سکه و ارز به جای کنز فیزیکی ارز و سکه در خانه ها و صندوق های امانی بانک ها، این پس اندازها را در جریان فعالیت اقتصادی قرار دهد. این ها همه مزیت های بورس کالا است. اما در شرایط جاری، چون این معاملات جریان سفته بازی را در کشور تسهیل می کنند، توقف آن ها قابل درک و توجیه پذیر است. اما یادمان باشد که این توقف موقت است و با برگشت اقتصاد و کشور به شرایط عادی، این معاملات شروع خواهد شد و صندوق های سکه فعال می شوند.

بورس کالا توانسته برای آنکه سکه از جریان اقتصاد خارج نشود و تنها در حد یک گواهی باقی بماند و مردم در بخشی که بازده آن صفر است، سرمایه گذاری نکنند، گواهی سکه را طراحی کند

بورس کالا

نبض بورس

محبوب ترین ابزار تامین مالی

اوراق سلف موازی در دو بورس کالا و انرژی، پرتفدارترین ابزار تامین مالی است

یکی از ماموریت‌های بازار سرمایه، تامین مالی بنگاه‌های اقتصادی است تا هدف انتقال تدریجی نقطه اتکای اقتصاد ایران از بانکها به بازار سرمایه محقق شود. دستیابی به این هدفگذاری راهبردی در گرو ایجاد و تقویت الزاماتی است که تسهیل تامین مالی از کلیدی ترین آنهاست. ابزارهای متفاوتی برای تامین مالی شرکتها در بازار سرمایه فعال هستند اما اوراق سلف موازی استاندارد در دو بورس کالا و انرژی، پرتفدارترین ابزار تامین مالی است.

۱ اوراق سلف موازی چیست؟

اوراق سلف موازی استاندارد، ابزار تأمین مالی است که بر مبنای قرارداد سلف منتشر می‌شود و براساس آن عرضه‌کننده مقدار معینی از دارایی پایه را مطابق مشخصات قرارداد سلف استاندارد در ازای بهای نقد به فروش می‌رساند تا در دوره تحویل به خریدار تحویل دهد. دارنده اوراق می‌تواند معادل دارایی پایه خریداری شده را طی قرارداد سلف موازی استاندارد در بازار ثانویه به فروش رساند، یا در سررسید با شرایط از پیش تعیین شده، تسویه نقدی کند و یا در دوره تحویل اقدام به دریافت فیزیکی دارایی نماید.

از ویژگیهای مهم این ابزار میتوان به دوره حیات آن اشاره کرد؛ دوره عمر اوراق، معمولاً یک تا دو سال است و طی دوره عمر اوراق، سود به دارندگان اوراق پرداخت نمی‌شود و اصل و سود اوراق در انتهای دوره به صورت یکجا بازپرداخت می‌شود. اوراق مذکور دارای حداقل سود تضمین شده هستند که این سود براساس رشد قیمت دارایی (کالا) پایه تا سقف مشخصی می‌تواند رشد کند.

۲ مزایای قرارداد سلف موازی

قراردادهای سلف یکی از قراردادهای اصلی در بازارهای سنتی و مدرن بوده که مطابق با آن، کل ثمن خرید توسط خریدار در ابتدا پرداخت و کالا در سررسید معین از فروشنده تحویل می‌شود. به این ترتیب فروشنده قبل از اینکه محصول مورد انتظار خریدار را تولید کند،

کل وجه آن را دریافت کرده و نه تنها از وجود خریدار برای محموله‌های تولیدی خود اطمینان می‌یابد، بلکه منابع مالی مورد نیاز نیز تامین می‌شود. این روش تامین مالی به دلیل نداشتن محدودیت‌ها و شرایط دشوار تامین مالی از روش‌هایی مانند استقراض از بانکها، انتشار اوراق دیگر و غیره همواره مورد نظر بسیاری از فعالان اقتصادی بوده است. در حقیقت سلف موازی استاندارد علاوه بر تأمین مالی تولیدکننده، در اوراق بهادار مبتنی بر کالا نیز به عنوان نوعی سرمایه‌گذاری تلقی می‌شود. در سلف موازی به نسبت سایر روشها، قدرت نقدشوندگی بالاتر رفته و تراکنش مالی بیشتری در آن صورت می‌پذیرد و از طرفی ریسک آن کمتر شده است.

قرارداد سلف موازی دارای مزایای متفاوتی است که از جمله آن می‌توان به امکان کشف قیمت به صورت لحظه‌ای و روزانه برای کالاها اشاره کرد، یعنی همواره قیمت کالاها براساس خریدوفروش اوراق مشخص هستند و در نتیجه قیمت‌ها شفاف‌تر هستند.

ضمن اینکه قرارداد سلف موازی به‌خوبی ریسک را پوشش می‌دهد و در این زمینه بهتر از قرارداد سلف عمل می‌کند، زیرا اجازه تغییر وضعیت را به خریدار می‌دهد. به‌عنوان مثال یک خریدار پس از مدتی و قبل از سررسید، دیگر نیازی به کالا ندارد و می‌تواند در بازار ثانویه قرارداد خود را با قیمتی مناسب به فروش رساند. این موضوع علاوه بر اینکه از ریسک می‌کاهد، قدرت نقدشوندگی را نیز بالا می‌برد که از دیگر مزیت‌های قراردادهای سلف موازی است.

تاریخچه اوراق منتشر شده

از بورس کالا تامین مالی کرد. در ادامه نیز شرکت های معتبر زیادی راهی تالار نقره های شدند تا بدون محدودیت های سیستم بانکی، سرمایه در گردش خود را با انتشار اوراق سلف موازی استاندارد تامین کنند. فهرست زیر حاوی شرکتهایی است که تاکنون از این روش معاملاتی بهره برده اند

در بررسی تاریخچه شرکتهایی که تاکنون با انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا تامین مالی کرده اند، باید به سال ۹۳ برگردیم. شرکت صنعتی و معدنی گل گهر نخستین شرکتی بود که در ۲۲ تیر ماه سال ۹۳ به میزان ۸۳ میلیارد تومان

شرکت عرضه کننده	دارایی پایه	مبلغ انتشار (میلیارد ریال)	تاریخ انتشار
فولاد مبارکه اصفهان	ورق گرم نوردیده	۱۰۰۰۰	۱۳۹۹/۰۴/۲۸
فولاد مبارکه اصفهان	ورق گرم نوردیده	۱۰۰۰۰	۱۳۹۹/۰۴/۱۴
فولاد مبارکه اصفهان	ورق گرم نوردیده	۱۰۰۰۰	۱۳۹۹/۰۲/۳۰
صنعتی و معدنی توسعه فراگیر سناباد	کنسانتره سنگ آهن	۱۰۰۰	۱۳۹۸/۱۰/۰۴
صنعتی و معدنی توسعه فراگیر سناباد	کنسانتره سنگ آهن	۱۰۰۰	۱۳۹۸/۰۷/۱۳
فولاد کاوه جنوب کیش	شمش فولادی (بیلت)	۳۰۰۰	۱۳۹۸/۰۶/۱۲
شرکت ایلام	پلی اتیلن سنگین	۲۰۰۰	۱۳۹۸/۰۳/۱۱
گسترش و توسعه صنایع بهپور	مرغ منجمد	۵۰۰	۱۳۹۷/۰۹/۲۴
فولاد مبارکه اصفهان	کلاف گرم نوردیده گرید HB-ST۳۷	۲۰۰۰	۱۳۹۷/۰۷/۱۵
فولاد کاوه جنوب کیش	شمش فولاد	۲۰۰۰	۱۳۹۷/۰۶/۱۳
ذوب آهن اصفهان	تیر آهن ۱۴	۲۰۰۰	۱۳۹۷/۰۵/۲۹
سیمان خوزستان	سیمان تیپ ۵	۵۰۰	۱۳۹۷/۰۴/۲۷
سیمان سپاهان	سیمان	۲۰۰	۱۳۹۷/۰۳/۲۳
سیمان شرق	سیمان	۳۰۰	۱۳۹۷/۰۳/۲۲
پتروشیمی انتخاب	پلی استایرن	۱,۰۰۰	۱۳۹۷/۰۲/۳۰
سیمان اصفهان	سیمان	۱۰۰	۱۳۹۶/۱۲/۲۸
پتروشیمی ایلام	پلی اتیل سنگین	۱,۰۰۰	۱۳۹۶/۱۲/۲۷
سایپا	سراتو	۵,۰۰۰	۱۳۹۶/۱۲/۲۳
گسترش و توسعه صنایع بهپور	مرغ منجمد	۲۰۰	۱۳۹۶/۰۴/۲۸
سیمان اصفهان	سیمان	۷۰	۱۳۹۵/۱۲/۲۵
ذوب آهن اصفهان	تیر آهن ۱۴	۱,۰۰۰	۱۳۹۵/۱۲/۱۷
پتروشیمی ایلام	پلی اتیل سنگین	۱,۰۰۰	۱۳۹۵/۱۲/۱۸
بازرگانی دولتی ایران	گندم	۲۶,۵۰۰	۱۳۹۵/۰۶/۲۴
پتروشیمی شیراز	اوره گرانول	۲,۰۰۰	۱۳۹۵/۰۴/۰۶
پتروشیمی پردیس	اوره	۱,۵۰۰	۱۳۹۴/۱۲/۲۴
ذوب آهن اصفهان	تیر آهن ۱۴	۱,۵۰۰	۱۳۹۴/۱۲/۱۷
صنعتی و معدنی گل گهر	کنسانتره سنگ آهن	۲,۳۴۰	۱۳۹۴/۱۱/۲۶
سیمان سپاهان	سیمان	۲۰۰	۱۳۹۴/۱۱/۰۵
صنعتی و معدنی چادر ملو	سنگ آهن دانه بندی شده	۸۰۶	۱۳۹۴/۰۸/۱۸
پتروشیمی آبادان	پی وی سی	۵۰۰	۱۳۹۴/۰۸/۰۹
			۱۳۹۴/۰۸/۲۳

نوبت حضور کوچک‌ترها در اوراق سلف موازی

سرمایه گذاری بی ضرر و مطمئن در بازارهای متلاطم

santosbancarios.com

«اوراق سلف موازی استاندارد» که به‌عنوان ابزاری برای تأمین مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد در بسیاری از کشورهای جهان با استقبال گسترده ای همراه است اما این اوراق در ایران با توجه به ظرفیت بالای اقتصادمان، چندان رایج و شناخته شده نیستند. خشایار دادمنش کارشناس بازار سرمایه و سرپرست معاملات بورس کالا و انرژی کارگزاری تأمین سرمایه نوین معتقد است سرمایه‌گذاری در این اوراق، کاملاً مطمئن و بدون ریسک است، هرچند سودی که برای انتشار این اوراق در تأمین مالیهای مختلف در نظر گرفته شده، چند باری تغییر کرده و بالا و پایین شده است. او با اشاره به قدرت نقدشوندگی این اوراق تأکید دارد که اوراق سلف موازی باید علاوه بر انتشار از سوی شرکت‌های بزرگ، مورد استقبال شرکت‌های کوچک‌تر نیز واقع شود تا شاهد جذابیت و توسعه تأمین مالی از طریق معاملات سلف موازی باشیم. گفت وگو با دادمنش را در ادامه می‌خوانید:

■ انتشار اوراق سلف موازی استاندارد به‌عنوان یکی از ابزارهای تأمین مالی، تا چه میزان برای شرکت‌های تولیدی جذاب است؟

این اوراق، راهکار بسیار خوبی برای تأمین مالی است اما مشکلی که اکنون به وجود آمده، مساله سود آن است. در اوایل سود آن در حدود ۱۹ تا ۲۱

درصد بود که خیلی هم استقبال شد و البته بازار هم مثل این روزها هیجانی و سودده نبود اما اکنون سود آن تغییر کرده است. به‌رحال اوراق سلف موازی، سرمایه‌گذاری کاملاً مطمئنی است و ضرری در آن وجود ندارد چون قیمت مواد اولیه‌ای که شرکت‌ها عرضه می‌کنند هیچ‌گاه پایین نمی‌آید

کوچک کفایت می‌کند پس باید راهی برای این مشکل پیدا کرد.

آیا دولت از این ابزار برای عرضه دارایی‌های خود استفاده کرده است؟

دولت در برهه ای نفت را در بورس انرژی و گندم را در بورس کالا از طریق انتشار این اوراق عرضه کرد، اکنون نیز در قالب «سهام عدالت» سهم شرکت‌هایی مانند فولاد مبارکه و ذوب‌آهن را عرضه می‌کند. به‌هرحال، دولت کسری بودجه دارد و در تلاش است این کسری را با چنین روش‌هایی تأمین کند تا ناچار به چاپ پول نشود. واقعیت این است که اگر دولت دارایی‌های خود را در این بازار و به‌وسیله اوراق سلف موازی و سهام عدالت عرضه کند، بسیار بهتر از بازارهای دیگر است؛ اینگونه پول‌های خرد مردم قابلیت خرید پیدا می‌کند.

اوراق سلف موازی باید رفته رفته از قالب شرکت‌های بزرگ به تأمین مالی توسط شرکت‌های کوچک‌تر وارد شود که در این صورت بازاری جذاب را شاهد خواهیم بود. برای مثال برخی از شرکت‌های تأمین سرمایه از یک حجم خاص به بالا را تأمین مالی می‌کنند

وضعیت بازار اوراق سلف موازی در ایران در قیاس با نمونه‌های خارجی آن چگونه است؟

چون عقود ما باید در قالب عقود اسلامی باشد، باید با شرایط خاص خودمان معاملات را انجام دهیم. شاید در این میان کشوری مثل مالزی هم باشد که مانند ما تأمین مالی کند و اجازه «ریا» ندهد اما وضعیت ما با اغلب کشورها متفاوت است و به همین دلیل، امکان قیاس دقیقی وجود ندارد.

و همیشه رو به بالا است. به‌عنوان نمونه، کارگزاری تامین سرمایه نوین تاکنون سه بار برای شرکت پتروشیمی ایلام شرایط انتشار اوراق سلف را با سود ۲۰ درصد مهیا کرده که در هر نوبت هم عرضه‌کننده و هم خریداران رضایت داشتند. با توجه به بازار متلاطمی که وجود دارد و کم شدن سود سپرده‌ها، سود اوراق با درآمد ثابت خیلی کم و حدود ۱۵ درصد است اما اوراق سلف موازی بالای ۱۷ درصد معامله می‌شود که برای صندوق‌ها بسیار جذاب است و تأمین مالی مهمی محسوب می‌شود. برای بورس کالا به اوراق محور شدن این کالاهای و توسعه اقدامات این بورس کمک می‌کند.

قدرت نقدشوندگی این اوراق چگونه است؟

قدرت نقدشوندگی این اوراق به دلیل وجود بازارگردان، بسیار خوب است. موضوع مهم اینجاست که تأمین مالی در حوزه کالا، در ابتدای مسیر است و معمولاً شرکت‌های بزرگ مثل فولاد مبارکه و ذوب‌آهن و شرکت‌های پتروشیمی بزرگ از این شیوه بهره برده اند اما باید عددهای تأمین مالی کوچک شوند تا شرکت‌های خرد هم بتوانند در این معاملات شرکت کنند و اوراق برای آن‌ها هم چاپ شود. اگر چنین شود، بازار جذابی را خواهیم داشت زیرا این تأمین مالی بهتر از تضامین بانکی یا ملکی است.

کاستی‌ها و نواقص عرضه اوراق سلف موازی چیست؟

به اعتقاد بنده اوراق سلف موازی باید رفته رفته از قالب شرکت‌های بزرگ به تأمین مالی توسط شرکت‌های کوچک‌تر وارد شود که در این صورت بازاری جذاب را شاهد خواهیم بود. برای مثال برخی از شرکت‌های تأمین سرمایه از یک حجم خاص به بالا را تأمین مالی می‌کنند و مثلاً زیر صد میلیارد تومان را انجام نمی‌دهند و عنوان می‌کنند برای آن‌ها صرفه مالی ندارد، اما در خیلی از شرکتها فقط نیاز به ۳۰ میلیارد تومان نقدینگی است و برای شرکت‌های

پشت سد تورم و تضامین سنگین

«اوراق سلف موازی استاندارد»، پدیده نوظهوری در بورس ایران نیست اما آن چنان که باید موردتوجه قرار نگرفته است. گلنوش معینی، معامله‌گر، کارشناس بورس انرژی و سرپرست بورس انرژی کارگزاری آگاه نیز نابسامانی اقتصادی را دلیل تمایل اندک تولیدکنندگان و خریداران برای ورود به این عرصه‌ها می‌داند و البته معتقد است که اوراق سلف موازی ظرفیت مثبت بسیار زیادی برای هر دو طرف دارد. معینی از اولین فعالانی است که معامله بازار برق را برای مشترکین صنعتی راه‌اندازی کرده است. او در این گفت و گو به مسائلی که درباره این اوراق وجود دارد پاسخ می‌دهد.

باشد، او موظف است که اوراق سلف موازی را بر مبنای روزشمار خریداری کند. اگر اوراق تا یک سال نگهداری شود، خریدار می‌تواند از دو فرصت دریافت سود یک‌ساله یا تحویل گرفتن کالا استفاده کند.

اوراق سلف موازی چقدر پاسخگوی نیازهای فعالان بازار است؟

این اوراق، نیاز عرضه‌کننده را برآورده می‌کند زیرا با عرضه اوراق سلف موازی می‌تواند نقدینگی موردنیاز خود را تأمین کند، بدون آنکه در مسیر پریچ‌وخم دریافت وام و اعتبار بانکی گرفتار شود. اگر شرایط اقتصادی بازار را در نظر بگیریم، خرید چاپ این اوراق برای صندوق‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های تأمین سرمایه و شرکت‌های کارگزاری، گزینه جذابی مناسب است. زیرا صندوق‌ها با خرید این اوراق، به سود ثابتی دسترسی می‌یابند که ریسک‌پذیری آن‌ها را کاهش می‌دهد.

اوراق سلف موازی استاندارد، به‌عنوان یکی از ابزارهای تأمین مالی، در شرایط حاضر چقدر می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد؟

ابتدا، تعریفی کلی از اوراق سلف موازی داشته باشیم؛ این اوراق در بورس کالا و بورس انرژی معامله می‌شود و با این اوراق، هر عرضه‌کننده که در این دو بورس پذیرش گرفته باشد، هنگام نیاز به نقدینگی، برای تأمین سرمایه، اقدام به چاپ اوراق سلف موازی استاندارد در بورس می‌کند. عرضه این اوراق نیز به‌صورت یک‌ساله چاپ و عرضه می‌شود و اگر خریدار، اوراق را تا زمان سررسید یک‌ساله آن حفظ کند از سود حدود ۱۸ درصدی برخوردار می‌شود. دلیل اینکه به آن اوراق سلف موازی گفته می‌شود این است که می‌توان آن را تا سررسید نگه داشت و مثلاً می‌توان بعد از ۶ ماه آن را فروخت که در این حالت، ف درصد سود آن نیز «روزشمار» محاسبه می‌شود. اگر این اوراق بازارگردان داشته

فراهم کردن تضامین سنگین برای آن‌ها دشوار است، تا حدی که مجبور می‌شوند، برخلاف میل باطنی خود، قید انتشار اوراق سلف موازی را بزنند. خریدارها نیز با سوددهی یک‌ساله مخالف هستند و استدلال می‌کنند این اوراق قابل‌اعتماد هستند اما با توجه به شرایط اقتصادی و نرخ بالای تورم، میزان سوددهی این اوراق برای ما و حتی صندوق‌ها صرفه ندارد.

وضعیت اوراق سلف موازی در بازار سرمایه ایران در مقایسه با نمونه‌های خارجی چگونه است؟

در کشورهای دیگر، میزان رشد اوراق سلف موازی با بقیه بازارها یکسان است و همین مزیت، به تولیدکننده کمک می‌کند تا خریداران بیشتری را جذب کند. اما در بازارهای ما به دلیل مشکلات اقتصادی و به‌ویژه نرخ بالای تورم هم تولیدکننده و هم خریدار به سمت این اوراق نمی‌آیند زیرا معتقدند سود تعیین‌شده برای این اوراق از نرخ تورم عقب‌تر است، در نبود یا کمبود خریدار، تولیدکننده هم انگیزه برای انتشار اوراق سلف موازی ندارد.

اوراق سلف موازی جایگاه بسیار خوبی دارند. مثلاً بورس برق در انگلیس، حتی از بورس سهام آن‌ها فعال‌تر است چون خریداران برق خانگی هم می‌توانند از آنجا برق خود را تأمین کنند. البته در ایران هم اقدامات مشابهی انجام شده و به‌عنوان نمونه مشترکان صنعتی برای خرید برق وارد بورس شده‌اند و همچنان در حال رشد این فرآیند هستیم. من اولین معامله بازار برق را برای مشترکین صنعتی اعمال کردم و به سهم خود، کوشیدیم این بازار را راه‌اندازی و فعل کنیم. سال ۹۵ قانونی تصویب شد که مصرف‌کننده‌های بالای ۵ مگاوات ساعت صنعتی می‌توانند برق خود را به‌جای شرکت برق منطقه‌ای از طریق بورس انرژی تأمین کنند و مستقیماً با نیروگاه قرارداد ببندند. با این روش، واسطه حذف می‌شود و به همین علت، هزینه‌های برق حداقل تا ۲۴ درصد کاهش می‌یابد که به نفع هر دو طرف است. خیلی تلاش کردیم که این بازار رونق گیرد اما بازار هنوز با وضعیت مطلوب فاصله دارد که علت اصلی آن، نبود یا ضعف قوانین حمایتی و سپس ناآشنایی اغلب مردم با بازارهای متنوع بورس و نیز بی‌اعتمادی طیفی از مردم به بازار سرمایه است.

سود ین اوراق چگونه محاسبه می‌شود؟

قانون و فرمول مشخصی برای تعیین میزان سود اوراق سلف موازی وجود ندارد و تولیدکننده با توجه به میزان بازدهی مقدار سود را مشخص می‌کند. درواقع، درصد سود سالانه این اوراق، ازسوی عرضه‌کننده تعیین می‌شود و آنان هم محاسبات و ملاحظات خاص خود را دارند که الزاماً، یکسان نیست. به‌عنوان نمونه، محاسبه می‌کنند که اگر بخواهند از وام بانکی بگیرند باید ۲۰ درصد سود به بانک بدهند پس برای آن‌ها به‌صرفه است که اوراق خود را با سود ۱۷ درصدی عرضه کنند. یا مثلاً اگر نیروگاهی برای افزایش واحدهای خود، درصدد تأمین سرمایه باشد، با لحاظ سودآوری بالای پروژه، حاضر است تا ۲۴ درصد هم سود هم بدهد و با این نرخ سود، خریداران اوراق هم فراوان خواهند بود.

این اوراق تضمین دارند؟

صددرصد. عرضه‌کننده‌هایی که در بورس هستند می‌توانند این اوراق را منتشر کنند که قطعاً آن‌ها به بورس تضامینی داده‌اند. ضمن اینکه برای این اوراق نیز باید تضامینی را به بورس بدهند که می‌تواند سهام آن شرکت و یا ضمانت‌نامه بانکی باشد.

برای واگذاری به شخص ثالث محدودیت وجود دارد؟

خرید اوراق سلف موازی مانند خرید اوراق سهام است. یعنی عرضه اولیه انجام می‌شود و بعد برای این اوراق، بازار ثانویه وجود دارد. دو روز پس از خرید عرضه اولیه، می‌توان آن را به‌راحتی فروخت و هیچ محدودیتی وجود ندارد. تنها فرق این است که اوراق سلف موازی، بازارگردان دارد و اگر خریداری وجود نداشته باشد، بازارگردان موظف است، اوراق را خریداری کند. بازارگردان‌ها، معمولاً شرکت‌های کارگشایی یا شرکت‌های تأمین سرمایه هستند.

نقص‌های بازار این اوراق چیست؟

ما بسیار پیگیر بودیم تولیدکنندگان زیادی را مجاب به انتشار این اوراق کنیم، اما مشکل اغلب آن‌ها، تضامینی بود که باید برای انتشار اوراق می‌دادند. گاهی باید به همان اندازه میزان انتشار اوراق تضمین بدهند که خیلی سخت است. به‌هرحال، تولیدکننده در مرحله نیاز به پول، ناچار به چاپ اوراق می‌شود و در چنین وضعیتی،

دلربایی چهار صندوق طلایی

کاهش ریسک و بی‌نیازی از نگهداری فیزیکی
مزیت صندوق‌های طلاست

crushpixel.com

۴ صندوق طلا

هدف از تشکیل و راه‌اندازی صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا تشکیل یک پرتفوی از دارایی‌های مبتنی بر طلا است که در حال حاضر، فعالیت این صندوق‌ها، سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار مبتنی بر گواهی سکه طلا، اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلا، اوراق بهادار با درآمد ثابت، سپرده و گواهی سپرده بانکی است.

در خصوص مزایا و فواید تشکیل صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا می‌توان به این موارد اشاره کرد: هدف از تشکیل و مزیت چنین پرتفویی کاهش ریسک مربوط به خریدوفروش طلا است که یک سرمایه‌گذار معمولی، ممکن است متحمل شود.

سرمایه‌گذاران خردی که شاید نتوانند یک شمش طلا بخرند یا تخصصی در تحلیل بازار طلا ندارند، می‌توانند به‌سادگی و با مبلغ کمی روی طلا سرمایه‌گذاری کنند، ضمن اینکه وجود پرتفوی در این صندوق‌ها ریسک ضرر آن‌ها را کاهش می‌دهد.

مزیت دیگر صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا کاهش ریسک و خطرات نوسانات ناشی از بی‌ثباتی سیاسی، اقتصادی و جغرافیایی است. مزیت دیگر صندوق‌های طلا عدم نیاز به نگهداری فیزیکی طلا و جواهرات است؛ به‌ویژه اگر این سرمایه‌گذاری‌ها روی طلا زیاد باشد.

در یک نگاه کلی، صندوق‌های طلا، مزایایی نسبت به معاملات شخصی طلا دارند که استفاده از تحلیل گران

صندوق‌های سرمایه‌گذاری مانند شرکتی هستند که با جمع‌آوری منابع پولی کوچک، به سرمایه‌گذاری در سبدی از اوراق بهادار می‌پردازد و این سبد ممکن است شامل سهام، اوراق مشارکت، سپرده بانکی و سایر اوراق بهادار باشد.

بر این اساس، هر فرد می‌تواند با سرمایه موردنظر خود (هرچند اندک) در سبدی از دارایی‌های متنوع سرمایه‌گذاری کند و به‌این‌ترتیب، متناسب با آورده خود در سود و زیان صندوق سهیم شود. ضمن اینکه سرمایه‌گذار می‌تواند هر زمان که بخواهد سرمایه خود را از صندوق خارج کند، با این کار واحدهای سرمایه‌گذاری او از منابع صندوق به نرخ ارزش روز دارایی‌ها (NAV) بازخرید می‌شود.

به بیانی دیگر صندوق سرمایه‌گذاری بنا به تعریفی که در ماده ۱ بند ۲۰ قانون بازار بورس و اوراق بهادار آمده، عبارت است از یک نهاد مالی که فعالیت اصلی آن سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار است و مالکان آن نسبت به سرمایه‌گذاری خود در سود و زیان صندوق شریک هستند. وجوه دریافتی از سرمایه‌گذاران در صندوق‌ها در ترکیب متنوعی از اوراق بهادار شامل سهام، اوراق قرضه، ابزارهای کوتاه‌مدت بازار پول و دارایی می‌شود. صندوق‌های سرمایه‌گذاری انواع مختلفی دارند که بر این اساس صندوق سرمایه‌گذاری طلا (Gold Funds) یکی از انواع این صندوق‌ها است.

بورس کالا

صندوق‌های سرمایه‌گذاری در گواهی سپرده سکه طلا و اوراق مشتقه سکه طلا بود نیز در مهرماه سال ۹۶ در بورس کالای ایران انجام شد.

با پذیرهنویسی موفق، مبادلات ثانویه اوراق دومین صندوق طلای بازار سرمایه از روز شنبه ۱۹ اسفند ۹۶ در تالار بورس کالا آغاز شد. مدیران «زرافشان امید ایرانیان»، هدف از تشکیل این صندوق را جمع‌آوری سرمایه از سرمایه‌گذاران و اختصاص آن‌ها به خرید انواع اوراق بهادار مبتنی بر کالا به‌منظور کاهش ریسک سرمایه‌گذاری، بهره‌گیری از صرفه‌جویی‌های ناشی از مقیاس و تأمین منافع برای سرمایه‌گذاران عنوان کردند.

■ گوهر، صندوق سوم

فعالیت سومین صندوق طلای بازار سرمایه کشور موسوم به صندوق طلای کیان با نماد «گوهر» نیز پس از پذیرهنویسی و اخذ مجوز فعالیت از سازمان بورس و اوراق بهادار، از روز دوشنبه ۲۱ اسفندماه ۹۶ آغاز شد. براساس اعلام مدیران صندوق طلای کیان، قسمت عمده پرتفوی این صندوق، اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلا و قسمتی دیگر گواهی سپرده سکه طلا است. مدیر این صندوق شرکت کارگزاری توسعه معاملات کیان و بازارگردان آن شرکت گروه مالی گسترش سرمایه کیان بوده که در دوره پذیرهنویسی اولیه این صندوق ۱۷ میلیارد تومان جمع‌آوری شد.

■ عیار، صندوق چهارم

پذیرهنویسی صندوق سرمایه‌گذاری سکه طلای مفید با نماد «عیار» به‌عنوان چهارمین صندوق طلای کشور نیز روز شنبه ۱۹ خرداد ۹۷ در بازار سرمایه آغاز شد که در ۵ روز کاری بیش از ۵۰ میلیون واحد سرمایه‌گذاری عادی آن در فرآیند پذیرهنویسی توسط سرمایه‌گذاران خریداری شد. سرانجام در ۱۰ تیر ۹۷ مجوز آغاز فعالیت این صندوق از سوی سازمان بورس صادر شد تا معاملات هم‌زمان صندوق‌های «لوتوس»، «گوهر» و «کیان» و «عیار» در بورس کالا انجام‌شده و گفتنی است که خریدوفروش واحدهای این صندوق‌ها از طریق سیستم معاملات آنلاین کارگزاری‌ها برای سرمایه‌گذاران قابل انجام است.

خبه و باتجربه، نقدشوندگی بالای واحدهای صندوق، هزینه معاملاتی پایین به نسبت معاملات سنتی و صرفه‌جویی در زمان و کاهش ریسکهای مختلف به دلیل معاملات آنلاین از جمله مزایای خرید واحدهای صندوق طلا به جای خرید فیزیکی طلا و سکه است.

■ طلا، صندوق اول

نگاهی به سابقه راه‌اندازی صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا در کشور نشان می‌دهد در ایران صندوق پشتوانه طلای لوتوس با نماد «طلا» از نوع صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس کالا و اولین صندوق کالایی بازار سرمایه کشور است که موضوع فعالیت آن سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار مبتنی بر گواهی سکه طلا، اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلا، اوراق بهادار با درآمد ثابت، سپرده و گواهی سپرده بانکی بوده و از ۸ مرداد سال ۹۶ فعالیت خود را آغاز کرد.

پذیرهنویسی این صندوق که از تاریخ ۲۰ الی ۲۴ خردادماه ۹۶ آغاز شد، با استقبال چشمگیر سرمایه‌گذاران مواجه شد به‌طوری‌که در ۵ روز پذیرهنویسی این صندوق بیش از ۱۵ میلیارد و ۷۹۸ میلیون تومان از واحدهای این صندوق (به ارزش هر واحد هزار تومان) توسط سرمایه‌گذاران خریداری شد که با احتساب یک میلیارد تومان آورده اولیه مؤسسان، در مجموع بیش از ۱۶ میلیارد و ۷۹۸ میلیارد تومان سرمایه در صندوق جذب شد. به‌این‌ترتیب، بعد از پذیرهنویسی موفق این صندوق، مجوز فعالیت آن از سوی سازمان بورس صادر شد و معاملات ثانویه آن نیز از ۸ مردادماه همان سال آغاز شد.

تأمین سرمایه لوتوس پارسیان مدیر و بازارگردان این صندوق بوده و فعالیت صندوق تحت نظارت حسابرس، متولی و سازمان بورس و اوراق بهادار انجام می‌شود. مدیریت صندوق به‌صورت فعال (Active) صورت می‌گیرد و عمده دارایی آن نیز گواهی سپرده سکه طلا و اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلاست.

■ زر، صندوق دوم

در پی تجربه موفق نخستین صندوق کالایی کشور، پذیرهنویسی صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله زرافشان امید ایرانیان با نماد «زر» که از نوع

صندوق کالایی سکه گنجینه‌ای غریبه

گفت و گو با فردین آقابزرگی
کارشناس بازار سرمایه

شکوفایی طلای سرخ در بستر بورس که طی چند سال گذشته در بازار نوین سرمایه‌گذاری شکل گرفته و همچون اغلب ابزارهای مالی دیگر، با وجود مزایای فراوان، در کنج انزوا روزگار می‌گذراند. فردین آقابزرگی، کارشناس بازار سرمایه و مدیرعامل کارگزاری بانک دی می‌گوید اگرچه حجم معاملات در صندوق کالایی سکه بسیار اندک است اما ظرفیت ارتقای آن وجود دارد، به‌ویژه اینکه به دلیل نظارت قانونمند، امکان سوءاستفاده از عملکرد این صندوق کاملاً حداقلی و نزدیک به صفر است. گفت‌وگو با آقابزرگی را در ادامه می‌خوانید:

۲ صندوق کالایی سکه چه زمانی شکل گرفت؟

قدمت این صندوق از زمان تصمیم‌گیری و تصویب قانون «توسعه ابزارهای مالی نوین» از سال ۱۳۸۴، تمامی این ابزارها به‌صورت قانونی در بازار سرمایه پایه‌ریزی شد و شکل گرفت. به‌مرور زمان، معاملات آتی سکه و گواهی سپرده و در ادامه صندوق‌های طلا براساس موضوعیت شروع به فعالیت کردند. به‌عنوان مثال «صندوق زمین و ساختمان» که جزو ابزارهای نوین مالی است از همان سال مجوز تأسیس و راه‌اندازی دارد اما تاکنون یک یا دو مورد آن هم در حجم بسیار کم، فعالیت نداشته است. صندوق‌های حال حاضر که تحت نظارت اداره نهادهای مالی سازمان بورس هستند براساس «امید نامه» با محدودیت در موضوع سرمایه‌گذاری، فعالیت‌های بسیار خوبی داشته‌اند و از مواردی است که می‌توانیم با صندوق کالایی طلا، پیامدهای منفی توقف یا حذف معاملات آتی سکه را جبران کنیم. این صندوق‌ها با صندوق‌های اوراق بهادار مشابهت دارد و حتی در دنیا در موضوعات مختلف چنین صندوق‌هایی تعریف شده است که می‌توان با عنوان «صندوق شاخص» و یا «صندوق صنعت خاص» از آن‌ها نام برد. در دنیا هر تجارتی که شروع به فعالیت می‌کند مبتنی بر آن، یک صندوق نیز تعریف می‌شود. قدمت آن‌ها بیش از ۱۵ سال است اما فعالیت‌شان به‌مرور شکل گرفته و در حال حاضر به‌عنوان یک ابزار شناخته‌شده و جاافتاده محسوب می‌شوند. این صندوق‌ها مزایای خاص خود را دارند و برای افرادی که نمی‌خواهند به‌طور مستقیم به بورس ورود پیدا کنند، چه از لحاظ ذخیره‌سازی، ریسک‌های نگهداری و استهلاکی و حتی نوسان شدید قیمت مناسب است.

۲ چه نیازی به وجود این صندوق‌ها در اقتصاد است؟

تنوع ابزارهای مورد معامله در بازارهای سرمایه چه در حوزه بورس کالا و چه در حوزه بورس اوراق بهادار و همچنین ابزارهای مشتقه از مدت‌ها در دستور کار مسئولان در سازمان بورس و شرکت‌های بورسی بوده است. گواهی سپرده طلا، معاملات آتی سکه و صندوق کالایی سکه از ابزارهایی هستند که در حوزه طلا مورد استفاده قرار می‌گیرد. صندوق‌های سکه با صندوق‌های سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار مشابهت دارد و بر اساس مجوزهای صادره قدرت مانور و یا نحوه سرمایه‌گذاری بر روی دارایی‌ها، محدود به کالا یا اوراقی است که تعریف شده است. با این تفاسیر اینکه افرادی که تخصصی در حوزه طلا ندارند بتوانند سرمایه‌های اندک خود را به صندوقی تخصصی بسپارند و مبادلات از حوزه سنتی به شیوه‌های مدرن انجام شود بدون شک از لازمه‌های توسعه اقتصادی است.

۲ صندوق کالایی طلا چگونه می‌تواند در کنترل نوسانات بازار مؤثر باشد؟

بخش عمده فعالیت این صندوق‌ها به استفاده از موقعیت‌های خرید یا فروش است. اگر شکافی بین عرضه و تقاضا وجود داشته باشد، این صندوق‌ها به‌صورت متشکل، قانونمند و تحت نظارت می‌توانند اقدام به خریدوفروش کنند و باعث خواهد شد که با سفته‌بازی یا عملیات سوداگرانه، محدوده نوسان قیمت کاهش پیدا کند. درست مانند عملیات بازگردانی است، باوجوداینکه ظاهراً تناسب لازم میان توان مالی یک صندوق کوچک و حجم وسیع معاملات سکه فیزیکی در خارج از بورس، وجود ندارد اما هم‌افزایی این صندوق‌ها و انگیزه استفاده از شکاف قیمتی بین عرضه و تقاضا، باعث کم شدن

معاملات در کل بورسها است که رقم بسیار نازل و غیرقابل قبولی است و قطعاً جای گسترش و توسعه دارد.

■ همیشه نسبت به فعالسازی این ظرفیت‌های جدید، بازارهای سنتی مخالفت‌هایی بروز می‌دهند، در مورد این صندوق چه واکنش‌های منفی وجود دارد؟

از دید کسب‌وکار سنتی در هر حوزه‌ای، ورود چنین ظرفیت‌هایی مانند صندوق کالایی طلا باعث خواهد شد منافع آنان کاهش پیدا کند و حتی این تصور را داشته باشند که در فرآیند معاملات آنان اخلاص ایجاد کند و یا باعث افزایش بیکاری برخی صنوف شود؛ در صورتی که این کسب‌وکار نوین در همه جای دنیا متداول است و خللی به فعالیت فعالان بازار طلا وارد نمی‌شود و حتی آنها نیز می‌توانند به این مبادلات مدرن ورود کنند. اگر وضعیت تجاری داخل کشور را با ۳۰ سال گذشته مقایسه کنیم، خواهیم دید که زیرساختها ارتقا یافته و سازوکارها در تمامی حوزه‌ها به شدت تغییر کرده و شفافیت، تقویت شده است. اکنون، بسیاری از معاملات را در بورس کالا و صندوق کالایی طلا می‌توان به صورت فرامیلتی انجام داد که موجب افزایش گردش معاملات و سرمایه نیز خواهد شد.

هیچ جای دنیا به اندازه کشورمان سهام معامله نمی‌شود زیرا در دیگر کشورها، مشتقات و سایر ابزارهای مبتنی بر سهام، بازارهای معاملاتی پربرونقی دارند. در هر حال، واقعیت این است که به علت غلبه اوراق بهادار، متأسفانه، معاملات صندوق‌های طلا، اغلب در کمترین حالت ممکن قرار دارد اما تاکید می‌کنم که جای رشد و توسعه برای صندوق‌های کالایی در بازار سرمایه ما وجود دارد

■ اما ابزارهایی مثل بازار آتی سکه که می‌توانند در این زمینه کمک کنند، حذف شده‌اند...

این ابزارها در کنار هم می‌توانند تأثیرگذار باشند زیرا همانند اجزای یک پازل، مکمل هستند. مانند این است که بگوییم در بازار مالی فقط بازار سرمایه داشته باشیم و بازار پول را حذف کنیم، یا در اوراق بهادار فقط حق خرید وجود داشته باشیم اما حق فروش را بگیریم. همه این ابزارها در کنار هم تأثیر قابل توجه اقتصادی خود را نشان می‌دهند و امیدوارم به زودی معاملات بازار آتی سکه نیز از سر گرفته شود.

نوسان قیمت خواهد شد و در نتیجه ریسک سرمایه‌گذاری کاهش خواهد یافت.

■ اکنون، سهم صندوق کالایی طلا در بازار سرمایه چقدر است؟

حجم معاملات صندوق کالایی سکه نسبت به اوراق بهادار کم است. البته این اتفاق، صرفاً به معاملات صندوق طلا محدود نمی‌شود. قدمت معاملات اوراق بهادار و آشنایی بیشتر مردم با این سهام موجب شده بخش عمده معاملات در بورس اوراق بهادار انجام شود و این بازار، پیش‌تاز بازار سرمایه ایران باشد تا حدی که به جرات می‌توان گفت، هیچ جای دنیا به اندازه کشورمان سهام معامله نمی‌شود زیرا در دیگر کشورها، مشتقات و سایر ابزارهای مبتنی بر سهام، بازارهای معاملاتی پربرونقی دارند. در هر حال، واقعیت این است که به علت غلبه اوراق بهادار، متأسفانه، معاملات صندوق‌های طلا، اغلب در کمترین حالت ممکن قرار دارد اما تاکید می‌کنم که جای رشد و توسعه برای صندوق‌های کالایی در بازار سرمایه ما وجود دارد.

■ معاملات در این صندوق چگونه صورت می‌گیرد؟

معاملات صندوق کالایی طلا با همان مکانیسم و چارچوبی است که اوراق بهادار معامله می‌شود. فرآیند معامله نیز از زمان تاییدیه وجه متقاضی خرید تا زمان صدور یونیت صندوق دقیقاً مشابه صندوق‌های سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار است که ۲۴ ساعت طول می‌کشد. احراز هویت، ثبت ورود منابع مالی به صندوق و اختصاص یونیت به میزان مبلغی که واریز شده با احتساب کارمزد بسیار ناچیزی، همه فرآیند کار را شامل می‌شود که کاملاً شبیه اوراق بهادار است.

■ بانک‌ها چه نقشی در صندوق کالایی طلا دارند؟

به طور مستقیم هیچ نقش حقیقی و یا حقوقی برای بانک‌ها در نظر گرفته نشده و امکان اثرگذاری بر روی قیمت‌سازی و شکل‌گیری قیمت و حتی روندسازی را ندارند. هیچ فرد حقیقی نیز توانایی این کار را ندارد. حتی به جرات می‌توانم بگویم که در بورس اوراق بهادار هم این امکان وجود ندارد. با توجه به عمق میدان وسیعی که در بازار و حتی در صندوق‌های طلا داریم اگر فشار قیمتی بین عرضه و تقاضا وجود داشته باشد باعث خواهد شد شکاف قیمتی از بین برود. به دلیل نظارت سازمان بورس و مراجع کنترلی و بازرسی، امکان سوءاستفاده از چنین موقعیت‌هایی برای منافع شخصی، کاملاً حداقلی و نزدیک به صفر است.

■ امکان افزایش ظرفیت صندوق کالایی سکه وجود دارد؟

متأسفانه، سهم ابزارهای مالی همچون صندوق کالایی طلا، مشتقات و گواهی سپرده و... کمتر از یک درصد کل حجم

جلای «طلای سرخ» در رینگ معاملات

دلان زعفران به گوشه رینگ رانده شدند

زعفران در فهرست صادرات غیرنفتی جایگاه ویژه‌ای دارد؛ این کالا به سه صورت معاملات فیزیکی، گواهی سپرده و معاملات آتی وارد بورس کالا شد تا از مزایای بازار مدرن و رقابتی بورس برخوردار شود. در طول مدت عرضه زعفران در بورس دو اتفاق مهم در این بازار رخ داد؛ اول شفافیت ایجادشده در بازار و دوم بالا نگه داشتن کیفیت محصولات از طریق انبارهای استاندارد بورس کالا.

علی شریعتی مقدم رئیس کمیسیون کشاورزی و صنایع وابسته اتاق بازرگانی ایران و مؤسس گروه بین‌المللی نوین زعفران توضیح می‌دهد که عرضه بورسی زعفران چه تأثیری در بهبود کیفیت و افزایش ظرفیت صادرات این محصول داشته است. شریعتی مقدم تأکید می‌کند که عرضه بورسی به نفع تولیدکننده و خریدار است و فقط دلان از بورسی شدن طلای سرخ آسیب دیده‌اند زیرا دیگر قادر نیستند منافع خود را با پایمال کردن منافع کشاورزان و مصرف‌کنندگان تأمین کنند. گفت وگو با شریعتی مقدم را در ادامه می‌خوانید.

زعفران در حال حاضر با چه روشهایی به فروش می‌رود؟

زعفران به سه روش فروخته می‌شود. روش اول عرضه توسط خود کشاورزان است. در روش دوم کشاورزان محصول خود را به عمده‌فروشان می‌فروشند و این عمده‌فروشان هستند که محصول را به بازار عرضه می‌کنند و روش سوم که عرضه در بورس کالا است. البته عرضه زعفران در بورس کالا نیز به سه روش معامله فیزیکی، معاملات آتی و گواهی سپرده انجام می‌شود.

بین ابزارهای موجود در بورس کالا یعنی معامله فیزیکی، معاملات آتی و گواهی سپرده کدام روش برای عرضه‌کنندگان زعفران مناسب‌تر است؟

من گواهی سپرده و معاملات فیزیکی را منطقی‌تر می‌دانم. زیرا گواهی سپرده باعث می‌شود کیفیت زعفران‌ها در انبارهایی که استاندارد هستند و از انبارهای خانگی برای نگهداری محصول مناسب‌تر است بهتر حفظ شود. در معاملات آتی ولی با سپرده‌گذاری بدون کالا و پذیرش ریسک قبل از عرضه کالا معاملاتی انجام می‌شود که می‌تواند نشانه درستی از حمایت از طرفین معامله نباشد. آشنایی با معاملات آتی تقریباً محدود است هرچند در دو سال

گذشته رشد بسیار بیشتری پیدا کرده و تا حدی توانسته است به بازار کمک کند اما هنوز به بلوغ مورد انتظار نرسیده است.

گواهی سپرده چه مزیتی به نسبت دیگر ابزارها دارد؟

گواهی سپرده، کالا را از امنیت بیشتری در انبارها برخوردار می‌کند و کالا با کیفیت بالایی نگهداری می‌شود که همین نکته می‌تواند تأثیر مثبتی داشته باشد. اگر از ابتدای فصل، کالا به انبارهای استاندارد سپرده شود، هم نگهداری زعفران بهتر می‌شود و هم استاندارد کیفی آن بیشتر حس می‌شود. بنابراین، روش گواهی سپرده نسبت به دیگر روش‌ها مطلوب‌تر است.

کدام ابزار در بورس مورد اقبال بیشتری قرار گرفته است؟

قاعدتاً بسته به مقاطع زمانی مختلف از ابزارهای مختلف بورس به تناسب استقبال شده اما جای کار بیشتر دارد.

برای ورود به بورس کالا و استفاده از ابزارهای معاملاتی نوین با چه مخالفت‌هایی مواجه بودید؟ به‌هرحال، مخالفت‌هایی وجود داشته چون زعفران

است که سالیان سال است بازار صادراتی خود را دارد. پیش از آنکه بورس و ابزارهای مالی جدید شکل بگیرد این بازار ایجاد شده و بخش خصوصی در بازاریابی، تبلیغات و معرفی زعفران همچنین صنعتی که ایجاد شده نسبت به سایر محصولات کشاورزی فعالیت ارزنده‌ای داشته است. از سوی دیگر در ایجاد بنیان‌های کار سازنده، در مقایسه با دیگر محصولات کشاورزی پویاتر و فعال‌تر عمل شده است. تعدادی از کشورها هستند که مشتریان ثابت محصول

همواره، سرمایه‌گذاران سنتی داشته و زمانی که ابزارهای مدرن معاملاتی در آن جابجفتد و بتواند با دربرگیری بالا کار کند، زمانبر خواهد بود.

۴ ورود به بورس چه تأثیری بر بازار زعفران داشته است؟

بورس به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم، توانسته نقش مؤثر و مهمی در اقتصاد داشته باشد و همچنین به شفافیت کمک زیادی کرده است. درباره نقش بورس در بازار زعفران، لازم است مطالعات کامل‌تر و جامع‌تری انجام دهیم و البته بخشی از این پژوهش مهم را باید خود بورس با کمک اساتید و بخش خصوصی

انجام دهد تا یافته‌های آنان به تقویت نقاط مثبت و شناسایی و برطرف کردن کاستی‌ها منجر شود. مثلاً، یکی از نقاط ضعف، بحث ایجاد ارزش‌افزوده در صادرات زعفران است. همچنین ضرورت انسجام در قیمت‌گذاری زعفران به‌ویژه در بازار جهانی مشکل دیگری است. اگر بازیگران مؤثری در این حوزه به کمک بورس بیایند می‌توانند وضعیت بهتری برای این محصول ملی را رقم بزنند.

ما در اقتصادی کار می‌کنیم که بسیاری از بازیگران آن اهل سوءاستفاده هستند. سوءاستفاده‌هایی که ممکن است در تولید زعفران به نفع تولیدکننده هم نباشد. منافع خودشان را به قیمت پایمال کردن منافع تولیدکننده به دست بیاورند. این در حالی است که اگر از بورس به‌درستی استفاده شود می‌توان منافع تولیدکنندگان، واحدهای تولید و بسته‌بندی، صادرکنندگان و حتی مصرف‌کنندگان را در این بازار تأمین کرد.

۴ آیا بورس کالا مددکار صادرکنندگان بوده است؟

زعفران یکی از محصولات صادراتی بسیار ارزآور و ارزشمند کشور است. این محصول در واقع یک محصول سنتی

فارغ از اینکه بورس چقدر به شناسایی بازارهای هدف کمک کرده، همین که این بازار توانسته فضای معاملاتی شفاف ایجاد کند و با ایجاد انبارهای مناسب و استاندارد، کیفیت محصولات را بالا نگاه داشته، خود عامل مهمی در موفقیت صادرکنندگان زعفران خواهد بود

زعفران ایران هستند و بخش خصوصی با تبلیغات و بازاریابی‌هایی که داشته توانسته این مشتریان را برای خود به‌صورت ثابت حفظ کند.

امروز که بورس به‌عنوان یک ابزار مالی جدید به این بازار سنتی ورود کرده است؛ هنوز در ابتدای راه بوده و به مقوله صادرات نپرداخته است. فارغ از اینکه بورس چقدر به شناسایی بازارهای هدف کمک کرده، همین که این بازار توانسته فضای معاملاتی شفاف ایجاد کند و با ایجاد انبارهای مناسب و استاندارد، کیفیت محصولات را بالا نگاه داشته، خود عامل مهمی در موفقیت صادرکنندگان زعفران خواهد بود.

خیز «قبض انبار» برای قبضه بازار کالا

چشم انداز فراگیری گواهی سپرده کالایی در کشور

گواهی سپرده کالایی یا همان قبض انبار یکی از ابزارهای مالی بورس کالای ایران است که تاکنون در محصولاتی چون ذرت، جو، سکه طلا، زعفران، زیره سبز و بسته بندی اجرائی شده و به نظر می رسد در آینده ای نه چندان دور، شاهد فراگیر شدن این معاملات با استقرار نظام انبارداری در سراسر کشور باشیم. اما سابقه تاریخی گواهی سپرده کالایی چیست و این ابزار چه مزیت هایی دارد؟

۱ سابقه تاریخی

همچنین این وزارتخانه مکلف شد با همکاری بورس کالا تا پایان اردیبهشت هر سال برای تهیه فهرست محصولات کشاورزی قابل معامله در این بورس اقدام کند که بر این اساس مرجع تعیین کیفیت و درجه بندی محصولات موضوع این آیین نامه، بورس کالا با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تعیین و اعمال سیاست خرید تضمینی برای آن دسته از کالاهای کشاورزی که مشمول فهرست کالاهای قیمت تضمینی می شوند، ممنوع اعلام شد.

از سوی دیگر، بر اساس این مصوبه آن دسته از کالاهای مشمول خرید قیمت تضمینی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت مشمول خرید تضمینی می شوند نیز از شمول این تصویب نامه خارج شد و سازمان برنامه و بودجه نیز هم مکلف شد بنا به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی، میزان مابه التفاوت قیمت تضمینی با قیمت تابلوی بورس به تفکیک محصولات منتخب را در بودجه سنواتی پیش بینی کند.

۲ آغاز رسمی معاملات گواهی سپرده کالایی

سرانجام در اردیبهشت سال ۹۴ هیات دولت اجرای آزمایشی ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در قالب طرح قیمت تضمینی را روی ذرت و جوی استان های خوزستان و کرمانشاه از طریق بورس کالای ایران ابلاغ کرد و موجب شد تا ذرت برداشت شده در استان خوزستان به انبارهای پذیرش شده در بورس کالا منتقل شود.

به همین منظور معاملات گواهی سپرده کالایی ذرت خوزستان در بورس کالای ایران از دوم آذرماه ۹۴ به طور رسمی آغاز شد و در نهایت در ۲۵ اردیبهشت سال ۹۵ با تصمیم هیات وزیران معامله تمامی ذرت و جو کشور در بورس کالا آغاز شد؛ معاملات جو نیز در قالب معاملات گواهی سپرده کالایی از اول تیرماه سال ۹۵ در بورس

برای بررسی سابقه معامله محصولات کشاورزی در بورس کالا، ابتدا باید به یک قانون در حوزه کشاورزی که مربوط به سال ۱۳۶۸ است، اشاره کنیم؛ قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی در کشور که سال ۶۸ تصویب و ابلاغ شد. در این قانون به منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ممانعت از ضرر و زیان کشاورزان، دولت موظف شد همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی (گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه و ش، دانه های روغنی، چای، سیب زمینی، پیاز و حبوبات) را تضمین کرده و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آن ها از طریق واحدهای ذی ربط اقدام کند.

پس از اجرای این قانون در ۱۹ تیرماه سال ۸۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی به تصویب رسید که در ماده ۳۳ آن علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی در قالب بودجه های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار شد و تولیدکنندگان محصولات کشاورزی اجازه یافتند محصولات خود را در بورس کالا عرضه کنند. همچنین در این قانون تاکید شده که در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت شود.

پس از آن، آیین نامه اجرائی این ماده قانونی به دستگاه های ذی ربط ابلاغ شد که در این دستورالعمل اجرائی، وزارت جهاد کشاورزی مکلف شد حداکثر تا ۱۵ شهریور ماه هر سال متناسب با شرایط تولید، نوع محصول و وضعیت بازار و نیز قیمت تضمینی سال آینده محصولات کشاورزی و دامی را که قابل معامله در بورس کالا هستند برای تصویب به هیات وزیران پیشنهاد کند.

یکی از کارگزاری‌ها ثبت نام کرده و کد بورسی دریافت کنید. پس از دریافت کد بورسی با مراجعه حضوری به کارگزار یا به صورت آنلاین به راحتی می‌توانید گواهی سپرده کالایی خریداری کنید.

خرید و فروش گواهی سپرده کالایی دقیقاً مانند سهام است، یعنی باید سفارش خرید یا فروش ثبت کرده و پس از آن تعداد واحدهای معاملاتی مورد نظر خود را معامله کنید.

■ نگاهی به تجربه جهانی

بر اساس گزارش‌های منتشر شده توسط نهادهای بین‌المللی مانند صندوق بین‌المللی پول (IMF)، فائو (FAO) و ... قبوض انبار از ابزارهای متداول تامین مالی در کشورهای توسعه یافته و حتی برخی کشورهای در حال توسعه به حساب می‌آیند. این در حالی است که کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران، اقدام قابل توجهی در این زمینه انجام نداده‌اند. همچنین بر اساس تجربیات جهانی، کاربرد قبوض انبار در تامین مالی، برای تمامی بخش‌های اقتصادی با اهمیت است اما برای بخش کشاورزی حیاتی بوده و از ابزارهای بسیار مهم تامین مالی کشاورزان به حساب می‌آید.

■ کاربردهای گواهی سپرده کالایی

گواهی سپرده کالایی ورقه بهاداری است با قابلیت کاربرد به عنوان:

- ۱- پشتوانه دریافت تسهیلات از نظام بانکی
- ۲- تضمین به منظور انجام معامله در بورس کالا
- ۳- ابزار تحویل در قراردادهای آتی
- ۴- نشانگر وضعیت موجودی کالاها در انبارها برای سیاست‌گذاران

■ مزایای گواهی سپرده کالایی

- با استقرار نظام انبارداری و صدور گواهی سپرده کالایی:
- ۱- امکان نقدینه کردن کالاهای راکد به وجود می‌آید.
 - ۲- هزینه‌های انبارداری و جابجایی بین انبارها کاهش می‌یابد.
 - ۳- فاصله زمانی بین تولید و مصرف کالا توسط تولیدکننده مدیریت می‌شود.
 - ۴- به ثبات قیمت‌ها کمک می‌نماید.
 - ۵- تامین مالی تولیدکنندگان در کوتاه‌ترین زمان و کمترین هزینه انجام می‌شود.
 - ۶- به استاندارد سازی کالاها منجر می‌شود.

کالا عملیاتی شد. این معاملات تا سال ۹۷ با حجم قابل قبولی در بورس کالا جریان داشت اما نوسانات ارزی باعث رشد قیمت جو و ذرت در بازار آزاد شد و به همین دلیل عمده معاملات این دو محصول به شیوه ای غیر از گواهی سپرده کالایی انجام شد. البته نباید فراموش کرد که معاملات گواهی سپرده سکه طلا از اسفند ۹۴ راه اندازی شده و در ادامه در آبان سال ۹۷ معاملات گواهی سپرده زعفران، از تیرماه ۹۸ معاملات گواهی سپرده زیره سبز و از مهر ۹۸ نیز معاملات گواهی سپرده پسته فندقی در بورس کالا آغاز شد؛ اما این معاملات و کارکردهای آن چیست و آیا این روش معاملاتی در دنیا رواج دارد؟

■ گواهی سپرده کالایی چیست؟

گواهی سپرده کالایی، اوراق بهاداری است که مویید مالکیت مقدار معینی کالا است و پشتوانه آن قبض انبار استنادی است که توسط انبارهای مورد تایید بورس صادر می‌گردد.

برای مثال در فرآیند اجرایی سیاست قیمت تضمینی جو و ذرت، پس از تودیع محصول از سوی کشاورز و یا مالک کالا به یکی از انبارهای پذیرش شده از سوی بورس کالای ایران، گواهی سپرده کالایی (قبض انبار) از سوی انباردار صادر شده و در اختیار کشاورز و یا مالک کالا قرار می‌گیرد. پس از صدور گواهی سپرده کالایی، کشاورز و یا مالک کالا می‌تواند با مراجعه به یکی از کارگزاران دارای مجوز معاملات در بورس کالای ایران و ارائه گواهی سپرده کالایی، درخواست فروش محصول خود را در بورس کالای ایران ارائه کند. همچنین امکان تامین مالی و اخذ تسهیلات از نظام بانکی به پشتوانه گواهی کالایی صادرشده وجود دارد.

■ نحوه معامله گواهی سپرده کالایی

بورس کالا به عنوان یکی از ارکان بازار سرمایه مانند بورس اوراق بهادار، بازاری است که در آن یکسری کالای مشخص شده تحت قوانین خاصی خرید و فروش می‌شوند و سکه طلا، زعفران، زیره و پسته از کالاهای قابل معامله در این بورس هستند که در قالب ابزار گواهی سپرده کالایی خرید و فروش می‌شود. پس جهت خرید و فروش گواهی سپرده کالایی به صورت مستقیم باید کد فعال بورسی داشته باشید. از این رو، برای دریافت کد بورسی ابتدا باید در سامانه سجام اعتبارسنجی شوید، سپس در

سبد متنوع سرمایه گذاری با اوراق کالایی

مدیرعامل تأمین سرمایه امید: باید مردم را با مزایای ابزارهای بورس کالا آشنا کرد

سال ۱۳۹۸ مجموع نقدینگی ورودی به بازار سرمایه و بورس، رقمی حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان بود اما فقط در فروردین ماه امسال ۲۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی وارد بازار سهام شد و هجوم هرروزه سرمایه‌های سرگردان به بورس ادامه دارد و حتی روند آن صعودی است. در این میان، برخی کارشناسان معتقدند فاکتورهایی مانند رشد نرخ تورم انتظاری، روند افزایشی قیمت دلار، آزادسازی سهام عدالت و پیرو آن، افزایش فراگیری و گستره سهامداری در جامعه به بیش از ۶۰ میلیون ایرانی و هجوم سرمایه این افراد به سمت بازار سرمایه و سرمایه‌گذاری، هریک به شکل جداگانه محرک مناسبی برای افزایش حجم معاملات و رونق بازار سهام طی سال جاری فراهم کرده است. در

این میان مدیریت این میزان نقدینگی، استفاده از ابزارهای جدید و توسعه ابزارهای نوین مالی را برای تنوع‌بخشی به سبد سرمایه‌گذاری و مدیریت ریسک سرمایه‌گذاران را به ضرورتی غیرقابل‌اغماض تبدیل کرده است. به اعتقاد اغلب کارشناسان با توجه به ورود سیل نقدینگی به بازار سرمایه و حضور افراد تازه‌وارد و سرمایه‌گذاران جدید در بورس و لزوم پوشش ریسک‌های مترتب بر بازار سهام، یکی از ابزارهایی که در این رابطه می‌تواند مورد استقبال قرار گیرد و به پوشش ریسک سرمایه‌گذاری افراد نیز کمک کند، گواهی سپرده کالایی است که امکان سرمایه‌گذاری در بازار کالاهایی همچون سکه طلا، زعفران، پسته و زیره سبز را فراهم می‌کند تا سرمایه‌گذار بتواند از نوسانات احتمالی در بازارهای کالایی نیز کسب منفعت کند. ضمن اینکه با جذب بخش اندکی از نقدینگی‌های جدید به ابزارهای مالی بورس کالا می‌توان به توسعه و رونق معاملاتی این ابزارها نیز کمک کرد در همین رابطه با حبیب رضا حدادی مدیرعامل تأمین سرمایه امید به گفت و گو نشسته ایم که در ادامه می‌خوانید.

بازار همگی گواهی بر این مدعاست. بی‌شک، بسیاری از افراد تازه‌وارد به این بازار طی مدت اخیر، ممکن است با بازار سرمایه و قواعد سرمایه‌گذاری در این بازار، آشنایی چندانی نداشته باشند و در معرض ریسک‌های موجود در این بازار قرار دارند و نهایتاً، ممکن است نه‌فقط بازده مناسبی از این بازار کسب نکنند، بلکه با از دست‌دادن سرمایه اولیه، قصد خروج از این بازار را نیز داشته باشند. این اتفاق، ضمن ایجاد برخی مشکلات برای این‌گونه افراد، سبب خواهد شد تا اعتماد جلب‌شده به بازار سرمایه طی چند سال گذشته و به‌ویژه در ماه‌های اخیر، خدشه‌دار شود که این موضوع در بعد کلان، مغایر با سیاست‌های کلان اقتصادی کشور در جهت جذب نقدینگی به بازار سرمایه و استفاده از آن در جهت رونق تولید و شکوفایی هر چه بیشتر بخش واقعی اقتصاد است.

پس از به ورود سیل نقدینگی قابل‌توجه به بازار سرمایه و حضور افراد تازه‌وارد و سرمایه‌گذاران جدید در بورس، کارشناسان درباره احتمال افزایش ریسک‌های احتمالی در بازار سهام هشدار می‌دهند. به اعتقاد شما تا چه حد می‌توان این سرمایه‌های سرگردان را جذب اوراق کالایی (گواهی سپرده کالایی محصولات) همچون زعفران، پسته، زیره سبز و گواهی سپرده سکه طلا کرد؟

بازار سرمایه طی یک سال گذشته و به‌ویژه در چند ماه اخیر، بازدهی مناسبی عاید سرمایه‌گذاران این بازار کرده و توجه اقشار مختلف جامعه را به خود معطوف ساخته است و موجب جذب سرمایه افراد بیشتری شده است. افزایش قابل‌توجه صدور کدهای بورسی، ورود روزانه بیش از ۱،۵۰۰ میلیارد تومان به‌صورت متوسط به بازار سرمایه و افزایش شاخص در پی گسیل نقدینگی به این

خاصیت پوشش ریسک این ابزارها دانست اما وجود ویژگی‌های دیگری مانند اهرمی بودن این ابزارها، می‌تواند بسیاری از افراد ریسک‌پذیر را به آن‌ها جذب کند. خاصیت اهرمی بودن این ابزارها موجب می‌شود تا در صورت تحقق پیش‌بینی سرمایه‌گذاران از وضعیت قیمتی دارایی پایه این ابزارها در آینده، نسبت بالایی از بازدهی نصیب این افراد شود و همین ویژگی، می‌تواند به‌عنوان محرکی قوی برای جذب سرمایه‌گذاران به این بازار مؤثر باشد. البته با توجه به این‌که این خاصیت اهرمی در حالت عدم تحقق پیش‌بینی سرمایه‌گذاران، عملکرد معکوس خواهد داشت و زیان بیشتری را نیز متوجه سرمایه‌گذاران می‌کند، بنابراین، ضروری است افراد با سطح آشنایی و آگاهی کافی و با دریافت آموزش‌های لازم وارد این حوزه شوند تا ضمن بررسی بیشتر بازار، ریسک موجود در آن را شناسایی کرده و بازدهی مناسب از این بازار کسب نمایند.

■ تا چه اندازه می‌توان از پتانسیل‌های موجود در اوراق مبتنی بر کالا و ابزارهای مالی نوین در بورس کالا ازجمله صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا برای متنوع‌سازی پرتفوی سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران جدید استفاده کرد؟ چه بخشی از این سرمایه‌های جدید می‌تواند جذب صندوق‌های کالایی شود و برای تحقق این موضوع، افزایش سقف صدور واحدهای سرمایه‌گذاری در این صندوق‌ها تا چه اندازه لازم به نظر می‌رسد؟

با توجه به اینکه بسیاری از افراد فعال در بازار سرمایه قصد دارند تا علاوه بر سرمایه‌گذاری بخشی از دارایی خود در بازار سرمایه، از بازدهی سایر بازارها ازجمله بازارهای کالایی یا طلا نیز بهره‌مند شوند، به نظر می‌رسد بازار سرمایه با ابزارهایی که طی سالیان گذشته در این زمینه تمهید کرده و قصد دارد در آینده نیز نسبت به تکمیل آن‌ها اقدام نماید، می‌تواند تا حدودی نظر این افراد را جلب کند. زیرا افراد می‌توانند از سویی، از طریق اوراق مبتنی بر کالا، ازجمله طلا نسبت به سرمایه‌گذاری در آن کالا اقدام کنند و از سوی دیگر، با توجه به نوسانات بازارهای کالایی طی سال‌های اخیر، می‌توانند بدون ورود مستقیم به این بازارها و صرفاً از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری در کالا مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری در طلا، نسبت به کسب بازده از نوسانات کالا و دارایی پایه اقدام نمایند.

با توجه به این نکات، به نظر می‌رسد، یکی از اقدامات اساسی که باید از سوی سرمایه‌گذاران مورد توجه قرار گیرد، استفاده از ظرفیت بازار سهام در کنار حرکت به سمت استفاده از سایر ابزارها مانند ابزارهای موجود در بورس کالا از جمله اوراق کالایی و گواهی سپرده کالایی محصولاتی همچون زعفران، پسته، زیره سبز و گواهی سپرده سکه طلاست تا ضمن بهره‌مندی از مزایای این ابزارها و کسب بازده مناسب از این اوراق، سبد سرمایه‌گذاری خود را متنوع کرده و به‌این‌ترتیب، ریسک سرمایه‌گذاری خود در بازار سرمایه را کاهش دهند.

■ با توجه به هجوم این میزان نقدینگی به بازار سرمایه چگونه می‌توان سرمایه‌گذاری در ابزاری همچون گواهی سپرده کالایی یا همان قبض انبار محصولاتی ازجمله زعفران، زعفران، زیره سبز، پسته، فندق و همچنین سکه طلا را نیز در میان مردم ترویج داد؟

یکی از راهکارهای اصلی در ترویج عموم مردم به سرمایه‌گذاری در ابزارهایی همچون سپرده کالایی محصولاتی مانند زعفران، زیره، پسته و سکه طلا، آشنا کردن مردم با معاملات مربوط به این ابزارها و آگاه‌سازی آنها نسبت به مزایای آن است. چراکه بسیاری از افراد جامعه، تنها تصورشان از بازار سرمایه و بورس، منحصر در سهام شرکت‌هاست و از سایر ابزارهای مورد استفاده در آن آگاهی چندانی ندارند و به همین دلیل، اقبال کمتری در جامعه نسبت به آن‌ها وجود دارد.

تشریح مزایا و ویژگی‌های پوشش ریسک و حفاظت در برابر تورم، همبستگی نسبتاً کم گواهی‌های سپرده کالایی با سهام جهت متنوع‌سازی و در نتیجه کاهش نوسانات سبد سرمایه‌گذاری، امکان کسب سود از نوسانات قیمت دارایی پایه، تخصیص بهینه منابع و سرمایه‌ها در تجارت کالایی، شفافیت اطلاعاتی موجود در بازار در کنار سایر مزایای عام حاصل از ابزارهای مالی اعم از اوراق و صندوق‌های سرمایه‌گذاری، می‌تواند زمینه جذب حداکثری افراد به این بخش از بازار سرمایه را فراهم آورد.

■ با توجه به وجود اهرم و جذابیت خاص قراردادهای آتی آیا می‌توان از ظرفیت‌های موجود برای عمق بخشیدن به این بازار، به‌ویژه برای سرمایه‌گذاران حرفه‌ای‌تر، بهره برد؟

هرچند، اصلی‌ترین ویژگی ابزارهای آتی را می‌توان

سرمایه‌گذاران این صندوق‌ها از مزایای سرمایه‌گذاری در بازار طلا، آنها را به‌عنوان سرمایه‌گذار ثابت در بازار سرمایه حفظ کند.

۲ پس از راه‌اندازی صندوق‌های سرمایه‌گذاری مبتنی بر طلا، راه‌اندازی صندوق‌های کالایی محصولات کشاورزی نیز در دستور کار بورس کالا بوده است که به نظر می‌رسد با تنوع ایجادشده در بازار گواهی سپرده کالایی، به‌زودی شاهد صدور مجوز راه‌اندازی برای این‌گونه صندوق‌ها نیز خواهیم بود. ویژگی عامه‌پسند بودن محصولات کشاورزی همچون زعفران، پسته، خرما، کشمش و ... برای مردم و آشنایی بیشتر آن‌ها با روند قیمتی محصولات مصرفی آن‌ها چقدر می‌تواند به جذب سرمایه‌های مردمی به این صندوق‌ها کمک‌کننده باشد؟

بازار سرمایه اگر بخواهد نقش خود را در مقایسه با بازار پول تقویت و در اقتصاد کشور اثرگذارتر عمل کند، باید نسبت به متنوع‌سازی ابزارهای مالی موجود در این بازار متناسب با سلاقی گوناگون اقشار مختلف جامعه و میزان ریسک‌پذیری متفاوت این افراد اقدام کند و بورس کالا نیز از این موضوع مستثنی نیست. بنابراین، اقدام مسوولان بازار سرمایه و بورس کالا در معرفی ابزارهای مختلف و استفاده از دارایی‌های پایه متنوع برای ابزارهای موجود، قابل‌تقدیر است و امید می‌رود، در آینده هم شاهد ادامه روند صدور مجوز صندوق‌های کالایی دیگر با دارایی‌های پایه متفاوت باشیم. چنین رخدادی در بازارهای مالی دنیا نیز مرسوم است و در بسیاری از این بازارها، تاکنون صندوق‌های کالایی بسیاری در محصولات مختلف کشاورزی (غلات، ذرت، کاکائو، قهوه، شکر، سویا و ...)، فلزات صنعتی (آلومینیوم، مس، نیکل، سرب و ...)، انرژی (نفت خام، کرین، گاز طبیعی و ...) و فلزات گرانبها (طلا، نقره، پالادیوم و ...) شکل گرفته است و تجربه جهانی در این زمینه درمجموع، تجربه موفقی محسوب می‌شود. اگر صندوق‌های کالایی وارد حوزه‌های محصولات مصرفی عموم افراد جامعه شوند، به علت سابقه آشنایی مردم با این محصولات و سیر متفاوت قیمت‌گذاری آن‌ها نسبت به سایر صندوق‌های کالایی، می‌تواند بیشتر مورد استقبال قرار گیرد و جذابیت بیشتری در بازار ایجاد کند.

در صورتی‌که تمایل افراد به سرمایه‌گذاری در صندوق‌های طلا افزایش یابد و افراد بخواهند از طریق این صندوق‌ها در طلا و اوراق بهادار مبتنی بر طلا سرمایه‌گذاری کنند، بی‌شک، سقف کنونی واحدهای سرمایه‌گذاری در این‌گونه صندوق‌ها پاسخگو نیست و برای برون‌رفت از این مشکل باید سقف صدور واحدهای سرمایه‌گذاری آن‌ها را افزایش داد تا به نیاز بازار، پاسخ مناسبی داده شود و از خروج نقدینگی از بازار سرمایه جلوگیری کرد؛ لازمه تحقق این هدف، صدور مجوزهای مربوطه از سوی سازمان بورس است.

اقدام مسوولان بازار سرمایه و بورس کالا در معرفی ابزارهای مختلف و استفاده از دارایی‌های پایه متنوع برای ابزارهای موجود، قابل‌تقدیر است و امید می‌رود، در آینده هم شاهد ادامه روند صدور مجوز صندوق‌های کالایی دیگر با دارایی‌های پایه متفاوت باشیم

۲ در شرایطی که بهای دلار و اونس جهانی طلا، به‌عنوان دو محرک اصلی در تعیین قیمت سکه طلا، روند رو به رشدی دارند، صندوق‌های سرمایه‌گذاری با پشتوانه طلا به چه میزان پتانسیل جذب بخشی از سرمایه‌های جدید هدایت‌شده به بازار سرمایه را دارند؟

همان‌گونه که اشاره کردم، بازار سرمایه در رقابت با بازارهای دیگر توانسته است طی ماه‌های اخیر، عملکرد مناسبی در جذب سرمایه داشته باشد و این تحول، فرصت مناسبی برای بازار سرمایه به شمار می‌رود تا به جایگاه واقعی خویش در میان بازارهای موازی دست یابد. یکی از این بازارها، بازار طلاست که همواره و در فواصل زمانی گوناگون سرمایه‌های بسیاری را به خود جذب کرده است. صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا، فرصتی در اختیار بازار سرمایه است تا با حمایت از این صندوق‌ها از خروج سرمایه جذب‌شده به سمت بازار طلا جلوگیری کرده و با جذب سرمایه‌های تخصصی طلا ضمن بهره‌مند کردن

از قبض برنج «اوزاکا» تا طلای سرخ «قائنات»

اهمیت و کارکردهای معاملات آتی در بازارهای کالایی جهان

این روزها از گوشه و کنار مدام گزارش های متعددی درباره بازار قراردادهای آتی به گوش می رسد که اغلب، از حجم بالای قراردادهای آتی در بورس های معتبر دنیا و انعقاد روزانه، میلیونها قرارداد از سوی سرمایه گذاران در این بازار خبر می دهند. اما قرارداد آتی و کارکرد آن چیست؟ و سابقه تاریخی آن در بورس کالای ایران چگونه است؟

بورس های کالایی، مکانی برای دادوستد و خرید و فروش کالاهای مختلف فراهم می کنند و کالاهایی که در این بورس ها معامله می شوند، گستره وسیعی دارند. اگرچه برخی از این محصولات به صورت نقدی معامله می شود، ولی بخش مهمی از آنها به صورت قراردادهای آتی و اختیار معامله مورد داد و ستد قرار می گیرد.

❑ قرارداد آتی چیست؟

قرارداد آتی، قراردادی است که براساس آن فروشنده متعهد می شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمت مشخص بفروشد و در مقابل، طرف دیگر قرارداد، متعهد می شود همان کالا با همان مشخصات را در سررسید معین بخرد و برای اینکه هر دو طرف به تعهدات خود عمل کنند باید مبلغی را به عنوان وجه تضمین اولیه نزد اتاق پایپای بگذارند که متناسب با تغییرات قیمت آتی باید این وجه تضمین اولیه را تعدیل کنند.

به زبان ساده، قرارداد آتی یعنی الان ما اقدام به خرید کالایی می کنیم اما تصمیم نداریم که همین الان کالا را تحویل بگیریم و می خواهیم چند ماه بعد کالا را تحویل گرفته و پول آن را بپردازیم.

همان طور که اشاره شد، قراردادهای قابل معامله در بورس باید از استاندارد و مشخصات معینی برخوردار باشند. از این رو، هر دارایی که به عنوان دارایی پایه

قراردادهای آتی در بورسهای کالایی از جمله بورس کالای ایران انتخاب می شود باید شرایط خاصی را داشته و استانداردهای لازم را دارا باشد. بنابراین، برای راه اندازی قرارداد آتی بر روی هر کالا باید آن کالا در هیأت پذیرش بورس کالای ایران، بررسی و پذیرش شود.

نکته مهم اینجاست که قرارداد آتی، قراردادی دو طرفه است و می توانیم بدون در اختیار داشتن کالا، همین الان، کالا با مشخصات معین را بفروشیم و در آینده (پس از فرارسیدن زمان مورد توافق) آن را با قیمتی که اکنون توافق کرده ایم، تحویل دهیم و پول آن را دریافت کنیم. این نوع معامله برای فعالان مختلفی مثل تولیدکنندگان کالاهای مختلف و کشاورزان و سرمایه گذارانی که قصد دارند ریسک خود را کم کنند، بسیار مفید است. برای مثال، کشاورزی می خواهد مطمئن شود در فصل برداشت محصول، از نوسان قیمت در امان باشد و کارخانه هم برای برنامه ریزی و بودجه بندی، نیاز دارد مقدار و قیمت خریدهای آینده خود را مشخص

۲ آغاز معاملات آتی در دنیا

اما نمونه تاریخی دیگری که می توان به آن اشاره کرد و البته شروع معاملات آتی در دنیا محسوب می شود، سیر تکاملی بازارهای آتی و بورس کالایی در آمریکاست. در سال ۱۸۴۸ میلادی در شیکاگو تولیدکنندگان گندم برای فروش محصولات خود نیاز به بازاری داشتند تا معاملات نقدی را انجام دهند، یعنی گندم بدهند و پول آن را دریافت کنند. به تدریج کشاورزان (فروشنندگان) و واسطه ها (خریداران) شروع به نوعی تعهد جهت تبادل کالا و وجه نقد خود در آینده گرفتند و زمینه معاملات آتی را پایه ریزی کردند، بدین معنی که «تولیدکننده موافقت می کرد که محصول خود را به خریدار در تاریخ آینده (تاریخ تحویل کالا) با قیمت توافق شده بفروشد».

بر همین اساس ساختمان تجارت شیکاگو در سال ۱۸۴۸ میلادی راه اندازی شد و یکی از قدیمی ترین مراکز معاملات آتی جهان است. در این راستا، کشاورز از قبل می داند که وجه خود را دریافت می کند و خریدار نیز از قیمت کالا باخبر می شود. این معامله برای هر دو طرف معامله سودمند است، این نوع قراردادها به سرعت رایج شد و قراردادها را قبل از تاریخ تحویل دست به دست چرخاند. بر این اساس، اگر واسطه ای احساس می کرد، نیازی به گندم ندارد، قرارداد خود را به فردی که گندم را نیاز داشت می فروخت، مشابه آن نیز، تولیدکننده که قصد عدم تحویل گندم را داشت، مسئولیت تحویل واقعی گندم را به دیگری منتقل می کرد و قیمت قرارداد وابستگی به وضعیت و حرکت قیمت گندم و سیستم عرضه و تقاضا در بازار داشت. به تدریج معامله در قراردادهای آتی شرایط سودمندی در سرمایه گذاری به وجود آورد و باعث ورود کالاهای دیگر به بازار آتی شد.

این قراردادها با اندکی تغییرات به سرعت تبدیل به ابزاری برای سودآوری طرفین معامله تبدیل شد. مثلاً در شرایط بد آب و هوا، افرادی که قرارداد فروش گندم منعقد کرده اند، علاقه مند هستند، قراردادهای ارزشمند خود را به دلیل کاهش عرضه گندم نگه دارند یا در قیمت بالاتری به فروش رسانند. برخلاف آن، چنانچه تولید مازاد بر تقاضا باشد، ارزش قراردادهای فروش نیز کاهش می یابد. به علاوه، این وضعیت معامله گرانی را که قصد خرید و فروش واقعی گندم را نداشته و صرفاً به عنوان پذیرش ریسک نوسانات قیمت گندم و تحصیل سود وارد معامله شده اند را نیز ترغیب کرد.

کند؛ در نتیجه، هر دو طرف معامله می توانند از قرارداد آتی آن کالا برای رسیدن به دستیابی به اهدافشان استفاده کنند.

معاملات این قراردادها از سال ۱۳۸۷ در بورس کالا و از سال ۱۳۸۹ در بورس اوراق بهادار (سهام) آغاز شد که البته در این حوزه به دو نمونه مهم تاریخی برای اشاره به سیر تکاملی و تجاری دادوستد محصولات و بورس های کشاورزی و بازارهای آتی در دنیا اشاره می شود که یکی بازار برنج ژاپن طی سال های ۱۶۰۳ تا ۱۸۶۸ میلادی است (نخستین بورس کالایی دنیا) و دیگری به تولید و رشد بازارهای آتی شیکاگو در دوره زمانی ۱۸۳۰ تا ۱۸۷۰ میلادی (نخستین بازار آتی دنیا) باز می گردد.

۲ شکل گیری نخستین بورس کالایی دنیا

کشاورزی ژاپن در قرن هفدهم میلادی زیر سلطه نظام ارباب و رعیتی قرار داشت. اربابان و صاحبان زمین، برنج حاصل کار کارگران را جمع آوری می کردند و آن ها را بعد از برداشت برای فروش به بازار اوزاکا حمل می کردند و وجوه نقد حاصل از فروش را برای هزینه های زندگی اختصاص می دادند. بیشتر اشراف آن دوره ژاپن برای تامین هزینه های اضطراری خود بین دو فصل مجبور به جمع آوری پول نقد از منابع دیگر شدند و برای این کار به معاملات سلف روی آوردند. یعنی طبق قراردادی متعهد می شدند در زمان برداشت آتی مقدار معینی از محصول را با قیمت مورد توافق تحویل خریدار بدهند، مشروط بر آنکه خریدار پول معینی در زمان عقد قرارداد به عنوان پیش پرداخت بپردازد. طی دهه های متوالی، این نوع قراردادهای سلف یا تحویل آتی که با نام «قبض برنج» معروف شدند بر حسب درجه بندی نوع برنج و مدت قرارداد استاندارد شدند. این قبض ها که مورد قبول بازرگانان واقع شده بود، نخستین بورس کالایی را در شهر اوزاکا تشکیل داد و حتی در بورس برنج اوزاکا اتاقی به نام تسویه برای ضمانت اجرای معاملات ایجاد شد.

قرارداد آتی کالا از تیرماه ۱۳۸۷ با معامله اونس طلا در بورس کالای ایران فعالیت خود را آغاز کرد و در همان سال قرارداد آتی مفتول مس هشت میلیمتری و سکه طلا در این بورس راه اندازی شد. اولین معاملات قرارداد آتی سکه تمام بهار آزادی (طرح امام(ره)) در ۵ آذر ۱۳۸۷ با ارائه ۲ قرارداد صورت پذیرفت

■ طلای سرخ جایگزین طلای زرد

بورس کالا در سال ۹۷ در ادامه برنامه ریزی برای توسعه بازار مشتقه، مقدمات عرضه زعفران در بازار آتی را فراهم کرد که قراردادهای آتی زعفران از دوم خردادماه سال ۹۷ روی دارایی پایه زعفران نگین آغاز به کار کرد که هر قرارداد معادل ۱۰۰ گرم بود.

نکته جالب اینجا بود که با وجود نوپا بودن ورود یک محصول کشاورزی به ابزار مالی مدرن آتی، با گذشته یکسال از راه اندازی این معاملات، معامله گران در آماری چشمگیر بیش از ۱۴ میلیون و ۵۲۲ هزار قرارداد زعفران نگین و رشته ای را به ارزشی بیش از ۲۰۱ هزار و ۶۹۳ میلیارد ریال منعقد کردند.

در ادامه مسیر توسعه ابزارهای مالی بورس کالا، معاملات آتی زیره سبز ۱۷ تیرماه ۹۸ راه اندازی شد که اندازه هر قرارداد معادل ۱۰۰ کیلوگرم زیره سبز درجه یک است. همچنین استاندارد زیره سبز در نظر گرفته شده برای قراردادهای آتی مطابق با استانداردهای معاملات گواهی سپرده زیره سبز بوده و ابزارهای پذیرش شده برای معاملات گواهی سپرده کالایی این محصول مرجع تحویل کالا در قراردادهای آتی در نظر گرفته شد. اما این پایان کار نبود و در ۲۱ مهر ماه سال ۹۸، معاملات آتی پسته نیز راه اندازی شد. اندازه قرارداد آتی پسته ۱۰۰ کیلوگرم بوده و مبنای تحویل در بازار گواهی سپرده کالایی و قراردادهای آتی، محصول پسته فندق در سایز استاندارد ۳۰-۳۲ به عنوان دارایی پایه در نظر گرفته شد. به این ترتیب هم اکنون بازار قراردادهای آتی بورس کالای ایران میزبان معاملات چهار محصول زعفران نگین، زعفران رشته ای، زیره سبز و پسته فندق است و براساس برنامه ریزی های این بورس، بازگشت معاملات سکه طلا به همراه ورود دارایی های جدید هم چون ذرت، میلگرد، پی وی سی، قیر و چندین محصول دیگر در دستور کار ورود به بازار قراردادهای آتی قرار دارد.

به مرور معامله در قراردادهای آتی شرایط سودمندی در سرمایه گذاری به وجود آورد و باعث ورود کالاهای دیگر به بازار آتی شد و زمینه ای را ایجاد کرد که شکل قراردادهای آتی منظم و قانونمند شوند. به دنبال این اتفاقات، بورس CBOT در سال ۱۸ میلادی در آمریکا شکل گرفت. شهرت قراردادهای آتی و موفقیت بورس CBOT در شیکاگو باعث رونق بازارهای محلی دیگر شد تا کالاهای معینی را براساس ساختار بومی کشورها پایه ریزی و معامله قراردادهای آتی را تسهیل کند. در اوایل قرن بیستم همان طور که سیستم حمل و نقل و ارتباطات رونق بیشتری یافت، ابزارهای مرکزی نیز در بازارهای اصلی برای توزیع کالاها به صورت مقرون به صرفه و اقتصادی ساخته شدند.

■ معاملات آتی در بورس کالای ایران

سال ۱۳۸۷ و به فاصله یک سال از تاسیس بورس کالای ایران، رویدادی مهم و اثرگذار در بازار سرمایه ایران رقم خورد که به اعتقاد بسیاری از کارشناسان همین رویداد می تواند در سالهای آتی بخش بزرگی از اقتصاد ایران را تحت تاثیر قرار دهد. از سال ۸۷ و با راه اندازی قراردادهای آتی در بورس کالا، ابزار پوشش ریسک به شکل قانونی و رسمی وارد اقتصاد ایران شد. قرارداد آتی کالا از تیرماه ۱۳۸۷ با معامله اونس طلا در بورس کالای ایران فعالیت خود را آغاز کرد و در همان سال قرارداد آتی مفتول مس هشت میلیمتری و سکه طلا در این بورس راه اندازی شد. اولین معاملات قرارداد آتی سکه تمام بهار آزادی (طرح امام خمینی(ره)) در ۵ آذرماه ۱۳۸۷ با ارائه ۲ قرارداد صورت پذیرفت و استقبال ها از این قرارداد آنقدر زیاد بود که دو قرارداد دیگر یعنی اونس طلا و مفتول مس به مرور از تابلوی معاملات کنار رفتند.

در شرایطی که استقبال ها از معاملات آتی سکه روز به روز افزایش می یافت در پایان هر سال، رکوردهای جدیدی برای این بازار به ثبت می رسید، در شهریور ماه سال ۹۷ و پس از ۱۰ سال فعالیت پر رونق این بازار، در پی نوسانات و التهاب بازار طلا و سکه و ارز در اقتصاد و با اعلام سیگنال دهی بازار آتی سکه به معاملات نقدی که همواره مورد نقد کارشناسان خبره است، معاملات قراردادهای آتی به طور موقتی متوقف شد که در جدول زیر میزان حجم و ارزش معاملات قراردادهای آتی را مشاهده می کنید.

قرارداد «برد-برد» برای فروشنده و خریدار

بررسی مزیت ها و ویژگی های ابزار مالی «کشف پرمیوم»

theprestige

اقتصاد پر تلاطم ایران همواره باعث سردرگمی فعالان صنایع در حوزه های مختلف می شود به طوریکه تلاطم های قیمت محصولات در مواقعی به نفع خریدار و گاهی هم به نفع فروشنده است و همین تلاطم بازار و عدم پیش بینی قیمت ها از اصلی ترین موانع برای فروش نقد، نسبی یا «سلف» محصولات به شمار می رود. از سوی دیگر، بازار ایران تحت تاثیر تحولات بازارهای جهانی است؛ از این رو، نیاز به انجام معاملاتی احساس می شود که بر پایه آن، هم امکان انجام معاملات بلندمدت وجود داشته باشد و هم اینکه فعالان، نگران نوسانات قیمتی نباشند. در این چارچوب، اقداماتی در راستای توسعه ابزارهای موجود در حوزه بازارهای کالایی انجام شده تا همزمان با توسعه بازارهای نقدی، بازارهای مالی نیز گسترش یابند. ابزارهای مختلفی که از جمله آن می توان به راه اندازی انواع قراردادهای بلندمدت در بورس کالای ایران برای کمک به کسب و کار تولیدکنندگان و مصرف کنندگان اشاره کرد تا با استفاده از آنها بتوان بازار محصولاتی را که تولیدکننده و خریدار مشخصی دارد، به سوی آرامش هدایت کرد و به واسطه این اقدام، از توزیع رانت جلوگیری به عمل آورد.

براین اساس با آغاز و توسعه معاملات قراردادهای بلندمدت به ویژه در رینگ پتروشیمی بورس کالا، هم مجموعه های فعال در حوزه پتروشیمی و هم صنایع پایین دست، می توانند اصلی ترین نیاز خود را در بستری شفاف تامین کرده و مشتریان وفادار خود را شناسایی کنند. این در حالی است که همواره نگرانی هایی در خصوص تامین مواد برای مصرف کنندگان وجود دارد، ضمن اینکه تولیدکنندگان همواره در خصوص تناوب تولید و انباشت محصول در انبارهای شان برای محصولات فصلی با نگرانی هایی روبه رو هستند، اما عقد قراردادهای بلندمدت در بورس کالا این مشکلات را مرتفع کرده و نگرانی های آنها را برطرف می سازد. در این زمینه شاید بتوان تاکید کرد بیشترین مزیت قراردادهای بلندمدت، متوجه صنایع پایین دستی است؛ زیرا آن ها، به موقع و در فواصل مختلف می توانند مواد مورد نیاز خود را تهیه کنند؛ از سوی دیگر، تولیدکننده هم در بلندمدت طبق برنامه ریزی می داند که چه مقدار محصول باید تولید کند و در اختیار مصرف کننده قرار دهند؛ بنابراین، هم تولیدکننده و هم خریدار اطمینان دارند که در هر فصل، در زمینه تولید و خرید در بازار مشکلی نخواهند داشت و این اتفاق به طور مستقیم تولید کشور را تحت تأثیر قرار می دهد.

■ ظهور «کشف پرمیوم»

بورس کالای ایران طی یک دهه فعالیت خود جهت پاسخ به نیازهای مختلف تولیدکنندگان و مصرف کنندگان اقدام به متنوع سازی قراردادها در بازار فیزیکی کرده و علاوه بر توسعه بازار فیزیکی به سمت ارائه خدمات و ابزارهای

نوین مالی نیز حرکت کرده است؛ در این زمینه از جمله قراردادهای بلندمدت در حوزه کالا می توان به قراردادهای کشف پرمیوم اشاره کرد. خریدار و فروشنده به کمک قراردادهای کشف پرمیوم برای زمانی در آینده، متعهد به خرید و فروش یک

قرارداد طبق مشخصات اطلاعیه عرضه توسط بورس، بین طرفین با قیمت مذکور منعقد می‌شود و طرفین باید اقدام به تسویه و تحویل قرارداد نمایند.

۲ کشف پرمیوم در بورس لندن

این قراردادها در حالی برای استفاده در بورس کالای ایران طراحی شده که در تبیین سابقه و نمونه‌های مشابه از انعقاد این نوع قراردادها در بورس‌های کالایی در دنیا می‌توان به بورس فلزات لندن اشاره کرد؛ گرچه، تفاوت‌هایی بین این قراردادها با قراردادهای پرمیوم در این بورس معتبر وجود دارد. بطوری که در بورس فلزات لندن به دلیل گستردگی دامنه انبارهای پذیرش شده در کشورهای مختلف، خریدار محصولی را از یک عرضه‌کننده خریداری می‌کند، اما محل تحویل توسط عرضه‌کننده تعیین می‌شود. این در حالی است که خریداران تمایل دارند کالا را در منطقه ای دیگر تحویل بگیرند. به همین دلیل، با کمک قراردادهای پرمیوم خریدار می‌تواند کالای مشابه را از انبار دیگری در یک منطقه یا کشور دیگری تحویل بگیرد.

مزیت اصلی این گونه قراردادها نسبت به سایر قراردادها در آن است که در قرارداد کشف پرمیوم خریدار از رسیدن کالا و تامین به موقع اطمینان خاطر دارد اما در قراردادی مثل «سلف» خریدار باید از وضعیت مالی خوبی برخوردار باشد تا جنس موردنظر را پیش‌خرید کند و در قرارداد «فوروارد» نیز به دلیل مشخص شدن قیمت نهایی در زمان انعقاد قرارداد، امکان تضمین قیمت وجود دارد. حال آنکه ممکن است برخی خریداران، سرمایه‌مورد نیاز را برای تامین مواد اولیه مصرفی خود در اختیار نداشته باشد، اما برای حفظ تولید آتی خود نیازمند تضمین است که این ضمانت به کمک قرارداد کشف پرمیوم امکان پذیر است. ضمن اینکه فروشنده نیز این اطمینان را پیدا می‌کند که کالای تولیدی خود را در تاریخ سررسید می‌فروشد.

در پایان گفتنی است دو شرکت نفت جی و پالایش نفت اصفهان تاکنون برای فروش محصولات شان در قالب قرارداد کشف پرمیوم در بورس کالا پیش قدم شده اند. نفت جی با فروش محصول قیر ۷۰ و پالایش نفت اصفهان با فروش محصول وکیوم باتوم خود، در برابر نوسانات قیمتی محصول و چالش فروش محصولات شان در آینده بیمه شدند و به نظر می‌رسد سایر تولیدکنندگان این بخش نیز به زودی برای کشف پرمیوم راهی تالار نقره ای شوند.

کالا می‌شوند و قیمت این معامله را طی دو مرحله تعیین می‌کنند.

معاملات کشف پرمیوم قراردادی است که در بازار فیزیکی معامله می‌شود و به موجب آن، طرفین متعهد می‌شوند که در زمان مشخصی در آینده (تحویل، حمل یا بارگیری) کالا را بر اساس قیمت نهایی (قیمت مبنا به علاوه مابه التفاوت توافق شده) معامله کنند. خریدار، بخشی از ثمن معامله را در زمان توافق، به فروشنده پرداخت و تسویه باقیمانده وجه، متعاقباً و براساس شرایطی انجام می‌شود که در زمان عقد قرارداد مشخص می‌شود. مکانیسم این قرارداد، بگونه‌ای است که در ابتدای انجام توافق، طرفین باید قسمتی از ارزش حدودی معامله را نزد اتاق پایاپای به عنوان وجه الضمان تودیع کنند. در این قرارداد، پرمیوم مبلغ یا درصدی است که جهت محاسبه قیمت نهایی به قیمت مبنا اضافه یا از قیمت مبنا کسر می‌شود و قیمت مبنا قیمتی است که در زمان تعیین شده در اطلاعیه عرضه، توسط مرجع مورد قبول بورس اعلام می‌شود. به این ترتیب، معامله نهایی، زمانی بین طرفین منعقد می‌شود که در قرارداد کشف پرمیوم طرفین متعهد به انجام آن طبق ضوابط بورس شده‌اند. این معامله در زمان مشخص شده در قرارداد کشف پرمیوم براساس قیمت نهایی، توسط بورس میان طرفین قرارداد کشف پرمیوم به صورت قرارداد نقد، نسیه یا سلف منعقد می‌گردد. قیمت نهایی در این قراردادها از فرمول توافق شده بین طرفین و پرمیوم کشف شده قابل محاسبه می‌باشد.

۲ یک مثال

به عنوان مثال فرض کنید برای قرارداد کشف پرمیوم آلومینیوم در بورس کالا، قیمت مبنا، نرخ بورس فلزات لندن در تاریخ سررسید (به عنوان مثال ۳۱ شهریورماه سال ۱۳۹۹) ضربدر نرخ ارز در تاریخ سررسید تعیین می‌شود. همچنین در روز عرضه، عرضه‌کننده قیمت پایه پرمیوم را ۱۰۰۰ ریال به ازای هر کیلوگرم در تالار پیشنهاد می‌کند؛ حال اگر در تابلوی بورس و براساس مکانسیم عرضه و تقاضا مقدار پرمیوم ۹۰۰ ریال کشف شود، به این معنی است که در ۳۱ شهریور ماه سال ۱۳۹۹، نرخ ارز داخلی و نرخ آلومینیوم در بورس فلزات لندن در تاریخ سررسید استخراج می‌شود و از حاصل ضرب این دو نرخ، قیمت مبنا محاسبه می‌شود و به مبلغ ۹۰۰ ریال پرمیوم اضافه می‌شود. به این ترتیب در تاریخ سررسید، یک

مزیت اصلی این گونه قراردادها نسبت به سایر قراردادها در آن است که در قرارداد کشف پرمیوم خریدار از رسیدن کالا و تامین به موقع اطمینان خاطر دارد

تبدیل مخالف به شریک معاملات

بازخوانی ورود شرکت های معتبر به معاملات «کشف پرمیوم» در گفت و گو با قائم مقام بازرگانی «نفت جی»

قراردادهای «کشف پرمیوم» در سومین سال اجرا با رفع نواقص عرضه های پیشین، گسترش یافته و هفت شرکت وارد این معاملات شدند. در قرارداد کشف پرمیوم، با کشف قیمت در زمان تحویل بر اساس فرمول تعیین شده، ریسک خریدار و فروشنده به حداقل رسیده و طرفین معامله به جای اینکه در طول سال با تلاطم های مرتبط با مقدار وکیوم باتوم مورد نیاز و قیمت درگیر باشند، فقط سالی یکبار وارد پروسه معامله می شوند و از این طریق می توانند برای یک سال براساس مقدار خرید انجام شده، برنامه ریزی بلندمدت داشته باشند. محسن ورزشکار قائم مقام بازرگانی «نفت جی» توضیح داد که در طول سه سال گذشته با رفع نواقص عرضه و کاهش حجم بسته های عرضه از ۱۲۰ هزار تن به ۱۲ هزار تن، تعداد متقاضیان که اغلب شرکت های معتبر و شناخته شده هستند افزایش یافت و سال ۹۸ هفت شرکت با روش پرمیوم، خریدار وکیوم باتوم پالایشگاه اصفهان بودند. گفت وگوی با ورزشکار را در ادامه می خوانید.

در سال ۹۹ برای دومین سال متوالی براساس میزان وکیوم باتوم خریداری شده در عرضه پرمیوم پالایشگاه اصفهان، اقدام به عرضه قیر به روش پرمیوم نمود که از طرف مشتریان نیز این موضوع مورد استقبال قرار گرفت.

نخستین بار چه زمانی قرارداد پرمیوم بسته شد؟

اواخر سال ۱۳۹۶ برای نخستین بار، عرضه وکیوم باتوم به صورت کشف پرمیوم توسط پالایشگاه اصفهان انجام شد و در سال سوم پالایشگاه اصفهان حدود ۷۵ درصد از وکیوم باتوم تولیدی خود را به روش پرمیوم عرضه و معامله کرد. مهم ترین مزیت عرضه به روش پرمیوم برای خریدار این است که خریدار یکبار در سال موضوعات مرتبط با مقدار و قیمت مواد اولیه را مدیریت کرده و با لحاظ کلیه ریسک های موجود اقدام به خرید می کند و براساس پیش بینی از وضعیت بازار فروش طی ماه های آتی، منابع خود را برای خرید مواد اولیه تجهیز می کند. از سوی دیگر با تثبیت روش قیمت گذاری خوراک و امکان پیش بینی قیمت از طریق ارزیابی ها و پالسه های منتشر شده در نشریات بین المللی، اقدام به برنامه ریزی فروش میشود و از این رهگذر، محصولات تولیدی خود را پس از قیمت گذاری مناسب، به فروش می رساند. برای فروشنده هم این اطمینان خاطر ایجاد می شود که خریدار چه میزانی از محصول را با چه قیمتی از او خواهد خرید. این، تجربه موفق بود که پالایشگاه اصفهان به آن دست یافت. در سال اول، فقط یک شرکت یعنی شرکت پالایش نفت جی در این معامله شرکت کرد و کل عرضه

«نفت جی» بیشترین حضور را در قراردادهای کشف پرمیوم داشته است. علت استفاده از این ابزار از سوی نفت جی چیست؟

یکی از ابزارهای بورس کالا برای خرید و فروش که در اختیار فروشنده است و از طریق آن می تواند محصول خود را بفروشد، قراردادهای کشف پرمیوم است. چالش هایی که خریداران و فروشندگان در هر معامله در رابطه با مقدار و قیمت مورد معامله و مسائل مرتبط با تحویل محصولات داشتند سبب شد این ابزار مورد استفاده قرار گیرد. فروشنده همواره با این مساله مواجه است که آیا می تواند محصول خود را در زمان های برنامه ریزی شده بفروشد؛ از طرف دیگر خریدار هم دغدغه این را دارد که آیا مواد اولیه مورد نیاز خود را در زمان تعیین شده و با قیمت تعیین شده می تواند تهیه کند تا پیرو آن قیمت و معاملات آتی خود را تنظیم کند. این موضوع در عرضه های غیرپرمیوم به صورت مستمر در هر هفته و ماه اتفاق می افتد و خریدار باید عرضه های پراکنده هفتگی را رصد کند یا در معاملات هفتگی حاضر شود و شانس خود را محک بزند تا شاید بتواند محصول مورد نیاز با قیمت مناسب تهیه کند. بنابراین، چالش محروم بودن از امکان برنامه ریزی بلندمدت، همواره برای خریدار و فروشنده وجود دارد. بر این اساس بود که نفت جی پالایشگاه اصفهان به عنوان اولین عرضه کننده، از این روش برای فروش قیر و وکیوم باتوم استفاده کرده و سازوکار پرمیوم را برای فروش محصول خود انتخاب کردند. بر اساس همین منطق نیز شرکت پالایش نفت جی نیز

بورس تضمین‌های معتبری می‌گیرد که بتواند اطمینان خاطر را در فروشنده و خریدار ایجاد کند. فروشنده باید مطمئن شود کالایی را که عرضه می‌کند، خریدار حتماً می‌خرد

شود که کالایی که خریداری کرده، فروشنده به‌موقع تحویل می‌دهد.

۴ ارقامی که نزد اتاق پایاپای قرار می‌گیرد وجه‌الضمان مناسبی است؟ بله. تاکنون مشکلی از طرف شرکت‌ها عنوان نشده است و معمولاً ملاحظه شده که بورس کالا هم در پذیرفتن تضمین‌ها با فروشنده و خریدار همکاری می‌کند.

۵ میزان معاملاتی که با این ابزار در سال ۹۸ انجام شده چقدر بوده است؟

به لحاظ مشارکت شرکت‌ها به هفت شرکت رسیده است. ارزش ریالی معامله چون براساس نرخ و کیوم باتومی هست که همراه تعیین می‌شود نمی‌توان تخمین دقیقی داشت. البته یک برآورد اولیه‌ای کل معامله دارد که بر اساس و کیوم باتوم زمان انجام پرمیوم هست اما خیلی قابل‌اتکا نیست چون همراه قیمت‌ها تغییر می‌کند.

۶ مزیت‌های این روش به‌اندازه‌ای هست که جایگزین انواع دیگر معاملات شود؟

قطعاً همین‌طور است. چون این نوع معامله چالش‌ها و دغدغه‌های خریدار و فروشنده را کاهش می‌دهد، ظرفیت گسترش دارد. خریدار و فروشنده به جای اینکه هر هفته استرس خریدوفروش داشته باشند یک‌بار در سال با این موضوع مواجه خواهند شد. اگر محاسن این نوع معامله برای سایر پالایشگاه‌ها مثل پالایشگاه تهران، شیراز و اهواز هم تشریح شود قطعاً آن‌ها هم وارد این نوع عرضه خواهند شد.

۷ مخالفت‌هایی برای این نوع معامله در بورس کالا وجود داشته است؟ چه کسانی مخالفت کرده‌اند و چرا؟

بله. بخشی از مخالفت‌ها به شرکت‌های خریدار بازمی‌گشت که با اندازه بسته‌های عرضه پرمیوم مشکل داشتند. با کاهش تدریجی مقدار بسته‌ها، بخش زیادی از مخالفت‌ها برطرف شد و هنگامی که مقدار هر بسته به ۱۲ هزار تن کاهش یافت، بسیاری از شرکت‌های مطرح و شناخته‌شده صنعت قیر در این معامله مشارکت کردند و از مخالف به شریک معاملات تبدیل شدند.

پرمیوم پالایشگاه اصفهان را خریداری کرد. سال دوم، یک شرکت دیگر هم وارد این معامله شد و یکی از بسته‌ها را خریداری کرد. اما سال سوم، تعداد شرکت‌ها به عدد هفت رسید و علاوه بر آنکه کل بسته‌های عرضه شده به فروش رفت، شرکت‌ها در خرید تعدادی از بسته‌های عرضه پرمیوم وارد

رقابت با یکدیگر شدند و کیوم باتوم را با قیمتی بالاتر از قیمت پایه معامله کردند. این روش، ممکن است در گام‌های اول نقاط ضعف یا محدودیت‌هایی داشته باشد اما طی این سه سال در هر مرحله وضعیت بهتر شده است.

۸ چه نقص‌هایی وجود داشت؟

در اولین عرضه پرمیوم و کیوم باتوم، بسته‌ها ۱۲۰ هزار تنی برای فروش تعیین‌شده بود و به همین علت هر شرکتی امکان حضور در این معامله را چه به لحاظ تأمین ضمانت‌های ورود به عرضه و چه به لحاظ تأمین نقدینگی برای آن مقدار محصول عرضه شده نداشت. اما در سال بعد بسته‌ها به ۳۰ هزار تن و در سال سوم به ۱۲ هزار تن کاهش یافت و با کوچک‌تر شدن مقدار بسته‌ها تعداد بیشتری متقاضی برای خرید، وارد معامله شدند. این یک اقدام خوبی بود که برای رفع نواقص صورت گرفت. نکته دیگر، اطلاع‌رسانی در خصوص انجام این عرضه بود که سال اول خیلی گسترده نبود و بسیاری از خریداران از این نوع عرضه اطلاع پیدا نکردند اما در سال‌های بعد با اطلاع‌رسانی بهتر، دیدیم که شرکت‌های بیشتری برای خرید وارد معامله شدند. نکته دیگر هم این بود که در سال اول هیچ رقابتی وجود نداشت اما در سال سوم با حضور شرکت‌ها رقابت هم روی قیمت پایه‌ای که تعیین‌شده بود شکل گرفت.

۹ آیا تضمین‌های این معامله در حدی هست که خریدار و فروشنده با اطمینان معاملات را انجام دهند؟

تضمین‌ها بر اساس قواعدی است که بورس کالا تعیین می‌کند. بورس تضمین‌های معتبری می‌گیرد که بتواند اطمینان خاطر را در فروشنده و خریدار ایجاد کند. فروشنده باید مطمئن شود کالایی را که عرضه می‌کند، خریدار حتماً می‌خرد. از طرف دیگر خریدار هم باید مطمئن

نقد کردن ضمانت نامه با خیال آسوده

مزایای سه ابزار مهم مالی از نگاه رییس کارگروه تخصصی امور معاملات و پایاپای کالا

«اوراق خرید دین»، «تابلوی مناقصات» و «تهاتر» سه ابزار مهم در بورس کالاست که با وجود آنکه در صف ورود عملیاتی به تالار بورس کالا هستند اما کارشناسان بر جذابیت بالای این ابزارها تاکید دارند. جذابیت های این ابزارها از ضمانت قرار گرفتن برای اخذ آل سی تا خرید کالا به پایین ترین قیمت متغیر است که میثم باقری کوپایی، رئیس کارگروه تخصصی امور معاملات و پایاپای کالا در کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار به تفکیک این مزایا را شرح می دهد و همچنین علت مخالفت ها و استفاده نشدن این ابزارها در بورس را نیز بیان می کند. به اعتقاد او برای اوراق دین مزایایی وجود دارد که شاید کسی حتی از آن اطلاع نداشته باشد. باقری می گوید: خریداران می توانند برای نقد شدن ضمانت نامه هایشان آسوده خاطر باشند. با استفاده از اوراق خرید دین این تضمین وجود دارد که خریداران علاوه بر نقد کردن ضمانت نامه برای گرفتن «آل سی» ریالی هم از این اوراق استفاده کنند. او با اشاره به این مزایای اوراق خرید دین می گوید: این اوراق برای فروشنده غیر از بحث تأمین مالی، می تواند به نقدشوندگی مطالباتش (اطمینان کامل از وصول مطالبات در سررسید) کمک کند. همچنین احتمالاً بتواند کالای خود را با قیمت بالاتری نسبت به حالت نقدی به فروش برساند. گفت وگو با باقری را در ادامه می خوانید:

■ اوراق خرید دین چه مزیت هایی برای بنگاه های تولیدی دارد؟

فلسفه وجودی این اوراق، تأمین مالی (سرمایه در گردش) برای تولیدکنندگان و نیز ایفای نقش حلقه اتصال جدید و بیشتری میان صنایع بالادستی و پایین دستی است، همچنین این ابزار می تواند برای خریدارانی که بانک ها مستقیم به آن ها اعتبار ریالی نمی دهند نیز مورد استفاده قرار گیرد، در واقع به نوعی خریداران محصولات بورس کالا می توانند از این ابزار برای نقد کردن ضمانت نامه و یا حتی «آل سی» ریالی خود نیز استفاده کنند. از این جنبه شاید کمتر کسی تاکنون به مسأله نگاه کرده است. مشابه این اوراق در نظام تأمین مالی برخی کشورها نیز وجود دارد که به تأمین مالی زنجیره تأمین (Supply Chain Finance-SCF) معروف است. SCF ها سال هاست که در جهان فعالیت می کنند و توانسته اند با توجه به مزایایشان، سهم بازار خوبی در حوزه تأمین مالی به دست آورند.

■ این ابزار مزایای دیگری غیر از وجه الضمانه هم دارد؟

برای فروشنده غیر از بحث تأمین مالی، می تواند به نقدشوندگی مطالباتش (اطمینان کامل از وصول مطالبات در سررسید) کمک کند. همچنین احتمالاً بتواند کالای خود را با قیمت بالاتری نسبت به حالت نقدی به فروش

برساند، به هر حال، تقاضا برای چنین نوع عرضه ای برای خریدار جذاب تر است و حاضر است قیمت را اندکی افزایش دهد. برای خریدار هم این مزیت وجود دارد که فروشنده ترغیب می شود محصول خود را به صورت نسبه در بورس بفروشد و او می تواند با استفاده از وجهه اعتباری خود و نه وجه نقد، کالای مورد نیاز را خریداری کند.

مطلب دیگر اینکه ما باید در حوزه بورس کالا و تولید از مزایای صندوق های با درآمد ثابت استفاده کنیم، یکی از خریداران و سرمایه گذاران بزرگ این بازار می توانند این صندوق ها باشند، به عبارتی این صندوق ها مشکل نقدشوندگی این اوراق را به راحتی حل خواهند کرد.

■ آیا در کشورهای دیگر این ابزار مورد استفاده قرار گرفته است؟

مشابه این اوراق در نظام تأمین مالی برخی کشورها موجود است که به تأمین مالی زنجیره تأمین (Supply Chain Finance-SCF) معروف است. SCF ها سال هاست که در جهان فعالیت می کنند و توانسته اند با توجه به مزایایشان، سهم بازار خوبی در حوزه تأمین مالی به دست آورند. اما تأمین مالی زنجیره تأمین، در ایران ایده جدیدی محسوب می شود و این موضوع، کار را برای رشد و توسعه سخت می کند.

❏ چرا این ابزار در حال حاضر مورد استفاده قرار نمی‌گیرد؟

در درجه اول باید این دستورالعمل به تصویب سازمان بورس و اوراق بهادار برسد و در درجه بعدی فعالان بازار با این ابزار جدید آشنا شوند. سومین مطلب که بسیار اهمیت دارد، این است که در شرایط تورمی فعلی، فروشنده علاقه کمتری به استفاده از این ابزار خواهد داشت چون وقتی کالای او به صورت نقدی و با رقابت قیمتی خریداری می‌شود، فروش نسبه کمتر مورد استقبال وی قرار می‌گیرد.

❏ مخالفان چه می‌گویند؟

مخالفان شاید هم‌پوشانی این طرح، با طرح "گام" که توسط بانک مرکزی مطرح شده است را بیشتر بیان کنند.

❏ در بورس کالای ایران همواره از مزایده استفاده شده و تابلوی مناقصه وجود نداشته است. مناقصه در چه نوع

معاملاتی مورد استفاده قرار می‌گیرد و چه مزایایی برای طرفین معامله دارد؟ در مناقصات، عکس مزایدات، خریدار می‌تواند نیاز به هر کالایی را اعلام کند و فروشندگانی که کالای آن‌ها در بورس پذیرش شده، با رقابت منفی روی قیمت، می‌توانند کالا را به پایین‌ترین نرخ پیشنهادی به متقاضی خرید بفروشند.

❏ تهاتر از طریق این تابلوها به چه صورتی انجام می‌شود؟

در این ابزار، اگر خریدار نیاز به کالایی داشته باشد که فروشنده تولید می‌کند و در ادامه فروشنده نیز نیاز به کالایی داشته باشد که خریدار می‌تواند عرضه کند، مکانیسم تهاتر می‌تواند شکل گیرد، البته به شرطی که هر دو طرف بتوانند برنده مزایده و مناقصه شوند.

❏ چه موانعی مانع اجرای این ابزارها شده است؟

مانع اول اجرای دستورالعمل این نوع معاملات این است که استفاده برخی از این ابزارهای جدید و دستورالعمل آن هنوز به تصویب شورای عالی بورس و هیات مدیره سازمان نرسیده است. مطلب دیگر اینکه در مناقصات ما نیاز به حضور خریداران بزرگ در کشور داریم و اینکه کالایی که مورد معامله قرار می‌گیرد، فروشندگان مختلفی داشته باشد تا حراج واقعی شکل گیرد. پس کالا باید استانداردپذیر باشد، البته می‌توان برای رفع این مشکل از مزایای تابلو فرعی بورس کالا استفاده کرد.

❏ استدلال مخالفان این ابزارها چیست؟

عده‌ای اعتقاد دارند که ورود به این نوع بازار با توجه به استاندارد نبودن بسیاری از کالاها، ممکن است بورس کالا را از معاملات اصلی خود که فعالیت در حوزه کامودیتی و بازار اصلی است، دور کند.

اگر خریدار نیاز به کالایی داشته باشد که فروشنده تولید می‌کند و در ادامه فروشنده نیز نیاز به کالایی داشته باشد که خریدار می‌تواند عرضه کند، مکانیسم تهاتر می‌تواند شکل گیرد

بورس کالا

ابزارهای مالی؛ ضرورت های ناشناس

گمشده بازار سرمایه ایران کجاست؟

وقتی سخن از ابزارهای مالی در بازار سرمایه کشورمان به میان می آید، وجود ضعفی اساسی، خود را به رخ می کشد. بسیاری از فعالان اقتصادی ما، درک و شناخت صحیحی از ابزارهای قابل معامله در بورس ندارند؛ سهم ابزارهای نوین مالی در بازار سرمایه ایران ناچیز است و این در حالی است که در بورس های معتبر جهان، بازار بدون این ابزارها قابل تصور نیست. البته بورس کلای ایران در بکارگیری ابزارهای مالی پیشگام بوده به طوریکه از سال ۸۷ بازار معروف قراردادهای آتی در این بورس راه اندازی شده و در این سال ها چندین ابزار مالی در این بورس رونمایی شده است. در نگاهی کلی، منظور از ابزارهای قابل معامله در بورس، سهام، اوراق بدهی و ابزارهای مشتقه است. دو گزینه اول برای فعالان بازار سرمایه، آشنا تر هستند؛ اما ابزارهای مشتقه کماکان در نقطه کور رادار بورس ما قرار دارند. قراردادهای مشتقه به نوعی از قراردادهای مالی گفته می شود که ارزش خود را از کالای فیزیکی (دارایی پایه) می گیرند. دارایی پایه می تواند به شکل سهام، کالا، نرخ های بهره، صنعت ساخت و ساز یا هر نوع دارایی دیگر باشد. با کمک این ابزارها می توان دارایی های مختلف از جمله محصولات نفتی و فلزی، طلا و نقره، محصولات کشاورزی، اوراق بدهی و حتی سهام را معامله کرد؛ اوراق مشتقه شامل قرارداد آتی یا فیوچر و قرارداد اختیار معامله یا آپشن است.

باشد. در بسیاری از بورس های جهان، حجم معاملات در بخش ابزار مشتقه با سایر بخش ها برابری می کند، ولی در بازار سهام ایران نسبت حجم معاملات این ابزار نسبت به کل معاملات بسیار ناچیز است. امکان پوشش ریسک، استفاده از نسبت اهرمی در معاملات، افزایش حجم معاملات، کشف قیمت بهینه برای دارایی های پایه و... از مزایای استفاده از ابزارهای مشتقه در بازار است. استفاده از این ابزارها هم از ریسک معامله گران می کاهد و هم به رونق معاملات بازار کمک می کند. این ابزارها آن قدر اهمیت دارند که رئیس فدرال رزرو در مورد آن ها گفته «استفاده از ابزارهای مشتقه اثر

«قرارداد آتی»، قراردادهای استاندارد شده ای هستند که خریدار و فروشنده توافق و تعهد می کنند مقدار مشخصی از کالا را به قیمت معین و در زمان و مکان معین مورد معامله قرار دهند (بازار بورس). «پیمان آتی» قراردادی است که در خارج از تالار بورس خریدار و فروشنده توافق می کنند مقدار مشخصی از کالا را به قیمت معین و در زمان معین مورد معامله قرار دهند. «اختیار معامله» قراردادی است که خریدار و فروشنده توافق می کنند که یک طرف در قبال پرداخت معینی، دارای اختیار خرید یا فروش کالای خاصی، به مقدار مشخص و به قیمت مشخص در زمان معین در آینده

جذابیت بیشتر معاملات و جذب فعالان بیشتر در این بازار کمک خواهد کرد.

آیا میزان استفاده از ابزارهای آتی در ایران متناسب با استاندارد بورس‌های جهانی است؟

صالحی: به نظر می‌رسد به دلیل عدم ثبات در اقتصاد ایران این ابزارها آن‌چنان استفاده نشده است. در بورس‌های جهانی، بازارهای آتی بسیار مؤثر هستند. در حوزه بورس کالا هم، کالایی که عرضه می‌شود با توجه به اعتبار و جایگاه برند عرضه‌کننده در بورس، تولیدکنندگان امکان پیش‌فروش محصولات خود را دارند و همین باعث می‌شود معاملات بورس‌های کالا، حجم و عمق بیشتری داشته باشد. حال آنکه در کشور ما گاهی اوقات، حجم بازار شیب نزولی دارد و دلیل کاهش حجم معاملات این است که آینده آن بازار مشخص نیست و بازیگران با نگرانی و تقلا در وضعیت فعلی بدون استفاده از ابزارهای جدید، ناچار به تداوم فعالیت هستند. توسعه ابزارهای مالی، گزینه‌ای انتخابی پیش روی ما نیست؛ بلکه الزامی است که باید به سمت آن حرکت کنیم.

در مواردی، برخی منتقدان، علت گرانی در برخی بازارهای کالایی را به معاملات آتی نسبت می‌دهند و بورس کالا را روی صندلی اتهام می‌نشانند. این انتقادات را چقدر منطبق با واقعیت می‌دانید؟

صالحی: هرچه از ابزارهای مالی، بیشتر استفاده کنیم؛ آرامش بیشتری بر بازارها حاکم خواهد شد. بخشی از حجم معاملات را می‌توان به آینده منتقل کرد. وقتی بازارهای آتی فعال نباشد، سفته‌بازی تشدید شده و موجب تورم بیش از انتظار می‌شود. کشور ما سال‌های زیادی است که از تورم آسیب می‌بیند و در آینده ممکن است این آسیب بیشتر هم شود. اگر افزایش نقدینگی و پایه پولی کنترل نشود و موتور تولید روشن نشود، این تورم همچنان ادامه دارد. اما اینکه بازارهای فیوچرز باعث تورم می‌شود، درست نیست. بالعکس معتقدم ابزارهای فیوچرز موجب آرامش بازارها در آینده خواهد شد؛ چون بخش بزرگی از بازار، چشم‌اندازی از آینده دارد. اگر بخواهیم صاحب بازار بزرگی برای عرضه و تقاضای کالا در بورس شویم، هیچ عاملی قوی‌تر از ثبات نیست. همین‌که بتوانیم چشم‌انداز آینده بازار را با فیوچرز روشن کنیم، به امنیت اقتصادی کمک خواهیم کرد. تورم، دردی است که اقتصاد نفتی در سال‌های گذشته

رکود اقتصادی را در ابتدای قرن ۲۱ ملایم ساخته است. بورس کالا، تنها بازاری که حضور ابزارهای نوین مالی در آن پررنگ است، طی چند سال گذشته، فعالیت جدی در زمینه توسعه ابزارها داشته و در حال حاضر، طیف وسیعی از ابزارهای مالی از جمله قراردادهای آتی، سلف، سلف موازی، اختیار معامله، صندوق‌های کالایی، گواهی سپرده کالایی و... در این بازار موجود است. به مدد همین ابزارها بوده که محصولات کشاورزی از قبیل زعفران و زیره و پسته و... هم راه این بازار را در پیش‌گرفته و بسیاری از کشاورزان و صادرکنندگان، در این بازار بی‌واسطه معامله می‌کنند.

نکته اینجا است که رونق هر بازاری، انتقادات و کارشکنی‌هایی هم به دنبال دارد و برخی از ابزارهای بورس کالا مثل آتی سکه به دلیل همین کارشکنی‌ها متوقف شده‌اند. منتقدان، نوسان قیمت‌ها در بازارهای فیزیکی را به این بازارها ربط می‌دهند! اما ادامه روند گرانی و حتی جهش قیمت سکه و ثبت رکوردهای پیاپی در غیاب آتی سکه ثابت کرد که چنین اتهامی غیرکارشناسی و به دور از واقعیت است.

با هدف واکاوی مزایا و تنگناهای ابزارهای مالی در بازار سرمایه کشورمان با **حمیدرضا صالحی** عضو هیات نمایندگان اتاق تهران، **محمد رضا معتمد** عضو هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار تهران، **علیرضا کلاهی** نایب رئیس کمیسیون صنایع اتاق تهران، **سید رضا شهرستانی** عضو انجمن فولاد و **سینا سلیمانی** مدیر سرمایه‌گذاری شرکت مشاور تأمین سرمایه نوین به گفت‌وگوی مجازی نشسته ایم که در ادامه می‌خوانید:

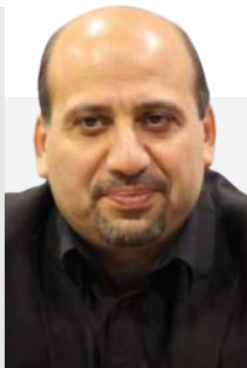
توسعه ابزارهای نوین مالی، چه تأثیری بر توسعه بازار سرمایه ما خواهد داشت؟

صالحی: هرچه ما به سمت اعتمادسازی برویم، عمق بازار سرمایه هم افزایش خواهد یافت. پدیده بورس بعد از مدت‌ها در کشور جاافتاده و مردم به سرمایه‌گذاری از طریق این بازار متمایل شده‌اند. اعتمادسازی یکی از اصلی‌ترین کارکردهایی است که می‌تواند به این بازار عمق ببخشد و ابزارهای مالی از راههای تحقق این اعتمادسازی است.

سلیمانی: توسعه ابزارهای مالی لازمه توسعه بازار سرمایه است و ابزارهای مالی هم در بازار سهام و هم در بورس کالا باید توسعه یابند. توسعه این ابزارها هم از ریسک معاملات بازار خواهد کاست و هم به

شهرستانی: ابزارهای بورس کالا، نسبتاً مناسب هستند؛ اما ابزارهای آتی در بازار ما کاربرد زیادی نداشته است. در دوره‌های ثبات بازار، می‌توان از ابزارهای آتی در محصولات فولادی استفاده کرد

با بورس‌های بین‌المللی فراهم شود، قطعاً فرصت خوبی خواهد بود.

کشورهای همسایه می‌توانند نقش بزرگی در بازارهای صادراتی ما داشته باشند. نکته دیگر اینکه به نظر می‌رسد فراهم کردن امکان تهاتر کالاها هم اقدام مثبتی است. خریداران بورس کالا، اگر امکان خرید اعتباری متناسب با اعتبار مجموعه‌شان را داشته باشند و یا شرایطی فراهم شود که عرضه‌کنندگان بورس کالا، به جای دریافت وجه نقد، بخشی از محصولات خریداران را پیش‌خرید کنند می‌توان روزهای پرونق‌تری در بورس کالا مشاهده کرد. بنابراین راه‌اندازی ابزارهای اعتباری و نیز تنوع بیشتر محصولات عرضه‌شده در بورس کالا، از اقداماتی است که به توسعه این بازار کمک خواهد کرد.

شهرستانی: ابزارهای بورس کالا، ابزارهای نسبتاً مناسبی هستند؛ اما تاکنون ابزارهای آتی در بازار ما کاربرد زیادی نداشته است. در دوره‌های با ثبات بازار، می‌توان از ابزارهای آتی در مورد محصولات فولادی استفاده کرد؛ اما به دلیل شیب صعودی تورم در کشور ما در این شرایط تولیدکنندگان تمایلی به استفاده از ابزارهای آتی ندارند. استفاده از ابزارهای آتی مستلزم ثبات در بازار محصولات فولادی خواهد بود. آپشن‌ها و ابزارهای دیگری هم در دنیا کاربرد دارد؛ اما باید از نظر فقهی موردبررسی قرار بگیرند تا ایراد شرعی نداشته باشند.

کلاهی: یکی از خواسته‌های مهم تمام تشکلهای توسعه ابزارهای بورس کالا است و به تازگی نیز جلسه‌ای هم با همین موضوع برگزار شد. ابزارهای آتی، ابزارهای مناسبی هستند که در همه جای دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد و به این وسیله، تولیدکنندگان و خریداران به‌نوعی خود را بیمه می‌کنند؛ ولی با توجه به عمق کم بازارهای ما، شاید فعلاً امکان راه‌اندازی ابزارهای آتی در

معتد: مدیران صندوق‌ها و سبدگردان‌ها موقعیت بهتر و دانش مناسب‌تری برای سرمایه‌گذاری از طریق ابزارهای مالی دارند و باید به نحوی سرمایه‌گذاری کرد که زیانی متوجه سهامداران نشود

به اقتصاد کشور تحمیل کرده؛ الآن در حال گذار از اقتصاد نفتی به‌سوی اقتصاد مقاومتی هستیم و امیدواریم از این دوره گذار را با کمترین هزینه و بیشترین منفعت عبور کنیم.

سلیمانی: اگر این بازارها در تشدید تورم نقش داشته، به خاطر عمق پایین این بازار بوده است. اگر همین حالا بستر معاملاتی بازارهای آپشن را فراهم کنید، صد برابر بدتر از اتفاقی که در فیوچرزهای طلا و سکه دارد می‌افتد در آپشن رخ می‌دهد، به خاطر اینکه این بازارها عمق ندارد و این هم به این دلیل است که حقوقی‌ها در آن فعال نیستند، بازیگران اصلی و حقیقی‌های اصلی در آن فعال نیستند و حجم آن پایین است و باعث می‌شود به راحتی در آن سفته‌بازی اتفاق می‌افتد.

مثلاً شما با صد میلیارد تومان در بازار فیزیکی سکه نمی‌توانید تلاطم ایجاد کنید، اما با صد میلیارد تومان در بازار فیوچرز سکه کشورمان می‌توانید تلاطم ایجاد کنید. مشکل از ساختار معاملات فیوچرز نیست که تعطیل کردن آن بتواند التهاب بازار را کم یا زیاد کند. بازار سکه مدتی تعطیل بود، آیا قیمت سکه به ۱۰ میلیون تومان نرسید؟ پس نتیجه می‌گیریم که این تورم اصلاً ربطی به فیوچرزها نداشته و شرایط اقتصادی باعث رشد قیمت‌ها شده است.

التهاب قیمت بازارهای فیوچرز، به خاطر عمق آن است، یعنی یا برایش بازارساز پیدا نکردند یا تعداد فعالان بیشتری نیاز دارد که به بازار عمق دهد.

■ جای کدام ابزارها را در بورس کالا خالی می‌دانید؟

صالحی: باید کالاهای متنوع‌تری در بورس کالا عرضه شود. بورس ما کم‌کم باید مرجع شود و با بورس‌های خارج درگیر شود. اگر امکان همکاری بورس کالای کشور

کلاهی: از خواسته‌های مهم تمام تشکلهای توسعه ابزارهای بورس کالا است و به تازگی نیز جلسه‌ای هم با همین موضوع برگزار شد. ابزارهای آتی، ابزارهای مناسبی هستند

صالحی: باید کالاهای متنوع‌تری در بورس عرضه شود. بورس ما به تدریج باید مرجع شود و اگر امکان همکاری با بورس‌های خارج فراهم شود، قطعاً فرصت خوبی خواهد بود

داده می‌شود و بعد از آن معاملات از سر گرفته خواهد شد. زمان استراحت معاملات متناسب با رشد قیمت‌ها افزایش می‌یابد و ممکن است معاملات یک روز متوقف شود؛ ولی استراحت و توقف معاملات، به معنای ابطال معاملات انجام‌شده نیست و فقط با این هدف صورت می‌گیرد که از تشدید گرداب‌های افزایش قیمت، جلوگیری شود. دخالت مکرر وزارت صمت در معاملات بورس کالای کشور ما، مشکلات زیادی برای فعالان این بازار ایجاد کرده و از جذابیت این بازار کاسته است.

۲ نقش کارگزاری‌ها در بازار کنونی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

معمند: کارگزاری‌هایی امکان معامله از طریق ابزارهای مالی را دارند که مجوزهای لازم را اخذ کرده باشند. در حال حاضر بعضی کارگزاری‌ها مجوز فعالیت در حوزه ابزارهای مالی را ندارند و اگر کارگزاری تمایل به فعالیت در این بخش دارد باید نسبت به اخذ مجوز اقدام کند. اما به‌طور کلی، ابزارهای مالی، ابزار مناسبی برای سرمایه‌گذاری مستقیم تمام فعالان بازار سرمایه نیست و ممکن است سرمایه‌گذارانی که با این ابزارها آشنایی نداشته باشند، متحمل ضرر و زیان شوند. در بورس کالا هم شرایط خاصی وجود دارد و این بازار، بازیگران خاص خود را دارد. ولی توصیه می‌شود اگر سرمایه‌گذاران قصد سرمایه‌گذاری از طریق ابزارهای نوین مالی را دارند، از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری و یا شرکت‌های سبدگردان اقدام کنند. مدیران صندوق‌ها و سبدگردان‌ها موقعیت بهتر و دانش مناسب‌تری برای سرمایه‌گذاری از طریق ابزارهای مالی دارند. به‌هرحال، ابزارهای مالی ابزارهای پیچیده‌تری هستند و باید به نحوی

مورد تمام محصولات فراهم نباشد؛ اما ابزارهای آتی برای محصولاتی همچون پلیمرها که خریداران بیشتری دارند، کاربردی خواهد بود. البته راه‌اندازی ابزارهای آتی در مورد محصولات فولادی سخت‌تر خواهد بود.

شاید در شرایط فعلی بازارهای کشور، راه‌اندازی ابزارهای آتی کار آسانی نباشد؛ ولی حداقل کاری که در این وضعیت می‌توان انجام داد، مدیریت تقاضا است. بخشی از تقاضای محصولات فلزی و پتروشیمی و... در بورس کالا، کاذب است و بهترین روش برای مدیریت تقاضا، راستی‌آزمایی عملیات شرکت‌ها از طریق مالیات ارزش‌افزوده است. سامانه افق به همین منظور راه‌اندازی شده و باید تکمیل‌تر گردد. اگر این سامانه به‌درستی مورد استفاده قرار بگیرد به شفافیت عرضه و تقاضا کمک شایانی خواهد شد و هم دلان از گردونه معاملات حذف می‌شوند. تشکلهای ذی‌ربط با ضریب اطمینان ۹۰ درصدی، به‌راحتی امکان بررسی این مورد را دارند و اینکه چرا اراده‌ای برای حذف دلان وجود ندارد، مشخص نیست.

۲ دلیل حضور کمرنگ فعالان بازار سرمایه در حوزه ابزارهای مشتقه چیست؟

معمند: ابزارهای مالی معمولاً توسط آن گروه از فعالان بازار سرمایه مورد استفاده قرار می‌گیرد که از دانش کافی برخوردار بوده و با پیچیدگی‌های بازار سرمایه و ویژگی‌های ابزارهای مالی آشنایی داشته باشند و بدانند از موقعیت‌ها باید به چه صورت استفاده کرد.

شهرستانی: مشکل بورس کالا، مداخله وزارت صمت در معاملات این بورس است. در بورس‌های جهانی در زمان‌هایی که قیمت‌ها رشد زیادی داشته باشد، از روش استراحت دادن به معاملات استفاده می‌کنند. یعنی اگر قیمت‌ها ۵ درصد افزایش یابد، ۱۵ دقیقه استراحت

سلیمانی: قطعاً با توسعه ابزارهای نوین مالی، بورس کالا جذابتر خواهد شد. البته نه فقط در بورس کالا، بلکه به طور کلی باید بستر ابزارهای نوین مالی در تمام بازارها گسترش پیدا کند

است که در این صورت بخشی از سهمیه بندی های سامانه بهین باب هم تغییر خواهد کرد؛ زیرا بعضی از سهمیه ها بر اساس روابط و امضای طلایی و... تعیین شده و با واقعیت تولید مطابقت ندارد. بعد از انجام فرآیند راستی آزمایی از طریق سامانه افق، می توان به توسعه ابزارهای بورس کالا پرداخت. به نظر می رسد باید تشکلهای صنفی و تعاونی ها و... برای ایجاد تقاضای واقعی شرکتها در بورس کالا، مستقیماً وارد بحث خرید و فروش شوند.

استفاده از این ابزارها در کاهش ریسک بازار سرمایه هم مؤثر خواهد بود؟

سلیمانی: با راه اندازی این ابزارها، معاملات نوسانی و هیجانی، کاهش می یابد و همچنین دسترسی به خرید محصولات افزایش پیدا کند. از طرفی باید با توسعه ابزارهای مالی بر پایه داراییهای مختلف، بخش مهمی از تقاضا در بازارهای کالایی که تقاضای سرمایه گذاری است به سمت بازار کامودیتیها می آیند و فعالیت صنعتگر و تولیدکننده به راحتی در بازار فیزیکی بورس کالا ادامه پیدا می کند.

کلاهی: به طور کلی، در بورس های جهانی خریداران با ابزارهای آتی، به نوعی خود را در برابر نوسانات قیمتی بیمه می کنند. شروع رخ دادن ابزارهای مشتقه و آتی هم در بورس فلزات لندن بود. کشتی های حمل محموله «روی» در مسیر مالزی تا لندن گاهی ۳ ماه در حرکت بودند و برای آنکه صاحبان بار اطمینان خاطر داشته باشند که بعد از تحویل محموله در لندن، دچار نوسانات قیمتی نمی شوند؛ محصول خود را در بازار آتی، پیش فروش می کردند. جای این ابزار در بورس کالای ما و رینگ محصولات فلزی و پتروشیمی و... خالی است و امیدواریم بعد از شفاف شدن بیشتر این بازار، ابزارها هم توسعه یابند.

سرمایه گذاری کرد که زیانی متوجه سهامداران نگردد. **سلیمانی:** بستر سازی برای این بازار خیلی مهم تر از اعمال محدودیت است. اول باید ابزار را ایجاد کنند، سپس ضریب سود آن را مثل بازار نقدی سهام بالا ببرند. باید همه کارگزاری ها این بستر را داشته باشند که این معاملات را بتوانند انجام دهند. همان طور که معاملات نقدی در سهام انجام می دهید، باید در بورس کالا هم بتوانید معامله کنید.

اگر شرایط برای افزایش بازیگران این بازارها فراهم شود، ضریب نفوذ بازار افزایش پیدا می کند و در نتیجه، عمق بازار هم افزایش می یابد. به عنوان مثال بازار معاملات آپشن وجود دارد اما هزینه معاملات مثل صرف زمان و ... در این بازار این قدر نسبت به معاملات نقدی سهام بالاست، طبیعی است که حقوقی ها و حقیقی های بزرگ به سوی این بازارها نمی روند و بازار عمق نمی گیرد.

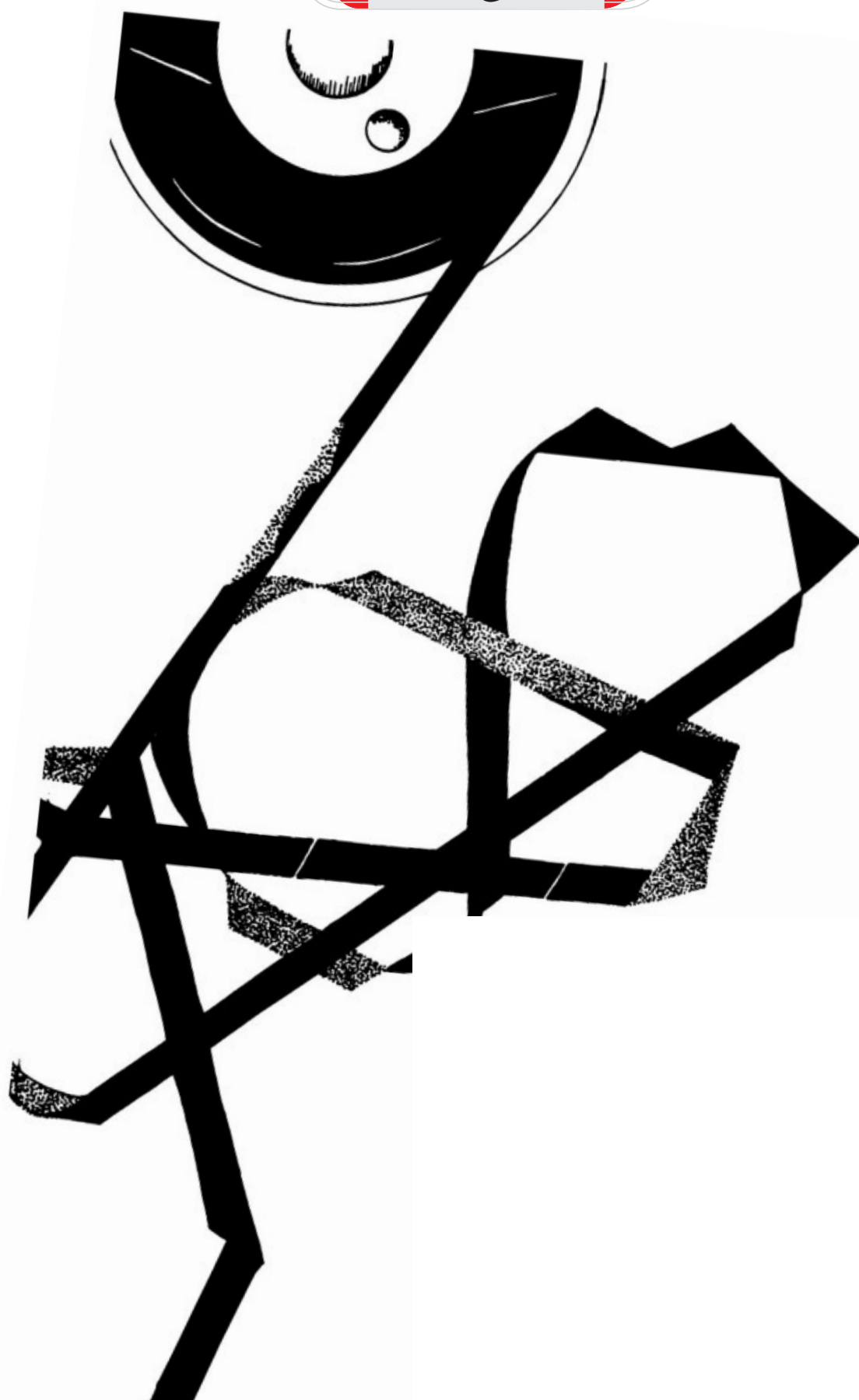
توسعه ابزارهای نوین مالی، چقدر می تواند بازار سرمایه را جذابتر کند؟

سلیمانی: قطعاً با توسعه ابزارهای نوین مالی، بورس کالا جذاب تر خواهد شد. البته نه فقط در بورس کالا، بلکه به طور کلی باید بستر ابزارهای نوین مالی در تمام بازارها گسترش پیدا کند. در گذشته، معاملات آپشن اوراق تبعی داشتیم و قرار بود که فیوچرزها هم اضافه شوند که اگر این طور می شد همان بستر می توانست در بورس کالا قابل استفاده باشد. اما بستر آن فراهم نشد. اگر این اتفاق بیفتد قطعاً کمک می کند.

کلاهی: در شرایط نوسانی بازار، خریداران تقاضای احتیاطی خود را افزایش می دهند. متأسفانه دلان هم نقاط التهاب بازار را به خوبی می شناسند و با تمرکز بر همین نقاط التهاب، آرامش بازار را برهم می زنند و موجب تشدید افزایش قیمت ها می شوند. بنابراین اولین کاری که به منظور بهبود و اصلاح وضعیت بورس کالا باید صورت پذیرد، شفافیت تقاضا است و این شفافیت جز با راستی آزمایی خریداران که متولی آن وزارت صمت است، محقق نخواهد شد. بررسی گزارش های مالیات بر ارزش افزوده خریداران، مناسب ترین معیاری است که می تواند به شفافیت تقاضا کمک کند. البته برخی تشکلهای هم تمایلی به فعالیت شفاف ندارند و با سامانه افق و بررسی مالیات بر ارزش افزوده ها مخالف هستند. ولی ما معتقدیم قبل از هر کاری باید این راستی آزمایی انجام شود. طبیعی

بورژوا

تاریخ شفاهی

روایت بی‌غل و غش تاریخ

تاریخ شفاهی بورس کالا

«... در ظاهر اخباری بیش نیست درباره روزگارا و دولت‌های پیشین و سرگذشت قرون نخستین که گفتارها را با آن می‌آرایند و بر آنها مثل‌ها می‌زنند و انجمن‌های پرجمعیت را به نقل آنها آرایش می‌دهند... و اما در باطن، اندیشه و تحقیق درباره حوادث و مبادی آنها و جست‌وجوی دقیق برای یافتن علل آنهاست.»
/ ابن‌خلدون، مقدمه تاریخ

نگاشته است: «تاریخ بی‌آنکه در یک حرکت دَوْرانی بسته، محصور بماند یا یک خط مستقیم بکند، پیچ‌وخم‌ها دارد و فرازونشیب‌ها که در عین حال تصویری که از سیر آن حاصل می‌شود تصور استمرار و تداوم است نه تصور توقف و انقطاع... با این همه انسان امروز که چشم به آینده دارد وقتی به گذشته می‌نگرد حق دارد با خود بیندیشد که از آن همه رنج، از آن همه حوادث و از آن همه تجربه، امروز چه بهره‌ای می‌توان برد و آیا از تاریخ چیزی می‌توان آموخت.»

حال در این میان، تاریخ شفاهی جایگاه و پایگاهی دیگر دارد. تاریخ وقتی به رشته تحریر درمی‌آید، نگارنده، به قول رسول جعفریان، «آنچه مربوط به تاریخ قدیم‌تر از زمان خودش بود، از روی کتاب‌های دیگران می‌نوشت و وقتی به وقایع نزدیک به زمان خود می‌رسید سعی می‌کرد با توجه به شنیده‌ها، اسناد و نامه‌ها و بیشتر شایعاتی که در بیرون از زبان افراد کوچه و بازار و یا درگیر در ماجرا میشنود، تاریخ خویش را بنویسد» یعنی تنها یک رکن دارد و آن هم شخص تاریخ‌نگار است اما بنیاد تاریخ شفاهی

تاریخ از قدیم می‌آید. آنچه سینه به سینه و نسل به نسل رسیده روی صفحه سفید کاغذ می‌آید تا به دیگران و آیندگان، شاید بی‌کم و کاست، منتقل شود. تاریخ را می‌نویسند برای عبرت‌گیری، برای درس‌آموزی، برای کسب تجربه از آنچه گذشتگان کرده‌اند و برای انجام بهترین روش و منش زندگی در آینده.

تاریخ را می‌نویسند و تاریخ را می‌خوانند تا شکست گذشته، کلیدی شود و چراغ راهی باشد برای پیروزی آینده. برای آن است که ناامیدی نسل‌های پیشین به امید برای نسل‌های پسین تبدیل شود.

هرکس در تاریخ‌نگاری دستی و سهمی داشته درباره فواید آن نوشته است. از «ابوالفضل بیهقی» که نوشته است: «هیچ واقعه‌ای از خیر و شر نیست که سانح گردد و نه در عهد گذشته مثل آن یا نزدیک بدان واقعه بوده باشد، پس هم‌چنان که اطبا از بیماری‌های گذشتگان دستور کار برای خویش می‌سازند اهل خبر نیز از حوادث گذشته سرمشق می‌گیرند و از آنچه در عهد گذشته از آن احتراز کرده باشند، احتراز می‌کنند»، تا «عبدالحسین زرین‌کوب» که در «تاریخ در ترازو»

با هدف ثبت حافظه تاریخ بورس کالا، درصددیم تاریخ شفاهی پیرامون چگونگی ایجاد این بورس و فرازوفرودهای آن را به روایت شخصیت ها و افراد دست اندرکار طی این سال ها را به مخاطبان گرامی عرضه کنیم

از آن افراد، مطلوب خود را بیان می‌کنند و به ترفیع یا تظہیر خود می‌اندیشند. طبیعی است که در تاریخ شفاهی، هرچه غبار زمان بر آن بیشتر بنشیند، روایتش می‌تواند بیشتر دست‌خوش تغییر شود. از آن‌رو، ممکن است گذشت زمان، کدورت‌ها را از میان ببرد و شخص

محور، به روایت پاکیزه‌تری از آن رخداد دست زند هرچند فراموشی برخی ظرایف و دقایق هم آفات ناگزیر است. البته ناگفته پیداست نقش مصاحبه‌کننده، اگر بر تاریخ اشراف داشته باشد و اسناد را هم دیده باشد، می‌تواند مفتری باشد برای نقل ناصحیح تاریخ. او می‌تواند تاریخ شفاهی را در مسیر درست پیش برد تا به یک روایت حتی‌المقدور منصفانه و دلسوزانه و بی‌غرض و مریض از تاریخ رسید.

بورس کالا، در شهریور ۱۳۸۶ پایه گذاشته شد. نهادی اقتصادی که محصول ادغام بورس فلزات (تاسیس در سال ۱۳۸۲) و بورس کشاورزی (تاسیس در سال ۱۳۸۳) است. با هدف ثبت حافظه تاریخ بورس کالا، درصددیم تاریخ شفاهی پیرامون چگونگی ایجاد این بورس و فرازوفرودهای آن را به روایت شخصیت‌ها و افراد دست اندرکار طی این سال‌ها را به مخاطبان گرامی عرضه کنیم تا از کنار هم قرار گرفتن همه این روایت‌های شفاهی گاه متفاوت و حتی متضاد، بخشی از شناسنامه و پازل تحولات تاریخی بورس کالا برای علاقمندان کنونی و آیندگان شکل گیرد. بی‌گمان، رهنمودها، انتقادات و پیشنهادهای سازنده شما، مدد بزرگی است تا این هدف گرانسنگ، بهتر و بیشتر برآورده شود.

بر دو نفر است؛ مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌شونده. در این نوع تاریخ‌نگاری که چشم‌اندازی جدید در مقابل مورخان و محققان گشوده است، اسناد سخن نمی‌گویند، بلکه بازیگران اصلی خود محور هستند. به نوشته رسول جعفریان، وقتی شما شکل‌گیری یک نهاد را به

مصاحبه می‌گذارید، چیزی ورای اسناد مربوطه را دنبال می‌کنید. یک سند که عبارت است از داستان تأسیس آن نهاد، اساسنامه آن و یا گزارش رسمی که در آن روزگار تدوین شده، فقط می‌تواند مباحث نهایی مربوط به تشکیل آن نهاد را به شما نشان دهد. اما وقتی مصاحبه‌گر خود درگیر تشکیل آن نهاد باشد، بسیاری از مباحث پیش از تشکیل آن نهاد، نزاع‌هایی که به شکل‌گیری اساسنامه منتهی شده، ذهنیت‌ها و اهداف پشت‌پرده‌ای در تشکیل آن نهاد بوده و بسیاری از مسائل دیگر را بازگو می‌کند. در اسناد رسمی، هیچ‌گاه از انگیزه‌ها به‌طور واضح سخن به‌میان نمی‌آید در حالی که در مصاحبه حضوری، بسیاری از انگیزه‌های ریز و پشت‌پرده بیان می‌شود. هرچند آن‌کس که خاطرات خود را بیان می‌کند ممکن است از خطرات خود نگوید یعنی لغزش‌های خود را پنهان کند یا این لغزش‌ها را به گردن دیگران بیاندازد و در موارد مهم و مثبت، به‌گونه‌ای نقش خود را برجسته و نقش دیگران را کم‌رنگ کند. از این‌رو، تاریخ مکتوب، یک متن است و هرآنچه راست یا دروغ است در همان می‌گذرد اما در آنچه شفاهی بیان می‌شود، صحت و سقم واقع‌های را یا داستانی را را باید از دهان چندین و چند نفر شنید و به قضاوت نشست زیرا هریک

بورس فلزات را با کمک ۱۱ آهن فروش بازار تشکیل دادم

گفت و گو با احمد صادقی اولین دبیرکل بورس فلزات تهران

حمیدرضا محمدی

روزنامه نگار

درست پنجاه سال است در حوزه فلزات فعالیت می‌کند. سال ۱۳۴۸ وارد دانشگاه صنعتی شریف شد و در رشته متالورژی، گرایش ذوب فلزات درس خواند. هرچند، به اتهام مبارزات انقلابی، از دانشگاه اخراج شد اما دوباره کنکور داد و بازگشت و درسش

را تمام کرد. انقلاب که شد، تدریس در دانشگاه را آغاز کرد. با وقوع انقلاب فرهنگی، به جهاد سازندگی رفت و مرکز پژوهش‌های علمی جهاد سازندگی را بنیان گذاشت. در سال ۱۳۶۰، عازم شرکت فولاد مبارکه اصفهان شد و تا پنج‌سال، رئیس فنی دفتر «جنوا» ایتالیا وابسته به این شرکت بود و بعد، تا سال ۱۳۶۹ که فولاد مبارکه به بهره‌برداری رسمی رسید، قائم مقام اجرایی آن بود. همان سال، مدیرعامل و رئیس هیات‌مدیره ذوب‌آهن اصفهان شد که هفت‌سال به طول انجامید. سال ۱۳۷۶ به مدت یک‌سال معاون معدنی وزارت معادن و فلزات شد و سپس مدیرعامل شرکت مدیریت طرح‌های صنعتی ایران شد. دو سال بعد، به وزارت نفت رفت و برای سه‌سال، قائم مقام شرکت ملی نفت ایران بود و شرکت مهندسی توسعه نفت را بنا نهاد. سال ۱۳۸۲، بورس فلزات را راه‌اندازی کرد و یک‌سال دبیرکل بورس فلزات تهران بود؛ از او ۱۹ آبان ۱۳۹۴ تا ۲۰ خرداد ۱۳۹۷ بازهم مدیرعاملی ذوب‌آهن اصفهان را تجربه کرد. اگر او را از طلایه‌داران خصوصی‌سازی صنایع در ایران، به‌ویژه صنایع فولادی بنامیم سخنی به‌گراف نگفته‌ایم. او جایزه بهترین اختراع سال را به دلیل «طرح قائم» در عرصه فولاد از یونسکو کسب کرده و دارنده گواهی سازمان جهانی مالکیت معنوی (WIPO) به‌واسطه تولید آهن اسفنجی به روش احیای مستقیم است و برای ابداع یک روش جدید برای تولید گندله، نشان کارآفرین برتر کشور را نیز دریافت کرده است، در حال حاضر، مدیرعامل شرکت فولاد «سیاه‌کوه» اردکان است. «احمد صادقی» که اهل اردکان است، از معدود مدیرانی است که در همه چهل سال گذشته و همه دولت‌ها، از دولت جنگ تا دولت تدبیر و امید تجربه مدیریت در عرصه صنعت، به‌خصوص صنعت فولاد را در کارنامه خود دارد و به‌نوعی پیر این دیر است. صادقی، اکنون روزهای هفتادسالگی را در اردکان سپری می‌کند. با او درباره چرایی و چگونگی ایجاد بورس فلزات و عملکرد فعلی و چشم‌انداز آینده این بورس به گفت‌وگو نشستیم که در ادامه می‌خوانید.

بزرگ فولاد دنیا تولید و توزیع و قیمت‌گذاری را خودشان و از طریق شبکه بین‌المللی انجام می‌دهند. در ایران همه‌چیز دولتی بود و با ارز ۷ تومانی آن زمان، براساس آنچه قیمت‌گذاری شده بود، باید محصول تولیدی را کیلویی ۱۴ تومان می‌فروختیم که در بازار ۱۴۰ تومان عرضه می‌شد یعنی ۱۰ برابر بیشتر. عمده توزیع وزارت بازرگانی به بازار آزاد می‌رفت و شاید کمتر از ۱۰ درصد آن به مصرف‌کننده واقعی می‌رسید. در این شرایط، عرضه با کیلویی ۱۴ تومان زیانده بود و باید اتفاقی می‌افتاد.

شما هم در رشته متالورژی گرایش فلزات تحصیل کرده‌اید و هم ۹ سال قائم مقام فولاد مبارکه و هفت سال هم مدیرعامل ذوب‌آهن اصفهان بودید. چه عواملی موجب شد به فکر تشکیل بورس فلزات تهران افتادید؟ بورس فلزات تهران در سال ۱۳۸۲ راه‌اندازی شد اما فکر ایجاد آن به سال ۱۳۷۰ برمی‌گردد یعنی دوازده سال قبل از آن. من سال ۱۳۶۹ وارد ذوب‌آهن شدم و حتی قبل‌تر که قائم مقام فولاد مبارکه بودم، برنامه این بود که توزیع فولاد را خودمان انجام دهیم چون تمام مجموعه‌های

امیدوارم روزی بورس کالا با شفافسازی تمام امور، مرجع واحد قیمت‌گذاری شود.

۲ پس شما با ارز آزاد ادامه دادید.

بله، اما چون مجموعه دولتی بودیم، قیمت‌گذاری باید به روش دولتی انجام می‌شد. در پی این اتفاق، دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور ایراد می‌گرفتند که چرا مثلاً فلان محصول را ۱۴۰ تومان فروختی؟ و دلایل ما را هم قانع‌کننده نمی‌دانستند. به‌هرحال، رفتم و گفتم هرچه قیمت تعیین شد، ما ۱۰ تومان زیر آن قیمت بفروشیم. آن‌ها هم در نهایت، قانع شدند. دوسال‌ونیم با همین روند ادامه دادیم، تا سال ۱۳۷۳ که یکی از جناح‌ها در مجلس آن‌قدر فشار آورد که دولت، سیاستش را برگرداند و تصمیم گرفت مجدداً آهن وارد سبد حمایتی شده و نرخ‌گذاری تعزیراتی بازگشت؛ به‌نحوی که قیمت دولتی ۲۲۰ تومان بود اما در بازار ۳۰۰ تومان عرضه می‌شد. من با آقای هاشمی جلسه‌ای گذاشتم و گفتم بورس فلزات راه بیندازیم تا مرجع قیمت آهن‌آلات کشور باشد. آن موقع، آقای جهانگیری، استاندار اصفهان بود و رابطه‌اش با من که مدیرعامل ذوب‌آهن بودم، خوب بود. به او گفتم شما هم کمک کن بورس فلزات را راه بیندازیم. بورس که ضرر ندارد، بهتر است که قیمت در بورس مشخص شود. چرا دولت برای ما قیمتی بگذارد که فسادزا باشد؟ او هم موافق بود اما فشارهای مخالفان و چالش‌ها زیاد بود.

۲ نظر آقای هاشمی چه بود؟

ایشان موافق بودند چون سیاستشان، آزادسازی بود اما فشار مخالفان هم روی ایشان بسیار بود تا اینکه در آن زمان نیز سرانجام فشارهای حداکثری پیروز میدان شد.

۲ و در نهایت طرح تشکیل بورس فلزات به محاق رفت؟

بله. طرح تا سال ۱۳۸۱ مسکوت ماند. البته ناگفته نماند در سال ۱۳۷۶ و در دوره آقای جهانگیری در وزارت معادن و فلزات در سمت معاونت معدنی وزیر پیشنهاد دادم برای نجات تولیدکنندگان، بورس فلزات راه‌اندازی شود و مأموریت پیگیری این کار را از طرف وزیر به من محول شد. بلافاصله، مطالعات داخلی و خارجی برای تأسیس این بازار آغاز شد و آقایان دکتر اصغر فخریه کاشان و دکتر مجید قاسمی در بانک مرکزی مأمور شدند همکاری‌ها و اقدامات لازم را انجام دهند اما به دلیل دشواری‌های زیاد، این موضوع به درازا کشید و در نهایت، دوباره راکد شد. سال ۱۳۸۱ که من در وزارت نفت،

اولین کار در ذوب‌آهن این بود که آهن را آزاد کردیم. البته کار سختی هم بود چون عده‌ای منفعت داشتند و از این فاصله ۱۰ برابر سود رانتی، نفع می‌بردند.

۲ روند آزادسازی آهن چگونه شکل گرفت و اجرایی شد؟

در آن موقع دولت آقای هاشمی رفسنجانی مستقر بود و سیاست دولت هم، آزادسازی مرحله‌ای ارز بود تا نرخ ارز در پله اول، ۶۰ تومان و در پله بعد، ۱۲۰ تومان شود. من حس کردم اجرای این سیاست ارزی، چند سال طول می‌کشد و با این وضعیت، نمی‌توان ذوب‌آهن را با بدهی‌های سنگین انباشته اداره کرد. تنها راه حل این بود که هم از ارز آزاد کنیم و هم آهن را آزاد بفروشیم؛ مشکل اصلی ضرورت تزریق نقدینگی موردنیاز ذوب‌آهن بود. با رئیس‌جمهور و شورای اقتصاد جلسه گذاشتم و مخالفت شد. در آن زمان به دولت پیشنهاد کردیم که شما ارز دولتی ندارید اما قبول می‌کنید به میزانی که ارز آزاد خریداری می‌کنیم، آهن آزاد بفروشیم؟ آنان هم با این پیشنهاد موافقت کردند. این اتفاق، هم‌زمان با سال‌هایی بود که صادرات نفت ما تقریباً صفر شده بود و حتی پول واردات دارو هم نداشتیم. در نتیجه این مذاکرات، ارز که آزاد شد، آهن را هم آزاد کردیم. در آن شرایط، اولین مشکل، قیمت‌گذاری بود. به همین دلیل، کمیته‌های مشترکی با حضور نمایندگان وزارت معادن و فلزات و وزارت بازرگانی و شرکت ملی فولاد و ذوب‌آهن تشکیل شد و قیمت‌گذاری را به‌صورت هفتگی انجام می‌دادیم، اما باوجود این، بازهم، حق تولیدکننده و مصرف‌کننده ضایع می‌شد و رانت به وجود می‌آمد.

۲ قیمت‌گذاری برچه مبنایی بود؟

مبنای آن، قیمت کف بازار بود به طوریکه هزینه‌های تولید و جانبی و هزینه‌های حمل به آن اضافه می‌شد؛ یعنی قیمت نهایی را به دست می‌آوردیم و هزینه را از آن کسر می‌کردیم.

۲ اما گویا، قیمت بازار درجایی دیگر معلوم می‌شد...

بله. من با تعدادی از بزرگان بازار آهن آشنا بودم. آن‌ها من را نزد جمعی که قیمت‌گذاری می‌کردند، بردند و آنان را دیدم، البته چون قول داده‌ام، از بیان شکل و شیوه قیمت‌گذاری‌شان معذورم. اما واقعیت این است که هر روز، بعد جلسه آنها در خصوص قیمت‌گذاری، قیمت اعلام می‌شد. مطمئنم، چنین قیمت‌گذاری نیز همین حالا هم به شکل مشابهی اتفاق می‌افتد و در واقع، تعیین قیمت فقط در مکانیسم بورس کالا انجام نمی‌شود. ما تصور می‌کردیم می‌توانیم بورس را به تنها مرجع قیمت‌گذاری تبدیل کنیم اما اتفاقاتی افتاد که موفق نشدیم اما هنوز

و بازدیدهای آموزشی آنان از بورس‌های معتبر دنیا تأمین شد. ساختمان بورس را هم که یک بنای قدیمی متعلق به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) در میدان فردوسی بود، به ما قرض دادند. با مستقر شدن بانک ملت در ساختمان بورس، ۲۰۰ میلیون تومان هم از آن بانک وام دریافت کردیم و تمامی امور مربوط به بورس فلزات اعم از بازسازی ساختمان، تجهیزات اداری، نرم‌افزار و... با همین مبالغ انجام شد. ۷۰ میلیون تومان هم برای نرم‌افزار خرج کردیم و البته از دانشجویان نخبه دانشگاه شریف هم کمک گرفتیم. با این بسترسازی‌ها و اقدامات، سرانجام، بورس فلزات تهران در شهریور سال ۱۳۸۲ راه‌اندازی شد.

۲ موضع مجلس ششم چه بود؟

مجلس، مخالفتی نداشت. آقای خاتمی رئیس‌جمهور و اکثر وزرا، همراه بودند. یعنی کسی نبود که سنگ‌اندازی کند. حتی به‌منظور رعایت مسائل شرعی، با حوزه علمیه نیز جلساتی برگزار کردیم تا اطمینان لازم را کسب کنیم. قاطبه بازاری‌ها هم همراه شدند. آن‌ها هم چون متشرع و متعهد بودند، قانعشان کردم. گفتیم شما خیریه دارید و حساب آخرت‌تان را دارید، اما چه فایده، چراکه شاید این سودی که می‌برید فسادزا باشد. به هر حال آنان را قانع کردیم که منافع کشور در ثبات قیمت است و ورود بورس فلزات به بازار از آشفستگی قیمت‌ها، رانت و فساد جلوگیری می‌کند و آن‌ها نیز قانع شدند و در نتیجه کلیت بازار مقاومت نکرد. ما بورس فلزات و آهن‌آلات راه‌اندازی کردیم ولی اساس آن را برای کالا گذاشتیم. به آقای زنگنه می‌گفتم چرا نفت را به بورس نمی‌آورید؟ خریداران نفت هم به همین بورس می‌آیند؛ قیمت شفاف است و همین‌جا هم تعیین می‌شود و فروش متمرکز می‌شود اما این ایده، عملیاتی نشد. خیلی کالاهای دیگر می‌خواستیم بورسی کنیم ولی به دلایلی در آن زمان نشد.

۲ با این بی‌پولی که گفتید، تأمین مالی تهیه ساختمان و تجهیزات، چگونه انجام شد؟

من که کارمند بودم و پول نداشتم ولی شاکله بورس نیازمند سرمایه‌گذاران فعال در بازار کالا بود تا حجم فعالیتش هم بالا باشد. برای راه‌اندازی بورس فلزات، آهن‌فروشان عمده، هدف‌گذاری خوبی برای تأمین مالی قانونی بودند و باید بین آنان تعدادی انتخاب می‌شدند. تهیه و تنظیم قانون بورس، حدود پنج ماه طول کشید و طبق آن، حداقل یازده کارگزار مؤسس لازم داشتیم. با دریافت حق عضویت از بیست‌ودو متقاضی راه‌اندازی دفتر کارگزاری هم حساب بانکی بورس فلزات به گردش افتاد و همان یازده کارگزار از بین متقاضیان انتخاب و کار خود را آغاز کردند. افراد منتخب، معتمد بودند؛ همان کسانی که وقتی در ذوب‌آهن بودم، کمک می‌کردند و مرا بردند و نحوه قیمت‌گذاری را نشان دادند که به احدى نشان نمی‌دهند. منافع به میدان آمدن آنان برای حمایت از راه‌اندازی بورس فلزات را برایشان تشریح کردم و گفتم نفری ۱۵ میلیون تومان بیشتر نمی‌خواهم. تعجب کردند اما با همین مقدار و در مجموع، ۱۶۰ میلیون تومان پول شروع کردیم که با این مبالغ دریافتی، حقوق یک‌سال‌ونیم کارشناسان

افتتاحیه بورس فلزات تهران در شهریور ۱۳۸۲

من با تعدادی از بزرگان بازار آهن آشنا بودم. آن‌ها مرا نزد جمعی که قیمت‌گذاری می‌کردند، بردند و آنان را دیدم البته چون قول داده‌ام از بیان شکل و شیوه قیمت‌گذاری‌شان، معذورم

سود می‌بردند درحالی‌که ذوب‌آهن تنها ۱۰ تومان سود می‌برد. اما بورس فلزات، این شکاف قیمتی را به سود تولیدکننده و مصرف‌کننده و به ضرر واسطه‌ها کاهش داد.

۲ علت ادغام دو بورس فلزات و کشاورزی و در ادامه فعالیت آن‌ها در قالب «بورس کالا» از مهر ۱۳۸۶ چه بود؟

از ابتدا، همین نیت را داشتیم چون همه کشورهای معتبر دنیا، «بورس کالا» دارند. ما اولین کشوری بودیم که فولاد را در بورس آوردیم. ما از همان ابتدا بنا را بر تجمع کالاهای هم‌خانواده در بورس فلزات گذاشتیم که در نهایت، بورس‌های کشاورزی و فلزات ادغام شد و شد «بورس کالا» که عرضه‌کننده و کارگزار و حتی تالار مستقل دارند. البته نمی‌دانم کار درستی بود یا نه؟

۲ یعنی نظر به این ادغام نظر مثبت نداشتید؟

خیر. البته همان‌طور که عرض کردم از ابتدا موافق یکپارچه بودن بودم اما با این نوع ادغام، مخالف بودم و معتقد بودم اجناس هم‌گروه باید به گونهای کنار هم باشند. پروفیل و لوله و شمش فولاد با برنج و گندم و خرما و زعفران نباید کنار هم باشند. البته طلا که بعضی دنبال بورسی کردن آن بودند و البته نشد، وضعیت ویژه‌ای دارد چون قیمت آن لحظه‌ای و بالاست و حتمش هم کم. در بازار طلا هم مثل آهن، کسانی جمع می‌شوند و قیمت‌ها را تعیین می‌کنند. فاکتورهای تعیین قیمت، ذخیره انبارهاست و اگر انبار پر شود، قیمت پایین

۲ البته یک‌سال بعد، بورس کشاورزی راه افتاد.

بله، ما همه نرم‌افزارها و آموزش را در اختیار وزارت جهاد کشاورزی قرار دادیم تا این بورس هم راه‌اندازی شود. من همان زمان هم دنبال یکپارچه شدن بورس بودم اما برخی فلزات مثلاً آلومینیوم و فلزات رنگی به بورس نیامدند و البته هنوز هم به شکل کامل بورسی نیستند. من می‌خواستم دولت، بدون دخالت به بازار مسلط شود. می‌خواستم دولت با این بورس، سیاست‌گذاری و مدیریت کند. سیاست اصلی بورس فلزات، در آن موقع و بورس کالا، در حال حاضر، هدایت بازار است. بورس با سیاست و نه دخالت، می‌تواند بازار را کنترل کند. بورس نباید فقط یک بستر برای خرید و فروش باشد. در دوره آقای احمدی‌نژاد می‌گفتند قیمت را پایین بیاور و این یعنی دخالت دولت در بورس، در صورتی‌که تعیین قیمت ارتباطی به دبیرکل یا مسوولان بورس ندارد.

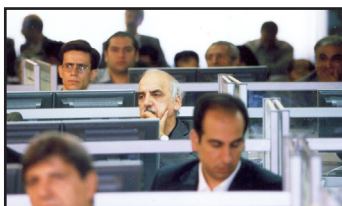
۲ چرا قید «تهران» به نام بورس فلزات افزوده شد؟

ما می‌خواستیم بورس کالا را در چند منطقه داشته باشیم و بازار فلزات خاورمیانه را در دست بگیریم. با امیر دویی مذاکره کردیم و مجوز هم گرفتیم. بنا بود، دویی مرکز باشد و تهران شعبه‌ای از آن اما همه‌چیز در شعبه تهران و از سوی ایران مدیریت شود. اهداف بین‌المللی داشتیم. من به بازاری‌ها می‌گفتم چرا به بازار ایران چسبیدید؟ به‌جای پنج میلیون تُن بازار ایران، به ۵۰۰ میلیون تُن بازار خاورمیانه فکر کنید.

۲ این بورس، مشخصاً چه نتیجه مهمی در پی داشت؟

این بازار، پدیده‌ای ارزشمند برای واحدهای تولیدی بود زیرا با نرخ‌های ارزی آن زمان، سه‌هزار میلیارد تومان سود نصیب واحدهای تولیدی شد که سرمایه‌گذاری‌های جدید، توسعه و جبران بدهی واحدهای تولیدی را در پی داشت. از سوی دیگر، فاصله قیمت‌ها با بازار کاهش یافت. تا قبل از راه‌اندازی بورس فلزات، به عنوان مثال، اگر قیمت کالای تولیدکننده ۱۰۰ تومان بود، در بازار آزاد ۴۰۰ تومان به فروش می‌رسید و واسطه‌ها ۳۰۰ تومان

افتتاحیه بورس فلزات تهران در شهریور ۱۳۸۲

یکی از تجار آهن به من گفت که سرمایه در گردشش، ۱۵۰۰ میلیارد تومان است که آن را ۱۰ روزه می‌چرخاند، جمع ماهانه این رقم معادل ۴۵۰۰ میلیارد تومان است. یکسال که نه، اگر ۱۰ ماه را هم حساب کنید می‌شود ۴۵۰۰۰ میلیارد تومان. این تاجر اگر فقط به ۱۰ درصد سود راضی شود، ۴۵۰ میلیارد تومان سود می‌کند که مالیات آن معادل ۱۱۲ میلیارد تومان می‌شود

می‌آید. این پارامتر، تعیین‌کننده است و با سیاست کنترل عرضه یا کوچک کردن حجم عرضه، می‌توان بازار را مدیریت کرد.

حذف واسطه‌گری را تا چه حد ضروری و مفید

می‌دانید؟

یکی از تجار آهن به من گفت که سرمایه در گردشش، ۱۵۰۰ میلیارد تومان است که آن را ۱۰ روزه می‌چرخاند، جمع ماهانه این رقم معادل ۴۵۰۰ میلیارد تومان است. یکسال که نه، اگر ۱۰ ماه را هم حساب کنید می‌شود ۴۵۰۰۰ میلیارد تومان. این تاجر اگر فقط به ۱۰ درصد سود راضی شود، ۴۵۰ میلیارد تومان سود می‌کند که مالیات آن معادل ۱۱۲ میلیارد تومان می‌شود اما ۲۰۰ میلیون تومان هم مالیات نمی‌دهد. ولی من و شما با حقوق کارمندی باید مالیات بدهیم. اگر سیستم دقیق باشد، آن‌ها شناسایی و با گریز مالیاتی و سایر تخلفات احتمالی‌شان برخورد می‌شود. همان بورس فلزات لندن که از آن بازدید کردم، ساختمان ۱۲ طبقه‌ای است که فقط کارکنان و کامپیوتر در آن دیده می‌شود، هیچ پولی به آنجا نمی‌آید اما ما نمی‌توانیم مشابه آن‌ها عمل کنیم. چرا؟ چون گرفتار واسطه‌ها هستیم. وگرنه، خرید کامپیوتر و اینترنت و استخدام کارشناس برای همه مشاغل، ممکن ولی کسانی که منافع سنگین دارند و مافیای هستند، نمی‌گذارند.

حالا که به کارنامه آن زمان خود نگاه می‌کنید، فکر

می‌کنید بورس فلزات تهران چقدر در ساماندهی بازارهای موازی و رقابت شفاف موفق بود و توانست مرجع قیمت‌گذاری باشد؟

فکر می‌کنم، به عمده اهداف رسیده و توانست شفاف قیمت‌گذاری کند. زیرا خیلی از قیمت‌ها در بورس نیستند ولی فرمول‌هایی ارائه و پذیرفته شده است، گرچه، برخی از این فرمول‌ها عدول می‌کنند مانند کنسانتره و گندله و سنگ‌آهن که ضریبی شدند از شمش فولاد خوزستان که حالا قیمت آن به شکل صحیح در بورس عرضه می‌شود ولی ممکن است کسانی باشند که مدیریت دست آن‌ها باشد و سهم هم ببرند و آنان موجودی انبار را کم و زیاد یا متأثر از ارز کنند و حجم صادرات را افزایشی و عرضه داخل را کاهش می‌کنند و در نتیجه، بورس نتواند قیمت فولاد شمش خوزستان را تعیین کند. مثلاً ۱۳/۵ درصد متوسط سه ماه گذشته شمش خوزستان، تعیین‌کننده قیمت کنسانتره است اما این فرمول، هنوز عملیاتی نشده است. باین‌حال، بورس کالا در اقتصاد ما موفقیت بزرگی است زیرا اگر چنین معیاری وجود نداشت، معلوم نبود چه بر سر قیمت‌های بازار می‌آمد. در محصولات دیگر مانند کشاورزی و حتی بعضی اقلام پتروشیمی و نفتی هم خوب عمل شده و راضی‌ام و خودم از اینکه بانی این

ویژگی اصلی کارکرد بورس کالا را چه می‌دانید؟

کارهای نرم‌افزاری در بورس برای فروش اینترنتی. ۲۰ سال پیش، بورس فلزات لندن را از نزدیک دیدم که در هر ساعت معادل ۹۰ میلیارد دلار معامله اینترنتی انجام می‌شد. می‌خواستیم بورس هم چنین سیستمی داشته باشد و در اختیار تولیدکننده باشد.

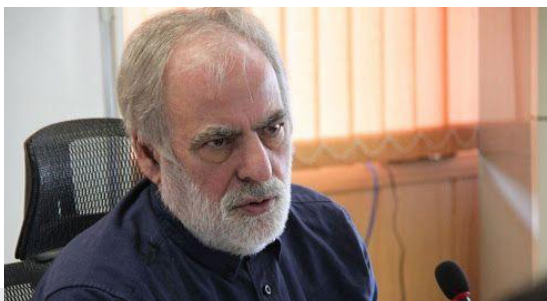
چرا نشد؟

از یک‌سو، مدیران همکاری نکردند و از سوی دیگر، سیستم خصوصی مانع بود البته در دوره‌ای نزدیک به اجرا هم شدیم. مجموعه فولاد مبارکه در سال ۱۳۶۹ چنین سیستمی را راه‌اندازی کرد اما یک‌سال بعد جمع شد. آن‌ها محدودیت‌هایی داشتند مثلاً می‌گفتند خریدار باید هویتش مشخص باشد. راه‌حل این مشکل هم البته ساده است، خریدار باید برود و «کد» بگیرد یا «رجیستر» شود تا همه عملکردها، شفاف و عریان شوند. به این ترتیب، هم واسطه حذف می‌شود، هم تولیدکننده پولش را دریافت می‌کند، هم بسازوبفروش مستقیم خریداری می‌کند و هم مصرف‌کننده بی‌دغدغه به محصول می‌رسد.

درک نکرده بودند، پیگیری این هدف را متوقف کردند. در همان زمان، بورس فلزات لندن (LME) ساعتی شش میلیارد دلار معامله داشت چون معاملات جهانی داشت. براساس آمارهای بررسی شده، آن بورس به اندازه ۱۰ برابر تولید مس در ایران، اشتغال‌زا بود، چون جنس باید به انبار می‌رفت و برای انبارداری و نگهداری و بسته‌بندی و تفکیک و حمل و... به نفر نیاز بود. اما ما دنبال این بودیم - و متأسفانه هنوز هم هستیم - که از داخل بخریم و در داخل بفروشیم. من می‌خواستم مازاد تولید ایران را به خارج بفروشیم و ۱۰۰ برابر آن را از خارجی‌ها بخریم و به خودشان بفروشیم. تجار را تشویق می‌کردم، بروید در دویی دفتر بنزید، می‌گفتم چرا خودتان را به ایران محدود کرده‌اید؟ اغلب تجار ما واقعاً زنگ نیستند چون خودشان را محدود به ایران کرده‌اند اما مثلاً تاجر هندی آن‌قدر جسور شده که ذوب آهن دیگر کشورها را می‌خرد یا تجار چینی فقط به بازارهای چین فکر نمی‌کنند بلکه سودای رقابت جدی در بازارهای جهانی را دارند و برای همین هم موفق می‌شود.

■ ایران دهمین کشور تولیدکننده فولاد در دنیا است. اما چرا در صادرات فولاد نقش تعیین‌کننده ندارد؟

دو دلیل دارد؛ یکی اینکه اشاره کردم. تجار ما فکر بین‌المللی ندارند. وقتی پایه فکشان صادرات نیست، نمی‌توان به ارقام کلان رسید. به همین دلیل هم هست که به گمرکات می‌گوییم مبادی ورودی چرا خروجی نمی‌گوییم؟ چون تفکر غالب در کشور برای ورود کالا است. بسیاری از کالاها تولید می‌شود و به کیش می‌رود، در آنجا بسته‌بندی می‌شود با برچسب خارجی دوباره به داخل برمی‌گردد. چرا چنین می‌شود؟ چون تفکر ما، ورود است نه خروج. فروشنده به مشتری خارجی، فکر نمی‌کند بلکه اول مشتری داخلی را می‌بیند. دلیل دیگر

بورس فلزات لندن (LME) ساعتی شش میلیارد دلار معامله داشت چون معاملات جهانی داشت. براساس آمارهای بررسی شده، آن بورس به اندازه ۱۰ برابر تولید مس در ایران، اشتغال‌زا بود،

اتفاق خجسته شدم، خرسندم. به هر حال، با وجود همه کم‌وکاستی‌ها، اکنون قیمت روزانه در بورس مشخص می‌شود و واحدهای تولیدکننده در سراسر کشور، براساس همین قیمت، پیش می‌روند. عملکرد مدیران بورس هم در خیلی از مواقع رضایت‌بخش بوده، جز در مواقعی که ناچار شده‌اند به دستور نهادهای دولتی عمل کنند. البته دولت باید با ابزارهایی قیمت‌ها را کنترل کند اما نباید اختیاردار استفاده از هر ابزاری باشد.

■ به قیمت‌گذاری فولاد اشاره کردید. قیمت‌گذاری دستوری در این صنعت فولاد چه پیامدهایی دارد؟ برنده و بازنده این نوع قیمت‌گذاری کیست؟

دستوری و دولتی بودن قیمت، اشتباه محض است. اصلاً برای مقابله با چنین تفکری بود که بورس کالا راه‌اندازی شد. حضور مستقیم دولت‌ها در اقتصاد، مشکلات فراوانی ایجاد می‌کند و همیشه هم مصرف‌کننده متضرر می‌شود. همان زمان، قوانینی وضع شد که واردات سخت و انتقال ارز دشوار شد. وقتی دولت درگیر اجرا شود، گرفتاری پیش می‌آورد. به همین دلیل هم هست که من سیستم اینترنتی فروش که پایه‌دار و جان‌دار است را پیشنهاد کردم که دولت باید ایجاد کند و فقط نظارت کند و مثلاً صادرات آزاد باشد ولی عوارض بیشتر باشد. زیرا بورس پایه ایجاد نظام معاملات و بستر ساز است. هستند کسانی که چند هزار میلیارد تومان پول در آهن سرمایه گذاشته‌اند اما تبدیل به زالوها و افعی‌های این مملکت شده‌اند. زیرا ذخیره‌های سنگین می‌کنند یا عرضه نمی‌کنند و به تولیدکننده ضربه می‌زنند یا ناگهان حجم زیاد عرضه می‌کنند. از این نظر، بورس می‌تواند کلید بعضی مسیرها را نزد خودش نگه دارد. عقرب‌ها اگر خوراک نداشته باشند، می‌میرند، عقرب‌های بازار هم اگر رانت و حمایت نداشته باشند، نابود می‌شوند که راه مقابله با آنها، بورس کالا است.

■ سال گذشته (۱۳۹۸)، ارزش معاملات بورس کالا به رقم ۱۷۰ هزار میلیارد تومان رسید. هیچ‌گاه فکر می‌کردید بررسی که پایه‌گذار آن بودید، چنین رقم درشتی را ثبت کند؟

راستش را بخواهید من تصور می‌کردم دو سه سال بعد از راه‌اندازی به این عدد می‌رسیم. ما می‌خواستیم مدیریت در تهران و متعلق به ایران باشد ولی ساختمان در دویی باشد که امتیاز محسوب می‌شد؛ چون معاملات جهانی می‌شد. حتی ساختمانش را هم گرفته بودیم اما نگذاشتند. بعد از رفتن من برخیها چون اهداف را

بورس آمدم و از ماشین پیاده شدم، نگهبان گفت شما برکنار شدید و اجازه بالا رفتن هم ندارید.

■ شما حدود چهار دهه است که در این صنعت فعال هستید، افق آینده این صنعت را چگونه می‌بینید؟ توصیه و راهکار پیشنهادی‌تان برای جهش تولید در صنعت فولاد چیست؟

فولاد ایران خیلی خوب در حال پیشرفت است و به افق ۱۴۰۴ خواهیم رسید. اما مشکلاتی در طراحی‌ها داریم که جهت را از منطقه خارج می‌کند. از جمله حجم بالایی اختلاف داریم. مثلاً حجم بالایی کنسانتره نسبت به گندله اضافه داریم و به همان نسبت گندله به آهن اسفنجی. کل این حجم را اگر متوازن کنیم، سنگ‌آهن نداریم. آن هم در شرایطی که ذخیره سنگ‌آهن ما برای بیست سال است که البته دورنمای سرمایه‌گذاری جدی و هدفمند در صنایع، حداقل باید ۲۰۰ ساله باشد. مشکل فولاد و سنگ‌آهن ایران، صادرات بی‌رویه حتی در شرایط ممنوعیت صادرات است و چالش دیگر اینکه مدیریت فولاد را فقط روی سنگ‌آهن گذاشته‌ایم. ترکیه هم در این صنعت، فعال است، اما فقط یک کوره بلند دارد و بقیه قراضه است. ما پایه را روی سنگ‌آهن گذاشته‌ایم و اگر به فکر تغییر نگاه نباشیم و خودمان را تکان ندهیم، بازی را باخته‌ایم. همه کشورها در بندرها، فولاد احداث کرده‌اند و ما در مرکز کشور، کارخانه ساخته‌ایم. این یعنی باید سنگ را حمل کنیم داخل. ۶۰ میلیون تُن فولاد، ۹۰ میلیون تُن سنگ می‌خواهد. یعنی ۹۰ میلیون تن سنگ باید به داخل کشور حمل شود درحالی‌که کل قدرت حمل‌ونقل باری و ریلی کشور ۸۰ میلیون تُن است. این، اصلاً اقتصادی نیست. اشتباه بزرگی است که من آن را به تمام وزرای صنعت گفتم و تأکید کردم پایه کار را درست کنید. سیکل برگشت شروع شده و مدیریت کشور باید به سمت جمع‌آوری قراضه برود. حداقل نصف‌نصف کنید که ذخیره ۲۰ سال ما بشود ۴۰ سال یا اصلاً ۱۰۰ سال. صنعت فولاد ایران از نظر حجم تولید، تحسین‌برانگیز است و مدیران صنعت فولاد، مایه گذشته‌اند اما حالا باید طرحی نو در انداخت. این را هم بدانید میزان تولید فولاد در هر کشور، نشان‌دهنده رونق اقتصاد آن کشور است. به همین علت می‌گویند وقتی کشوری به حجم مشخصی از تولید و عرضه فولاد رسید، قدرتمند است. اما باید طوری مدیریت کنیم که در بلندمدت حرفی برای گفتن در دنیا داشته باشیم و همچنان در گروه مدعیان صنعت فولاد بمانیم.

هم، تحریم است که مسئله‌ای جدی است و در چنین شرایطی طبیعتاً بازاریابی سخت می‌شود. باوجوداین، صادرات هنوز خوب است اما بسیار اندک و عقب‌تر از ظرفیت تولیدی کشورمان است. اگر بورس کالای ما در دوی تشکیل شده بود، نقش ما در معادلات و معاملات دگرگون می‌شد. مثلاً اجناس آسیای میانه به جای آنکه از دریای سیاه عبور کند، از دریای مازندران ترانزیت می‌شد و می‌دیدید چقدر منافع برای کشور داشت. بستر آن هم، بورس دوی بود. طبیعتاً ضایعه هم داشت و ممکن بود محملی برای دلالی بعضی‌ها شود اما اگر ایده افتتاح بورس فلزات ایران در دبی اجرایی می‌شد، الآن، ما حرف اول منطقه را در حوزه صادرات می‌زدیم و تحریم هم نمی‌توانست کاری کند زیرا همه خریداران به آن بورس اطمینان می‌کردند. افتتاح بورس در دبی سبب‌ساز جذب سرمایه مناسب به بازار آهن ایران بود و به‌این‌ترتیب، موانع تأمین مالی واحدهای تولیدی که برای اغلب تولیدکنندگان، چالش زاست، برطرف می‌شد. به‌هرحال کار کارشناسی زیادی برای این ایده انجام شده بود و مزایای زیادی هم داشت که متأسفانه بعد از رفتن من پیگیری آن ادامه نیافت.

■ چرا در بورس همه شرکت‌ها حضور دارند؟

خیر، برخی خصوصی‌ها نیستند.

■ چرا همه شرکت‌ها و به‌ویژه خصوصی‌ها در بورس حضور ندارند؟ آیا سازوکار بورس اعتماد ندارند؟

نه، برخی شرکت‌های خصوصی می‌خواهند آزادی عمل داشته باشند و بعضی‌ها هم می‌خواهند دست‌شان برای پولشویی باز باشد اما بورس مانع پولشویی است. پولشویی یکی از بارزترین نشانه‌های فرار مالیاتی است. همان افعی‌ها و زالوها با گریز مالیاتی، به‌راحتی پولشویی می‌کنند. اما شفافیت بورس ضدفرار مالیاتی و پولشویی است. چرا در بورس باید ۱۰ هزار تُن معامله شود و چرا معامله ۱۰۰ تُن و ۵۰ تُن و ۲۰ تُن انجام نمی‌شود؟ اصلاً علتی که بعد از یک سال از بورس فلزات برکنار شدم، همین نکته بود. من می‌خواستم در حجم‌های کوچک هم عرضه انجام شود. می‌گفتم چرا نمی‌گذارند در بورس به‌اندازه یک تریلی عرضه شود؟ اما صاحبان سودهای سیاه مایل نبودند، بورس فعالیت شفاف و رقابتی داشته باشد. تنها راه مهار آن‌ها هم این است که زنجیره مخوف فساد را قطع کنیم. چون موانع زیاد بود، می‌خواستم استعفا دهم که در همین اثنا یک روز که به ساختمان

بورس کالا تالار نقره ای

تابلوی سبز بورس کالا در بهار ۹۹

افزایش ارزش ۲۵ درصدی نسبت به سال قبل ثبت شد

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران طی سه ماهه اول سال ۹۹ در دو بخش بازار فیزیکی و مالی با افزایش ۲۵ درصدی روبه‌رو شد و به بیش از ۴۶۰ هزار میلیارد ریال رسید. آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در بهار سال ۹۹ حاکی از آن است که در مجموع بیش از ۷ میلیون و ۴۲۴ هزار تن محصول با ارزشی بیش از ۳۸۲ هزار میلیارد ریال دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته افزایش ۴۱ درصدی حجم و افزایش ارزش ۲۵ درصدی را تجربه کرده است.

بر این اساس در تالار محصولات کشاورزی، یکتن زعفران به ارزشی بیش از ۶۶ هزار میلیون ریال دادوستد شد که البته عمده اقدامات و برنامه‌های بورس کالا در حوزه کشاورزی به توسعه ابزارهای مالی در حوزه کشاورزی معطوف بود.

تالار کشاورزی

همچنین طبق آمار ۳ ماهه سال ۹۹ بیش از ۳ میلیون و ۶۴۳ هزار و ۵۶۸ تن محصول به ارزش بیش از ۶۶ هزار میلیارد ریال در تالار فرآورده‌های نفتی به فروش رفت که حجم و ارزش محصولات معامله شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب افزایش حجم ۵۶ درصدی و کاهش ارزش ۶ درصدی را تجربه کرد. در این تالار، بیش از یک میلیون و ۶۷۵ هزار تن وکیوم باتوم، یک میلیون و ۲۰۴ هزار و ۳۲۶ تن قیر، ۳۵۴ هزار تن لوب کات، ۳۴۹ هزار و ۵۶۰ تن گوگرد، ۲۷ هزار و ۵۷۰ تن روغن، ۲۱ هزار و ۸۰۰ تن سلاپس واکس و ۱۰ هزار و ۷۴۲ تن عایق رطوبتی معامله شد.

تالار فرآورده‌های نفتی

در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا نیز یک میلیون و ۲۰۱ هزار تن محصول به ارزش ۱۱۱ هزار میلیارد ریال دادوستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نیز افزایش ۱۲ و ۹ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار ۸۳۸ هزار و ۳۳۶ تن مواد پلیمری، ۳۶۳ هزار و ۲۶۰ تن مواد شیمیایی به فروش رسید.

تالار پتروشیمی

تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می‌دهد که در بهار امسال، دو میلیون و ۵۵۱ هزار و ۱۹۵ تن محصول به ارزش بیش از ۲۰۰ هزار میلیارد ریال مورد دادوستد قرار گرفت که این تالار افزایش حجم ۴۰ و رشد ۵۴ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد. از مهم‌ترین محصولات معامله‌شده در این تالار می‌توان به دو میلیون و ۳۲۷ هزار و ۱۵۶ تن فولاد، ۵۰ هزار و ۱۸۵ تن مس، یک هزار و ۴۷۰ تن کنسانتره مولیبدن اشاره کرد. همچنین ۳۱۰ تن طلا به ارزش بیش از دو هزار میلیارد و ۶۹۰ میلیون ریال در این تالار مورد معامله قرار گرفت.

بازار فرعی

حجم معاملات بازار فرعی ۲۸ هزار و ۳۰۳ تن محصول به ارزش بیش از ۳۹۹ میلیون ریال بود که این تالار افزایش ۹۶ درصدی حجم و کاهش ۷۵/۴ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

بازار مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار سه میلیون و ۲۱۳ هزار و ۹۵۸ قرارداد به ارزش ۳۳ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۱۰ درصدی حجم و کاهش ۲۲ درصدی ارزش معاملات را نشان می‌دهد.

به این ترتیب، از ابتدای امسال تا پایان خردادماه بیش از سه میلیون و ۲۰۸ هزار قرارداد آتی به ارزش بیش از ۳۳ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته با رشد ۱۰ درصدی حجم و کاهش ۲۲ درصدی ارزش روبه‌رو شده است. در این مدت همچنین ۵ هزار و ۹۲۳ قرارداد اختیار معامله منعقد شد.

بازار مالی

سرانجام اینکه طی سه‌ماهه اول امسال و در بازار مالی که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه‌گذاری است، بیش از ۴۳۱ میلیون و ۸۴۹ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۴۴ هزار میلیارد ریال ثبت شد.

طلای‌های تالار نقره‌ای

رونمایی از پیش‌تازان تالارهای معاملاتی

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران طی سه ماهه اول سال ۹۹ در دو بخش بازار فیزیکی و مالی با افزایش ۲۵ درصدی روبه‌رو شد و به بیش از ۴۶۰ هزار میلیارد ریال رسید.

آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در بهار سال ۹۹ حاکی از آن است که در مجموع بیش از ۷ میلیون و ۴۲۴ هزار تن محصول با ارزشی بیش از ۳۸۲ هزار میلیارد ریال دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته افزایش ۴۱ درصدی حجم و افزایش ارزش ۲۵ درصدی را تجربه کرده است.

۱۲ کدام کالاها و شرکت‌ها روی سکوی بهترین عملکرد رفتند؟

در همین بازه زمانی، محصولات صادراتی و معاملات مبتنی بر قراردادهای کشف پرمیوم نیز در جایگاه چهارم و پنجم ارزش معاملات بازار فیزیکی بورس کالا ایستادند.

بهار ۱۳۹۹ در حالی پایان یافت که اغلب متغیرهای بازار فیزیکی بورس کالا با رشد مواجه شدند اما برترین‌های این بورس در گروه‌های کالایی، محصولات و شرکت‌های عرضه‌کننده کدام‌ها بودند؟

۱۲ صدرنشینی فولادسازان

طی سه‌ماهه نخست امسال، محصولات گروه فولاد با معامله بیش از ۲ میلیون و ۳۶۴ هزار تن کالا به ارزشی بیش از ۱۴۶ هزار و ۳۶۱ میلیارد ریال صدرنشین شد و بیشترین حجم و ارزش معاملات فصلی تالار نقره‌ای را به خود اختصاص داد.

محصولات پلیمری نیز با معامله ۸۴۱ هزار تنی و ارزش ۹۱ هزار و ۳۸۵ میلیارد ریالی از نظر ارزش معاملات در رده دوم ایستاد.

طی سه‌ماهه ابتدایی امسال، بالغ‌بر ۷ میلیون و ۴۲۴ هزار تن محصول به ارزشی ۳۸۲ هزار میلیارد ریال در بازار فیزیکی بورس کالای ایران معامله شد که رشد ۴۱ درصدی حجم و ۲۵ درصدی ارزش معاملات را به ثبت رساندند.

۱۲ سبقت صنعتی‌ها در تالارها

بررسی آمار معاملات نخستین فصل سال جاری حاکی از آن است که تالار محصولات صنعتی با ارزش معاملاتی بیش از ۲۰۳ هزار و ۳۶۹ میلیارد ریال بیشترین سهم را در ارزش کل معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران به خود اختصاص داد. تالار محصولات پتروشیمی نیز با دادوستد بیش از یک‌میلیون و ۱۷۱ هزار تن انواع کالا به ارزشی بالغ‌بر ۱۰۹ هزار میلیارد ریال جایگاه دوم را به خود اختصاص داد.

گروه محصولات مس با دادوستد نزدیک به ۵۰ هزار تن کالا از ۲۶۶ هزار تن کالای عرضه شده در تالار، با ثبت ارزش ۳۵ هزار و ۵۲۸ میلیارد ریال سوم شد.

گروه قیر و وکیوم باتوم نیز به ترتیب با ارزش ۳۵ هزار میلیارد و ۳۱ هزار میلیارد ریال رتبه‌های چهارم و پنجم را از نظر بیشترین ارزش معاملات به دست آوردند.

از نظر حجم نیز گروه قیر پس از گروه فولاد بیشترین حجم معاملات را از آن خود کرد. به‌طوری‌که در این گروه بیش از یک‌میلیون و ۸۰۲ هزار تن کالا معامله شد. دادوستد بیش از یک‌میلیون و ۶۷۵ هزار تن وکیوم باتوم ارزشی بیش از ۳۱ هزار میلیارد ریال را ثبت کرد تا این گروه از نظر حجمی در رتبه سوم تالار نقره‌ای در فصل بهار قرار گیرد. دو گروه پلیمر و شیمیایی نیز در

همچنین براساس آمارهای موجود، فرآورده‌های نفتی پس از محصولات صنعتی و پتروشیمی، بالاترین ارزش معاملاتی را در بهار ۹۹ به ثبت رساندند. به‌طوری‌که ارزش معاملات فرآورده‌های نفتی طی سه‌ماهه نخست امسال به رقمی حدود ۴۴ هزار میلیارد ریال بالغ شد.

رده چهارم و پنجم ایستادند؛ به طوری که در گروه های مذکور به ترتیب نزدیک به ۸۴۱ هزار و ۳۶۷ هزار تن کالا خرید و فروش شد.

۴ ایام به کام «ورق»

بررسی آمار معاملات فصل بهار بورس کالا حاکی از آن است که ورق گرم فولاد با ارزش ۴۵ هزار و ۸۳۷ میلیارد ریالی و معامله بیش از ۷۳۵ هزار تن کالا هم از نظر حجم و هم از نظر ارزش، صدرنشین تالار صنعتی شد. دو محصول بلوم و بیلت فولادی و مس کاتدی نیز از نظر ارزش معاملات رتبه های دوم و سوم را کسب کردند. به طوری که به ترتیب ۶۸۹ هزار تن بلوم و بیلت فولادی به ارزش ۳۵ هزار میلیارد ریال و بیش از ۴۵ هزار تن مس کاتدی به ارزش ۳۴ هزار میلیارد ریال خرید و فروش شد. از نظر حجم معاملات نیز دو محصول بلوم و بیلت فولادی و ورق سرد پس از محصول ورق گرم بیشترین حجم را در اختیار داشتند. به طوری که حدود ۶۸۹ هزار و ۲۵۷ هزار تن از این دو محصول طی سه ماهه اول سال جاری معامله شد.

۴ شرکت های پیشتاز

براساس آمارهای ثبت شده در سه ماهه نخست سال جاری فولاد مبارکه توانست با فروش بیش از یک میلیون و ۳۸۰ هزار تن انواع محصول و ثبت ارزش ۷۳ هزار میلیارد ریالی بر سایر رقبای خود در تالار محصولات صنعتی پیشی بگیرد.

ملی صنایع مس ایران نیز ارزش ۳۹ هزار میلیاردی را برای فروش نزدیک به ۵۰ هزار تن انواع کالا در حالی برای خود ثبت کرد که رتبه دوم را در بیشترین ارزش معاملات از آن خود کرد.

ذوب آهن اصفهان نیز از این نظر سوم شد و ارزش نزدیک به ۱۵ هزار میلیارد ریالی برای فروش حدود ۲۴۳،۵ تن کالا را رقم زد. از نظر حجم نیز پس از فولاد مبارکه اصفهان دو مجتمع فولاد خوزستان و ذوب آهن اصفهان بیشترین حجم معاملات این تالار را داشتند.

در بخش معدنی ها نیز، ۱۱۰ هزار و ۶۰۰ تن خاک روی به ارزش بیش از ۱۸۲۲ میلیارد ریال توسط مجتمع سرب و روی انگوران معامله شد.

۴ روسفیدی قیر

در بهار ۱۳۹۹ در تالار محصولات پتروشیمی و فرآورده های

نفتی زیرگروه قیر رده نخست را از نظر بیشترین ارزش معاملات در میان سایر گروه های قابل معامله در این بازار کسب کرد؛ به طوری که ارزش معامله بیش از یک میلیون و ۷۴۷ هزار تن کالا به ۳۴ هزار میلیارد ریال بالغ شد. ارزش معاملات وکیوم باتوم نیز به رقمی بیش از ۳۱ هزار میلیارد ریال رسید و معامله گران بیش از یک میلیون و ۶۷۵ هزار تن انواع کالا را در این گروه خریداری کردند. پلی وینیل کلراید نیز به عنوان گروه سوم معرفی شد و دادوستد نزدیک به ۱۲۲ هزار تن از این محصول ارزش ۳۱ هزار میلیارد ریالی را در پی داشت. از نظر حجم نیز به ترتیب زیرگروه محصولات قیر و وکیوم باتوم رتبه های اول و دوم را به دست آوردند و محصول گوگرد با معامله نزدیک به ۳۵۰ هزار تنی سوم شد.

۴ فوران «نفت جی»

و اما تفکیک آمار معاملات براساس تولیدکننده محصولات تالار مذکور حاکی از آن است که نفت جی بیشترین ارزش معاملات فصلی را در سال ۱۳۹۹ رقم زد و بیش از ۸۳۰ هزار تن از تولیداتش را به ارزشی نزدیک به ۱۶ هزار میلیارد ریال فروخت. دو مجتمع پالایش نفت بندرعباس و پتروشیمی تندگویان نیز به ترتیب رتبه دوم و سوم را به دست آوردند. به طوری که ارزش معاملات در پالایش نفت بندرعباس از رقم ۱۴ هزار میلیارد ریال فراتر رفت و ارزش معاملات پتروشیمی تندگویان نیز به ۱۲ هزار میلیارد ریال نزدیک شد. به لحاظ حجمی نیز دو مجتمع پالایش نفت جی و پالایش نفت بندرعباس در دو جایگاه اول و دوم ایستادند و پالایش نفت اصفهان نیز با فروش حدود ۶۴۳ هزار تن کالا به رتبه سوم دست یافت.

۴ «طلای سرخ»، گردن آویز تالار کشاورزی

در تالار محصولات کشاورزی نیز زعفران رشته ای درجه یک (پوشال معمولی) به ارزش ۶۶ میلیارد ریال دادوستد شد و گوی سبقت را از رقیبش ربود.

۴ ۶ میهمان تالار فرعی

در بهار ۹۹ تالار فرعی بورس کالای ایران نیز میزبان عرضه و معامله ۶ محصول رب گوجه فرنگی، کنسانتره فسفات، ضایعات فلزی، روغن های روغن کارکرده لوکوموتیو و پی دی ای تار و بشکه خالی بود که ارزش این معاملات در مجموع به رقم ۵۷۳ میلیارد ریال بالغ شد.

«ترین» های بهار کارگزاران کالایی

خوب های صنعت کارگزاری در حوزه کالایی را بشناسید

بازار سرمایه در سه ماهه نخست سال جاری با رونق قابل توجهی همراه شد و در این بازه زمانی تالار نقره ای بورس کالا نیز روزهای بهاری خود را با ثبت ارزش معاملات نزدیک به ۴۶۱ هزار میلیارد ریال سپری کرد تا رشد ۲۵ درصدی را نسبت به دوره مشابه سال ۱۳۹۸ به ثبت برساند.

در این بازه زمانی و در بازار فیزیکی بورس کالای ایران در حالی بیش از ۷ میلیون و ۴۲۴ هزار تن کالا مورد دادوستد قرار گرفت که بیش از ۲/۵ میلیون تن آن مربوط به کالاهای عرضه شده در تالار محصولات صنعتی و معدنی بوده است.

۱۰ خریداران و فروشندگان برتر تالار صنعتی

در این تالار، کارگزاری مفید با خرید بیش از یک میلیون و ۱۳۷ هزار تن کالای صنعتی و معدنی در فصل بهار، سهم ۱۲ درصدی را از ارزش کل معاملات در بخش خرید کسب کرد و در جایگاه نخست ایستاد. ارزش معاملات این حجم کالا در کارگزاری مذکور به رقمی بیش از ۲۲ هزار و ۳۳۱ میلیارد ریال بالغ شد.

کارگزاری ایستایس پویا نیز با سهم ۷ درصدی ارزش کل معاملات مقام دوم را به دست آورد و با

معامله بیش از ۲۵۳ هزار تن انواع کالای صنعتی و معدنی ارزش بیش از ۱۲ هزار و ۸۵۹ میلیارد ریالی را به ثبت رساند. رتبه سوم نیز به کارگزاری مبین کارگزاران خریدار به دست آورد.

۱۰ کارگزار برتر تالار محصولات صنعتی و معدنی در بخش خرید :

ردیف کارگزار خریدار	مقدار خرید (تن)	ارزش معاملات خرید (هزار ریال)	سهم از کل ارزش خرید (درصد)
۱ مفید	۱,۱۳۷,۴۷۶	۲۲,۳۳۱,۴۸۷,۲۳۸	۱۲
۲ ایستایس پویا	۲۵۳,۰۵۸	۱۲,۸۵۹,۲۰۱,۸۷۲	۷
۳ مبین سرمایه	۳۸۶,۲۰۸	۹,۴۵۵,۹۵۶,۵۷۱	۵
۴ پیشگامان بهرور	۱۸۹,۴۳۲	۸,۷۱۹,۱۳۶,۳۳۱	۵
۵ خبرگان سهام	۴۵۲,۸۱۴	۸,۵۱۲,۴۰۹,۱۳۰	۴
۶ باهنر	۳۳۳,۶۶۷	۷,۵۳۲,۰۱۹,۹۷۲	۴
۷ بانک مسکن	۱۳۰,۹۸۲	۶,۹۲۰,۳۰۹,۴۵۵	۴
۸ اردیبهشت ایرانیان	۶۶,۸۶۹	۵,۶۹۰,۱۲۳,۲۳۵	۳
۹ اقتصاد بیدار	۱۳۶,۹۴۶	۵,۴۱۹,۷۸۱,۳۶۹	۳
۱۰ پارسیان	۲۷۹,۷۲۷	۵,۱۶۶,۴۳۰,۳۸۸	۳

۱۰ کارگزار برتر تالار محصولات صنعتی و معدنی در بخش فروش :

ردیف کارگزار فروشنده	مقدار فروش (تن)	ارزش معاملات فروش (هزار ریال)	سهم از کل ارزش فروش (درصد)
۱ خبرگان سهام	۱,۵۷۹,۲۹۰	۳۶,۵۹۵,۹۰۱,۴۰۸	۱۹
۲ باهنر	۵۴۰,۷۸۷	۱۶,۳۸۱,۱۷۷,۶۴۲	۹
۳ بانک ملی	۱۴۹,۳۴۷	۱۵,۵۴۹,۶۹۱,۲۳۶	۸
۴ صبا جهاد	۱۳۴,۱۳۷	۱۵,۰۰۱,۶۱۱,۵۱۳	۸
۵ مفید	۴۶۳,۹۰۵	۱۲,۵۰۲,۸۷۲,۹۱۱	۷
۶ بانک رفاه کارگران	۲۲۸,۵۱۸	۱۰,۸۰۷,۳۳۴,۰۲۰	۶
۷ بانک صنعت و معدن	۹۲,۱۶۴	۹,۳۴۷,۱۵۷,۴۸۵	۵
۸ سینا	۴۸۲,۰۲۰	۹,۱۶۵,۶۰۹,۱۲۰	۵
۹ سهم آشنا	۷۲,۶۹۵	۷,۲۹۷,۵۰۶,۶۵۹	۴
۱۰ اقتصاد بیدار	۱۴۳,۱۰۷	۶,۲۰۹,۷۵۸,۵۸۰	۳

در بخش فروش نیز مقام اول به کارگزاری خبرگان سهام رسید تا این کارگزاری با ثبت فروش بیش از یک میلیون و ۵۷۹ هزار تن کالای صنعتی و معدنی و ثبت ارزش ۳۶/۶ هزار میلیارد ریالی، سهم ۱۹ درصدی را از کل ارزش فروش این معاملات به دست آورد. دو کارگزاری باهنر و بانک ملی نیز در این بخش سهم ۹ و ۸ درصدی را کسب کردند و به ترتیب دوم و سوم شدند.

۱۰ کارگزار برتر تالار محصولات پتروشیمی در بخش خرید :

ردیف	کارگزار خریدار	مقدار خرید (تن)	ارزش معاملات خرید (هزارریال)	سهم از کل ارزش خرید (درصد)
۱	مبین سرمایه	۵۴۸,۰۴۵	۳۸,۵۸۹,۰۳۳,۲۱۰	۱۹
۲	سی ولکس	۲۵۳,۰۳۴	۲۳,۱۶۰,۹۱۶,۴۰۷	۱۱
۳	بانک صنعت و معدن	۸۶,۴۹۹	۲۰,۷۹۳,۷۲۴,۷۵۶	۱۰
۴	ستاره جنوب	۲۱۲,۵۱۰	۱۳,۱۶۸,۸۵۵,۴۶۶	۶
۵	مدیر آسیا	۱۳۹,۲۸۵	۱۲,۳۰۲,۰۳۴,۷۳۶	۶
۶	مفید	۱۰۷,۹۵۷	۱۲,۲۲۴,۲۶۸,۱۸۹	۶
۷	توسعه سرمایه دنیا	۱۵۵,۴۴۹	۸,۹۴۴,۵۵۲,۳۴۴	۴
۸	مشاوران سهام	۱۳۸,۱۷۰	۸,۶۸۱,۱۵۹,۹۳۰	۴
۹	اقتصاد بیدار	۱۰۶,۲۶۳	۶,۷۰۶,۴۰۶,۳۰۴	۳
۱۰	توازن بازار	۶۱,۲۱۸	۵,۸۳۸,۶۰۶,۹۶۲	۳

دو کارگزاری سی ولکس و بانک صنعت درصدی از ارزش خرید معاملات تالار و معدن نیز به ترتیب با سهم ۱۱ و ۱۰ مذکور دوم و سوم شدند.

۱۰ کارگزار برتر تالار محصولات پتروشیمی در بخش فروش :

ردیف	کارگزار فروشنده	مقدار فروش (تن)	ارزش معاملات فروش (هزارریال)	سهم از کل ارزش فروش (درصد)
۱	باهنر	۱,۰۳۸,۳۸۳	۷۳,۲۱۳,۲۳۵,۹۵۱	۳۶
۲	ارگ هومن	۱۱۲,۴۴۶	۳۶,۸۰۰,۵۸۹,۷۴۸	۱۸
۳	سی ولکس	۲۷۳,۹۱۶	۲۴,۲۶۴,۷۷۱,۲۲۲	۱۲
۴	ستاره جنوب	۲۰۳,۷۰۶	۱۰,۴۱۴,۹۶۲,۳۸۰	۵
۵	بانک سپه	۱۳۶,۳۴۶	۷,۵۶۸,۷۸۱,۸۱۸	۴
۶	توسعه سرمایه دنیا	۹۵,۹۷۴	۶,۱۱۹,۲۰۸,۳۴۲	۳
۷	کالای خاورمیانه	۴۰,۰۰۵	۵,۹۳۰,۱۸۵,۱۷۹	۳
۸	بانک صنعت و معدن	۷۰,۶۱۲	۵,۴۲۹,۹۸۵,۳۶۱	۳
۹	نهایت نگر	۸۴,۰۴۰	۴,۸۲۹,۹۷۸,۶۷۰	۲
۱۰	گنجینه سپهر بارت	۳۳,۵۱۴	۳,۱۸۳,۹۸۲,۲۱۶	۲

کارگزاران پرکار حوزه پتروشیمی

بررسی آمارها حاکی از آن است که در تالار محصولات پتروشیمی، کارگزاری مبین سرمایه به عنوان کارگزار خریدار به تنهایی سهم ۱۹ درصدی را از کل ارزش خرید محصولات این تالار در اختیار خود گرفت و در فصل بهار به عنوان برترین کارگزار خریدار از نظر بیشترین ارزش معاملات معرفی شده است.

در بخش فروش نیز کارگزاری باهنر ۳۶ درصد ارزش معاملات این تالار را رقم زد تا در میان سایر رقبای جایگاه نخست را در فصل بهار از آن خود کند. دو کارگزاری ارگ هومن و سی ولکس نیز به ترتیب با سهم ۱۸ و ۱۲ درصدی دوم و سوم شدند. به این ترتیب ۶۰ درصد ارزش معاملات در بخش فروش در اختیار این سه کارگزاری قرار گرفت.

تالار آرام کشاورزی

برآورد داده ها نشان می دهد که طی سه ماهه نخست امسال، کارگزاری توسعه کشاورزی به عنوان تنها کارگزار فروشنده در تالار محصولات کشاورزی نقش آفرینی کرده و دو کارگزاری پارسیان و باهنر نیز نقش خریدار را برای محصولات

کارگزاران خریدار در تالار محصولات کشاورزی

ردیف	کارگزار خریدار	مقدار خرید (تن)	ارزش معاملات خرید (هزارریال)	سهم از کل ارزش خرید (درصد)
۱	پارسیان	۱	۶۵,۶۵۰,۰۰۰	۹۹
۲	باهنر	۰	۶۵۰,۰۰۰	۱
کارگزاران فروشنده در تالار محصولات کشاورزی				
ردیف	کارگزار فروشنده	مقدار فروش (تن)	ارزش معاملات فروش (هزارریال)	سهم از کل ارزش فروش (درصد)
۱	توسعه کشاورزی	۱	۶۶,۳۰۰,۰۰۰	۱۰۰

عرضه شده در این تالار برعهده داشته اند.

کارگزاران خریدار در تالار محصولات کشاورزی

ردیف	کارگزار خریدار	مقدار خرید (تن)	ارزش معاملات خرید (هزارریال)	سهم از کل ارزش خرید (درصد)
۱	پارسیان	۳,۲۵۲	۲۴۱,۳۹۱,۲۰۷	۴۲
۲	بانک مسکن	۱,۹۳۷	۱۶۸,۹۶۱,۲۵۸	۲۹
۳	بانک ملی	۱۵,۰۰۰	۸۳,۳۲۵,۰۰۰	۱۵
۴	مفید	۸,۴۵۴	۴۷,۱۶۴,۸۸۰	۸
۵	بانک خاورمیانه	۲۰۰	۱۵,۷۴۷,۴۱۲	۳

و بانک ملی نیز به ترتیب سهم ۴۲ و ۲۹ درصدی را کسب کردند و به جایگاه دوم و سوم کارگزار برتر این بازار دست یافتند.

چراغ تالار فرعی روشن بود

بازار فرعی بورس کالای ایران نیز رتبه اول کارگزار برتر خود را در فصل بهار به کارگزاری پارسیان اختصاص داد تا این کارگزاری با سهم ۴۲ درصدی از کل ارزش خرید در این بازار، ارزش بیش از ۲۴۱ میلیارد ریالی را به ثبت برساند. دو کارگزاری بانک مسکن

۵ کارگزار برتر بازار فرعی در بخش فروش

۱	توسعه کشاورزی	۵۰۹۰	۴۰۲,۶۱۹,۲۰۰	۷۰.۲
۲	بانک صنعت و معدن	۲۵,۰۰۰	۱۳۳,۸۲۵,۰۰۰	۲۳.۳
۳	بانک ملی	۱۳۲	۲۲,۹۲۸,۴۹۶	۴.۰
۴	بانک کشاورزی	۲۸۲	۱۲,۴۰۶,۷۲۶	۲.۲
۵	باهنر	۱۰۴	۱,۳۷۴,۸۸۰	۰.۲

بانک صنعت و معدن و بانک ملی به ترتیب ۲۳ و ۴ درصد از کل ارزش معاملات در بخش فروش را در بازار فرعی بورس کالای ایران ثبت کردند. رسید. به طوری که دو کارگزاری مذکور در سه ماهه نخست امسال

اما در بخش فروش، کارگزاری توسعه کشاورزی با فروش ۵۰۹۰ تن کالا به ارزش ۴۰۲ میلیارد ریال توانست به تنهایی بیش از ۷۰ درصد ارزش معاملات را در بخش فروش رقم بزند و مقام نخست را در میان کارگزاران فعال در این بازار به دست آورد. رتبه دوم و سوم نیز به کارگزاری

خوب های بازار مشتقه

ردیف	کارگزار	تعداد کل قراردادهای	ارزش کل قراردادهای	حجم کل قراردادهای
۱	آگاه	۱,۲۳۴,۰۳۲	۱۲,۷۴۳,۵۲۹,۴۲۰,۰۰۰	۱۲۳,۴۰۳,۲۰۰
۲	مفید	۸۸۳,۵۵۲	۹,۲۱۹,۴۰۷,۷۷۰,۰۰۰	۸۸,۳۵۵,۲۰۰
۳	پیشگامان بهرور	۴۷۶,۷۶۶	۴,۶۰۳,۵۹۰,۳۶۰,۰۰۰	۴۷,۶۷۶,۶۰۰
۴	سرمایه و دانش	۴۷۲,۰۶۷	۵,۳۱۰,۸۲۳,۹۷۰,۰۰۰	۴۷,۲۰۶,۷۰۰
۵	مبین سرمایه	۴۰۷,۹۴۱	۴,۱۸۸,۹۸۵,۴۵۰,۰۰۰	۴۰,۷۹۴,۱۰۰
۶	پارسیان	۲۵۰,۱۴۷	۲,۳۰۶,۷۴۵,۸۸۰,۰۰۰	۲۵,۰۱۴,۷۰۰
۷	آبان	۲۴۱,۷۶۶	۲,۹۳۴,۸۸۲,۲۶۰,۰۰۰	۲۴,۱۷۶,۶۰۰
۸	سهم آشنا	۲۳۸,۹۶۱	۲,۶۵۷,۰۳۲,۵۵۰,۰۰۰	۲۳,۸۹۶,۱۰۰
۹	اقتصاد بیدار	۲۱۲,۹۳۹	۲,۰۰۱,۸۴۰,۹۳۰,۰۰۰	۲۱,۲۹۳,۹۰۰
۱۰	فارابی	۲۰۹,۸۲۳	۲,۰۲۷,۸۷۶,۰۷۰,۰۰۰	۲۰,۹۸۲,۳۰۰

قرارداد را منعقد کنند؛ به این ترتیب در بازه زمانی سه ماهه نخست سال جاری، ارزش ۹۲ هزار میلیارد برای کارگزاری مفید و ارزش ۴/۶ هزار میلیارد برای کارگزاری پیشگامان بهرور در بورس کالای ایران رقم خورد.

در رتبه بندی بازار مشتقه بورس کالای ایران، کارگزاری آگاه مقام اول را از آن خود کرد تا با انعقاد بیش از ۱۲۳ میلیون و ۴۰۳ هزار قرارداد از بستر این کارگزاری توسط معامله گران، ارزش بیش از ۱۲ هزار و ۷۴۳ میلیارد ریالی به ثبت برسد. رتبه دوم و سوم کارگزار برتر در بازار مشتقه به دو کارگزاری مفید و پیشگامان بهرور رسید. مشتریان و معامله گران در کارگزاری مفید بیش از ۸۸ میلیون قرارداد و در کارگزاری پیشگامان بهرور حدود ۴۸ میلیون

بورس کالا

نمای بازار

رشد دلالی؛ خروجی ناگزیر «قیمت گذاری دستوری»

چگونه دلان اقدامات مقامات برای حفظ قدرت خرید مردم را
به سود خود مصادره می کنند؟

«قیمت گذاری دستوری» باعث شد در مقطعی از سال ۹۸، قیمت محصولات فولادی ایران با قیمت گذاری های جهانی آهن قراضه یکی شود و متأسفانه کم و بیش امسال نیز این اتفاق ناخوشایند در حال تکرار است. در دهه های اخیر، دولت ها نقش بالایی در تصمیم گیری های اقتصادی داشته اند و اغلب کوشیده اند با هدف کنترل قیمت ها و جلوگیری از گرانی ناگهانی و حفظ قیمت خرید مردم، راهکار «قیمت گذاری دستوری» را برگزینند و چون اکثراً از تحقق اهداف خود بازمی مانند و در مواردی حتی خود عامل افزایش قیمت می شوند، با واکنش مردم و به ویژه تولیدکنندگانی مواجه می شوند که در عین گرانی قیمت مواد اولیه و سایر هزینه های تولید ناچار می شوند کالاهای خود را با قیمت اعلامی دولت روانه بازار کنند؛ این به معنای آن است که آن ها نتوانند به سود منطقی دست یابند و حتی گاهی تن به زیان بدهند. در واقع، قیمت گذاری دستوری باعث می شود تولیدکننده ها محصولات خود را به قیمتی کمتر از بهای واقعی بفروشند و هزینه های تولید روی دوش شان سنگین تر شود. نتیجه این اتفاق در بلندمدت چیزی جز افزایش قیمت تمام شده کالاها، کاهش تولید، تعدیل نیروها، رشد دلالی و واسطه گری و حتی تعطیل شدن واحدهای تولیدی نیست.

❑ دلالی، نتیجه سرکوب قیمت هاست

فولاد یکی از محصولاتی است که در جریان قیمت گذاری های دستوری با بیشترین چالش مواجه شده است. رئیس انجمن تولیدکنندگان فولاد با انتقاد از سیاست قیمت گذاری دستوری، معتقد است: «نباید سیاست قیمت گذاری دستوری اتخاذ شود، در غیر این صورت همان اتفاق های سال قبل رقم می خورد؛ باید با اعتقاد به مکانیسم بازار و کشف واقعی قیمت ها، عرضه و معامله محصولات را به بورس سپرد تا منابع و نقدینگی موجود در کشور به سمت صنایع و واحدهای تولیدی هدایت شود.» بهرام سبحانی ادامه داد: «در نیمه اول سال گذشته تحت تاثیر ارز چند نرخی و در پیش گرفتن قیمت های دستوری، تفاوت نرخ فروش یک کالا درب کارخانه با قیمت های کف بازار زیاد و این شرایط موجب شد تا سود حاصل از این گپ قیمتی به جیب عده ای خاص برود و تولید زیان ببیند.» بهادر احرامیان، عضو انجمن تولیدکنندگان فولاد هم در این باره می گوید: «در بیشتر کشورهای صادرکننده فولاد، قیمت های داخلی بالاتر از نرخ صادراتی شان است تا شرکت ها بتوانند در بازارهای جهانی رقابت

بهتری داشته باشند. در کشور ما این اصرار وجود دارد که قیمت های داخلی از صادراتی پایین تر باشد به همین دلیل قیمت گذاری دستوری انجام می شود که در نهایت به ضرر صنعت تمام می شود. در برهه هایی از سال گذشته، قیمت برخی محصولات فولادی ایران در داخل معادل قیمت جهانی قراضه شده بود که نتیجه سرکوب قیمت هاست.»

❑ چرایی ناکارآمدی پیایی قیمت گذاری

مرکز پژوهش های مجلس طی گزارشی به بررسی نقش تنظیم گری دولت در توازن زنجیره فولاد کشور پرداخته و دخالت ها در قیمت گذاری دستوری را سیاستی ناکارآمد و یکی از دلایل ریشه ای عدم توازن این زنجیره دانسته و آزادسازی قیمت محصولات حلقه های مختلف این زنجیره را بهترین سناریو برای ایفای نقش تنظیم گری دولت عنوان کرده است. در این گزارش تاکید شده که در شرایط کنونی، اگر دولت در قیمت گذاری مواد معدنی و فلزی دخالت کند، صدور مجوزهای خارج از طرح جامع، عدم تحقق ظرفیت های پیش بینی شده، رونق واسطه گری،

ملاحظه‌ای داشته و ممکن است همچنان باعث بالا بودن جذابیت صادرات محصولات معدنی و افزایش فزاینده قیمت‌های داخلی شود. سناریوی سوم راهکاری بهینه برای تنظیم بازار محصولات زنجیره فولاد در شرایط تحریم است که موجب خواهد شد تا ضمن کاهش شکاف میان قیمت‌های جهانی و داخلی، کشف قیمت‌ها بر مبنای عرضه و تقاضا انجام شده و توازن زنجیره برقرار باشد. در این سناریو واردات محدود مواد اولیه برای جبران کسری نیز موجب کاهش سودآوری و رقابت پذیری تولیدکنندگان نخواهد شد. در سناریو سوم می‌توان با استفاده از ابزارهای مالی، شوک‌های قیمتی ناشی از تغییرات نرخ ارز را کاهش داد به طوری که با استفاده از این سازوکارها، به شکل پایدار سیاست آزادسازی قیمت را دنبال کرد. منابع حاصل از آزادسازی تدریجی قیمت حامل‌های انرژی نیز می‌تواند با جهت دهی درست برای توسعه معادن، صنایع معدنی و زیرساخت‌های مورد نیاز مورد استفاده قرار گیرد.

۲. تداوم سیاست مداخله حداکثری در بازار

تجربه نشان داده است وقتی قیمت‌ها به طور ناگهانی افزایش پیدا می‌کنند، راه دیگری جز ورود مستقیم به بازار را انتخاب نمی‌شود؛ برخی مسوولان، بلافاصله مثل یک اهرم فشار وارد عمل می‌شوند و قیمت‌هایی را برای تولیدات تعیین می‌کنند که همیشه کمتر از نرخ تورم است. این اقدام باعث می‌شود که در نهایت، دلال‌ها بیشترین سود را ببرند و رانت و فساد در دایره اقتصاد کشور گسترش یابد، درحالی که هدف دولت از قیمت گذاری دستوری، حمایت از قدرت خرید مردم و کنترل تورم است. مرکز پژوهش‌های مجلس تاکید کرده است مداخله در قیمت گذاری محصولات مختلف در زنجیره فولاد، یکی از دلایل ریشه‌ای عدم توازن زنجیره است که حل چالش تأمین مواد اولیه در زنجیره ارزش با بازگشت دولت به نقش «تنظیم‌گری» و خودداری از مداخله قیمتی امکان پذیر است. برخی از کارشناسان اقتصادی معتقدند این قبیل اقدامات در شرایط تحریمی باید انجام شود. آن‌ها می‌گویند «دولت باید قیمت تمام‌شده کالا را کاهش دهد، نه اینکه رهايش کند. وقتی نرخ ارز آزاد گذاشته می‌شود و از سوی مسوولان مدیریت نمی‌شود، یعنی عدول از فرمول اقتصادی در سطح کلان رخ داده است.» در نقطه مقابل اما عمده اقتصاددان‌ها معتقدند که دولت فقط باید نقش تنظیم‌گری داشته باشد.

احتکار و صادرات مواد معدنی و شمش فولاد اتفاق می‌افتد. در نقطه مقابل اما با آزادسازی قیمت‌ها و کاهش شکاف بین قیمت‌های جهانی و داخلی، اثر تعداد زیادی از این عوامل در توازن زنجیره حذف خواهد شد. همچنین در طول سال‌های اخیر برای کنترل قیمت فولاد و محصولات فولادی در داخل کشور، مجموعه‌ای از اقدامات انجام شده که به دلیل ناکارآمدی و نتیجه بخش نبودن هر کدام از اقدامات، مجبور به صدور بخشنامه یا مصوبه دیگری شده است. این رویه نه تنها موجب بهبود فضای کسب و کار نشده، بلکه نفعی به مصرف‌کنندگان نهایی کالاها و خدمات (مردم) نیز نرسیده است و عموماً واسطه‌ها از رانت به وجود آمده منتفع شده‌اند.

۴. چه باید کرد؟

راهکارهای متعددی برای جلوگیری از تبعات قیمت گذاری دستوری در صنعت فولاد وجود دارد که مرکز پژوهش‌های مجلس آن‌ها را در سه بخش خلاصه کرده است. البته فقط یک مورد از این راه‌ها قابلیت اجرا در شرایط تحریمی دارد. سناریوی اول، برنامه ریزی برای آزادسازی تدریجی قیمت حامل‌های انرژی در زنجیره فولاد، توقف قیمت گذاری دستوری شمش فولاد و محاسبه قیمت سایر محصولات زنجیره براساس فرمول‌های موجود است. سناریو دوم نیز به برنامه ریزی برای آزادسازی تدریجی قیمت حامل‌های انرژی در زنجیره فولاد، آزادسازی قیمت محصولات مختلف زنجیره فولاد (به معنای کشف قیمت بر مبنای مکانیسم‌های عرضه و تقاضا) تاکید دارد. در سناریو سوم نیز می‌توان از برنامه ریزی برای آزادسازی تدریجی قیمت حامل‌های انرژی در زنجیره فولاد، آزادسازی قیمت محصولات مختلف زنجیره فولاد (کشف قیمت بر مبنای مکانیسم‌های عرضه و تقاضا در کنار استفاده از ابزارهای مالی برای کاهش شوک قیمتی ناشی از نوسانات نرخ ارز) و وضع عوارض صادراتی بر حسب مورد در شرایط تحریم را برای تنظیم بازار زنجیره فولاد به کار گرفت. بررسی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد که در صورت اجرای سناریوی نخست، همچنان دولت مجبور خواهد بود از مجموعه‌ای از ابزارها برای تنظیم بازار استفاده کند و چالش‌های قیمت گذاری دستوری به طور کامل مرتفع نخواهند شد. سناریوی دوم در شرایط تحریم امکان اجرایی ندارد چون هزینه حمل دریایی به دلیل شرایط تحریم افزایش قابل

روزگار ناشاد تاجران «شاد آباد»

پای درد و دل فعالان بازار آهن تهران

«قیمت گذاری دستوری» باعث شد در مقطعی از سال ۹۸، قیمت محصولات فولادی ایران با قیمت گذاری های جهانی آهن قراضه یکی شود و متأسفانه کم و بیش امسال نیز این اتفاق ناخوشایند در حال تکرار است.

در دهه های اخیر، دولت ها نقش بالایی در تصمیم گیری های اقتصادی داشته اند و اغلب کوشیده اند با هدف کنترل قیمت ها و جلوگیری از گرانی ناگهانی و حفظ قیمت خرید مردم، راهکار «قیمت گذاری دستوری» را برگزینند و چون اکثراً از تحقق اهداف خود بازمی ماندند و در مواردی حتی خود عامل افزایش قیمت می شوند، با واکنش مردم و به ویژه تولیدکنندگانی مواجه می شوند که درعین گرانی قیمت مواد اولیه و سایر هزینه های تولید ناچار می شوند کالاهای خود را با قیمت اعلامی دولت روانه بازار کنند؛ این به معنای آن است که آن ها نتوانند به سود منطقی دست یابند و حتی گاهی تن به زیان بدهند. در واقع، قیمت گذاری دستوری باعث می شود تولیدکننده ها محصولات خود را به قیمتی کمتر از بهای واقعی بفروشند و هزینه های تولید روی دوش شان سنگین تر شود. نتیجه این اتفاق در بلندمدت چیزی جز افزایش قیمت تمام شده کالاها، کاهش تولید، تعدیل نیروها، رشد دلالی و واسطه گری و حتی تعطیل شدن واحدهای تولیدی نیست.

سیاوش ضرابی
روزنامه نگار

بورس کالا

همه از وضعیت بازار آهن و نوساناتی که جان به لب شده. او می گوید: «دلم می خواد مثل خیلی از همکارام در مغازه رو ببندم و برم دنبال زندگی خودم. یکی رفته امارات، یکی رفته بحرین، این همه سال، فعال بازار بودیم هرگز گرونی و نوسان قیمت به این شدت ندیده بودیم. طوری شده، نه در گرونی ۱۰ هزار تومانی و نه در افت قیمت ۲۰۰ و ۳۰۰ تومانی بازار، نمیشه سود کرد.»

کاغذی در دستش گرفته و با فرض اینکه چک است در هوا تکانش می دهد: «می فهمی یعنی چی؟ آهن رو بفروشی و ۲۰۰ میلیون چک یک ماهه بگیری، بعد با همون چک نتونی یک نصفه آهن بخری؟» کاغذ را پاره می کند و با عصبانیت روی میز می اندازد: «قیمت آهن، یکی دو ماه اخیر اونقدر نوسان داشته که الان، شغل ما چیزی جز ضرر نداره». رضا یکی از فروشندگان آهن بازار شادآباد تهران است که مثل

تلاطم بازار، ناامیدی فروشندگان

در بازار شادآباد برای اطلاع از تازه‌ترین قیمت‌ها و شنیدن دغدغه‌ها باید به دفتری که در همه مغازه‌ها روی بالکن قرارگرفته، بروید. چند پله آهنی و نازک را پشت سر می‌گذارم تا سوال اولم را در مورد وضعیت بازار بپرسم. دو مرد نشسته با نگاهشان به جوانی که مشغول قدم زدن است، اشاره می‌کنند، انگار که مسوول پاسخگویی است. پسر سری تکان می‌دهد: «اون میلگردها رو پایین می‌بینی؟ خریدیم کیلویی ۱۱ هزار و خرده‌ای، الان شده کیلویی ۹ هزار و ۷۰۰ تومان. چرا؟ چون دلار اومده پایین، ما اگر بخوایم بفروشیم باید ضرر بدیم. هر روز، قیمت بالا و پایین میشه و همین باعث شده، نتونیم کار کنیم و بیکاریم.» او توضیح می‌دهد تا قیمت‌ها افزایشی بود همه برای خرید صف می‌کشیدند، اما حالا با کمی کاهش قیمت که بهقول کاسب‌های بازار دلیلش ارزان‌تر شدن قیمت دلار است، همه از خرید دست کشیده‌اند: «تیرآهن چهارده بوده ۲ میلیون و ۷۰۰ الان شده ۲ میلیون و ۵۰۰، پروفیل کیلویی ۱۹ و نیم بوده شده ۱۸ تومان. راستش رو بخواید فکر می‌کنم، عده‌ای عمدی جنس و گرون می‌کنند تا بارها را بفروشند، بعد قیمت رو پایین میارن. کار ما هم این وسط، شده شیر یا خط، یا سود می‌کنیم یا ضرر. یک مثال بزنم: ما دیدیم قیمت داره بالا می‌ره، خرید کردیم، اما الان قیمت‌ها داره افت می‌کنه. باری که از کارخونه خریدیم هنوز دست مون نرسیده اما قیمتش ۲۰۰ میلیون تومان پایین اومده.» او توضیح می‌دهد که در این آشفته‌بازار، هیچ‌کس نمی‌داند، فردا چه اتفاقی می‌افتد و با تلخندی ادامه می‌دهد: «خود کارخونه‌دار هم نمی‌دونه فردا چی میشه؟ حتی خود سیستم هم نمی‌دونه. بار ۱۱ و ۶۰۰ بود، ما به کارخونه‌دار التماس می‌کردیم، نمی‌فروخت. فردای همون روز، بار شد ۱۰ تومان، آگه کارخونه‌دار می‌دونست، حتماً می‌فروخت دیگه.» درد دلش تمامی ندارد و همین‌طور که حرف می‌زنیم مردی در دفتر را باز می‌کند و می‌پرسد: «آقا یحیی، لوبیا سفید آبگوشتی دارید؟» پسر جوان به دیگری می‌گوید: «وحید، ببین تو کابینت لوبیای آبگوشتی داریم؟ حسن آقا، معلوم است وضعیت خوبه که آبگوشت بار گذاشتی!» همه می‌زنند زیر خنده.

بازار آه‌ن شادآباد زیر گرمای ظهر اولین روزهای تابستان در حال ذوب شدن است. بوی سوختگی برشکاری و دود

کامیون‌ها در هوا پیچیده و همه مشغول کار و بعضی در جروب‌ها هستند. میله و لوله و ورق‌ها لم داده‌اند جلوی مغازه‌ها و آفتاب می‌گیرند. روبه‌روی بعضی از مغازه‌ها آنقدر بار خوابیده که مثل سنگری آهنی راه رفتن به داخل را مسدود کرده است. مردی با لباس رنگ و رو رفته کار، پشت تلفن داد می‌زند و بیرون مغازه، پسر جوانی سر کارگری که مشغول بار زدن نبشی‌ها پشت نیسان است. راننده خسته عرق‌کرده‌ای هم در حال فریاد زدن است: «صاحب این پژوی سفید کیه که راه رو بند آورده؟»

کمی جلوتر، مردی مسن بر بار زدن میلگردها پشت نیسان نظارت می‌کند. دغدغه یحیی در مورد پایین آمدن قیمت‌ها را با او در میان می‌گذارم، با کنایه و لهجه ترکی می‌گوید: «اینکه ۱۰ تومان رفته بالا و یک تومان اومده پایین که نشد نگرانی. مسئله اصلی اینه که چرا اونقدر بالا رفته؟ اون همکارمون لابد وضعش خیلی خوبه که نگران چند صد تومان پایین اومدن جنسه. والا ما که ضعیف هستیم و همیشه در حال ضرر کردن. این یکی دو ماه دیوونه شدیم، قیمت می‌دادیم به شرکت‌ها بعد تا می‌اومدیم بخریم، می‌دیدیم دوباره گرون شده و اون شرکت هم قیمت ما را ثبت کرده بود، ما هم که نمی‌توانیم دبه کنیم.» پسر جوانی که عرق‌ریزان مشغول بار زدن است، می‌گوید: «آدم تعجب می‌کنه چطوری می‌گن قیمت پایین اومده؟ اینکه ۱۰ هزار تومن رفته بالا بعد ۵۰۰ تومان اومده پایین که ارزونی نیست. راستش قوی‌های بازار ضرر نمی‌کنند، ما ضعیف‌ها باید کاسه و کوزه‌ها رو جمع کنیم.»

ترافیک چک‌های برگشتی

در دفتری دیگر مردی مسن پشت میز نشسته و چک‌های برگشت‌خورده را که ضمیمه کاغذی شده، روی میز می‌کوبد: «این بازار ماست. آقایون گفتن چون کروناست، برگشت چک، ایرادی ندارد، اونا نمیدونن وقتی چک برگشت بخوره، بازار تعطیل می‌شه؟» دو پسر جوان در سکوت، چهره درهم‌رفته پیرمرد را تماشا می‌کنند. مردی با دستگاه کارت‌خوان بالای سر پیرمرد ایستاده است: «قیمت‌ها دو برابر شده. منی که چهار نفر دوروبر خودم گذاشتم تا روزی بخورن از کجا بیارم؟ این کاغذپاره‌ها رو می‌بینی؟ ۱۰۰ میلیون چکه. طرف رستوران‌دار بود و الان می‌گه به خاطر کرونا در مغازه رو

دیگه در این بازار از تاجرهای خبری نیست. من خیلی از اونا رو می‌شناختم که حالا سرمایه خودشون رو از این بازار بی‌دروپیکر بیرون کشیدن و بردن کشورهای دیگه سرمایه‌گذاری کردن. به نظر می‌رسه، بازار، هرکی به هرکی شده. نگاه کن، شادآباد چقدر خلوت شده

خرید باید لحظه‌به‌لحظه قیمت را کنترل کرد تا شاید ضرر کمتر شود: «ما یک ظرفیت، دو ظرفیت می‌خوایم از کارخونه بخریم، صبح به قیمت می‌دن، پای بارگیری میشه یک قیمت دیگه، ماشین می‌خواد راه بیفته، می‌گن، مابه‌التفاوت رو بریز. اگر تا فردا صبح هم طول بکشه، قیمت فردا رو حساب می‌کنن.»

او از روی گوشی و کانال‌هایی که قیمت آهن را منتشر کرده‌اند، مقایسه می‌کند: «میلگرد ذوبی در کارخونه ۲۰۰ تا ۳۰۰ تومن ارزون شده. همین میلگرد ۴ هزار تومن بوده که ۶ تا ۷ هزار تومن بالا رفت. حالا ۲۰۰ تا ۳۰۰ که پولی نیست. ورق ۱۰۰ تا ۵۰۰ کاهش داشته. لوله داربستی که ۵ هزار و ۵۰۰ بوده، الان شده ۱۹ هزار تومن و ۲۰۰ تا ۴۰۰ تومن پایین اومده. باور کنید ربطی به دلار نداره، چون روند بالا رفتن قیمت‌ها، قبل از جهش نرخ دلار شروع شده بود؛ تقریباً از ۱۵ اردیبهشت که ما اومدیم و مغازه‌ها را برای سال جدید باز کردیم.» صادقی که سال‌هاست، فعال بازار آهن است، به خاطر ندارد هیچ‌وقت، روند قیمت‌ها این‌طور بوده باشند: «متأسفانه، وضع خیلی بد شده، بازار هم پر از چک برگشتی شده. دیگه نمیشه روی این شغل، حساب کنی. اگر به لحظه دیر بجینی، سرمایه‌ات به باد رفته. قیمت‌ها هم مثل سابق نیست که هزار تومن هزار تومن بالا نمیره و ۵ تا ۶ هزار تومن میره روش. کار ما هم که نقدی نیست، دائم چک می‌گیریم اما با پول همون چک، هیچ‌چیز هم نمی‌تونیم بخریم.»

۲ در جست‌وجوی بازار خراب کن

نظرات متفاوت است و هر کس برای گرانی دلیل یا بهانه‌ای می‌تراشد، یکی، مافیا را مقصر می‌داند و دیگری منفعت‌طلبی برخی تاجران فکر. بعضی هم از قصور دولت انتقاد می‌کنند. یکی از قدیمی‌های بازار که به قول خودش در این بازار پیر شده را در دفتر خلوتش می‌بینم. او که به نظر می‌رسد از سر بیکاری بدش نمی‌آید بیشتر صحبت کند، می‌گوید: «دیگه در این بازار از تاجرهای خبری نیست. من خیلی‌ها از اونا رو می‌شناختم که حالا سرمایه خودشون رو از این بازار بی‌دروپیکر بیرون کشیدن و بردن کشورهای دیگه سرمایه‌گذاری کردن. به نظر می‌رسه، بازار هرکی به هرکی شده. نگاه کن، شادآباد چقدر خلوت شده. اگه قبلاً می‌اومدی اینجا جای سوزن انداخت نبود، ولی

بستم، از کجا بیارم محل چک رو پر کنم؟ همین آقا با دستگاه کارت‌خوان هم اومده اینجا می‌گه محل چک خودت رو پر کن. منی که نتوانستم چک دیگران رو پاس کنم چطور پول این آقا رو هم بدم؟ یا باید در مغازه رو ببندم و فرار کنم یا زن و بچه را آواره کنم و ماشین و خانه رو بفروشم.» مرد کارت‌خوان به دست هم می‌گوید: «ما هم از این چک برگشتی‌ها زیاد داریم. همین دیروز با یکی از اونا دعوا افتادیم. طرف می‌گفت من بیلپورد نصب کردم، اما مغازه‌هایی که سفارش دادن به خاطر کرونا بستن و پول نمی‌دن. واقعاً همه، کلی چک برگشتی دارن.» صورت پیرمرد لحظه‌به‌لحظه سرخ‌تر می‌شود: «به‌خدا، نوسان‌های قیمت آهن به هممون آسیب زد. پروفیل فروختیم ۱۰ تومان، الان شده ۲۰ تومان. چک همان ۱۰ تومان هم برگشت خورده و پول من شده هیچ و پوچ. شما بگو، من چی‌کار کنم؟» پاسخی ندارم و با سکوت، محل را ترک می‌کنم.

دفتر آقای صادقی، بزرگ است و پشت میز چند نفر مشغول بازی هستند. انگار، واقعاً بازار راکد شده که یکی مشغول پختن آبگوشت است و بعضی هم مشغول بازی. صادقی می‌گوید: «قیمت‌ها، بی‌رویه بالا رفته. الان یکی‌دوماهه که قیمت‌ها جهشی شده. عجیب اینکه آهن، نه وارداتی و نه قیمت اون به نرخ دلار ربطی داره، اما مرتب داره گرون میشه. آهن از خارج وارد نمیشه پس ارتباطش با دلار قطعه. کشورمون تولیدکننده هم هست؛ فکر می‌کنم این وسط مافیا سود می‌کنه. کسی رو می‌شناسم که اول سال، تریلی تریلی بار می‌خرید، لابد می‌دونسته که قیمت بالا میره که این‌طور خرید می‌کرده. البته اونم مقصر نیست، تاجر و می‌خواد سود کنه، پس، کار از پایه خرابه.» او توضیح می‌دهد که برای

بالا میره و علتش هم اصلاً معلوم نیست. ما در کشور معدن و کارخونه‌های زیادی داریم، اونوقت می‌گن چون دلار گرون شده، آهن هم قیمتش جهشی شده.»

■ با همه سختیها می‌مانیم، فقط کاش ...

با همه این خلوتی اما هنوز کاسبی جریان دارد و نیشان‌ها و کامیون‌ها در حال رفت‌وآمد هستند. یکی از چند مردی که مشغول حرف زدن و چای خوردن روبه‌روی فروشگاه‌های بودند، چیزی گفت که در ذهنم ماند. آن‌ها هم نگرانی‌ها و حرف‌های مشتری با باقی فروشندگان داشتند، اما یکی از آن‌ها که همه او را «عمو سهراب» صدا می‌کردند، گفت: «راستش ما هم می‌تونیم مثل خیلی‌ها پول رو برداریم و بریم سرمایه مون رو بز نیم کار دیگه ای یا با زن و بچه مون، بریم خارج کشور و زندگی رومی رو تجربه کنیم، اما از نوجونی، مشغول این کار بودیم و بهش عادت کردیم و دوستش داریم. بعد از این همه سال، حالا چه جوری دل بکنیم و کجا بریم؟ دل مون نمیداد، پول مملکت خودمون رو ببریم جای دیگه رو آباد کنیم؟ تا جایی که بتونیم، می‌مونیم و با همه سختی‌ها کار می‌کنیم، فقط کاش کسی هم به فکر ما باشه.»

الان فروشنده مجبوره، تناژ بالا و پایین کنه. اون یکی، برچسب الکی روی بارش می‌زنه و با یک شناسنامه دیگه جنس می‌فروشه. خیلی‌ها در مغازه رو بستن و کلاً رفتن. همیشه پول میلیونی بیاری بازار اما ندونی، فردا، بازار چی میشه! هیچ ضمانتی نیست که یک‌شبه زمین نخوری.»

او مدعی است، این نوسانات که از سال پیش، شروع و فروشندگان و خریداران را کلافه کرده بود، بعد از رکود کرونایی و تعطیلی بیشتر کار و کاسبی‌ها تشدید شد و با نوسانات امسال بازار اوج گرفت. او می‌گوید: «فکر می‌کنم بازار احتیاج به ثبات داره اما پایداری قیمت‌ها به عوامل زیادی بستگی داره که بیشترش دست ما نیست. مشتری که برای خرید میاد، فکر می‌کنه ما قیمت‌گذار آهن هستیم، اما واقعیت اینه، ما فروشنده‌ها در چرخه تولید و فروش کالا، خرده‌پاترین‌ها هستیم و دائم باید دست و پامون بلرزه.»

او هم مثل بقیه، فهرست تغییر قیمت‌ها طی یکی دو ماه اخیر را تکرار می‌کند: «میلگرد اول سال بود ۵ و ۵۰۰، بعد شد ۱۱ هزار تومن و الان هزار تومن ناقابل پایین اومده. پروفیل، اوایل ۸ و ۵۰۰ تومن بود که در گرونی شد ۱۹ هزار تومن و الان ۱۶ هزار تومن می‌فروشن. ورق هم ۸ و ۵۰۰ بود که در گرونی رسید به ۱۵ و الان ۱۲ یا ۱۳ هزار و ۵۰۰ می‌فروشن. نبشی و ناودانی ۷ تومانی، شد ۱۲ تومن و الان رسیده به ۱۱ تومان. خلاصه، کار کردن سخت شده؛ نوسانات شدید، خریدوفروش رو ضعیف کرده و کمتر فروشی داریم.»

■ خریداران هم ناراضی

مرد خریداری را با کاغذ و خودکاری در دست چند باری در بازار می‌بینم که با ماسک ضدکرونایی، مدام در حال رفت‌وآمد است و مشغول قیمت گرفتن. او هم از آشفتگی بازار و چند قیمتی بودن اجناس کلافه شده و می‌گوید: «تجربه طولانی من که مسوول خرید یک شرکت هستم، ثابت کرده در هر بازاری باید از صد جا قیمت‌گیری تا خیالت راحت بشه. فرقی هم نمی‌کنه سیمان باشه یا میلگرد یا ورق، نه میشه به ارزونی اعتماد کرد نه به گرونی. یکدفعه می‌بینی، فلان تناژ بار می‌خری، می‌بری توی کار و می‌بینی به خاطر نوسان زیاد قیمت ضرر کردی. خلاصه، من همیشه یک روز می‌چرخم و بعد خرید می‌کنم. قیمت‌ها هم مرتب

رد پای پررنگ رانت در بازار فولاد

گفت و گو با رئیس انجمن تولیدکنندگان فولاد

فولاد ایران طی سال های گذشته توانسته کارنامه معتبری در بازارهای جهانی به جا بگذارد اما به عقیده برخی از کارشناسان هنوز هم جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده است. وجود پهنه های معدنی عظیم و غنی سنگ آهن و همچنین دسترسی به آب های آزاد دو پتانسیل عمده ایران است که توانایی کشور برای تولید و رقابت در بازار جهانی فولاد را افزایش داده است. در این چارچوب، می توان دو عامل نرخ انرژی و نیروی کار را هم در کنار پتانسیل های دیگر قرار داد و نکته مهم دیگر نیز آن است که کارشناسان اقتصادی «فولاد» را اولین راه برای فاصله گیری اقتصاد ایران از نفت عنوان می کنند. در شرایط کنونی که تحریم ها اقتصاد کشور را تحت فشار بی سابقه ای قرار داده و صنایع فلزی کشور هم در قلب این تحریم ها قرار گرفته اند، همچنان فولاد بخش قابل توجهی از درآمدهای صادراتی دولت را به خود اختصاص داده است؛ زیرا سیاست های دولتی از سال ها قبل، تقویت صنعت فولاد بوده و در این سال ها اقدام به افزایش واحدهای تولیدی مواد اولیه و محصولات فولاد در عرصه این صنعت کرده است. البته سیاست های اعمال شده در همه مواقع راهگشا نبوده و بسیاری مواقع با مداخله مستقیم، اعم از قیمت گذاری دستوری و محدودیت صادرات، تولیدکنندگان را با مشکلات عدیده ای روبرو کرده است. مشکلاتی که به گفته بهرام سبحانی رئیس انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران، اگر زودتر حل نشود ظرفیت بالای این صنعت را که سال های زیادی برای آن زحمت کشیده شده به خطر می اندازد. گفت و گو با سبحانی را در ادامه می خوانید.

این افراد رقابت سالم در بازار را با قیمتی پایین تر دور می زنند.

بزرگترین مزایای حضور محصولاتی مانند فولاد در بورس کالا ایجاد شفافیت، تعیین قیمت براساس مکانیسم عرضه و تقاضا، تامین مناسب نیاز تولیدکنندگان، ایجاد یک فضای رقابتی و تحقق واقعی جهش تولید است. در این میان، شاید گفته شود با واقعی سازی قیمت ها در بورس کالا، محصول با رشد نرخ مواجه می شود اما هم اکنون که قیمت گذاری دستوری رواج دارد، قیمت برای مصرف کننده براساس نرخ های بازار آزاد تعیین می شود و واقعی سازی قیمت ها در بورس، مشکلی برای مصرف کننده ایجاد نمی کند و فقط ریشه دلال را می خشکاند.

۴ در حال حاضر مشکل اصلی تولیدکننده ها فقط گرانی ارز و قیمت گذاری دستوری است؟

خیر، اما وقتی ثبات قیمتی برای مبنای پولی که به وسیله آن مواد اولیه را تهیه می کنند وجود ندارد، نمی توانند نرخ نهایی محصول را ثابت نگه دارند مگر اینکه متحمل ضرر بشوند. تولیدکننده ای که اگر کارگر اخراج کند باید به همه جا جواب پس بدهد، نمی تواند بگوید هزینه نهایی محصول من این مقدار شده چون نرخ ها پیش از این به شکل دستوری تعیین شده است. اگر قیمت محصول در بورس کالا کشف شود مشکل قیمت مواد اولیه هم حل می شود چون قیمت مکشوفه به نرخ هزینه نهایی محصولات نزدیک است. اقتصاد یک چرخه است و اگر چرخ دنده مربوط به قیمت گذاری این ماشین را درست کنیم بقیه چرخ دنده ها هم درست کار می کنند اما اگر یکی از لوازم را از دور کار خارج کنیم، به کل مجموعه آسیب می زند. فولاد هم جنسی نیست که نگران انحصار آن باشیم؛ واحدهای تولیدی دولتی و خصوصی فراوانی در سطح کشور به کار فولاد می پردازند و این واحدها در بازاری آزاد و به دور از نرخ گذاری دستوری خیلی بهتر می توانند عمل کنند؛ آن هم در شرایطی که باید به زور چرخ کارخانه ها را چرخاند و آن ها را باز نگه داشت.

۴ به گفته تولیدکننده ها، یکی دیگر از مشکلات فولادی ها، ورود واحدهای سنگ آهن و تولید مواد اولیه به تولید فولاد است؛ این نقد را واقع بینانه می دانید؟
اصلا بحث مشکل نیست. به دلیل مطلوبیت شرایط، طی سال های اخیر این صنعت شاهد افزایش واحدهای

۴ صنعت فولاد ایران در هفته های اخیر (تیرماه ۹۹) شاهد سرکوب قیمت ها و صدور دستوراتی مبنی بر کاهش سهم صادرات بوده است. این قبیل اقدامات چه تاثیری در تولیدکننده های فولاد گذاشته است؟

بورس کالا محلی برای کشف قیمت است و این موضوع در قانون هم دیده شده است، اما به دلیل تدابیر اشتباه، کار به جایی رسیده که حتی بورس کالا که محل کشف قیمت براساس عرضه و تقاضاست را به محل قیمت گذاری دستوری مبدل کرده اند. با این رویه، تولیدکننده ای که قیمت مواد اولیه اش با هر پرش دلار، چندین برابر می شود، چگونه می تواند موافق این قیمت گذاری ها باشد؟

۴ برخی از موافقان قیمت گذاری دستوری معتقدند که شرایط اقتصادی این روزهای ایران عادی نیست و دولت نباید واقعی سازی قیمت ها را بدهد؛ شما با این نظر موافق هستید؟

از سال ۸۲ که بورس کالا راه اندازی شد، تاکنون هر زمان، در بازار دخالت شده نتیجه مثبتی دربر نداشته است. نخستین بورس کالایی کشور، همین بورس فلزات بود که پس از گذشت مدتی میزبان سایر کالاها شد. در همه این سال ها، تولیدکننده و مصرف کننده براساس نیاز بازار قیمت را کشف می کردند و نوسانات نرخ هم در عادی ترین حالت خود بود، اما از زمانی که نرخ گذاری دستوری اجرایی شد، رد پای پررنگ رانت هم در بازارهای کالایی دیده می شود.

۴ واسطه ها و دلال ها به چه شکلی از این قیمت گذاری به نفع خود استفاده می کنند؟

وقتی در روند کشف قیمت دخالت می شود و از نوسان طبیعی بازار جلوگیری به عمل می آید، شکاف قیمتی پدید می آید که به وسیله دلالان پر می شود. واسطه هایی که با ثبت سفارش و با قیمتی پایین تر، صاحب محصول می شوند. این در حالی است که نوسانات بازار، قیمت مواد اولیه را روز به روز تغییر می دهد اما در نگاه مدیران ما قیمت نهایی، نباید تکان بخورد. از سوی دیگر، خریدارانی از سوی وزارت صمت معرفی می شوند که در این زمینه نیز ابهامات زیادی از سوی فعالان صنعت فولاد مطرح می شود زیرا

زنجیره تولید فولاد بوده است که اگرچه هریک در قالب شخصیت حقوقی مستقلی بوده اند، اما همگی تحت مدیریت شرکت ملی فولاد ایران بوده اند و آن شرکت نیز بر مبنای قیمت محصولات فولادی و فاصله معادن تا کارخانه، قیمت را تعیین و به شرکت های مربوطه ابلاغ می کرد. اما متأسفانه در فرآیند خصوصی سازی با یک تصمیم غلط، مالکیت معادن سنگ آهن که تامین کننده مواد اولیه فولادسازان بودند از اختیار کارخانجات فولادی بیرون آمد و تضاد منافع سهامداری این دو گروه موجب کشمکش برای تعیین قیمت در ابتدای هر سال شد.

است که اقتصاد کشور در شرایط بدی به سر می برد اما صنعت فولاد رسالت و نقش خود را ایفا می کند. محصولات فولادی ما نه مانند پیش از تحریم ها، اما همچنان مشتری های خود در بازارهای جهانی را دارد. قیمت تمام شده پایین فولاد ایران این اجازه را می دهد که در شرایط سخت هم در بازارهای جهانی قدرت چانه زنی داشته باشیم. به همین دلیل هیچ کاهش تولیدی اتفاق نمی افتد و اگر بخواهیم مثل سال گذشته عمل کنیم نزدیک به ۳۰ میلیون تن فولاد تولید خواهیم کرد که نصف آن برای بازارهای جهانی است.

■ حال و هوای واحدهای تولیدی در شرایط تحریمی چگونه است؟ شرکت های فولادی همیشه برنامه های توسعه ای خود را دنبال می کردند، فکر می کنید با شرایط کنونی هم این طرح ها به سرانجام برسند؟ بخش عمده ای از طرح های توسعه ای فولاد را دولت جلو می برد و فکر نمی کنم از برنامه ها عقب افتاده باشند. هرساله نزدیک به ۱۰ درصد از طرح های توسعه ای صنعت فولاد کشور پیشرفت می کند. شرایط کنونی سخت است اما ناآشنا نیست، در تحریم های پیشین هم طرح های توسعه ای واحدهای فولادی ادامه یافته بود.

■ در حال حاضر دولت برنامه های پشتیبانی خوبی برای بورس تدوین کرده است و شرکت های فولادی هم در بورس از اقبال خوبی برخوردار بوده اند. این اتفاق برای صنعت فولاد یک فرصت است؟ بدون شک؛ البته برخی از شرکت های فولادی هنوز سهام خود را در بازار بورس ارایه نداده اند که با شرایط کنونی می توانند با خیالی آسوده تر به این برنامه برسند. عرضه سهام در بازار بورس یکی از راه های جذب سرمایه است که واحدهای کوچک زیادی را به بزرگ تبدیل کرده است. همینطور واحدهای تولیدی بزرگ تری که سهام خود را آزاد کرده اند هم می توانند با عرضه سهام بیشتر در شرایطی که همه واحدهای تولیدی به نقدینگی احتیاج دارند، جذب سرمایه کنند و به طرح های توسعه ای خود بپردازند. البته بورس فقط برای واحدهای تولیدی فرصت نیست بلکه برای مردم هم فرصت گرانبهایی است. مردم هم با بیرون کشیدن سرمایه خود از بازارهای کاذبی مثل ارز و طلا می توانند سودی را تجربه کنند که باعث رونق تولید در کشور شود.

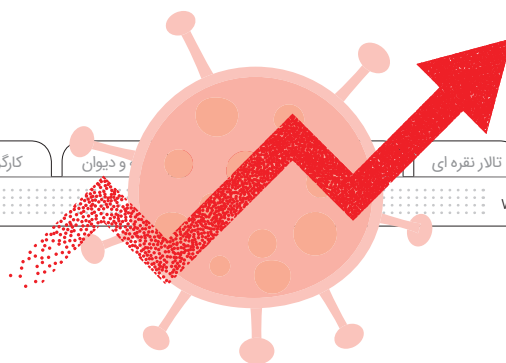
■ آمارها نشان می دهد صادرات ایران طی دو سال گذشته کاهش یافته است. این اتفاق برای صنعت فولاد هم طی دو ماه نخست سال ۹۹ به اندازه یک درصد رخ داد. آیا باید منتظر کاهش میزان تولید باشیم؟ خیر، سال گذشته نزدیک به ۳۰ میلیون تن فولاد تولید شد که هم جابجایی بورس کالا و بازار داخلی بود و هم به سبد مشتریان بین المللی فولاد ایران رسید. درست

بورس کالا

پنجم انداز

پیروزی بورس کالایی بر رکود کرونایی

بورس کالای ایران برخلاف همتایان جهانی خود آمار صعودی ثبت کرد

بررسی‌ها آمار معاملات بورس کالای ایران بیانگر آن است که این بورس از فرصت‌های ایجادشده به‌واسطه کووید ۱۹ استفاده لازم را برده است.

بورس کالا، روزهای پرکاری را سپری می‌کند. مبارزه با کرونا به‌واسطه عرضه کالاها در این بازار بهتر و قیمت‌ها مدیریت شد البته در ادامه راه تورم ایجاد شده در اقتصاد به طور طبیعی حجم عرضه‌ها و روند قیمت‌ها را تحت تأثیر قرار داد. در ماه‌های ابتدایی شیوع کرونا وقتی خبر احتکار کالاها و اساسی کرونایی مثل ماسک، گان و ... در رسانه‌ها منتشر می‌شد، انجمن پلیمر، وزارت صمت، وزارت بهداشت و بورس کالای ایران در یک همکاری مشترک، زمینه افزایش عرضه محصولات مصرفی موردنیاز برای مبارزه با این ویروس چینی را فراهم کردند تا مواد اولیه برای تولید ماسک و گان در زنجیره ایمن‌تری تولید و عرضه شود.

همچنین در اردیبهشت ۹۹، کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی در جلسه علنی مجلس گزارشی قرائت کرد که در آن به بررسی «ارزیابی اثرات شیوع ویروس کرونا بر بخش‌های مختلف، تجربه کشورهای منتخب و سیاست‌های پیشنهادی» پرداخته شده بود. این گزارش بر بهره‌گیری صنایع کشور از ظرفیت‌های بورس کالا به‌خصوص «فروش اعتباری» تأکید کرده بود. محوریتی که به نظر می‌رسد بورس کالای ایران با همه نوسان‌ها، مشکلات و اماواگرها آن را دنبال می‌کند. گفتنی است درحالی‌که بورس‌های مشهور کالا در جهان کاهش ارزش معاملات را به‌واسطه شیوع کرونا تجربه کردند، آمارهای اخیر منتشر شده از بورس کالا ایران اما حکایت از رشد در ارزش معاملات فیزیکی دارد.

همه علیه کرونا

در همین رابطه معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران اقدامات بورس کالای ایران در جهت تسهیل معاملات در همه ابعاد و همراهی با ذینفعان به‌منظور جلوگیری از شیوع ویروس کرونا را تشریح کرد.

بورس کالا در هفته‌های گذشته با درک شرایط حساس کشور، اقداماتی را در حوزه جایگزینی روش‌های الکترونیکی به‌جای انجام عملیات فیزیکی در زمینه فعالیت شرکت، کارگزاری‌ها، عرضه‌کنندگان، خریداران و همچنین همراهی با همه ذینفعان به دلیل برخی محدودیت‌های پیش‌آمده انجام داده است.

رضا محتشمی پور عنوان کرد: جایگزینی حضور کارگزاران در روزهای سه‌شنبه هر هفته با معاملات الکترونیکی تا اطلاع ثانوی، امکان انجام کلیه معاملات صادراتی تالار کیش به شکل الکترونیکی از تهران، تجمیع و تمرکز عرضه محصولات در روزهای نخست شیوع ویروس کرونا ازجمله اقدامات بورس کالا در جهت تسهیل معاملات و به حداقل رساندن عملیات فیزیکی در بخش‌های مختلف بوده است.

وی ادامه داد: همچنین کارگزاران تا پیش از شیوع ویروس کرونا، گزارش‌های مالی ماهانه خود را به‌صورت فیزیکی (کاغذی) ارائه می‌کردند که هم‌اکنون به‌صورت سیستمی دریافت می‌شود. معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس

کالای ایران افزود: از سوی دیگر با توجه به کاهش ساعت فعالیت بانک‌ها، در چندین مورد زمان ثبت سفارش مشتریان برای معاملات را تمدید کردیم تا مشکلی برای تأمین نیاز مصرف‌کنندگان و خرید آن‌ها ایجاد نشود.

محتشمی پور به اقدامات بخش پذیرش و بازاریابی بورس کالا اشاره کرد و گفت: کلیه اقدامات مربوط به اخذ کد مشتریان و پذیرش کالاها بدون دریافت مدارک فیزیکی و به‌صورت الکترونیکی انجام می‌شود تا نیازی به مراجعه حضوری مشتریان نباشد.

به گفته وی در واحد تسویه و پایایی نیز به دلیل وجود بار مالی در برخی مدارک، نیاز به دریافت اصل مدرک وجود داشت که با تعامل و هماهنگی‌های انجام‌شده امکان دریافت الکترونیکی مدارک البته با برخی ملاحظات فراهم شده است. معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران در پایان اقدام دیگر بورس در جهت جلوگیری از شیوع ویروس کرونا را کاهش بازه زمانی معاملات آتی، اختیار معامله، گواهی سپرده کالایی و صندوق‌های کالایی به ساعت ۱۵ عنوان کرد.

پیشنهادهای بورس کالا برای کنترل بیماری

معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران در نامه‌ای به دفتر توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی، معاون

یافت، بدین ترتیب با کاهش تولید و فروش، نقدینگی تولیدکننده کاهش و در نتیجه تقاضا برای مواد اولیه نیز کاهش یافت، از این طریق رکود در صنایع پایین دست به بازار داخلی صنایع بالادست منتقل می شود.

«به کارگیری ظرفیت فروش اعتباری در بورس کالا» و ایجاد خطوط اعتباری برای تولیدکنندگان در شرایط رکود می تواند هم به رفع مشکل کمبود نقدینگی تولیدکنندگان صنایع پایین دستی و هم به رونق تقاضای بازار داخل صنایع بالادستی کمک کند.

۲ بخش صنعت

اما تأکید کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی مجلس بر لزوم بهره گیری صنایع از ظرفیت های بورس کالا به صنعت پتروشیمی ختم نمی شود بلکه در بخش صنعت گزارش کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی بازهم بر رونق فروش اعتباری در بورس کالا تأکید شده است. به طوری که در بخش پیشنهادها و راهکارهای مقابله با آثار سوء شیوع ویروس کرونا بر بخش صنعت آمده است؛

- فروش اعتباری (آتی سه ماهه) مواد اولیه مورد نیاز صنایع پایین دست از جمله نساجی (پروپیلن و پلی پروپیلن گرید نساجی، آکریلیک، پلی آمید و پلی اتیلن ترفتالات گرید نساجی (پلی استر)) و لوازم خانگی (ورق فولادی، مقاطع مسی، برنجی و آلومینیوم) توسط صنایع بالادستی از جمله فولاد و پتروشیمی در بورس کالا.

همچنین اشاره به این نکته ضروری است که تأکید رهبر معظم انقلاب بر رونق و جهش تولید و ارائه راهکارهای کارشناسان نخبه اقتصادی به منظور تحقق رشد تولید، بیانگر این موضوع است که حتی در صورت فراهم شدن زیرساخت ها و وجود تجهیزات و تکنولوژی مناسب اما نبود بستری شفاف، مدرن و براساس نیازهای روز صنایع برای تأمین مواد اولیه، پوشش نوسانات قیمتی در آینده و تسهیل مبادله کالاها، همواره تأمین مواد اولیه و رشد انگیزه سرمایه گذاری در تولید با چالش مواجه می شود.

در این میان نگاه ریزبین کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی مجلس به استفاده از ظرفیت بورس کالا به عنوان یکی از ارکان بازار سرمایه و بستری امن و شفاف برای حضور همه جانبه صنایع مهم و استراتژیک کشور همچون فولاد و پتروشیمی، نوید روزهای روشنی برای تولید کشور البته در صورت کنار گذاشتن رویکردهای دستوری برای مدیریت بازار و اقتصاد کشور را می دهد.

مدیرکل صنایع غیرفلزی وزارت صمت و رئیس هیات مدیره انجمن ملی پلیمر ایران پیشنهادهایی برای اقدامات قابل انجام در صنایع وابسته به پتروشیمی برای همراهی با کنترل بیماری کرونا ارائه داد.

در این نامه آمده است با توجه به بسیج عمومی کشور در مقابله با بیماری کرونا و ضرورت پیش بینی های لازم در هر بخش مدیریتی کشور برای همراهی با این حرکت و پیرو مذاکرات حضوری و تلفنی پیشنهادات زیر در جهت کمک به مدیریت مناسب تر این بحران تقدیم می شود:

۱. با توجه به لزوم سرعت عمل و انعطاف پذیری در اقدامات اجرایی و پیگیری و با توجه به مسئولیت پذیری و اقداماتی که تا این تاریخ توسط انجمن ملی پلیمر ایران انجام شده پیشنهاد می شود کلیه اقدامات در قالب کارگروهی با محوریت این انجمن به انجام رسد.

۲. با توجه به اینکه انجمن ملی پلیمر ایران پیگیر تأمین نیاز واحدهای تأمین کننده شبکه رسمی توزیع اقلام مصرفی مرتبط با کنترل این بیماری است. در صورت اعلام فهرست خریداران مواد اولیه این اقلام (اعم از اقلام مصرفی ماسک و لباس های یکبار مصرف و ظروف بسته بندی) توسط انجمن و نیاز به اصلاح مثبت یا منفی سهمیه ها توسط وزارت صمت و یا به صورت عرضه خاص در بورس در اسرع وقت اقدام لازم به عمل خواهد آمد. گزارش های نظارتی این روند (تولید و توزیع) توسط انجمن ارائه خواهد شد.

۳. با توجه به افزایش شدید تقاضا در مواد اولیه مرتبط لازم است نسبت به افزایش عرضه پتروشیمی ها (حسب درخواست و نظر انجمن ملی) پیگیری لازم توسط آن دفتر انجام شود.

۲ فهرست پیشنهادی این اقلام به شرح زیر است:

- انواع گریدهای PP اسپان باند شامل S-۵۴۶، S۵۶۵-۵۱۰ ۳۰S، L Z، R۵۵۲-
- کاستیک سودا جهت واحدهای شوینده (قبلاً با پیگیری آن دفتر افزایش عرضه به دو برابر انجام شده ولی ممکن است نیاز به افزایش عرضه مجدد داشته باشد)
- گرید های پلی اتیلن سنگین بادی خصوصاً ۳BL
- PET-BG خصوصاً گریدهای ۷۰۰

۲ آسیب شناسی و راهکار؟

عمده صنایع پایین دستی پتروشیمی با اصناف در ارتباط هستند. تعطیلی اصناف و کاهش تقاضا در راستای توصیه های بهداشتی، و کاهش تقاضا ناشی از تعمیق رکود باعث کاهش فروش کارخانه ها شد. به دنبال آن با تکمیل ظرفیت انبارها، تولید کاهش

Freepik

تب و لرز کرونایی در بورس‌های کالایی

بانک جهانی: حتی بعد از خاموشی کرونا باید منتظر عمیق‌ترین رکود دنیا طی دهه‌های اخیر باشیم

کاهش قیمت کالاها، افت تقاضا و اختلال در زنجیره تأمین در سراسر جهان موجب شده که بورس‌های کالایی دنیا روزگار خوشی را پشت سر نگذارند. بانک جهانی خبر داده که حتی بعد از خاموشی کرونای مرگبار باید منتظر عمیق‌ترین رکود دنیا طی دهه‌های اخیر باشیم.

کرونا، کار خودش را با همه بازارها کرده است؛ بازارهای سرمایه در سراسر جهان هم از شیوع این ویروس خطرناک در امان نمانده‌اند. بیشترین افت قیمت کالاها، تنها چند ماه بعد از شیوع کرونا به ثبت رسیده است. اکنون در جایی ایستاده‌ایم که تقریباً بیشتر کشورها با اضطرار سلامتی مردم و انبوهی از مشکلات اقتصادی مواجه‌اند؛ یک تعلیق بزرگ اقتصادی که پیش‌بینی می‌شود تأثیر آن تا مدت‌ها روی تجارت، درآمدزایی و حتی تولید ناخالص داخلی همه سرزمین‌ها ادامه پیدا کند.

بورس‌های کالایی سراسر جهان، میزبان‌های بزرگی برای کالاهای مهمی از جمله نفت، طلا، مس، گندم، برنج، ذرت و ... هستند و ارزش همین کالاها نشان‌دهنده اهمیت بورس کالا و تأثیرپذیری بالای آن از اتفاقات مثبت و منفی مثل شیوع ویروس کروناست.

بازارهای جهان، اما چشم به خبرهای خوش حاکی از مهار ویروس کرونا بسته‌اند. با هر خبر جدی که از احتمال دستیابی به واکسن ضدکرونایی منتشر می‌شود، تابلوهای بورسی از هنگ‌کنگ گرفته تا استرالیا و نیویورک، یک دست سبز می‌شوند. بورس کالا هم از قاعده مستثنی نیست. بررسی آمارهای بانک جهانی نشان می‌دهد که این بازار هم به‌عنوان بازویی برای بازار سرمایه در این روزها عطش شنیدن خبر خوب برای تحرک دوباره دارد. خبری که هنوز منتشر نشده است.

ماجرای فلزات ارزشمند اما فرق می‌کند. قیمت طلا اگرچه به‌طور میانگین، پس از شیوع کرونا، تاکنون ۸ درصد افزایش یافته است اما از ۲۰ ژانویه تاکنون، قیمت این فلز گران‌قیمت، نوسان‌های چشمگیری را ثبت کرده است.

۴ کمترین آسیب برای محصولات کشاورزی

بازارهای جهانی کشاورزی کمترین تأثیر را از کووید ۱۹ پذیرفتند. قیمت کالاهای اساسی غذایی در حدود ۹ درصد به‌طور میانگین کاهش یافته اما بررسی‌های بانک جهانی نشان می‌دهد تقاضا برای این محصولات (به‌ویژه ذرت و گندم) همچنان وجود دارد. نسبت موجودی به تقاضا هم عدد قابل قبولی اعلام شده است. اگرچه اختلال در زنجیره تأمین غذایی هم وجود داشته اما بورس‌های کالا که محصولات کشاورزی در آن حرف اول را می‌زنند، روزگار بهتری را پشت سر گذاشتند.

البته وضعیت محصولات کشاورزی غیر غذایی متفاوت است. به‌عنوان مثال، به دنبال اختلال در مسافرت از شرق آفریقا به اروپا، صادرات گل‌ها و بذرها تازه از کنیا نزدیک به ۸۰ درصد کاهش یافته است. مشکلات حمل‌ونقل همچنین سبب شد که بورس‌های کالا در کشورهایی چون انگلستان، هلند و آلمان کاهش‌های شدیدی را تجربه و صادرات این کشورها بین ۱۵ تا ۶۰ تن در یک روز سقوط کند.

۴ از بورس کالاهای مشهور جهان چه خبر؟

صدها بورس کالایی مدرن در سراسر جهان دایر است که از قدیمی‌ترین آن‌ها می‌توان به بورس معروف و تجاری شیکاگو (CME)، بورس فلزات لندن (LME)، بورس کالای نیویورک (NYMEX)، بورس کالای توکیو (TOCOM)، بورس کالای شانگهای (SHFE) و بورس کالای هند (MCX) اشاره کرد. بورس‌های بزرگی که از سال‌های پایانی قرن ۱۹ تاکنون پاسخ‌گویی حجم گسترده‌ای از نیازهای اقتصادی به‌خصوص در تنگناها بوده و در برابر مشکلاتی چون نوسان قیمت، دردهای توزیع، ناکارآمدی‌های بازارهای سنتی و ... ایستاده‌اند؛ ایستادگی که به نظر می‌رسد در برابر روزهای اوج کرونا چندان دوام نیاورده است. بورس فلزات لندن یکی از مشهورترین بورس‌های کالا در

۴ کرونا و آسیب‌های مستقیم و غیرمستقیم

تأثیرات ویروس کرونا روی بورس جهانی مستقیم و غیرمستقیم خود را نشان داده است. بانک جهانی در ماه آوریل گزارشی منتشر کرده که در آن اعلام شده شیوع ویروس کرونا به شکل مستقیم با کاهش قیمت‌ها و به شکل غیرمستقیم با کاستن از حجم تقاضا و عرضه روی بورس کالاهای مهم جهان تأثیرات منفی گذاشته است. اختلال گسترده‌ای که در تأمین زنجیره کالاها این روزها ایجاد شده، شاخص بسیاری از بورس‌های کالا در جهان را پایین کشیده و پیش‌بینی می‌شود، رشدی هم که طی یکی دو هفته اخیر در برخی بازارها ایجاد شده، روند کندی را داشته باشد. گفتنی است یکی از مهم‌ترین آسیب‌ها را کووید ۱۹ به زنجیره خرید و فروش کالاهای مرتبط با حمل‌ونقل زده است؛ همه این‌ها در حالی است که بانک جهانی هشدار داده که حتی بعد از خاموشی این همه‌گیری مرگبار، باید منتظر عمیق‌ترین رکود جهانی در دهه‌های اخیر باشیم.

۴ شوک به کالاهای نفتی

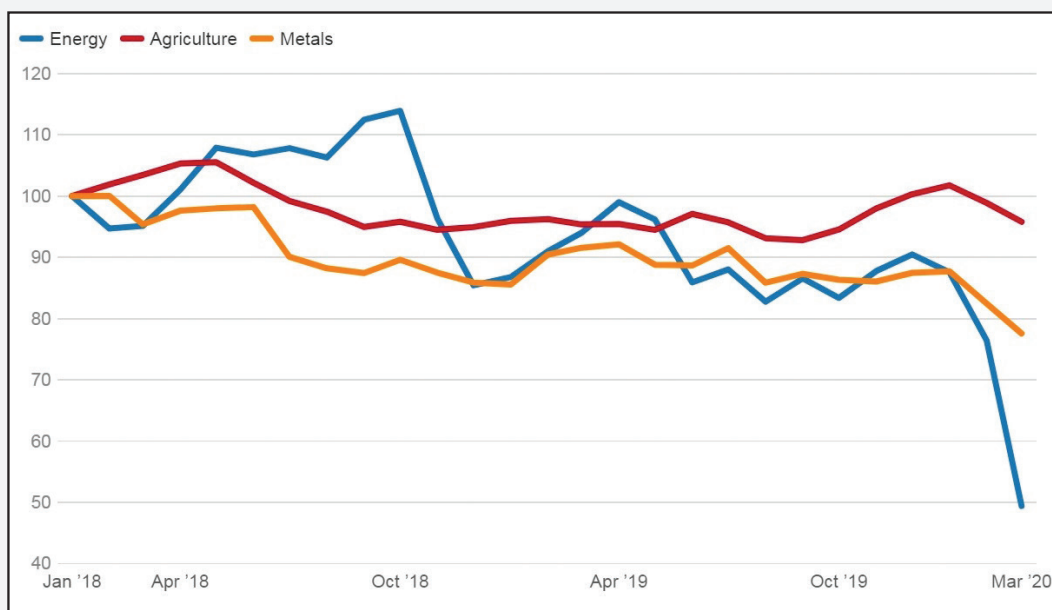
طعم شدیدترین تأثیرات منفی کرونا را کالاهای نفتی در بورس چشیدند. در بازار نفت خام، از تاریخ ۲۰ ژانویه، قیمت نفت دوسوم کاهش را تجربه کرده که بانک جهانی از آن به‌عنوان سقوط تاریخی یاد کرده است. کند شدن فعالیت‌های اقتصادی، کاهش شدید تقاضا و اختلال در سیستم حمل‌ونقل جهانی را سه علت اصلی برای وارد شدن این شوک به کالاهای نفتی و بورس‌های کالا حاوی این کالاها اعلام کرده‌اند.

۴ بازار خسته فلزات

چین؛ کشور متهم به صدور ویروس کرونا به جهان، بیشترین آسیب را از کاهش قیمت فلزات دیده است زیرا بیش از نیمی از بازار فلزات جهانی در اختیار چین است. قیمت فلزات اگرچه کمتر از نفت اما کاهش قابل‌توجهی را تجربه کردند. بیشترین کاهش مربوط به مس و روی بود که بین ۱۵ تا ۲۰ درصد اعلام شده است. روند کاهش قیمت در بورس کالاهای جهان در بخش فلزات و مواد معدنی از ژانویه آغاز شد که البته بخشی از این کاهش‌ها به مرور در حال جبران است.

در جهان نیز از این قاعده‌ها مستثنی نمانده است. همواره معاملات نفت خام در این بازار یکی از مهم‌ترین معاملات بودند که حجم آن‌ها هم به علت کووید ۱۹ پایین آمد. ۲۳ ژوئن یکی از روزهای کاهش حجم معاملات نفتی در بورس کالای نیویورک بوده است؛ روندی که اگرچه رو به بهبود است اما سرعت بسیار کندی دارد.

جهان است. یکم ماه ژوئن سایت بورس فلزات لندن اعلام کرد که تمام وقایع خود را به مدت یک هفته تعطیل می‌کند و اگر شیوع ویروس ادامه پیدا کند، این مدت تمدید می‌شود. یکی از مهم‌ترین وقایعی که در اثر کرونا تعطیل شد، گردهمایی سالانه صنعت فلز بود که قرار بود در اکتبر سال ۲۰۲۰ برگزار شود که لغو نشد. بورس کالای نیویورک یکی دیگر از بورس‌های مهم

با شیوع ویروس کرونا در سراسر جهان، قیمت کالاها افت شدیدی را در سراسر جهان تجربه کردند. نفت یکی از اصلی‌ترین قربانی‌ها در این بازی بود؛ اگرچه کالاهای کشاورزی و فلزات هم اوضاع بهتری نداشتند. نمودار بالا روند تغییر قیمت‌ها در این حوزه‌ها بعد شیوع کرونا را نشان می‌دهد. رنگ آبی مربوط به حوزه انرژی، رنگ قرمز مربوط به حوزه کشاورزی و رنگ نارنجی مربوط به فلزات است.

بورس کالا

دکه و دیوان

بیم و امیدهای بازار کرونایی فلزات

بازگشایی‌های اقتصادی، فعلاً، بازار فلزات را بهبود بخشیده است

ویروس کرونا که از راه رسید، اقدامات سلامت‌محور دولت‌های مختلف نیز پویایی و تحرک اقتصادی را از بین برد. از زمانی که این اقدامات، یکی‌یکی در دنیا لغو شدند یا به شکلی سبک‌تر درآمدند و در مسیر بازگشت دوباره اقتصادها به ریل رشد، بازگشایی‌ها آغاز و همزمان، مشوق‌های پولی از سوی بانک‌ها و دولت‌ها هم فعال شد، قیمت فلزهای صنعتی به گفته مرکز S&P روندی صعودی به خود گرفته است. با این حال، گرچه قیمت فلزات صنعتی افزایش یافته و نسبت به کف قیمت فصل ابتدایی سال، بهبود داشته، کماکان با احتمال بسیار پررنگ موج دوم این بیماری روبه‌رو هستیم، به‌ویژه در زمان حاضر که اقدامات کنترلی کم‌رنگ‌تر شده‌اند. آژانس پژوهشی S&P در گزارش خود تأکید کرده است که «هنوز هم ریسک بزرگی مقابل قیمت‌های فلزات صنعتی تا پایان سال وجود دارد، اما باز با این حال، آثار جانبی عرضه‌ای که در بازارهای محلی پدید آمده‌اند، می‌توانند نقشی حمایتی برای کالاهایی خاص بازی کنند».

■ بیم و امید

«جسیون ساپور» تحلیل‌گر کالاهای این آژانس بزرگ بین‌المللی مدعی است که تقاضای فلزات پایه تا حدی از سوی چین ایجاد می‌شود، زیرا این کشور در حال حاضر اقتصاد خود را بازگشایی کرده و سطح تولید خود را هم بالا برده است. شاخص مدیران خرید چین به بالای ۵۰ رسیده و برای درک بهتر این مساله کافی است بدانیم که این شاخص در ماه ژانویه چیزی در حدود ۳۷ بود. آژانس «اس اند پی گلوبال» پیش‌بینی می‌کند که اقتصاد جهانی، امسال حدود ۲/۴ درصد کوچک‌تر شود، درحالی‌که سازمان توسعه و همکاری اقتصادی (OECD) اعلام کرده که افتی حداقل در حدود ۴ درصد را تجربه خواهیم کرد. این پیش‌بینی‌ها مبتنی بر یک موج بیماری هستند و اگر موج دومی هم از راه برسد، انقباض بیشتری را در اقتصاد جهانی شاهد خواهیم بود که در این صورت به پیش‌بینی OECD چیزی در حدود ۸ درصد از اقتصاد جهانی کاسته می‌شود.

ساپور به این مساله هم اشاره می‌کند که ضعف شاخص دلار که یک دارایی ایمن محسوب می‌شود، باعث شده قیمت کالاهای بالاتر رود. با این حال، صنعت فلزات هنوز هم در سال جاری فشارهایی را حس خواهد کرد. به گفته او، بخش فلزات هنوز هم باید از مشکلات کووید ۱۹ بهبود یابد و به سطح قبلی خود بازگردد؛ گرچه قیمت فلزات بالاتر رفته اما عرضه و تقاضا، از زمانی که تعطیلی‌ها و قرنطینه آغاز شدند، به شدت کاهش یافته‌اند.

■ چند پیش‌بینی و پیشنهاد

ساپور اشاره می‌کند که سنگ آهن و طلا در بورس فلزات لندن، بهترین عملکرد را در زمان حاضر دارند و دلیل اصلی این پیشرفت چشم‌گیر هم همان مساله مشوق‌های دولتی و بانکی و کاهش تعطیلی‌ها است. در زمینه آهن قطعاً این وضعیت بازار، تأثیر زیادی بر عملکرد هند و استرالیا خواهد داشت. وضعیت روی و نیکل اما اصلاً شباهتی به آهن و طلا ندارد و پایین آمدن تقاضای ماه‌های اخیر هنوز هم بر قیمت این فلزات سایه انداخته است. این آژانس تحلیلی در ماه نوامبر، یعنی زمانی که هنوز خبری از ویروس کرونا نبود، پیش‌بینی کرد که در سال جاری قیمت روی و نیکل افزایش پیدا کند، اما این اتفاق نیفتاد و تأثیر بد ویروس کرونا روی تقاضای این دو فلز باعث شد که تا اینجای کار، به لحاظ سال‌به‌سال، قیمت روی و نیکل به ترتیب افتی ۱۴ و ۲۱ درصدی تجربه کند. درباره بازار نیکل بد نیست بدانید که از یک‌سو، تقاضای این فلز افتی ۸/۵ درصدی داشته و از سوی دیگر، عرضه آن با ورود فزون‌تر اندونزی، بالا رفته و قیمت‌ها را به شکلی مضاعف، پایین آورده است. مسئله افت تقاضا درباره روی هم اتفاق افتاده و پیش‌بینی می‌شود که تا پایان سال کاهشی چند میلیون تنی در تقاضای روی داشته باشیم. قیمت مس، گرچه با یک مقایسه سال‌به‌سال هنوز هم در تراز ۵۰ درصد قرار دارد، اما مشوق‌های پولی در چین توانسته‌اند وضعیت این فلز را بهبود بخشیده و آینده‌ای امیدبخش برای کوتاه‌مدت آن ایجاد کنند.

کووید ۱۹ اتفاق افتاده است. پیش‌بینی می‌شود که بیشترین کاهش بودجه اکتشافی در فلز مس و با افتی حدوداً ۴۰ درصدی رخ دهد و طلا هم با افتی ۲۰ درصدی اکتشافات خود را بودجه‌بندی کند. مطالعات آژانس اس‌اندپی نشان می‌دهد که بودجه‌های مربوط به هزینه‌های سرمایه‌ای به خاطر مشکلات ناشی از کووید ۱۹ در تمام زیرساخت‌های فلزات به شدت کاهش یافته‌اند. در زمینه هزینه‌های سرمایه‌ای، بیشترین کاهش را در فلزات پایه شاهد هستیم که چیزی در حدود ۱۹ درصد به شکل سال‌به‌سال است. هزینه سرمایه‌ای فلزات گران‌بها هم افتی تقریباً ۶ درصدی را تجربه کرده است.

تحلیل‌گران مختلف، از جمله جیسون ساپور، این‌طور نتیجه گرفته‌اند که در فصل سوم سال، قیمت فلزات مس، روی و نیکل بهبود پیدا خواهد کرد، اما هرگز نباید این هشدار را هم نادیده گرفت که در صورت شکل‌گیری موج دوم کرونا، نه فقط تمام این تحلیل‌ها به هم می‌ریزد، بلکه بسیاری از آن‌ها، تحقق‌نازگونه خواهند داشت.

منبع: Hellenic Shipping News

پیش‌بینی می‌شود که قیمت مس در نیمه دوم سال و کل سال ۲۰۲۱ افزایش پیدا کند که دلیل اصلی آن هم کاهش بسیار زیاد استخراج این فلز از معادن در سال جاری است. از سوی دیگر هم فلزات «باتری» را داریم که در بین آن‌ها می‌توان به لیتیوم و کبالت اشاره کرد. گرچه از اواخر سال ۲۰۱۹ به این‌سو، قیمت کبالت افتی ۲۰ درصدی را تجربه کرد، اما انتظار می‌رود که تا پایان سال با افزایش قیمت این فلز گران‌بها روبه‌رو باشیم. بازار لیتیوم هم وارد یک فضای قیمت پایین می‌شود و دلیل اصلی آن هم ارزش‌افزوده کنترل‌شده آن است.

اکتشاف و هزینه سرمایه‌ای

حالا که بیماری کرونا باعث شده وضعیت بازار بسیاری از فلزات مشکل پیدا کند، برنامه‌ریزی‌های بلندمدت بسیاری از صنایع و سرمایه‌گذاران هم مختل شده است. یکی از حیطه‌هایی که معمولاً در این مواقع بیشتر آسیب می‌بیند، هزینه‌های مطالعاتی، اکتشافی و سرمایه‌ای است. پیش‌بینی می‌شود که بودجه‌های اکتشافی افتی ۲۹ درصدی را تجربه کنند و به چیزی در حدود ۶/۹ میلیارد دلار تا پایان سال برسند. دلیل اصلی این مسئله محدودیت‌ها و تأخیرهایی است که به دلیل

تاجران محتاط در «بازار گاوی» مس

قیمت مس در بورس فلزات لندن به سطح دوران پیشاکرونا بازگشت

بورس کالا ویروس کرونا که از راه رسید، اقدامات سلامت‌محور دولت‌های مختلف نیز پویایی و تحرک اقتصادی را از بین برد. از زمانی که این اقدامات، یکی یکی در دنیا لغو شدند یا به شکلی سبک‌تر درآمدند و در مسیر بازگشت دوباره اقتصادها به ریل رشد، بازگشایی‌ها آغاز و همزمان، مشوق‌های پولی از سوی بانک‌ها و دولت‌ها هم فعال شد، قیمت فلزهای صنعتی به گفته مرکز S&P روندی صعودی به خود گرفته است.

با این حال، گرچه قیمت فلزات صنعتی افزایش یافته و نسبت به کف قیمت فصل ابتدایی سال، بهبود داشته، کماکان با احتمال بسیار پررنگ موج دوم این بیماری روبه‌رو هستیم، به‌ویژه در زمان حاضر که اقدامات کنترلی کمرنگ‌تر شده‌اند. آژانس پژوهشی S&P در گزارش خود تأکید کرده است که «هنوز هم ریسک بزرگی مقابل قیمت‌های فلزات صنعتی تا پایان سال وجود دارد، اما باز با این حال، آثار جانبی عرضه‌ای که در بازارهای محلی پدید آمده‌اند، می‌توانند نقشی حمایتی برای کالاهایی خاص بازی کنند».

moneycontrol.com

بررسی‌ها نشان می‌دهد در چند هفته پایانی بهار و هفته‌های ابتدایی تابستان، تجارت مس کاملاً در اختیار افرادی بوده که بازار را گاوی دیده‌اند، نمودارها هم در این زمینه، شکل V را نشان می‌دهند که از بهبود حکایت دارند. اما هم‌زمان، اقتصادهای جهانی را مشاهده می‌کنیم که روند خوش‌بینانه‌ای را به نمایش گذاشته‌اند.

مس معمولاً کالایی است که وضعیت مالی جهان را نشان می‌دهد و به‌نوعی، نقش زنگ خطر بازارهای مالی را ایفا می‌کند اما گاهی امکان دارد در گستره بازارهای خود دچار نوسان شود. خوش‌بین بودن و نگاه گاوی به بازار ناشی از عوامل مختلفی است ولی یافته‌های آماری برخی کشورها تایید می‌کنند که هرچند بازارها در دوره کرونا آسیب دیده‌اند اما اکنون در حال جبران آسیب‌ها هستند.

تأثیر کرونا بر بازار کامودیتی‌ها و بورس‌های کالایی در کشورهای اروپایی و آمریکایی به‌وضوح قابل مشاهده است. در بورس فلزات لندن که با عنوان LME شناخته می‌شود هم می‌توان نشانه‌هایی از تأثیر کرونا بر معاملات را مشاهده کرد. البته این تأثیر با کمرنگ شدن کرونا، رنگ می‌بازد و بازار به‌مرور به سمت بهبود حرکت می‌کند به طوری‌که در تابستان امسال، قراردادهایی که برای مس در بورس فلزات لندن بسته شد بالاخره روند بهبود را نشان داد. در اواسط تیر، قیمت قراردادهای مس در بورس فلزات به حدی رسید که از زمان پیش از کرونا تاکنون، نرسیده بود؛ دلیلش هم این بود که مشارکت‌کنندگان در این بازار، روند کلی بازار را دنبال کردند و به‌علاوه بازار سهام بهترین عملکرد روزانه خود را در پنج سال گذشته نشان داده است.

باید مشکل کسب‌وکارها را برطرف کنند و از آنها حمایت کنند زیرا همه‌گیری کرونا آنها را تحت تأثیر قرار داده است؛ همه این‌ها تأثیر مالی بدی داشته و بسیاری از منابع هم از بابت کمک‌ها و حمایت‌های دولت نگرانند چراکه معتقدند این کمک‌ها در نهایت بدهی دولت‌ها را افزایش می‌دهد.

نکته مهم این است که بدهی در سرتاسر جهان هم به شکل بادکنکی افزایش پیدا کرده و به رقمی بی‌سابقه رسیده است. به همین دلیل است که این کمک‌ها، زنگ‌خطر را برای بدهی‌ها به صدا درآورده است.

در مورد مس، به صورت کلی می‌بینیم که فلزات روی یک نمودار ۷ شکل قرار گرفته‌اند، یعنی با همه‌گیری کرونا دچار زیان شدند و اکنون در مسیر بهبود قرار گرفته‌اند. در همین زمینه قیمت‌ها در بورس فلزات لندن بالای ۶۴۰۰ دلار در ازای هر تن بوده است که نگرانی‌هایی در مورد عرضه از سمت شیلی تا حدودی باعث شده قیمت در این وضعیت قرار بگیرد.

معادن مس شیلی، طی ماه می معادل ۴۹۵.۶۰۴ میلیون تن مس تولید کرده‌اند که نسبت به ماه مشابه سال گذشته، افزایشی ۰.۶ درصدی را نشان می‌دهد. براساس داده‌های دولتی، بعد از همه‌گیری کرونا، این صنعت در شیلی تلاش کرده تولید خود را هم‌سطح با وضعیت عادی حفظ کند.

■ کاهش تولید مس شیلی در سال ۲۰۲۰

بیش از یک‌چهارم از کل عرضه مس جهان در شیلی صورت می‌گیرد. این روند در زمان کرونا هم ادامه داشته است اما بسیاری از شرکت‌ها برای کاهش خطرات انتقال این ویروس، فعالیت برخی بخش‌ها را متوقف کرده‌اند. برای مثال در بخش تحقیق و توسعه دیگر شاهد فعالیت خاصی نیستیم. به این ترتیب، تعداد کارگران هم حدود ۳۰ درصد کاهش یافته است؛ اقداماتی هم در زمینه بهداشت صورت گرفته است.

حالا دولت برآورد کرده که این اقدامات باعث کاهش تولید مس در شیلی شود. طبق برآوردها تولید مس در این کشور امسال ۲۰۰.۰۰۰ میلیون تن کمتر از ۵.۷۸۷ میلیون تن در سال ۲۰۱۹ خواهد بود.

همه این مسایل باعث می‌شود که قیمت‌ها در کوتاه‌مدت، شناور باشند. به صورت کلی بازار وارد فصل جدیدی خواهد شد که احتمالاً عرضه مس در آن کمی سخت خواهد شد.

منبع: S&P Global

«نیل ویلسون» تحلیل‌گر سایت «مارکت» می‌گوید: «سهام در بازارهای سرمایه آسیایی طی یک‌شب (بعد از کرونا)، روندی صعودی در پیش گرفتند و فضای را هم برای بازارهای اروپایی فراهم کردند تا از خطر فاصله بگیرند و مثبت شوند». این تحلیل‌گر معتقد است بازارهای قدرتمند آمریکایی هم تلاش دارند مشکلات خود را پوشش دهند و امیدوارند با محرک‌های جدید در وضعیت بهتری قرار گیرند. سهام شانگهای هم رشد قابل قبولی را در یک مقطع مشخص نشان داد و با ثبت رشد ۵.۷ درصد، بیشترین رشد طی پنج سال گذشته را به نمایش گذاشت. به نظر می‌رسد، سرمایه‌گذاران محلی، بازار را دنبال می‌کنند و مدام، بازار سهام آسیایی را رصد می‌کنند.

بسیاری از تحلیل‌گران معتقدند، اکثر سرمایه‌گذاری‌ها در مسیر بهبود قرار گرفته‌اند و به همین دلیل، مس هم در بورس فلزات لندن روندی صعودی را در پیش‌گرفته و این می‌تواند نشانه‌ای از تقویت آتی جریان سرمایه در بازار مس باشد.

اگر نگاهی کلان به داده‌های روی نمودارها داشته باشیم می‌بینیم که در سال ۲۰۲۰، فلزات در مجموع، سقوط کرده و وارد فازی جدید شده است. بخشی از این رخداد در عدم قطعیت بخش تقاضا ریشه دارد زیرا بازار فلزات کاملاً به استراتژی‌های تجارت وابسته هستند.

قیمت سه‌ماهه مس در بورس فلزات لندن، بالای ۶.۱۰۰ دلار در ازای هر میلیون تن بوده است. در ابتدای سال ۲۰۲۰ این رقم ۶.۱۸۸ دلار در ازای هر میلیون تن بود. این فلز در ژانویه به اوج خود که برابر با ۶.۳۴۳ دلار در ازای هر میلیون تن بود، رسید و کمترین میزان آن هم مربوط به ماه مارس است که به ۴.۳۷۱ دلار در ازای هر میلیون تن بود.

■ تجار محتاط

اما تاجران این بازار، آنقدرها هم خودشان را مشتاق نشان نمی‌دادند. یکی از تجار پیشکسوت در بازار فلزات می‌گوید: «داده‌های کاهشی از انبار به این معنا نیست که فلزات در حال مصرف هستند. شاید فقط مربوط به واگذاری مجدد باشد. به نظر من، بازار مس خیلی بهبود یافته است و قطعاً شاهد نوعی بازار گاوی هستیم اما این وضعیت، پایدار نخواهد بود». محرک‌های اقتصادی دولت‌ها در سرتاسر جهان باعث شده اقتصادها تا حدودی جان بگیرند. رهبران جهان

تابستان سرد کوره‌های داغ

کوره‌های بلند فولاد چین، تابستان را با افت تولید آغاز کرده‌اند

marketwatch.com

تابستان امسال آغاز مناسبی برای کوره‌های بلند فولادسازی چین محسوب نمی‌شود. از نیمه‌های ماه ژوئن تا نیمه‌های جولای نرخ تولید فولاد کوره‌های بلند این کشور افت کرده و به نرخ میانگین تقریبی ۹۰٪ درصد رسیده است. این امر، گویای یک ماه کامل، افت تولید در این واحدهای صنعتی است.

مبنای این تحول، آماری است که نشریه بازار فلزات شانگهای منتشر کرده است. در این گزارش متوجه می‌شویم که در اواسط ماه جولای افتی ۰/۰۶ درصدی نسبت به هفته ابتدایی این ماه را داشتیم و با توجه به نمودار شماره یک، متوجه می‌شویم که این مسئله برای چهارمین هفته پشت سر هم رخ داده است. البته بالا رفتن تقاضای کوتاه‌مدت در ادامه فصل تابستان باعث شده و خواهد شد که نرخ عملیات این واحدهای صنعتی هم بهبود پیدا کند.

تابستان داغ

در بازار فلزات آهنی، فعال‌ترین قرارداد سنگ‌آهن مربوط به تحویل شهریورماه در بورس کالای دالیان بود که در اوایل تیرماه رشدی ۲/۷۴ درصدی را تجربه کرد و همین مسئله باعث شد که بازده فلزات آهنی افزایش یافته و صعودی دایمی در بازار سهام باعث شود سرمایه‌گذاران حس بهتری برای ورود به این بازارها پیدا کنند. همین تیرماه بود که «ژائیر بولسونارو» رئیس‌جمهوری برزیل، اعلام کرد که به ویروس کووید-۱۹ مبتلا شده است. همین خبر باعث شد که تأثیرهای ناشی از این ویروس بر بازار فلزات تشدید شود و با تیره شدن وضعیت عرضه در این بازار، قیمت کالاهایی چون سنگ‌آهن افزایش پیدا کند.

در میانه تیرماه همین امسال هم، معاملات آتی میلگرد در بازار معاملات آتی شانگهای هم به حد بسیار بالای ۳۷۰۰ «یوان» به ازای هر میلیون تن رسید و

این عدد سقفی ۷ ماهه را نشان می‌دهد که شکسته شده است. در این میان عرضه از سوی تولیدکنندگان فولاد، تابستان را با روندی کاهشی آغاز کرد. مطالعه دیگری که توسط نشریه بازار فلزات شانگهای یا همان SMM منتشر شده به ما نشان می‌دهد که نرخ عملیات در کارخانه‌های فولادی مستقل چینی که از روش قوس الکتریکی استفاده می‌کنند، هفته ابتدایی جولای را با افتی ۴/۴۹ درصدی گذرانده و به عدد ۷۳/۲۴ درصد رسیده است؛ گرچه افت هفتگی تقریباً ۵ درصد بوده، اما بد نیست بدانید که نرخ عملیات در این کارخانه‌ها در ابتدای تابستان امسال نسبت به آخرین ماه بهار، افتی ۱۱/۵۲ درصدی را نشان می‌دهد.

بررسی‌های دقیق‌تر از جریانات معاملات نیز بیانگر آن است که در ابتدای تابستان در سمت تقاضا، قدرت معاملاتی بسیار بالایی را شاهد بودیم؛ این قدرت بسیار بیشتر از آن چیزی بود که انتظار می‌رفت و

عملیات عادی خود را برقرار کرده، بدون این‌که برنامه‌ای برای تعمیر و نگهداری در مدت نزدیک ارایه کرده باشد؛ این هم نکته‌ای است که می‌توان به آن توجه کرد. یکی دیگر از تولیدکننده‌های بزرگ فولاد بلند در بخش مرکزی چین هم خبر از کاهش تولید خود داده، دلیل اصلی این کاهش تولید هم این است که این تولیدکننده بیشتر برنامه خود را به سمت تولید کول‌های ژل سرد و گرم فولادی برده و ظرفیت تولیدی را دچار یک تغییر جهت اساسی کرده است.

یکی دیگر از فولادسازان جنوب غربی چین، تولید فولاد خود را به حد رکورد رسانده و انبارهای خود را هم به‌طور کامل پر از محصول کرده که این مسئله نشان می‌دهد به احتمال زیاد در آینده نزدیک این کارخانه وارد یک مرحله تعمیر و نگهداری شود. سوای آن، یک کارخانه فولادسازی در شمال چین هم هنوز «اورهال» کوره بلند ۴ هزار مترمکعبی خود را به پایان نرسانده و خطوط «ژل» خود را وارد مرحله تعمیر و نگهداری کرده است. به‌طورکلی، اگرچه دانستن این اطلاعات درباره بزرگ‌ترین تولیدکننده، مصرف‌کننده، صادرکننده و واردکننده فولاد در جهان حائز اهمیت است، اما نباید فراموش کرد که وضعیت این بازار در ابتدا و پایان فصل تابستان، همواره چهره‌هایی متفاوتی از خود نشان داده و در هر بازه زمانی باید تحلیلی به‌روز و دقیق از آن داشت. از این طریق است که می‌توانیم تصویر درستی از بازار فلزات در منطقه و کشور خودمان هم پیدا کنیم.

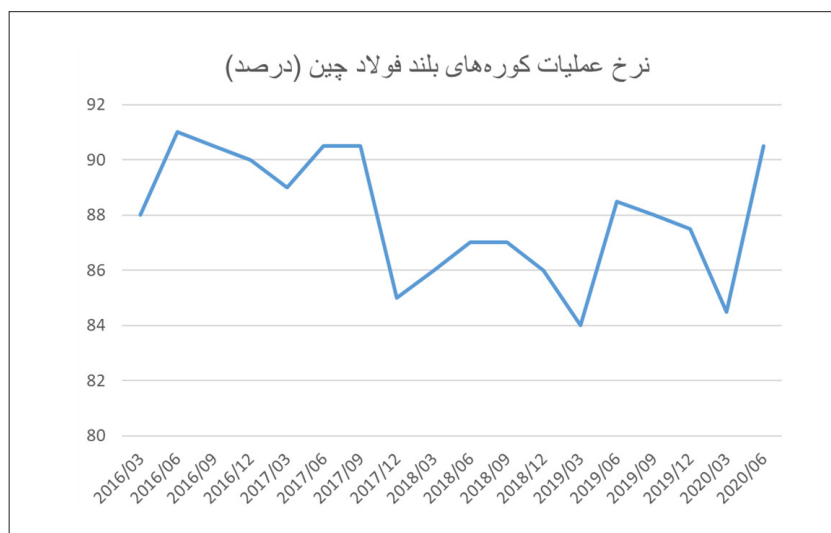
منبع: SMM

دلیل آن هم بالا رفتن قیمت‌های آتی بود که به‌نوبه خود باعث شده بودند بسیاری از معامله‌گران حجم دارایی خود را بالا برده و به آن اضافه کنند. همه این اتفاقات در حالی رخ داد که بازار نگران افت‌هایی بود که به خاطر کنترل‌های ترافیکی در دوره امتحان ملی ورودی کالج در روزهای ۷ تا ۹ جولای وارد می‌شدند. این امکان وجود داشت که این کنترل‌ها باعث شوند ورود تقاضاهای قابل‌قبول به بازار با تأخیر روبه‌رو شود. میانگین حجم معاملات ملی محصولات فولادی بلند، که شامل میلگرد و مفتول فولادی هم می‌شود در روزهای میانی تیرماه بیش از ۲۵۰ هزار میلیون تن بود.

پیش‌بینی نشریه SMM از این مسئله این است که افزایش تقاضا در آینده نزدیک، به‌طور مشخص در طول فصل‌های پرباران، باعث خواهد شد که بازار پررونق‌تری را شاهد باشیم. این مسئله در کنار نقدشوندگی کافی و یک خوش‌بینی بزرگ‌مقیاس به احتمال زیاد باعث می‌شود که در قیمت فولاد با یک رالی کلی روبه‌رو باشیم.

۲ جزئیات پیمایش

نکته بسیار جالب در میان بخش‌های مختلف گزارش مذکور، این بود که یکی از فولادسازان شرق چین در جایی گفته بود که بخشی از آهن ذوب‌شده خود را که قرار بود برای تولید محصولات فولادی بلند استفاده کند، به‌منظور تولید نوار فولادی به کار گرفته است، زیرا این محصول سود بیشتری ایجاد می‌کند. یک کارخانه فولاد در جنوب چین نیز در حال حاضر

iStock

طلا بخیریم یا سهام؟

دغدغه اصلی فعالان بازار برای سرمایه‌گذاری میان مدت

طلا، معمولاً کالایی امن برای سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. وقتی بازارها در حال سقوط هستند یا روندی کاهشی را تجربه می‌کنند، طلا، همواره کالایی مطمئن به شمار می‌آید زیرا قیمت این کالا معمولاً با قیمت‌های بازار نزولی، تغییر چندانی نمی‌کند. البته طلا یک کالای پرخطر هم برای سرمایه‌گذاری به شمار می‌آید زیرا تاریخ نشان داده قیمت طلا الزاماً، همیشه صعودی نیست و مدام بالا نمی‌رود. به‌ویژه اگر بازارها روندی صعودی داشته باشند، دیگر شاهد افزایش قیمت طلا نخواهیم بود. سرمایه‌گذاران معمولاً وقتی در بازار دچار ترس و دلهره می‌شوند و همچنین وقتی انتظار دارند قیمت‌ها در سایر بازارها از جمله سهام پایین بیاید، به طلا به‌عنوان کالایی امن برای سرمایه‌گذاری روی می‌آورند.

اما طلا به شکل فیزیکی، برای سرمایه‌گذاری، همیشه با هزینه‌های اضافی همراه است. از آنجا که طلا، کالایی فیزیکی است، نیازمند هزینه‌هایی برای نگهداری و ضمانت یا همان بیمه است. اگر این عوامل را لحاظ کنیم، طلا تنها در شرایطی جوابگو است که در پرتفویی متنوع قرار گرفته باشد، به‌ویژه اگر قرار است نقش یک اهرم را در برابر بازار سهام نزولی ایفا کند. در واقع، اگر قرار است طلا، نقش ضامن داشته باشد، بهتر است در سبدی متنوع باشد؛ اکنون، بیایید نگاهی به وضعیت طلا در درازمدت بیندازیم.

■ طلا در برابر سهام و اوراق

وقتی عملکرد طلا به‌عنوان یک کالا برای سرمایه‌گذاری در درازمدت را ارزیابی می‌کنید، باید بدانید که همه‌چیز به مدت‌زمان یا دوره زمانی‌ای بستگی دارد که در آن تحلیل را انجام می‌دهید. برای مثال، در یک بازه زمانی ۳۰ ساله، سهام و اوراق عملکردی بهتر از طلا دارند و در یک بازه زمانی ۱۵ ساله، معمولاً طلا بهتر از سهام و اوراق ظاهر می‌شود. طی ۳۰ سال گذشته، قیمت طلا حدود ۲۸۰ درصد

رشد داشته است. در همین دوره زمانی، متوسط شاخص صنعتی «داو جونز» (DJIA) سود ۸۳۹ درصدی را به همراه داشته است. اما اگر به جای این ۳۰ سال، نگاهی به ۱۵ سال گذشته داشته باشیم، می‌بینیم که قیمت طلا، رشد ۲۷۸ درصدی را تجربه کرده که تقریباً برابر با همان دوره زمانی ۳۰ ساله است. اما در همین دوره ۱۵ ساله، شاخصی که به آن اشاره شد (DJIA) تنها ۱۷۳ درصد رشد داشته است. به این ترتیب، به نظر می‌رسد

در آوریل ۲۰۲۰ مقایسه کنیم به افزایش قیمت نسبی ۴۵۰۰ درصدی در طلا دست پیدا می‌کنیم. از فوریه ۱۹۷۱ تا همین زمان، شاخص DJIA به لحاظ ارزشی حدود ۳۲۲۱ درصدی رشد داشته است.

در آوریل ۲۰۲۰، قیمت طلا همچنان زیر بالاترین قیمت خود در کل تاریخ بوده که نزدیک به ۲ هزار دلار در ازای هر اونس (یک‌هزار و ۸۷۳ دلار) است. سپتامبر ۲۰۱۱ بود که طلا به این قیمت نزدیک شد و بعد از آن، هرگز به آن قیمت نرسید.

جمع‌بندی

بررسی هر نوع سرمایه‌گذاری، نیازمند این است که زمان‌بندی و دوره سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شود. به‌علاوه پژوهشی هم باید در زمینه بازارها انجام شود تا درکی کامل از نحوه عملکرد بازارها در آن دوره به دست آید. از این منظر، طلا، یک سرمایه‌گذاری بی‌عیب و نقص نیست. همان‌طور که در سهام و اوراق، شاهد نوسان هستیم، در مورد طلا هم عوامل مختلف در اقتصاد جهانی روی این کالا اثر می‌گذارد و منجر به نوسان در آن می‌شود. به‌هرحال، در نظر داشته باشید که تنوع‌بخشی همیشه مهم‌ترین اصل است. سرمایه‌گذاری در طلا هم می‌تواند به شما کمک کند اما سیدی متنوع از دارایی‌ها و کالاها در اختیار داشته باشید. به‌هرحال، هر وقت که بازارها روندی نزولی پیدا کردند، قیمت طلا، روندی صعودی در پیش خواهد گرفت. بنابراین، طلا، کنار سایر کالاها، می‌تواند کالایی خوب و مناسب برای سرمایه‌گذاری باشد.

منبع: Investopedia

که ارزش سهام در درازمدت بیشتر از طلا، بالا می‌رود و در نتیجه سهام در درازمدت نسبت به طلا حدود ۳ به ۱ رشد می‌کند و عملکرد بهتری دارد. اما در یک افق کوتاه‌مدت، طلا پیروز می‌شود و گوی سبقت را می‌رباید. در واقع، اگر به دهه ۲۰ میلادی (۱۹۲۰ تا ۱۹۲۹) بازگردیم، می‌بینیم که سهام به‌راحتی از طلا پیشی می‌گیرند.

در مورد اوراق هم، روند بازگشت سالانه برای سرمایه‌گذاری در اوراق از سال‌های ۱۹۲۰ تاکنون، حدود ۵.۲۵ درصد بوده است. این نشان می‌دهد که طی ۳۰ سال گذشته، اوراق شرکتی حدود ۴۵۰ درصد بازگشت سرمایه داشته‌اند؛ این یعنی دو برابر طلا. در یک بازه زمانی ۱۵ ساله هم نرخ سود اوراق و طلا به‌سختی قابل‌مقایسه است.

یک چشم‌انداز تاریخی

برای اینکه چشم‌انداز تاریخی قیمت طلا را داشته باشید، بین ژانویه ۱۹۳۴ با معرفی قانون طلای خزانه و آگوست ۱۹۷۱، وقتی که «ریچارد نیکسون» پنجره خرید طلای ایالات‌متحده را بست، قیمت طلا عملاً روی ۳۵ دلار در ازای هر اونس برآورد شده بود.

پیش از قانون طلای خزانه، «روزولت» به‌عنوان رئیس‌جمهوری آمریکا از شهروندان درخواست کرده بود شمش‌های طلا، سکه‌ها و اسکناس‌ها را برای تعویض با دلار آمریکا، بیاورند. به‌این‌ترتیب سرمایه‌گذاری در طلا برای آن‌ها که به دنبال انباشت یا مخفی کردن حجمی از این فلز با ارزش بودند، کاملاً دشوار شد. اگر قیمت ۳۵ دلاری در ازای هر اونس در آن زمان را در نظر بگیریم و آن را با قیمت یک‌هزار و ۶۵۰ دلار طلا

نکات طلایی

- طلا، همواره بهترین ابزار برای مقابله با نوسان بوده زیرا در طول تاریخ، کالایی بادوام در برابر نوسان به شمار آمده است
- در درازمدت، هم سهام و هم اوراق نسبت به طلا به صورت متوسط، افزایش ارزش بیشتری را تجربه می‌کنند و گزینه بهترین برای سرمایه‌گذاری هستند
- در بازه زمانی کوتاه‌مدت، طلا می‌تواند از سایر بازارها ازجمله سهام و اوراق پیشی گیرد

رنگ و بوی کرونایی بازارهای بورس جهان

گزارش تصویری

بورس کالا

کارگزاران

گام به گام با بزرگترین تشکل تعاونی کارگری در بورس کالا

مبین
کارگزاری مبین سرمایه

مرور کارنامه کارگزار برتر بورس کالای ایران
از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸

شرکت کارگزاری مبین سرمایه (سهامی خاص) در آذرماه ۱۳۸۷ با عنوان «کارگزاری راهبرد کالای خاورمیانه» فعالیت خود را شروع کرد. حدود یک سال بعد یعنی در تاریخ ۲۳ مهر ۱۳۸۸ نام این کارگزاری به «شرکت کارگزاری مبین سرمایه» تغییر داده شد. اکنون بیشتر از ۱۰ سال از شروع فعالیت این کارگزاری در بازار سرمایه می‌گذرد و این مجموعه در تلاش است تا با مشتری مداری و ارائه خدمات متمایز و حرفه‌ای در بازار جایگاه خود را در میان کارگزاری‌های ممتاز حفظ کند.

۲ تولد کارگزاری برتر بورس کالا

مبین سرمایه برای فعالیت در بورس کالای ایران متولد شد و به‌عنوان بزرگ‌ترین تشکل تعاونی کارگری، با مجوز معاملات در بورس کالا شروع به فعالیت کرد. بورس کالا را می‌توان مانند یک ساختمان شیشه‌ای دانست که شفافیت در آن حرف اول را می‌زند. در چنین عرصه‌ای، شرکت مبین سرمایه در کمتر از دو سال توانست به جایگاه نخست حجم و ارزش معاملات بورس کالای ایران دست پیدا کند و پس از آن با توسعه خدمات و کسب رتبه «الف» در بین کارگزاران در حوزه‌های دیگر بازار سرمایه مانند اوراق بهادار بورس و فرابورس، انرژی و معاملات آتی نیز فعالیت کند.

سال ۱۳۸۸ این شرکت در اداره ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی استان اصفهان با سرمایه ۳۰ میلیارد ریال به ثبت رسید. پس از آن، شرکت در فهرست شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار درج شد و همان اوایل سال بود که به عضویت کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار درآمد و عملاً فعالیت خود را از این تاریخ آغاز کرد. براساس صورت‌جلسه مجمع عمومی فوق‌العاده در شهریورماه همان سال و اعلامیه اداره ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی استان اصفهان، این کارگزاری به شرکت

کارگزاری مبین سرمایه تغییر نام داد. این شرکت آذرماه سال ۱۳۹۲ سرمایه خود را به ۶۰ میلیارد ریال افزایش داد و در حال حاضر سرمایه این شرکت بیش از ۱۰۰ میلیارد ریال است.

۲ هدف نخست، رضایتمندی مشتریان

این کارگزاری که اکنون در ۴ بخش بازار سرمایه فعال است و در بورس کالا درخشش بیشتری از سایر بخش‌ها دارد، یک هدف را نشانه گرفته است. این مجموعه با تیم جوان و خلاق خود، جلب رضایت حداکثری مشتریان و ارائه راهکارهای متفاوت و بهره‌گیری از تکنولوژی‌های نوین را در دستور کار دارد. آن‌گونه که کارگزاری مبین سرمایه تأکید می‌کند، به‌واسطه همین هدف نیز در مدت کوتاهی جایگاه خود را در بازار سرمایه تثبیت کرده و رشد قابل‌توجهی داشته است.

۲ مبین سرمایه در میان رتبه‌های نخست

طبق آمارهای رسمی، کارگزاری مبین سرمایه همواره در میان رتبه‌های برتر بازار سرمایه ایران قرار داشته است. مسئولان این کارگزاری می‌گویند که این امر تنها با توکل بر خدا و تلاش و پیگیری مستمر مدیریت،

■ مشاوره عرضه و پذیرش در بورس کالای ایران

■ مرکز تماس تلفنی بورس کالای ایران

■ معاملات آتی سکه

■ معاملات بورس انرژی ایران

■ خدمات کارگزاری مبین سرمایه در حوزه فولاد و

محصولات پتروشیمی

معاملات دارایی‌ها در بازار مالی از طریق شرکت‌های کارگزاری انجام می‌شوند. درواقع، این شرکت‌ها، نهاد واسط میان سرمایه‌گذاران بازارهای بورس اوراق بهادار، فرابورس، کالا و انرژی هستند. هرچند، فرآیند اجرایی بازار سرمایه تابع قوانین مشخصی است؛ اما کیفیت خدمات ارائه‌شده از طرف شرکت‌های کارگزاری، نقش مؤثری در انجام معاملات موفق و کسب بازدهی بالا دارد. بنابراین انتخاب شرکت کارگزاری با امکانات نوین و حرفه‌ای، یکی از پیش‌زمینه‌های اساسی سودآوری معاملاتی در بازار سرمایه است.

شرکت کارگزاری مبین سرمایه نیز همواره در طول سال‌های متمادی فعالیت خود در بازار سرمایه ایران، سعی در ارائه مجموعه کاملی از خدمات مالی موردنیاز سرمایه‌گذاران بازار مالی با سطح کیفی قابل قبول، به‌منظور جلب رضایت واقعی مشتریان خود داشته است.

برخی از خدماتی که کارگزاری مبین سرمایه به مشتریان خود ارائه می‌دهد شامل موارد ذیل است:

معاملات بورس اوراق بهادار و فرابورس: امکان انجام

معاملات از طریق سامانه‌های آنلاین و آفلاین

اعطای اعتبار بدون بهره: به میزان ۵ الی ۱۰ درصد گردش

ماه اخیر با مهلت تسویه طولانی‌مدت

تخفیف کارمزد: تخصیص تخفیف کارمزد معاملات به

مشتریان تا سقف اعلامی از سوی سازمان بورس

مبین پالس و باشگاه مشتریان مبین سرمایه: رقابت با

سایر فعالان بازار سرمایه، شرکت در مسابقات، کسب

امتیاز و دریافت جوایز هیجان‌انگیز

کلاس‌های آموزشی: برگزارکننده دوره‌های آموزش بورس و

بازار سرمایه همراه با مدرسان مجرب این حوزه

صندوق‌های سرمایه‌گذاری: امکان صدور و ابطال

واحدهای صندوق سرمایه‌گذاری برای مشتریان به‌عنوان

سرمایه‌گذاری کم ریسک

تحلیل‌های اختصاصی سهام: امکان دسترسی به

کارکنان، سهامداران و تعامل سازنده با مشتریان و دریافت دیدگاه‌های آنان امکان‌پذیر بوده است و از این مسیر توانسته‌اند به جایگاه فعلی دست یابند.

■ بزرگ‌ترین شکل تعاونی کارگری

کارگزاری مبین سرمایه در بدو تأسیس به‌عنوان بزرگ‌ترین شکل تعاونی کارگری، با مجوز معاملات در بورس کالا شروع به فعالیت کرد. در ابتدای کار با توجه به سابقه مدیران این مجموعه در حوزه محصولات فولادی، این کارگزاری با اولویت انجام معاملات فولادی توانست سهم قابل‌توجهی از این معاملات را برای خود محفوظ نماید و همین امر سبب کسب رتبه اول معاملات تالار صنعتی در بین تمامی کارگزاران فعال بورس کالای ایران شد.

در ادامه با مدنظر قرار دادن تالارهای موازی دیگر نظیر بازار محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی و ارائه خدمات در حوزه عرضه و خرید در این تالارها شاهد افزایش نزدیک به ۳۰۰ درصدی معاملات بخش پتروشیمی در کارگزاری هستیم.

در حال حاضر این کارگزاری از سال ۱۳۸۹ تا انتهای سال ۱۳۹۸ به‌صورت متوالی به‌عنوان کارگزار برتر بورس کالای ایران انتخاب شده است. مبین سرمایه این دستاورد را وام گرفته از حمایت سهامداران در خصوص ارائه خدمات متمایز به مشتریان و دانش تخصصی مدیران این مجموعه در حوزه بورس کالا می‌داند.

■ مجوزهای کارگزاری

این کارگزاری مجاز به فعالیت در چندین بخش از بازار سرمایه است که اکنون برخی از آن‌ها انجام می‌شود و برخی دیگر نیز به دنبال سیاست‌های این بازار تغییراتی را در سال‌های اخیر داشته است. مجوزهای کارگزاری مبین سرمایه شامل موارد زیر می‌شود:

■ معاملات اوراق بهادار پذیرفته‌شده در بورس و فرابورس ایران

■ معاملات بر خط اوراق بهادار

■ مرکز تماس تلفنی اوراق بهادار

■ مشاوره عرضه و پذیرش اوراق بهادار در بورس و فرابورس

■ پذیرش دارایی‌های فکری در فرابورس ایران

■ معاملات فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی، فلزی، سیمان

و کشاورزی در بورس کالای ایران

تحلیل‌های اختصاصی بنیادی و تکنیکال سهام مختلف مشاوره: امکان مشاوره اختصاصی سبد سهام با تحلیلگران ارشد بازار سرمایه

معاملات بورس کالا: خریدوفروش فلزات اساسی، محصولات نفتی و پتروشیمی و بازارهای مشتقه

معاملات آتی: امکان انجام تمامی معاملات آتی کالاهایی مانند زعفران، پسته و زبره

معاملات بورس انرژی: انجام معاملات نفت و گاز، برق و سایر حامل‌های انرژی

محاسبه‌گر سود سهام: امکان محاسبه و نمایش تمامی سودهای تقسیمی تخصیص‌یافته به مشتری

خرید عرضه‌های اولیه به‌صورت اعتباری: امکان خرید عرضه‌های اولیه برای مشتریان به‌صورت اعتباری.

■ خدمات کارگزاری در حوزه‌های کاری بورس کالا

به خدمات بورس کالا در تمام بخش‌های بازار سرمایه اشاره شد. اما این کارگزاری در بورس کالا چه خدماتی را ارائه می‌دهد؟ بررسی‌های داده‌های آماری این کارگزاری نشان می‌دهد که مبین سرمایه در کالاهای پذیرفته‌شده محصولات صنعتی و معدنی، فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی و محصولات کشاورزی خدمات ارائه می‌دهد. این کارگزاری در حوزه فولاد و محصولات پتروشیمی چند اقدام را برای مشتریان خود انجام می‌دهد. نظیر:

■ اخذ کد معاملاتی بورس کالا

■ خرید و عرضه کلیه محصولات فولادی و پتروشیمی پذیرفته‌شده در بورس کالا

■ خرید صحیح طبق دستور با بهترین قیمت

■ اطلاع‌رسانی و پیگیری تسویه مالی

■ پیگیری ویژه اخذ حواله

■ انجام مشاوره مراحل پذیرش و عرضه کالاهای فولادی و پتروشیمی در بورس کالا

■ ارائه آخرین اطلاعات مربوط به معاملات انجام‌شده در بورس کالا

■ ارسال اعلامیه عرضه و آمار معاملات محصولات عرضه‌شده و گزارش به‌صورت روزانه از طریق پیامک، نامبر و پست الکترونیک

■ ارائه مشاوره در خصوص تعیین قیمت پایه و نحوه عرضه در بورس کالا

■ ارائه مشاوره و تحلیل در حوزه محصولات فولادی و پتروشیمی بورس کالا

و اما در حوزه کشاورزی نیز علاوه بر مواردی مانند اخذ کد معاملاتی بورس کالا، خدمات زیر را ارائه می‌دهد:

■ خرید و عرضه کلیه محصولات کشاورزی پذیرفته‌شده در بورس کالا

■ انجام مشاوره مراحل پذیرش و عرضه کالاهای کشاورزی تولیدی یا وارداتی در بورس کالا

■ ارائه آخرین اطلاعات مربوط به معاملات انجام‌شده کالاهای کشاورزی در بورس کالا

■ ارسال عرضه و آمار معاملات محصولات کشاورزی و گزارش به‌صورت روزانه از طریق پیامک، نامبر و پست الکترونیک

■ ارائه مشاوره در خصوص تعیین قیمت پایه و نحوه عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا

■ ارائه مشاوره و تحلیل در حوزه کشاورزی بورس کالا (معاملات آتی و پذیرش کالاهای وارداتی و تولید داخل)

■ ارائه مشاوره در خصوص ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و پذیرش انبار در بورس کالا

■ حضور در اتاق‌های فکر بازار سرمایه

اما همه‌چیز به همین‌جا ختم نمی‌شود. مجموعه مبین سرمایه همیشه سعی کرده علاوه بر مشتری مداری، حضور پررنگی را جهت نقش‌آفرینی فعال در تصمیم‌سازی کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار داشته باشد و این کار را با حضور سه نماینده در کارگروه‌های مختلف یعنی کارگروه معاملات بورس کالا، کارگروه معاملات بورس انرژی و کارگروه مطالعات تطبیقی رقم زده است. این کارگزاری تلاش کرده با ارائه راهکارها و مشاوره مناسب جهت تقویت و توسعه بازارهای نام‌برده، نقش مؤثری را ایفا کند. برنامه‌های پیشنهادی این کارگزاری برای بهبود و ارتقا سطح کمی و کیفی معاملات بورس کالا نیز قابل‌تأمل است. برنامه‌هایی که اگر همکاری دولت را به‌عنوان پشتوانه خود داشته باشد، می‌تواند شفافیت را که یکی از اصول و اهداف بورس کالاست، تعمیق کند. مانند تکمیل و نظارت بر زنجیره عرضه، پس از فروش کالا در بورس.

این کارگزاری به دنبال سیستمی کردن مکانیسم‌های خود نیز هست و امیدوار است که بتواند مسیر را به نحوی طی کند که در پایان رفاه مشتریان نیز به شکل قابل‌ملاحظه‌ای ارتقا یابد.

رکود کرونایی در ایران مغلوب رونق تورم

روایت مدیرعامل کارگزاری «مبین سرمایه» از دلایل رشد معاملات کالایی در دوره کرونا

کارگزاری مبین سرمایه یکی از شرکتهای کارگزاری فعال رتبه الف در بازار سرمایه است که به واسطه قدمت دیرینه در مبادلات حوزه فلزات شهرت دارد. به منظور بررسی شرایط این کارگزاری، روند توسعه کارگزاری ها، آخرین تحولات معاملات بورس کالا و تاثیر کرونا بر بازار کامودیتی ها به گفت وگو با محمدعلی شریفی نیا مدیرعامل کارگزاری مبین سرمایه نشسته ایم که در ادامه می خوانید:

سهام این کارگزاری متعلق به تعاونی های مصرف کارکنان فولاد مبارکه و کارکنان ذوب آهن اصفهان است و بقیه سهامداران هم به نوعی وابسته به آنها هستند. شرکت دیگری هم که سهامدار کارگزاری است، شرکت سرمایه گذاری تدبیرگران فارس و خوزستان است که این شرکت نیز برای کارگران فارس و خوزستان است. از سال ۸۸ که شروع به فعالیت کردیم، در اولین رتبه بندی اعلام شده، از نظر کیفیت کار، رتبه «الف» را کسب کردیم و کمتر از دو سال بعد، بالاترین حجم خرید و فروش ریالی را در بورس کالا داشتیم. به ویژه در بخش فلزات که کارگزاری مبین سرمایه، پیشران است بنابراین از نظر حجم، تقریباً اول، از نظر رتبه کیفیت کار هم «الف بودیم» و با توجه به چنین عملکردی و نیز نیروهای کارآمدی که جذب کردیم، مجوزهای مختلفی مثلاً در بورس کالا، مجوز معاملات محصولات پتروشیمی،

به عنوان اولین سوال اجازه دهید از یک نگاه تاریخی وارد شویم. به صورت مختصر روند تشکیل و آغاز فعالیت های کارگزاری مبین سرمایه را توضیح بفرمایید و همچنین بفرمایید که با توجه به تنوع حوزه معاملات کالایی در بورس کالا، تمرکز فعالیت کارگزاری شما بیشتر در حوزه چه کالایی است؟ برای پاسخ به این سؤال، اجازه دهید که روند آغاز فعالیت های کارگزاری را مرور مختصری کنیم. کارگزاری مبین سرمایه در سال ۱۳۸۸ از سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران که بعداً تبدیل به بورس کالا شد، مجوز فعالیت گرفت. شروع فعالیت ما فقط با معاملات فلزات بود.

سهامداران این کارگزاری، چند تعاونی کارگری هستند و گمانم، یکی از بزرگترین تشکلهای کارگری فعال در بورس، همین کارگزاری مبین سرمایه است. زیرا عمده

کارشناسان ما با روش‌های مختلف، قیمت‌های جهانی و داخلی، عوامل تأثیرگذار در تعیین قیمت‌ها و سایر نیازهای مشتری را تهیه و به آنها ارائه می‌کنند تا خواسته معامله‌گران به بهترین و سریع‌ترین شکل، برآورده شود. ما چنین رویکردی را لازمه عملکرد هر کارگزاری موفق می‌دانیم و خودمان نیز به الزامات این رویکرد پایبندی جدی داریم و اول با توکل به خدا و سپس با انتخاب رویکرد حرفه‌ای و تلاش کارکنانمان توانسته‌ایم خوراک اطلاعاتی مناسبی را به مشتری‌ها ارائه کنیم و در نتیجه، حجم قابل‌قبولی از فعالیت در بورس کالا را به خودمان اختصاص داده‌ایم.

❑ اگر منعی ندارد درباره وضعیت کارگزاری در حجم

معاملات، توضیح بیشتری بفرمایید.
 نمی‌توانم عدد و رقم واحدی بدهم، ولی در قسمت فلزات بورس کالا، رتبه اول، در قراردادهای آتی هم رتبه پنجم هستیم. در پتروشیمی باوجود اینکه مزیت نسبی نداریم، اما مخصوصاً در صادراتی‌های پتروشیمی صاحب رتبه هستیم، صادراتی‌ها که معمولاً قیر است و مشتری‌های صادراتی خوبی داریم.
 سکه، دیگر در آتی نیست، ولی در معاملاتی مانند زعفران و زیره هم مشتری‌های خوبی داریم و شاید جالب باشد که بدانید در سال ۹۸ و ۹۹ حجم فعالیت‌مان نسبت به سالهای گذشته بیشتر هم شده است.

❑ با توجه به شیوع ویروس کرونا و تحریم که فعالیت اغلب صنایع را کاهش داده، چگونه حجم معاملات شما افزایشی بوده است؟ آیا معامله‌گران جدیدی وارد بورس شده‌اند تا از مزایایی مانند شفافیت بهره‌مند شوند؟

آتی و نظایر آن‌ها را دریافت کردیم و به‌عنوان مشاور عرضه و پذیرش در اوراق بهادار نیز پذیرش شدیم.
 در این مدت به‌عنوان یکی از عرضه‌کنندگان فولاد مشغول فعالیت بودیم و عمده تخصص ما هم در حوزه فولاد بود؛ یعنی در این زمینه هم خرید و هم فروش را انجام می‌دادیم.
 البته، کالاهای دیگری نیز در معاملات کارگزاری انجام‌شده، ولی عمده معاملاتمان، فولادی است و تا الان نیز توانسته‌ایم در چهار بورس معتبر کشور یعنی بورس کالا، بورس اوراق بهادار، فرابورس و بورس انرژی فعال باشیم و در این بورس‌ها، رتبه‌های مناسبی را به خود اختصاص دهیم.

❑ با توجه به آنچه گفتید میتوان برداشت کرد که شما شرکت کارگزاری خودتان را واجد ارزش اولین ها و یا برترین ها در بازار سرمایه میدانید. فکر میکنید چرا به این نتیجه رسیدید؟

از ویژگی‌هایی اصلی این کارگزاری، استخدام نیروهای جوان، متخصص، خوش‌فکر و متعهد است که سرمایه واقعی و اصلی شرکت هستند. ما نیز تلاش می‌کنیم تا در حد توان، موجبات رضایت شغلی و آرامش همکاران را فراهم کنیم.
 البته این نکته داخل شرکتی است. اما به مدد همین نیروی انسانی متخصص، با تمام توان می‌کوشیم فعالیت کارگزاری را به‌گونه‌ای پیش ببریم که تمام نیازهای ضروری هر خریدار یا عرضه‌کننده‌ای از قبیل آمار، اطلاعات تا تحقیق را به آنان عرضه کنیم تا با اشراف و آگاهی کامل، بهترین تصمیم خرید یا فروش را اتخاذ کند.

برخی شرکتهایی که برای خرید مواد اولیه به بورس کالا می‌آیند، شاید دنبال شفافیت نباشند و راضی نیستند متناسب با قیمت خرید، کالای خود را بفروشند و در عمل، نوعی بازار سیاه درست کرده‌اند که مغایر شفافیت است. این شرکت‌ها، از بورس کالا خرید می‌کنند اما فروش‌های خود را داخل بازار سرمایه انجام نمی‌دهند و اینکه با خرید خود چه می‌کنند؟ ما هم نمی‌دانیم

زیرا در روند تورمی، مردم اشتیاق دارند کالای بیشتری داشته باشند و همین نکته باعث رونق معاملات کالایی می‌شود.

آیا تقاضایی که وارد بازار می‌شود، تقاضای واقعی است و خریدار واسطه نیست؟

زمان‌هایی که قیمت‌ها افزایشی یا تورمی است، هرکسی در یک زنجیره تولید تا مصرف، ترجیح می‌دهد کالایی که خراب نمی‌شود را بیشتر از نیاز خود خریداری کند. در شرایط تورمی همه مالکیت کالا را به داشتن ریال ترجیح می‌دهند. این، موضوعی طبیعی است و نمی‌شود کاری کرد. اما برعکس، در دوران رکود، همه دوست دارند پول داشته باشند تا کالا. بنابراین، عرضه زیادتر می‌شود و خریدار کمتر؛ این مساله نیز علمی و طبیعی است.

اما به نظر لازم است که یک زنجیره منسجم در عرضه تا مصرف شکل بگیرد. این وظیفه ما نیست بلکه تصمیم‌گیرنده آن دولت و نهادهای دولتی متولی هستند که این زنجیره را از ابتدا یعنی وقتی قیمت کالای اولیه را رصد می‌کنند تا زمانی که تبدیل به کالا می‌شود و به دست مصرف‌کننده می‌رسد را با مکانیزم کارآمدی زیر نظر داشته باشند تا معلوم شود قیمت آن چقدر است. مثلاً، مشخص است صنوعات فلزی؛ ماده اولیه‌اش ورق است، هزینه تبدیل دارد و ... بنابراین استخراج قیمت تمام‌شده آن و لحاظ سود معقول آن دشوار نیست اما می‌بینیم اختلاف بسیار فاحشی میان قیمت واقعی و قیمت فروش محصول به خریدار وجود دارد. همین شکاف قیمتی ناروا در بازار اغلب کالاها دیده می‌شود. اگر تصمیم‌سازها بتوانند، این زنجیره را به طریقی کامل کنند، در کشورمان از یک گرفتاری رها می‌شویم.

قاعدتاً، همه دنبال شفافیت نیستند. معمولاً شرکت‌های بزرگ و بورسی مثل ذوب‌آهن اصفهان و فولاد مبارکه دنبال شفافیت هستند و یا شرکت‌های بزرگ دیگری که می‌خواهند کالایشان را به‌طور مشخص عرضه کنند، یعنی در یک محیط رسمی قیمت محصولشان کشف شود تا بتوانند راحت، جوابگوی سازمان‌هایی نظیر بازرسی و حسابرسی باشند. این‌ها، معمولاً دنبال شفافیت هستند و اتفاقاً در این شرایط علاقه‌مندند که کالای خود را در محیط شفاف عرضه کنند تا در حوزه قیمت نیز قابل قبول و مصون باشند.

اما در پاسخ به اینکه چرا معاملات ما در شرایط تحریم و شیوع کرونا بیشتر شده، باید به این واقعیت تأکید کنم که وقتی یکی از وابستگی‌های تعیین قیمت در کالا، مخصوصاً کالاهایی که قابل صدور هستند، نرخ دلار است و نرخ دلار نیز رقم ثابتی نیست، معاملات افزایشی می‌شود. البته بعضی‌ها هم به‌ناحق به این مساله دامن می‌زنند و مردم را به شکلی تشویق می‌کنند که ببینند کالاها را بخرند و به‌نوعی در شرایط تورمی صاحب کالا باشند. استدلالشان هم این است که داشتن کالا، بهتر از نگهداری پول به شکل ریال است. تا چند وقت پیش هم به دلیل پیامدهای منفی قیمت‌گذاری‌های دستوری، شفافیت کافی وجود نداشت، ولی طی یک‌ماهه اخیر، قیمت‌ها تا حدودی شفاف و به قیمت بازار نزدیک شد. در واقع، اکنون قیمت بازارهای داخلی متناسب با قیمت‌های جهانی، به‌روز می‌شود و در حال متعادل شدن است؛ یعنی قیمت واقعی، کشف می‌شود.

در این میان، برخی شرکتهایی که برای خرید مواد اولیه به بورس کالا می‌آیند، شاید دنبال شفافیت نباشند و راضی نیستند متناسب با قیمت خرید، کالای خود را بفروشند و در عمل، نوعی بازار سیاه درست کرده‌اند که مغایر شفافیت است. این شرکت‌ها، از بورس کالا خرید می‌کنند اما فروش‌های خود را داخل بازار سرمایه انجام نمی‌دهند و اینکه با خرید خود چه می‌کنند؟ ما هم نمی‌دانیم؛ در واقع نهادهای نظارتی باید بر روند ورود مواد اولیه آنها به چرخه تولید نظارت کنند.

ویروس کرونا از اسفند و فروردین سال گذشته شیوع پیدا کرد و اقتصاد را تقریباً به تعطیلی کشاند.

این رخداد تأثیری بر معاملات نداشت؟
تورم بیشتر از شیوع کرونا بر اقتصاد و بازار تأثیر دارد.

۲ به اعتقاد شما چگونه ممکن است که قیمت‌ها را بعد از عرضه در بورس نیز کنترل کرد؟

من تخصصی در این زمینه ندارم، ولی به نظرم کسانی که تصمیم‌گیرنده هستند، باید کاری کنند که قیمت‌ها در این زنجیره تولید تا مصرف کامل کنترل شود. مثلاً در بورس قیمت تولیدکننده یا کالای میانی کنترل می‌شود، ولی از این‌جا به بعد، دیگر کسی نیست بررسی کند که چه قیمتی خریدید، چه قیمتی تبدیل کردید و چه قیمتی باید به دست مصرف‌کننده برسد؟ این وظیفه وزارت صمت است که به‌نوعی سیستم کنترل بگذارد. مکانیسم‌های مختلفی دارند، ولی الان، تفاوت قیمت‌ها فاحش است، به نظرم مکانیسم‌های فعلی، خوب جواب نمی‌دهد و باید بازنگری و عوض شوند.

۲ برگردیم به حجم معاملات؛ از چه زمانی شدت گرفت؟

پاسخ شما هم‌راستا با این سؤال است: تورم چطوری ایجاد می‌شود؟ وقتی نرخ دلار بالا می‌رود یا قرار است بالا برود، تحریم‌ها روی آن تأثیر داشت و شروع از همان‌جا بود. شما وقتی پیش‌بینی می‌کنید که نرخ دلار بالا خواهد رفت، قطعاً تورم ایجاد خواهد شد و بدون شک کالا هم گران خواهد شد. حالا هر تولیدکننده‌ای یا هر مصرف‌کننده‌ای باشد ترجیح می‌دهد به‌جای این‌که پول نگهدارد، یک استراتژی را قبول می‌کند و بر مبنای آن پیش می‌رود. این استراتژی چیزی نیست

جز تبدیل پول به کالا. کما اینکه خیلی افراد می‌آیند از منابع بانکی هم استفاده می‌کنند و این تبدیل را انجام می‌دهند. شاید این نیز نوعی دامن زدن به بحران است. مثلاً از منابع بانکی که ارزان قیمت است و خیلی پایین‌تر از تورم است؛ استفاده می‌کنند و کالا را می‌خرند و انبار می‌کنند.

۲ در بخشی از سخنان خود به دادن اطلاعات و داده به معامله‌گران برای ارتقای کیفیت خدمات‌رسانی اشاره کردید. این پروسه چگونه باعث گسترش فعالیت‌ها و روند معاملات می‌شود؟

ما به همکارانمان می‌گوییم شما خودتان را جای خریدار بگذارید و بگویید چه اطلاعاتی باید داشته باشید

که بتوانید یک خرید خوب را انجام دهید؟ پاسخ این سؤال، همان چیزی است که مشتریان ما می‌خواهند و ما به آن‌ها می‌دهیم. مثلاً اگر سنگ آهن قیمتش بالا رفته، قطعاً محصولات ذوب آهن و محصولات فولاد مبارکه هم قیمتش بالا خواهد رفت. حالا چه تحولاتی روی این‌که سنگ آهن قیمتش تأثیر می‌گذارد؟ داده‌های این اطلاعات را جمع‌آوری و پیش‌بینی می‌کنیم چه زمانی برای معامله بهتر است. از آن‌طرف، فرض کنید این خریدی که انجام شد، محصولش چقدر می‌ارزد و در پایان هزینه‌ها به چقدر می‌رسد؟ این‌ها مجموعه‌ای از داده‌هاست است که ما در اختیار مشتری می‌گذاریم. از متغیرهای داخلی تا جهانی را بررسی می‌کنیم. حتی عوارض گمرکی و مالیات‌هایی که برای خریدار وجود دارد را نیز در نظر می‌گیریم. همه این‌ها پکیجی است که یک خریدار برای اینکه ببیند چقدر این خرید برایش می‌صرفد و یا فروشنده بررسی کند که کالایش چقدر می‌ارزد، نیاز دارد و ما در اختیار آنها می‌گذاریم. آن‌ها هم تصمیم می‌گیرند که قیمت خرید یا فروششان را چگونه تعیین کنند.

۲ یعنی به فروشنده و خریدار توان بررسی و قدرت پیش‌بینی می‌دهید؟

بله، ما در حد کارشناسی به آن‌ها کمک می‌کنیم. حتی بر پایه داده‌های ما پیش‌بینی کنند که تقاضای بازار چقدر است؟ یا قیمت جایگزینی را تخمین می‌زنیم و روند رشد یا کاهش قیمت‌ها را براساس اطلاعات موجود برای آن‌ها، برآورد می‌کنیم. همه این‌ها کارشناسی‌شده است و بابت آنها هزینه هم می‌کنیم. ما با پرداخت هزینه، نشریات معتبری که روی قیمت کار می‌کنند را تهیه می‌کنیم و داده‌های این نشریات و یافته‌های کارشناسانمان را به مشتریان خریدار یا فروشنده می‌دهیم.

۲ پیش‌بینی شما از نحوه فعالیت هایتان در سال جاری و همین‌طور در آینده ای کوتاه مدت چیست؟

قابل پیش‌بینی نیست، ما سال‌هاست در بورس کالا به خاطر حجم فعالیت‌مان در حوزه فلزات، اول بوده‌ایم. اگر بخواهیم رتبه‌مان را حفظ کنیم، امسال واقعاً سال

در بورس قیمت تولیدکننده یا کالای میانی کنترل می‌شود، ولی از این‌جا به بعد، دیگر کسی نیست بررسی کند که چه قیمتی خریدید، چه قیمتی تبدیل کردید و چه قیمتی باید به دست مصرف‌کننده برسد؟

برنامه‌ریزی‌هایی است که انجام‌شده و به‌نوعی می‌شود گفت که نتیجه تجربه‌ای است که بیشتر شده و به‌واسطه آن مشتریان جذب می‌شوند.

۲ شما یکی از فعالان عرصه بازار سرمایه هستید. با شناختی که از این بخش دارید، به نظرتان بورس کالا باید به چه سمتی حرکت کند تا به افزایش شفافیت در اقتصاد کمک کند؟

ما اگر بخواهیم به سمت شفافیت و شاخصه‌های توسعه اقتصادی که مورد تأیید است، برویم؛ بازار سرمایه و به‌ویژه بورس کالای کشورمان باید رونق بیشتری داشته باشد. یعنی از یک طرف، کالاهای بیشتری در آن عرضه شود و در طرف دیگر، خریداران بیشتری در آن فعال شوند و حتی محصولات بیشتری داخل این نظام عرضه قرار گیرد. در این صورت، هم قیمت‌ها شفاف می‌شود و هم کسانی که خریدارند، به‌صورت شفاف معامله می‌کنند. دیگر بحث خریدهای زیرزمینی و فروش‌های زیرزمینی حذف می‌شود. یعنی عملاً اگر ما بخواهیم در کشور به یک جایگاه خوبی برسیم و شفافیت در زمینه عملکرد فعالان اقتصادی دست‌یابیم، از همه جهات باید بورس کالای ما رونق خوبی داشته باشد و شرایط ورود به آن و خریدوفروش در آن خیلی سهل و راحت باشد. این نیاز

کشور است و مأموریت اصلی بورس کالا نیز همین است. ما هم به‌عنوان یک کارگزار و کسی که این کار را تسهیل می‌کنیم، در راستای تحقق مأموریت بورس، در حال تجهیز سیستم‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، کارشناس‌ها و سایر نیازها هستیم. اگر بخواهیم به توسعه مدنظرمان برسیم، قاعدتاً ما هم باید زیرساخت‌های خوبی داشته باشیم و این واقعیت، گریزناپذیر است زیرا نمی‌توانیم به روش‌های قدیم امور را اداره کنیم. ما و قطعاً کارگزاری‌های دیگر باید به سمت مکانیزه کردن بسیاری از فعالیت‌هایمان پیش برویم. همان‌طور که خریدوفروش در بورس کالا سیستمی عمل می‌کند، ثبت سفارش و پرداخت‌ها نیز باید به سمت روند سیستمی برود تا مشتری، راحت بتواند سفارش دهد و از طریق سیستم بانکی پول

سختی خواهیم داشت. زیرا امسال عرضه‌کننده محصول فولاد مبارکه نیستیم و این اتفاق از دی‌ماه سال گذشته رخ داده و کارگزاری دیگری عرضه‌کننده آن‌هاست، ولی ما تمرکزمان را روی خرید گذاشته‌ایم، نه فقط فلزات فولادی، بلکه حتی در فلزات رنگی. امیدوارم بتوانیم با افزایش حضور در بخش خرید، این حجم فعالیت را حفظ کنیم. بر همین مبنا برنامه‌ای نیز داریم. بالاخره کسی که خریدار است، از ما چه می‌خواهد؟ همین مواردی که عرض کردم. کارشناسان ما آن اطلاعاتی را هم که حتی شاید خودش هم فکر نمی‌کند، برای خریدار آماده می‌کنند و به آن‌ها ارائه می‌دهند. در فولاد یا فلزات رنگی، رقم کارمزد، اندک است و با این سیاستی که ما پیش گرفته‌ایم منافعی که به خریدار می‌رسد، نسبت به کارمزدی که دریافت می‌کنیم، خیلی زیاد است. بنابراین، مشتری‌هایمان هم به کار با ما ادامه می‌دهند.

اگر بخواهیم رتبه‌مان را حفظ کنیم، امسال واقعاً سال سختی خواهیم داشت. زیرا امسال عرضه‌کننده محصول فولاد مبارکه نیستیم و این اتفاق از دی‌ماه سال گذشته رخ داده و کارگزاری دیگری عرضه‌کننده آن‌هاست

۲ آیا خریدارانی هم با شما کار می‌کنند که مستقیماً از خارج از ایران خرید کالا انجام دهند؟

هر بخش مشتریان خاص خود را دارد. مثلاً الان صادرات فولاد دست خود فولادپها است، بنابراین مشتری‌های بورسی، همه داخلی هستند. یا در بخش محصولات ذوب‌آهن، معمولاً تجار و مصرف‌کننده هستند؛ در برخی از بخش‌ها هم تولیدکننده‌ها هستند به عبارتی هم تولیدکننده

و هم صادرکننده در طرف خریداران دیده می‌شود. در پاسخ به سوال شما، بله مثلاً در بخش قیر صادراتی مشتری‌های خارجی داریم.

۲ آیا برنامه‌ای برای تقویت سایر بخش‌ها نظیر پتروشیمی نیز دارید؛ یا آنکه تمرکزتان روی فلزات است؟

بله؛ به‌طور قطع. ما امسال رتبه سوم صادراتی‌های پتروشیمی هستیم و حجم فعالیت ما در پتروشیمی در همین سه‌ماهه فصل بهار، دو برابر پارسال بوده است. حجم بازار هم بالا رفته، ولی برای ما از دو برابر هم بیشتر بود. در قرارداد آتی همان‌طور که عرض کردم حجم فعالیت ما نسبت به پارسال خیلی بیشتر شده است. همه این‌ها با توجه به

معامله خود را تسویه کند و از آن طرف، واریز به کارخانه انجام شود و کالا را تحویل دهد.

۴ بنابراین به همکاری و تعامل گسترده ای از نهادهای ذریبط با بورس کالا نیاز داریم؟

به نظر از ابتدا تا انتهای معاملات، همه در دست بورس کالا و کارگزاری‌هاست و این مجموعه باید با همکاری سایر نهادها مانند بانک مرکزی برای بهبود روند معاملاتی باید فکری کنند. بورس کالا مثل بورس اوراق بهادار در حال گسترش است و نمی‌توانیم در چنین بازار بزرگی (از نظر فیزیکی) مانند گذشته عمل کنیم، زیرا اصلاً باهم سازگاری ندارد. باید سیستمی عمل کنیم. به عبارتی با افزایش حجم معاملات و فعالیت‌ها، باید سیستم، نرم‌افزار و سخت‌افزار مجموعه نیز قوی شود.

۴ فکر می‌کنید چنین هدفی قابل اجراست؟

بله همین حالا هم بسیاری از امور را با کمک خیلی از شرکت‌های نرم‌افزاری، تسهیل کرده‌ایم و می‌توانیم در ادامه این مسیر از طریق نرم‌افزار راه جدیدی را ایجاد کنیم. مثلاً اکنون مشتری‌ها به واسطه تکنولوژی می‌توانند از طریق سیستم‌هایی که در اختیار دارند، راحت به حساب‌های خود وصل شوند و جزئیات را ببینند. بدون آنکه نیازی به فکس یا تماس تلفنی باشد. الان ما درصددیم این فرآیندها را تقویت کنیم و افزایش دهیم.

به‌هرحال، کارگزاری‌ها بخواهند یا نخواهند، باید به این سمت بروند و در حال حرکت به این سمت هم هستند. ما هم به‌اندازه خودمان جلو رفته‌ایم و بازهم گام‌های دیگری برمی‌داریم. جز در برخی بخش‌ها مانند جمع‌آوری اسناد معامله که محدودیت‌های قانونی برای فعالیت وجود داشته باشد،

۴ فرآیندهای فروش کالا در بورس‌های جهان چگونه است؟ می‌توانیم بحث را در مقیاس کوچک‌تری یعنی در اندازه کشورهای همسایه بررسی کنیم. در این کشورها هم به عرضه کالا در بورس و همین‌طور روندهای مکانیزه توجه می‌شود؟

خیلی از کشورها مانند ایران عرضه کالا در بورس به‌صورت فیزیکی ندارند. ما در حال تجربه گذار از اقتصاد دولتی به اقتصاد خصوصی هستیم و فکر می‌کنم این موضوع در پیدایش این بورس بی‌تأثیر

نبوده است. زیرا می‌خواهیم قیمت برخی کالاها در سیستمی شفاف‌تر تعیین شود. اما در کشورهای دیگر بیشتر روی بخش خریدوفروش‌های آتی تمرکز دارند که قیمت محصول فیزیکی نیز در آنجا برآورد می‌شود. ما نیز قبلاً در این سیستم کار کرده‌ایم، مانند قراردادهای آتی میلگرد؛ ولی بنا بر شرایط خاص اقتصادی کشور، مخصوصاً تحریم‌ها، اکنون این امکان فراهم نیست. مثلاً دیدیم که قراردادهای آتی سکه را حذف کردند. بنابراین، نوع عرضه بورسی کالا در کشورهای دیگر با ایران متفاوت است. عرضه فیزیکی در بورسها کم‌رنگ‌تر از معامله به شیوه قراردادهای آتی است.

۴ دولت چگونه باید از بورس کالا حمایت بیشتری کند تا معاملات آن پررونق‌تر شود؟

تسهیل شرایط می‌تواند به عرضه‌های بیشتر و افزایش انگیزه ورود خریداران به بورس کالا منجر شود و معاملات این بورس را پررونق‌تر کنند. حتی برخی از موارد لازم است که خریدوفروش در بورس کالا الزامی شود. یعنی دولت شرکت‌های مرتبط با خود را ملزم کند که فعالیت‌های اقتصادی خود را در بستر این بورس انجام دهند.

عرضه‌ها هم از نظر تعداد معاملات و هم از لحاظ تنوع کالا باید روند افزایشی داشته باشد. دولت و بورس کالا، نه به‌واسطه قوه قهریه بلکه به کمک مشوق‌ها می‌توانند این شرایط را رقم بزنند. برای نمونه، یکی از مواردی که رونق بورس را به همراه خواهد داشت حمایت دولت از مشوق‌های مالیاتی است. یا اینکه به برخی عرضه‌کنندگان و خریداران در بورس کالا معافیت‌های مالیاتی بدهد. حتی دولت می‌تواند بانک‌ها را ملزم کند به کسانی تسهیلات بدهند که فقط کالای خود را در بورس کالا عرضه و یا از این محل خرید می‌کنند. سالی که بورس کالا تشکیل شد؛ این اتفاق افتاد و باید به وزارت صنایع آن زمان، دست‌مریزاد جانانه‌ای گفت. وزارت صنایع در دهه ۸۰ شرکت‌هایی مانند ذوب‌آهن و ملی مس را ملزم کرد که کالایشان را از این کانال عرضه کنند و اکنون نیز حمایت از بورس کالا عزم دولت را می‌خواهد.

از سوی دیگر، باید محدودیت‌ها را در بورس کالا کمتر کرد. توجه بیشتر به این موضوعات شفافیت در اقتصاد را افزایش می‌دهد. بورس کالا بازاری رسمی و شفاف است و اقتصاد ما نیز نیازمند توسعه این بازار است.

بازار مشتقه

پتروشیمی

صنعتی

کشاورزی

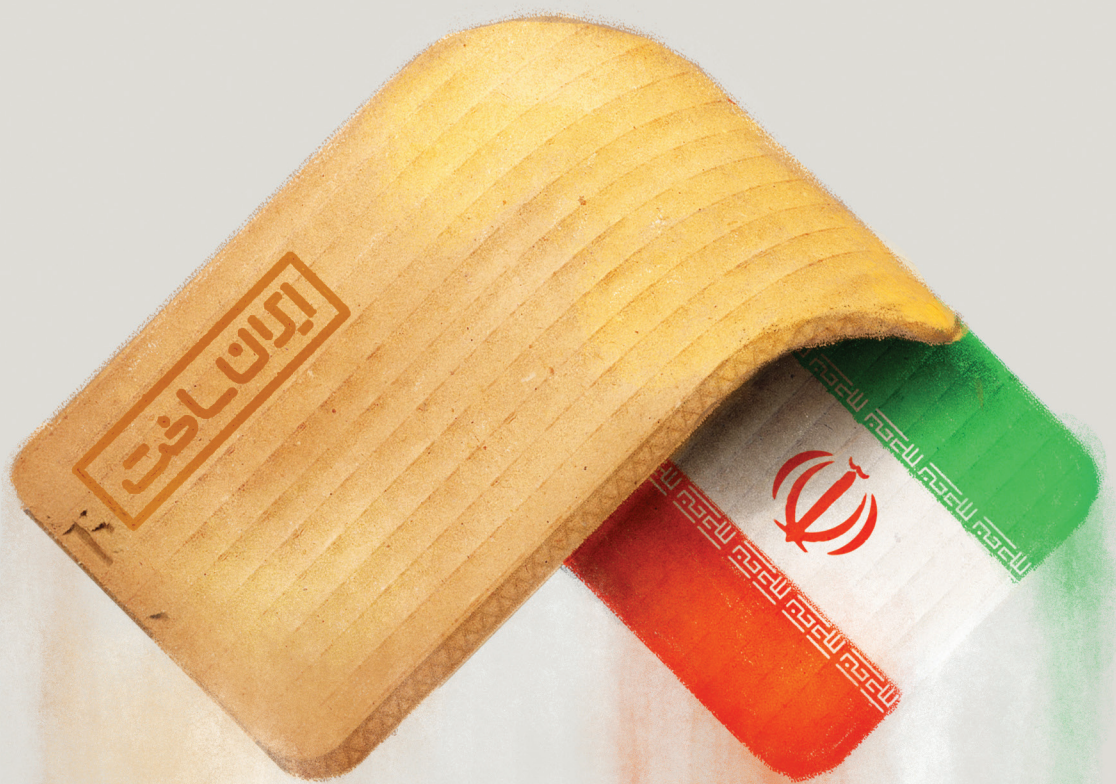
نفتی

معدنی

بازار مالی

بورس کالای ایران

سال چهارم تولد
۱۳۹۹

شرکت بورس کالای ایران
Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhobar](https://www.t.me/kalakhobar)

imereport.ir

تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن: ۸۵۶۴۰۰۰۰-۲
نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰